

fundatia culturala
targu-jiu

COLUMNA

anul XVI nr. 76/3

2015

ISSN 1453-7982

-serie nouă-

critică și

cronică:
Octavian Andrițoiu
Ștefan Borbely
Ladislau Daradici
Viorica Gligor
Vasile Ponea
Ion Trancău
Al. Florin Țene
Cornel Ungureanu

proză:

Ion Gociu
Anita Pioară
Silviu Doinaș Popescu

eseuri

și studii:
Dumitru Dănaș
Antigona Grecu
Gheorghe Grigurcu
Grigore Lupescu
Ion Mocioi
Ayn Rand
Ion Urda

poezie:

Mircea Arjuna
Victor Barbu
Valeriu Bârgău
Radu Cârstoiu
Nicolae Dan Frunteletă
Sergiu Gabureac
Cecilia Gurgui
Gențiana Groza
Valentin Iacob
Constantin Marafet
Lazăr Popescu
I.D. Sicore
Constantin Stancu
Virgil Todeasă

Reportaj:

Paula Romanescu

interviu:

Valentin Iacob cu Eugen Evu

**restituiri
și evocări:**

Eugen Evu
Alex Gregora
Andrei Pătrușcă
Ion Popescu-Brădiceni
Nicolae N. Tomoniu

filosofie-religie:

Preot Justin Pârvu

cronică teatrală:

Apostolos Patelakis

caietele COLUMNA

REVISTĂ TRIMESTRIALĂ DE LITERATURĂ ȘI ARTĂ

Mihai Eminescu
văzut de
Paul I. Popescu

traduceri:

Valeriu Butulescu

grafică:

sculpturi Paul I. Popescu

Despre intelectuali

Ion Urda

(comentariu pe marginea articolului

“Ce sunt intelectualii” de Virgil Diaconu din *Cafeneaua literară nr.5/47 mai 2007*)

Incitat de conferința filozofului Mircea Flonta pe tema „Ce sunt intelectualii”, dl. Virgil Diaconu publică articolul amintit în subtitlu, cred, ca un comentariu pe marginea acesteia, dar, presupun că, în același timp, și ca păreri împărtășite cu ale ilustrului filozof. Desigur că, de la nivelul nostru de erudiție, nu ne putem permite prea multe, dar presupunem că nu vom păcătuți exagerat dându-ne cu părerea asupra unei probleme care, măcar pe la extremități, ne înglobează cumva.

Cele două concepte elitiste asupra intelectualului ale ilustrului filozof, respectiv:

Intelectualii sunt marile spirite din istoria culturii;

Intelectualii sunt geniile creatoare, se susțin prin ele însele ca și definiții generice, dar permit o foarte mare labilitate în privința aprecierii exacte a adevăratei categorii a intelectualilor, mai precis a indivizilor sociali care pot fi încadrați fără puțință de tăgadă într-un grup social care se distinge clar de celelalte categorii umane.

(continuare în pag. 14)

semnal

S ✓

Almanah aniversar 2015
Noua Provincia Corvina,
Hunedoara, 2015, pag 240

Gorjul literar - Antologie
„Columna”
Ed. C.J.C.P.C.T. Gorj,
Târgu Jiu, 2015, pag. 298

Antemeridian & Postmeridian
an 2, nr.2, serie nouă
Ed. Academica Brâncuși,
Târgu Jiu, 2015, pag. 252

Flori de sânziene
Cecilia Gurgui,
Ed. Scrisul Românesc,
Craiova, 2015, pag. 185

La prima lectură

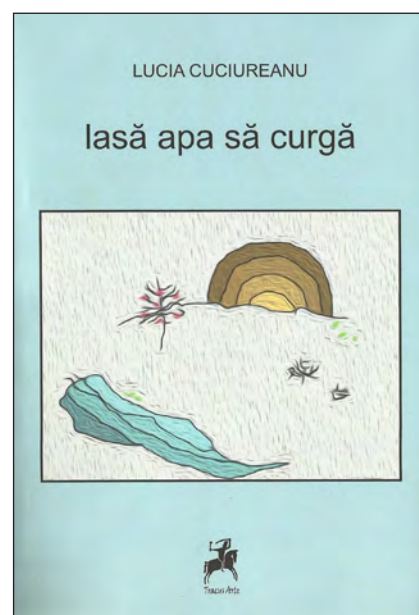
Ion Trancău

Vigoarea poeziei feminine

În aceste rânduri critice, recurg la un exercițiu mai mult hermeneutic decât evaluativ, după prima lectură a unor cărți de poezie: *lasă apa să curgă* și *o sută de kilometri mai la nord*, de Lucia Cuciureanu, și *Îngerul din zid*, *Morfologia nopții*, *Poeme*, *Versuri & Reversuri*, de Ana Pop Sîrbu & Ilie Gyurcsik.

Cred că Lucia Cuciureanu este originară din România Mare, iar Ana Pop Sîrbu, cu certitudine, dintr-o localitate rurală, Teaca, din județul Bistrița-Năsăud, cu domiciliu actual, cultural-literar și universitar la Timișoara. N-am cum să adopt atitudini negativiste, nici apologetice, la impactul critic cu biografiile și cu referințele critice ale autoarelor. Încerc să discern după *lecturi fidele*, primordiale, opinii personale despre creațiile acestora. Spre exemplu, Lucia Cuciureanu ne oferă, cu discreție și autoironie ludică, la pagina 4, un crâmpei sugestiv de autobiografie și o statistică bibliografică: *eu/ vârsta: N/A / (născută de Crăciun când nimeni nu iese din casă) / profă de limba română de pe vremea lui Nichita / până mai zilele trecute / mă dau în bărci cu cenaclul ADN literar / google vă poate spune mai multe / am scris o carte de eseuri / două de critică literară / trei de versuri / (drept în inimă, leac de miere, lasă apa să curgă) / acum a venit pe lume o chestie cu alexandra care stă o sută de kilometri mai la nord*. În acest microtext autobiografic, eu nu e decât involuntar pronume personal de persoana I singular. Cuvântul *eu* semnifică un eu profund, interior, proustian, sau un eu absolut, cioranian. Îngust, restrictiv gramatical, aș fi preferat formelor verbale *mă dau* și *am scris* pe cele obiectivate, *se dă* și *a scris*, care exclud orice intenții egolare sau narcisiste. Poeta Lucia Cuciureanu se complăce, vădit ludic și autoironic, când, după *eu*, vine vârsta, și utilizează, ambiguu și fantezist, un raport al literelor majuscule *N/A*. Un hermeneut ironist și fantezist ar ieși din acest ermetism alfabetic propu-

nându-le adjectivul ori atributul cu prefix negativ: *vârsta* neatestată! Prelugind un asemenea demers exegetic, nu totdeauna fastidios și falacios, aș afirma că toți poeții / toate poetele nu au vârstă biografică, ci estetică. Debutul literar al Luciei Cuciureanu pare a fi tardiv, poeta să fi debutat publicistic chiar în revistele prestigioase, precum

Arca, Familia, Orizont, Vatra, Steaua, Ramuri, Poesis și Viața Românească. În prezent este autoare a patru cărți de poezie, dar și a două volume de critică literară, *Palimpsest*, *Alchimia lecturii* și un volum de eseuri, *Miscelanea*.

(continuare în pag. 97)

Fondator: Tudor Voinea

Redactor șef: Vasile Ponea

Redactori: Ion Popescu Brădiceni - redactor principal, Ion Trancău, Lazăr Popescu, Cristian George Brebenel, Aurel Antonie, Marius Iorga, Gelu Birău, Elena Roată, Alex Gregora, Florian Saioc

Tehnoredactare și procesare grafică:
Bogdan Chirimbu

Fundația Culturală "COLUMNA", Tg. Jiu,
tel: 0253 216529, 0740157280

cenaclulcolumna.wordpress.com la rubrica "Revista" vizualizare și pe: www.targujiu.ro la rubrica "Cetățeni" și
Correspondență pe e-mail: ponea.vasile@yahoo.com

Opiniile exprimate în revistă aparțin exclusiv autorilor.
Materialele trimise să fie scrise cu diacritice și în format digital, dar cele netipărite nu se restituie.

Blaga în conștiința cerchiștilor

Gheorghe Grigurcu

Un masiv tom conținând scrierile membrilor Cercului literar sibian închinat lui Blaga, alcătuit cu acribie și devoțiune de Dan Damaschin și Ioan Milea, ne dă prilejul de-a ne îndrepta privirea asupra raporturilor dintre cerchiști și marele poet-filosof care a fost dascălul universitar al celor mai mulți dintre ei. Ce fel de relație a fost aceasta? Explicabil, personalitatea lui Blaga “atrăgea ca un magnet și extraordinara putere de fascinație s-a exercitat asupra unora dintre viitorii cerchiști încă din adolescență”, după cum scrie Dan Damaschin în *Prefață*, nu însă fără a introduce o notă dubitativă. “Dacă ne imaginăm <<Cercul Literar>> (cel puțin pentru perioada sibiană și deceniul ce i-a urmat) ca pe o confrerie de spirite, aflată sub tutela lui Blaga, ar rezulta că influența lui s-ar fi manifestat cu o autoritate paternă”. Deci e o “influență” pusă în problemă, tocmai pentru că ar putea fi receptată ca avînd un caracter paternal. Dacă am apela la o perspectivă psihanalitică, am fi în măsură a vorbi despre rivalitatea dintre tată și fiu, cel dintîi reprezentînd, spre a-l cita pe Lacan, “o valoare simbolică”. Mai exact, “tatăl este întotdeauna, într-o privință, un tată discordant în raport cu funcția sa, un tată carent, un tată umilit, cum ar spune domnul Claudel”, ceea ce ar explica jocul de atracție-respingere pe care l-au practicat cerchiștii față de Blaga. Un episod multgrăitor în această privință l-a constituit **Manifestul**, *id est* scrisoarea către E. Lovinescu, publicată la 13 mai 1943, în rîndurile căre-

ia membrii grupării dădeau glas adeziunii la poziția critică și estetică a patronului Sburătorului. Așadar o mișcare de disociere, pe care Petru Poantă nu ezită a o comenta astfel: “**Manifestul**, respectiv scrisoarea către E. Lovinescu, apare drept un act de disidență, echivalentul contestării autorității paterne; un gest care, desigur, îl va fi șocat pe L. Blaga, deși nu l-a dramatizat public”. “Eliberarea” astfel tentată corespundea, măcar la un prim nivel, unei efervescențe tinerești, unui neastîmpăr al semnatarilor textului redactat de I. Negoîtescu, care, fără a-l înlătura pe Blaga din planul prețurii lor, călcau “pe de lături”. Iată ce-i scria Ștefan Aug. Doinaș lui Cornel Regman, ultimul aflat în serviciul militar la Pitești: “Avem de dus o luptă cu faze foarte interesante împotriva lui Tao (Blaga - n.n.) care nu ne gustă gestul... Îl vom lăsa, deocamdată, să se scruteze singur..., și, mai tîrziu, după ce îi va fi parvenit la urechi vestea cea bună, îl vom invita la un cenaclu”. Fără nicio îndoială, Blaga a fost întristat de **Manifest**, cu atît mai mult cu cît, după cum mi-a mărturisit și mie de mai multe ori, nu-l simpatiza pe E. Lovinescu, care i se părea “superficial”. Atitudinea i se precizează în eseu intitulat **Critica literară și filosofia**, publicat în **Saeculum**, nr. 2 /martie-aprilie 1943, în care e muștră modelul impresionist, de sorginte galică, “întemeiat în chip accentuat pe gust”, neprielnic introducerii filosoficului în discursul critic. Ca o concluzie: “criticului i se poate cere cu bună dreptate să-

și îndeplinească o primă și elementară datorie față de propriul său gust: adică să dea autoritate și profunzime aceluși gust, printr-o filosofie, pe care și-o însușește potrivit înclinărilor sale spirituale”. Să reamintim că, așa cum se înfățișează critica Cercului (exceptîndu-i pe Nicolae Balotă și Ovidiu Cotruș), ea are preponderent o tăietură “lovinesciană”, continuînd, prin exponenții săi de frunte, I. Negoîtescu, Cornel Regman, Ștefan Aug. Doinaș, critica noastră interbelică. **Manifestului** i s-a răspuns cu o consecvență în timp.

Pe de altă parte are loc și o interpretare disociativă a filosofiei blagiene, în speță de către I. Negoîtescu, într-o conferință din 1947, apărută abia în 1967, care o are ca obiect (Blaga era de față), calificată de către Henri Jacquier drept “un enorm scandal”. Doctrina culturală a tinerilor grupați în jurul revistei **Euphorion** își propunea să substituie categoriile blagiene, socotite formale, printr-o viziune heideggeriană: “Încîntării față de <<spațiul mioritic>> trebuie

să i se opună repudierea, critica structurii mioritice”. Ca și, răsucind cuțitul în prezumata rană a mentorului: “Dar chiar *structura mioritică* e criticabil spus, căci *mioriticul* e formă și numai formă, lipsită de conținut, deficiență de structură”. Într-o epistolă către Radu Stanca din 16 mai 1948, I. Negoițescu definește astfel țelul demersului său: “Analiza fenomenologică a structurii (a țesăturii axiologice) sufletului european față de cel românesc și promovarea noii culturi române pe structură”. Fără să rezulte de aici o ruptură totală ca atare, se poate constata un impact al cerchiștilor asupra magistrului lor, pe care-l respectă în virtutea unei “bune creșteri” intelectuale, dar a

cărui tutelă ideatică o pun mereu în discuție. Tinerii în chestiune țineau a se manifesta ca spirite independente, refuzând sistematic “egida” mai mult decât onorabilă de care ar fi putut beneficia. Tîrziu, în 1995, Doinaș recapitulează astfel situația: “Lucian Blaga și-a dat seama că această confrerie literară a propriilor săi studenți nu numai că nu se situează sub egida personalității sale, preferînd să-și declare adeziunea la maiorescianism, dar mai mult - nu cuprinde nici un tînar blagian. Profesorul avea studenți, filosoful nu avea discipoli”. De reținut reacția superior tolerantă a lui Blaga. Acesta continuă a cultiva relații amabile cu foștii săi studenți care nu i-au devenit “discipoli”, inclusiv în perioada

aspră a interdicțiilor stabilite de regimul comunist, cînd toți aceștia erau taxați drept “reacționari” (ca și Blaga însuși) și, dacă nu erau azvîrlîți în temniță, măcar li se interzicea “dreptul la semnătură”, fiind astfel amuțiți din punct de vedere intelectual. Numele lui Doinaș l-am auzit prima dată din gura lui Blaga, prin 1956-1957, însoțit de o măgulitoare apreciere, ca și de întrebarea ce mi s-a părut în acele împrejurări ciudată: “cum de nu-l cunoști?”.

Reîntorcîndu-mă la premisa psihanalitică, utilă, poate, analizei fenomenului la care mă refer, se cade a recunoaște mai întîi abordarea pozitivă de care, în fond, a avut parte Blaga din partea cerchiștilor, care nu șovăiau a-l caracteriza drept “cea mai profundă conștiință teoretică-artistică a culturii noastre”. (Sînt cuvintele lui I. Negoițescu, pe care cred că nici unul dintre comilonii acestuia nu le-ar fi contrazis). E vorba, așadar, de admirație? Desigur, însă admirația e o atitudine oarecum depersonalizată, străină de afect, o prețuire din partea inteligenței și nu a inimii, o închinare și nu o îmbrățișare. Lessing *dixit*: “un sentiment rece, care, prin caracterul lui de uimire inertă, exclude orice pasiune mai caldă”. Era maxima concesie la care putea ajunge antipaternalismul. Să fie doar dorința de emancipare a unor învățăcei superdotați sau și “gelozia” de ordin freudian? Interpretările rămîn deschise. Oricum, nu putem nega faptul că admirația cerchiștilor față de Blaga n-a cedat niciodată, chiar dacă abia în final s-a manifestat mai cu putere, izbutind, după cum afirmă Dan Damaschin,

“prin textele lor adesea reluate, aprofundate și augmentate (...), o cartografiere cvasicompletă a universului operei blagiene și o radiografiere, pe cât de exactă, pe atît de profundă a personalității Maestrului”. Socotit cel mai complex creator român, aducînd “o componentă filosofică fundamentală, o invitație la o viziune organică asupra culturii și literaturii universale”, poetul-filosof a căpătat pînă la urmă în ochii membrilor Cercului postura unui Goethe al spiritualității românești. “Consider că - *mutatis mutandi* - Blaga are în cultura noastră dimensiunea lui Goethe în cultura germană. Opera sa a devenit un fel de piatră de încercare pentru toți cei ce intră în grădina limbii române” (I. D. Sîrbu). Însă afectivitatea nu pare să fi intrat niciodată în ecuația relațiilor cerchiștilor cu Blaga. Contracarată de judecățile axiologice, “revolta împotriva tatălui” nu putea fi pesemne resorbită în totalitate. Drept care rezervele celor în chestiune față de om sînt deosebit de relevante. Unele pot fi citite printre rînduri, altele au un caracter expres. S-a vorbit frecvent de tăcerea lui Blaga, ca despre un factor emblematic, tăcere care avea un rol întretesut cu opera, exprimînd, firește, și răgazurile uimirii și ale contemplației, ca și ale preparării reflecției. Iată o mărturie a lui Doinaș: “Am avut ocazia, ce-i drept, rarisimă de a cunoaște tăcerea lui Blaga, adică de a-i asculta limbajul propriu: distant dar cald, fără inflexiuni și totuși muzical. (...) Vorbirea lui era saturată de mari blocuri de tăcere, exact așa cum poezia lui se sprijinea pe intervale de tăcere (puse

în valoare, cîndva, cu decenii în urmă, de un critic perspicace). E singurul om, cunoscut de mine, la care vorbirea personală anula posibilitatea oricărei vorbării impersonale (*Gerede*, în terminologia lui Heidegger)”. Să mi se îngăduie o impresie... eretică. Tăcerea făcea parte din panoplia poetică a lui Blaga, era un însemn stilistic mai mult decît o atitudine fatal comportamentală. Avînd bucuria de-a mă fi aflat nu de puține ori în preajma poetului, fie într-o încăpere, fie pe stradă, constatam cursivitatea vorbirii sale, uneori chiar cu un belșug de adaosuri, de precizuni la un subiect oarecare. Nu exclud ca faimoasa-i tăcere să fi fost în unele situații și un mijloc discret de rezervă, de defensivă, mai cu seamă dacă avem în vedere opiniile fie și parțial divergente ale unora dintre colocutorii săi, pe care autorul **Spațiului mioritic** le va fi perceput mereu în subsidiar... S-a mai speculat apoi, cu insistență, pe tema anafectivității marelui om, care ar fi fost rigid, exsanguu, un soi de entitate statuară a prelegerilor universitare: “Apropierea de Blaga nu atingea niciodată, cred eu, vreo clapă sentimentală. Filosoful și profesorul se păstrau la o distanță care infirma orice vocație catedratică, lăsînd să se întrevadă numai intervalul speculativ. (...) Cursurile sale erau reci și exacte; dar ne găseam în fața unei răceli și a unei exactități care eliminau flacăra din cuvinte. Un singur om a reușit să se apropie de el: Ion D. Sîrbu, elevul și asistentul său” (Ștefan Aug. Doinaș). Iar I. Negoitescu este încă mai casant: “Ca om este complet rece, și dacă eu nu aș avea în general un puternic sentiment pentru opera

de cultură în sine, nu aș putea stabili nici un fel de comunicație cu el. El nu are entuziasme, ci numai interese, chiar și în cele mai acute situații spirituale. (...) Lucrurile îl interesează, nu se dă niciodată lor. Iată de ce nu are Dumnezeu și nici nu-l caută”.

Cuvinte pe cât de nebinevoitoare, pe atît de, din punctul meu de vedere, nedrepte. Mie unuia Blaga mi-a arătat o benevolentă caldă, o deschidere sufletească așa cum rar mi-a fost dat a întîlni în viață. Aveam 18 ani cînd, eliminat din Școala de literatură pentru că îi vizitasem pe Arghezi și pe fosta soție a lui E. Lovinescu, și, debarcînd la Cluj, în primele zile ale anului 1955, spre a-mi continua studiile, am îndrăznit să-l caut. A avut marea generozitate de a-i acorda de la început o conversație de cîteva zeci de minute unui copilandru timid, căruia i-a prețuit versurile de începător așa cum acesta nici n-ar fi putut visa, inspirîndu-i o încredere binefăcătoare pentru a-și urma drumul potrivit în viață. De-a lungul anilor în care s-au petrecut întîlnirile noastre (pînă în 1959), asculta cu atenție micile mele tribulații sentimentale, depănîndu-și în replică amintiri proprii. Nu o dată venea vorba de viața noastră literară, pe care-i plăcea s-o prefire începînd cu interbelicul, oprindu-se cu predilecție asupra numelor ei sonore, răsfrîndu-le în nuanțe. Cît de serioasă ar fi putut fi “invidia”, de care a fost acuzat, față de Arghezi de vreme ce mi-a spus fără înconjur că acesta “e cel mai mare creator al cuvîntului românesc”? Fără a aborda nemijlocit subiecte “politice”, care, în chip obiectiv, încărcau

☑ aerul aceluia timp, vădea o îngrijorare ce deriva din ele, o crispitate ce le atesta dureros. Cu acel amestec de gravitate și bunătațe care-i marcau rostirea, n-a șovăit a prognoza, amar-resignat, că “istoria va face un pas înainte doar peste capetele noastre”. Își pleca urechea la necazurile ce începuseră a nu mă ocoli și pe care i le împărțeam. Când mă amenința o intempestivă încorporare în armată, mi-a dat sfaturi detaliate care mi-au fost de folos. Într-o bună zi m-am pomenit exmatriculat pentru câteva absențe la orele ultraplicticoase de marxism-leninism. Blaga n-a pregetat să facă un drum la Universitate spre a-l îndupleca pe decanul de atunci al Filologiei, pe numele său Iosif Pervain, temut în micul nostru univers didactic, să mă cruțe. M-a ajutat astfel să rămân student în continuare. Și nu doar atât. Când am absolvit facultatea, a fost singurul care s-a străduit îndelung să-mi găsească un serviciu într-un centru cultural, așa cum îmi doream cu ardoare, adresînd călduroase scrisori de recomandare (care au fost publicate) lui Tudor Vianu, pe atunci director al Bibliotecii Academiei, și lui Alexandru Jebeleanu, redactor șef al revistei **Scrisul bănațean** din Timișoara, punîndu-mă în contact cu cîțiva prestigioși universitari clujeni (nu de la Filologie!), bineînțeles fără vreun rezultat, într-o ambianță în care “șurubul ideologic” era strîns pînă la refuz. Bunătatea sa mă copleșea. Mirabilul Blaga era pentru mine însuși transcendentul care coboară... Cum aș fi putut crede în “răceala” suverană, în “completa lipsă de iubire”, în “intere-

sul” exclusiv ce l-ar fi dominat pe autorul **Nebănuitelor trepte**?

I s-a mai imputat lui Blaga absența ethosului din sistemul său filosofic. Imaginea Marelui Anonim, înfățișat deasupra idealurilor umane, a valorilor, inclusiv a celei religioase, precum un soi de “artist pur, artist care dintr-un spirit de repulsie și atracție deopotrivă, față de creaturile sale, ne-a înzestrat cu categorii stilistice și cu putere metaforică”, părea a suspenda criteriile etice. Demonia Marelui Anonim avea aerul a reprezenta, prin aserțiuni precum “creația precede morala” și “valoarea cea mai înaltă e creația”, nu numai un “fenomen originar”, un simbul mitic al operei blagiene, ci și o echivalare cu amoralismul. Dar dincolo de asemenea ipostaze metafizice, care nu puteau fi elaborate decît într-o epocă de normalitate, în care morala curentă era subînțeleasă, Blaga s-a dovedit o întrupare a unei etici superioare, cu aspect pilduitor, în circumstanțele dure ale totalitarismului comunist, la antipodul unor alți mari scriitori ai noștri precum Sadoveanu, Arghezi, Călinescu. Neinclus în viziunea anistorică a filosofiei sale, ethosul s-a revelat, în schimb, cu putere, în ființa sa, primejduită grav de perturbările istoriei: “Un curaj al spiritului, o fidelitate față de comandamentele etice ale gîndirii sale l-au făcut să rămînă el însuși, cu coloana vertebrală dreaptă, cînd alți mari creatori îngenuncheaseră în fața politicului” (Ștefan Aug. Doinaș). În decembrie 1949, urcînd Feleacul alături de Liviu Rusu, D. D. Roșca și Blaga, I. D. Sîrbu a asistat la o izbucnire expiatoare a celui din urmă: “Eu gesticulam,

spumeam, conform firii mele de atunci. Ce facem acum, unde reclamăm, din ce vom trăi, ce facem, ce e de făcut? Ei, bătrîni, cu familii grele, tăceau. Deodată, sus, unde coteam spre Văcărescu (casa mea era prima în colț), deodată Blaga, cu o furie ce nu i-o cunoșteam, verde la față, mă apucă de rever și îmi strigă în față: <<Ce facem, Gary? De astăzi ne scriem Ethica. Asta vom face...>>”. Emoționant.

P. S. Citesc cu stupeoare următoarele: “Pe Blaga l-am văzut mai zilele trecute la el acasă, după ce l-am căutat în zadar la Bibliotecă. E în vacanță. Foarte mulțumit de rezultatele pecuniare ale întreprinderii **Faust**. Încîntat de onorurile ce încep să i se aducă. Foarte legitime, ele sînt - mă tem - destul de periculoase. Trebuie să te temi de comuniști, mai ales atunci cînd încep să-ți facă daruri. Cred că Arghezi se află într-un stadiu și mai avansat de învăluire seducătoare, corupătoare, din partea oamenilor regimului. I-am spus ceva în acest sens bietului Lulu, care însă - la auzul descrierii vizitei mele de la Rex și a celor aflate la București în legătură cu condițiile ce i s-au oferit lui Arghezi - în loc să reacționeze cum speram, s-a lăsat vizibil podidit de invidie, dovedindu-se un rîvnitor într-ascuns la favorurile de care îl vede profitînd pe acela. Am plecat de la el cu un gust amar (...). Din perspectiva puterii, seducerea și coruperea dușmanului este mult mai eficace decît oprimarea și chiar suprimarea lui”. Fraze jenante condescendente în raport cu Blaga, surprinzător imprudente în raport cu evoluția semnatarului lor, Nicolae Balotă...

Dacă fiecare revoluție își devorează liderii...

Cornel Ungureanu

Scriam altădată că rezistența românească din epoca Nicolae Ceaușescu nu s-a sprijinit pe foarte multe nume. Dacă era o opoziție clară, ea era activată de scriitori. Literatura avea, în anii comuniști ai României, un rol privilegiat: scriitorul putea, în numele unei ambiguități bine, cu „talent” subliniate, să deteste regimul, conducătorii, lozincile oficiale. Forța talentului proteja. Marin Preda, Nicolae Breban, Augustin Buzura aveau dreptul să-și apere în fața cenzurii, a oficialilor, opera, fiindcă autoritatea le era dată de cărțile cu care își asiguraseră întâietate în lumea literară: în țară și peste hotare. Erau exponenții unei culturi, ai unui timp, voiau să demonstreze doctrinarii, care nu asarina norma morală. Augustin Buzura era unul dintre autorii cei mai citați fiindcă norma morală din scrisul lui era mereu inatacabilă. Iar sarcasmul, ironia, arta de a disprețui îl apropi-

au de Hrabal, de Kundera, supervedetele anilor optzeci. Nu numai subtextele abil etajate, ci și trimiteri directe la momentele anticomuniste din istoria românească „secretă” făceau din fiecare carte a lui Augustin Buzura un best-seller. La 22 decembrie 1989, Augustin Buzura era una dintre personalitățile revoluției victorioase. Unul dintre cei foarte puținii revoltați făcuți vizibili de o operă literară. Fiindcă fiecare revoluție își devorează liderii, atacurile împotriva lui Augustin Buzura (a operei sale) au mers în crescendo, cu momente de intensitate greu de înțeles, cel puțin de aceia care au urmărit devenirea operei.

Noua „capacitate de a rezista”, de a construi, de a nu se lăsa devorat se manifestă și în publicistica lui Buzura de după anul 2000. Și mai ales în cea de după 2004. Un editorial începe așa: „În sfârșit, zarurile au fost aruncate, pentru o lungă perioadă vom avea câteva certitudini: haos, mitocănie, mizerie morală și spirituală, exod spre Vest, violență și ură la cote alarmante. Pe de o parte, cercul politic, transformarea țării într-un talcioc oriental, forfota satisfăcută a lichelelor și aplaudacilor care s-au aliniat din timp sub drapelul câștigător, iar pe de altă parte, disperarea oamenilor cărora seceta le-a distrus și ultima speranță”. Sunt o profunzime și o disperare care amintesc de momentele eminesciene ale secolului al XIX-lea. Sau de comentariile anilor cincizeci ai istoriei românești. Felul în care scrie Buzura despre Breban evocă nu doar o alianță, o prietenie,

un timp sumbru, ci și „absența lui Zamolxe”. Există o simetrie între perioada 1948-1958 a literaturii române și perioada comentatorilor (mai) tineri afirmați după 1989: lumea începe cu ei, tot ce a fost înaintea lor e precar. Orice proiect de construcție din perioada anilor șaiszeci, șaptezeci, optzeci e așezat sub semnul întrebării. Nicolae Breban, Adrian Marino, Eugen Urlicaru, Mircea Iorgulescu, creatori esențiali ai acestei etape a scrisului românesc (1965 – 1989) apar, dintr-o dată, ca personaje care au oficializat dictatul. Într-un subsol de revistă războinică apare, în câteva rânduri, și numele lui Buzura. Există vreun proiect secret de demolare a valorilor culturale naționale? În această lume în care există mereu proiecte globale, să existe vreun proiect de distrugere a valorilor spirituale, culturale, literare naționale? Dacă fiecare revoluție își demolează liderii..., am putea bănuși. Desigur, în glumă. Fiindcă, altfel, totul pare a se trage din spiritul utopizant al unei generații care crede, iar, în lumea cea mai bună cu putință.

Fețele adevărului

Viorica Gligor

Despre dimensiunea morală a romanelor lui Augustin Buzura

Romane ale crizei de conștiință și ale resurecției morale: *Absenții* (1970), *Fețele tăcerii* (1974), *Orgolii* (1977), *Vocele nopții* (1980), *Refugii* (1984), *Drumul cenușii* (1988) oglindesc dramele unor conștiințe traumatizate de anomalii totalitarismului, dar, fără îndoială, reușesc „să scoată din istorie adevăruri general-umane, permanent valabile” (Augustin Buzura, *Teroarea iluziei*, Ed. Polirom, Iași, 2004, p. 185). *Recviem pentru nebuni și bestii* (1999) radiografiază tarele perioadei postrevoluționare, măcinate de maladii grave, moștenite din regimul anterior. Protagonistii sunt ipostaze eroice și tragice ale omului revoltat, aflat într-o teribilă încheștare cu absurdul social-politic și cu „moartea psihică”. Toate cărțile lui Augustin Buzura sunt disputate între „analiza psihologică și tabloul de moravuri” (Nicolae Manolescu), între „investigarea abisului lăuntric al subiectivității și aspirația de a înfrunța obiectiv societatea actuală” (Ion Simuț, *Augustin Buzura - monografie*). Nicolae Manolescu apreciază că ele „sunt rezistente în latură obiectivă, nu analitică, radiografii ale societății, mai degrabă decât ale sufletului” (*Istoria critică a literaturii române*, p. 1142). Zugrăvirea epocii comuniste, a mediilor și a mentalităților profesionale reprezintă „paginile cu adevărat valabile literar”, în viziunea aceluiași critic.

După părerea mea, com-

plexitatea și finețea analitică a crizelor identitare, sondarea subiectivității ultragiutate de abuzurile istoriei constituie centrul de greutate al acestor cărți problematizante. Spovedaniile lucide ale protagoniștilor sunt strigăte de revoltă, țipete ale ființei încarcerate într-un univers concentraționar. Univers devorat de vină, de angoasă și disperare. Romanele lui Augustin Buzura reprezintă un autentic proces al comunismului, prin care sunt smulse măștile de pe chipul cosmetizat al ideologiei. Mai mult decât atât, universul ficțional oglindește spectacolul degradării morale a unei umanități în derivă. Aflate într-o înverșunată căutare a busolei.

Conștiințe interogative, intransigente, justițiare, personajele lui Augustin Buzura fac parte, ca structură psihologică și comportamentală, dintr-o familie spirituală nobilă. Intelectuali inadaptați, revoltați, medicii (Mihai Bogdan din *Absenții*, Ion Cristian din *Orgolii*; Casian Robert din *Raport asupra singurătății*), ziariștii (Dan Toma din *Fețele tăcerii*, Adrian Coman din *Drumul cenușii* și Matei Popa din *Recviem pentru nebuni și bestii*), profesorii (Iustin și Ioana Olaru din *Refugii*) își introspectează eșecurile, dramele. Coborând în subterana labirintică a ființei, sapă tunele spre inima adevărului trăit. Când se întorc spre realitatea din afară, demască lașitatea, ipocrizia, parvenitismul, corupția, abjecția morală, abuzurile puterii.

Prin romanele sale insurgente, Augustin Buzura a închinat un

recviem nebunilor sublimi, care s-au așezat de-a curmezișul Istoriei și au preluat asupra lor povara existenței. În confruntarea cu religia ticăloșiei și a compromisișurilor, ridicată la rang de valoare supremă, ei au fost, în egală măsură, învinși și învingători. Prozatorul a elogiat nebunia exemplară a celor care nu și-au pierdut reperele identitare. Lupta lor donquijotescă împotriva forței malefice, bestiale a comunismului, generatoare de traume individuale și colective. „*Dosare de mărturie*” despre condiția umană, confesiunile protagoniștilor recompun imaginea simbolică a ființei care nu poate trăi oricum și se răzvrățește împotriva condiției de victimă, împotriva propriei decăderi. Valorile pe care le creditează eroii (iubirea, prietenia, demnitatea, libertatea, adevărul) sunt valabile oriunde și oricând. Ele dau sens vieții noastre, ne definesc umanitatea.

Indiscutabil, proza lui Augustin Buzura a câștigat pariul cu timpul și s-a statornicit în contemporaneitate ca o meditație profundă despre rostul omului în lume. Fapt cu atât mai evident în *Raport asupra singurătății*.

Obsedanta temă de reflecție din romanele publicate înainte de 1989 - relația individului cu Istoria - a fost pusă în paranteză. Alienarea, dragostea, singurătatea, eșecul au rămas dominante ale discursului narativ. Totuși, evadarea din chingile contextului social și politic nefast rămâne discutabilă, de vreme ce refugiile vitale (iubirea, prietenia, familia) s-au dovedit, la o analiză mai profundă, niște paleative. Valori destrămate de

maladiile spirituale ale societății contemporane. În miezul ultimei cărți se află drama existențială a omului dintotdeauna. Confruntarea lui cu timpul, bătrânețea, boala, singurătatea și finitudinea. Un alt tip de uzură decât cea provocată de „teroarea istoriei”. Câmpul de investigație este lărgit. Tragismul ființei condamnate la destrămarea este axa care structurează introspecțiile protagonistului. Remarcabilă se dovedește, și de această dată, capacitatea scriitorului de a radiografia psihologia victimei, angajate în încheștarea cu cei mai necruțători dușmani – timpul și moartea. Conștiință de propriile limite, dar nemântuită de revoltă. Cutremurată de iminența sfârșitului, dar verticală prin puterea de a-și privi în față înfrângerea. Mai mult decât oricare alt roman scris de Augustin Buzura, *Raport asupra singurătății* este centrat pe tema confruntării cu inexorabilul. Oglindiri ale ființării sunt atât criza identitară a protagonistului, cât și lupta lui încrâncenată de a-și ține în frâu stările negative, induse de amenințarea neantului. Credința, iubirea și scrisul, armele la care recurge, relevă năzuința dintotdeauna a sufletului de a se vindeca de suferința efemerității.

Convingerea mea este că scriitorul a reușit, prin întreaga sa operă romanescă, să mediteze asupra unor probleme majore: destinul, dragostea, libertatea, moartea. Să pună întrebări fundamentale referitoare la șansele omului de a-și salva identitatea sub presiunea istoriei, a timpului și a finitudinii. Emblematică rămâne imaginea luptătorului, a intelectualului sfâșiat de contradicția dintre

aspirația idealului și imposibilitatea împlinirii lui. Un portret sintetic al eroilor lui Buzura a fost realizat de criticul literar Cornel Ungureanu: „*Inteligențe în fierbere..., aflați în luptă cu imposibilul, cavaleri ai unor bătălii ce trebuie purtate «sans peur et sans reproche», ei detestă, cu furie, cu energie, cu entuziasm adolescentin, spiritul tranzacțional, viața inertă, incapacitatea de a trăi sublim*” (*Proza românească de azi*, p. 530). Alienați de viață, prinși în capcanele unor lupte procustiene, fără sorți de izbândă, însetați de armonie, de iubire, adevăr și dreptate, ei sunt noi înșine. Ipostaze

ale obsesiilor, ale căutărilor și ale eșecurilor noastre. Răfuiala lor cu absurdul, cu peticeala trăirii pe orizontală este și a noastră. Imaginea realistă a epocii contemporane este recompusă din drame colective și individuale, din tablouri sociale și de moravuri, din mișcările contorsionate ale istoriei. Toate acestea reflectă personalitatea scindată, antitetică a lumii în care trăim. Aspirațiile și obsesiile, căderile și neîmplinirile ei.

n.red. Preluăm cu prețuire aceste pagini, mulțumind autorilor și revistei, din Nord Literar, iunie 2015.

Valentin Iacob, în dialog cu Eugen Evu

“La 70 de ani, încă mă simt aurifer” - de vorbă cu poetul hunedorean EUGEN EVU

Când îl descoperi pe îndelete pe Eugen Evu, vei avea o revelație. Scriitor hunedorean get-beget, provincial, cum s-ar spune, scrie o poezie de “centru”, la cel mai înalt nivel. Poate și pentru că a trăit toată viața într-o zonă aparte, pe care el o numește triunghiul magic al României. O zonă plină de mituri zamolxiene, dar și de furnalele siderurgice din vremea lui Ceaușescu. O lume amestecată, cu care a trebuit să lupte tot timpul, ca să rămână poet. La Hunedoara, am petrecut câteva ore captivante cu Eugen Evu. În tot acest timp,

deasupra noastră, castelul Huniazilor ne veghea, copleșitor și discret.

Energia misterioasă a munților

- D-le Eugen Evu, sunteți un scriitor de valoare, ați fi putut face o carieră poate mai vizibilă, dacă v-ați fi propus să vă stabiliți la București, capitala culturală a țării. Cu toate acestea, ați ales să trăiți aici, la Hunedoara.

De ce?

- Pe mine m-au ținut aici și locul, și familia. Eu sunt născut în Hunedoara. Părinții mei sunt de pe Strei și din Piatra Roșie, în Munții Orăștiei. Am rămas în Hunedoara pentru că aici am respirat prima oară și m-a marcat așa de tare locul, încât nu am putut pleca niciodată. Spațiul în care m-am născut și în care trăiesc este un triunghi magic. Un triunghi format de Munții Retezat, Țara Zarandului și până la Munții Orăștiei. Un triunghi încărcat de istorie și mitologie. Iar când eram mic, frumusețea locurilor îmi părea încă și mai mare, așa cum o vedeam cu ochii mei de copil inocent, paradisiac. În vacanțe, mă duceam la bunici și, cât am fi de săraci, cât suntem copii, trăim în Paradis. Descoperim lumea, vedem. Eram cu vacile bunicului la câmp. Umblam în cuiburile de păsări. Uneori mai dădeam și peste un șarpe pe acolo. Sau pe la Răgălii, prin Strei, unde m-am și înecat odată, douăzeci de minute am fost aproape mort. Când m-am trezit, cerul de deasupra mea mi s-a părut de un albastru fără seamăn. Și toată lumea aceea era așa de frumoasă, o lume a satului originar, veche de sute de ani, impregnată de eresuri și de povești și de doine, dar și de o mitologie cu mult mai veche. Așa că nu e de mirare că Nicolae Densușianu, cel mai mare istoric-mitolog al nostru, era de aici, din Densuș. Toate astea m-au fascinat și, în acea lume, am început să gândesc poetic. Să fac analogii și metafore. Am avut o gândire poetică,

încă de copil. Poezia era refugiul sufletului meu. Sufletul acesta care va rămâne mereu misterios și în mișcare, dar care e definit totdeauna de o matrice numai a ta: locul în care te-ai născut. Iar Hunedoara era, la rândul ei, un loc încărcat de istorie, dar și un oraș în care s-a muncit mult, căci a avut o tradiție industrială, veche și ea. Din păcate, acum, când m-ai stârnit să-mi evoc originile și locul, nu pot să nu observ cu amărăciune, uitându-mă în jur, la orașul meu, că tot ce s-a muncit s-a dus, s-a făcut praf după 1989. Și, în spatele atâtor clădiri în ruină, sunt mii de oameni distruși, mii de vieți spulberate, iar spiritul lor s-a impregnat în rănile trecutului și ne bântuie memoria. Pentru că s-au jertfit mulți ani degeaba. Așa văd, și asta mă deprimă.

- Dincolo de tradiția industrială a Hunedoarei, rămâne istoria și mai veche a acestor locuri, care pulsează la tot pasul. Cum spunea Nichita Stănescu: “Sub fiecare piatră este un zeu”. Mai vorbiți-mi, așadar, despre acest triunghi magic al României.

La începuturile literare (1978)

- Așa e, cum spune poetul! Aici, la noi, istoria veche a românilor s-a păstrat cel mai bine, poate. Aici, în acest triunghi magic, două locuri iradiază istorie și mistere: Sarmizegetusa Regală, capitala dacică din munți, și Ulpia Traiana, făcută de romani ca o replică la vechea capitală a dacilor. Despre Decebal se spune că era regele străvechiului popor

☑ al soarelui, în plus, după câte am putut observa, tot bătând cu piciorul munții noștri de aici, ei au energii aparte. Cam ca ale piramidelor. Nu știm bine cum se explică energia aceasta bună, dar ea se simte și în Munții Orăștiei, și în zona Hațegului,

acolo unde se povestește că a fost Kogaionul - muntele sfânt al dacilor și unde se pare că s-a retras însuși Zalmoxe în ultimii lui ani de viață pământescă. Acolo ar fi Coloana Cerului sau Axis Mundi. Iar dacă urci și pe Muntele Șurianu sau în Retezat, în tot acest spațiu vast vei regăsi aceleași energii care influențează tot ce este viu. De aici ne vin toate aceste reizvorări energetice, care se manifestă și în locuitorii de aici. Și am să spun ceva care poate părea bizar, dar sunt foarte în temă cu subiectul. O parte din vitalitatea extremă a zonei cuprinsă între Retezat și Apusenii metaliferi are legătură cu energiile radioactive, cu uraniul. Uite, aici, la Nandru, de unde sunt mama și bunica mea, a fost uraniu. Uraniu exploatat sălbatic de ruși. Acum, mina e abandonată, dar toată valea aia cu râurile care se varsă în Mureș e infestată prin apele freatice, că uraniul piere greu. Am fost la

Nandru cu Radu Rei, un mare cercetător în domeniu, am lucrat cu el patru zile și m-a impresionat câte boli endemice am găsit acolo. Asta-i unul dintre efectele prăzii rusești. Dar, în anumite doze, energia uraniului are și un efect bun asupra oamenilor! Tot așa cum înainte, locurile de mânăstiri erau alese cu nuiua de alun radiesteziacă. Astea-s științe vechi! Vibra nuiua, atunci locul era bun de mânăstire, pentru că era centru energetic. Așa cum e și aici, la Mânăstirea Prislop, de pildă, și asta o știu foarte bine, pentru că am copilărit și pe-acolo. La Prislop este centru energetic puternic. Cei vechi știau unde să așeze temelia bisericilor, ca și fântânării care găseau locul apei, după științe milenare. Știau unde să întemeieze. Așa că, dintr-un motiv sau altul, toată zona noastră dacică este benefică energetic, este bună. Poate de aceea, aici omul e mai vioi și mai harnic, iar natura mai roditoare. O zonă de unde au răsărit oameni mari.

Compunerea premiată

- *Să vorbim acum despre poezia lui Eugen Evu. Când ați început să scrieți și cum ați evoluat aici, la umbra castelului Huniazilor?*

- Am fost remarcat încă din 1952, la 8 ani, pe când eram elev la școală. Atunci, profesoara mea, Raisa Boiangiu, care era și scriitoare, obișnuia să ne pună să scriem compuneri literare. Pentru o astfel de compunere am primit eu un premiu pe oraș și niște cărți. Cărțile acelea le mai am și acum. Și de atunci am deprins să scriu. Iar de la 14-15 ani, am fost tot în cercuri literare în orașul acesta al nostru, care în vremea

aceea era un oraș muncitoresc, dar cu o viață culturală bogată.

- *Când a devenit efervescentă viața culturală din Hunedoara?*

- Viața culturală a Hunedoarei s-a relansat în perioada de liberalizare a anilor '70. După care a venit potopul. S-a întors Ceaușescu din Coreea și s-au schimbat toate. Iar noi, scriitorii hunedoreni, am fost mereu pe contrasens. Mai exact, eu și cei pe care i-am format. Și să știți că am format foarte mulți. Am avut cenaclu, am înființat după revoluție șase publicații și am avut permanent de înfruntat partidul comunist și securitatea, care mă acuzau mereu că îi agit pe tineri. Iar asta s-a întâmplat în vremea în care lucram la Casa de Cultură din Hunedoara, una foarte bună și activă. Căci pe atunci puteai să descoperi talente tinere. În artă și teatru am nume bune pe care le-am format. Unii sunt acuma prin Canada, America sau Norvegia, dar sunt mândru că eu i-am format, i-am ajutat să se descopere pe ei și unii pe alții, în lumea poeziei, a teatrului și a muzicii. Am avut generații cu o deosebită originalitate și libertate a scrisului. Principiul meu a fost: te ajut să te descoperi. Principiul socratic. Am acasă o statueta a lui Socrate. Mi-a adus-o cineva din Grecia. Dedesubt i-am lipit o piatră din Strei, care are un ochi, unul foarte frumos.

- *Când ați început să vă publicați cărțile?*

- În anii aceia de relativă liberalizare, toate editurile mari, cum a fost în cazul meu editura Facla de la Timișoara, făceau concursuri pentru debut. Nume mari au debutat atunci. M-am bucurat și eu, prin recomandarea

☑ lui Ștefan Augustin Doinaș și Nicolae Prelipceanu, să public prima carte. S-a numit „Toate iubirile”. Iar recomandarea de început a lui Ștefan Augustin Doinaș m-a marcat. Doinaș mi-a fost mentor, a fost un om deosebit în viața mea. Norocul marilor întâlniri dintr-o viață mie mi-a surâs. Și la fel mi s-a întâmplat cu Ioanichie Olteanu sau cu Ion Horea. Foarte mulți au scris despre mine, au apărut sute de referințe. Unele sunt copleșitoare, dar Ștefan Augustin Doinaș și Laurențiu Ulici mi-au fost mentorii de căpătâi. Ei m-au încurajat și au pariat pe mine. Le port recunoștință, deși acum sunt în lumea de dincolo.

“O să îți ia tot! Doar talentul nu ți-l pot lua”

- *Din câte știi, viața dvs., pe lângă poezie, este un roman. Care e cel mai dramatic capitol al său?*

- Totul s-a întâmplat din 1970 până în 1975, când am plecat de la Cultură și m-am întors să lucrez în combinatul siderurgic. În acei ani, am intrat într-un conflict foarte dur cu securitatea. Gândiți-vă, la CNSAS mi-am găsit patru dosare, nu unul! Mă turnau mulți, unii chiar infiltrați în cenzură. Pentru că și eu bravam mult. Luam premii pe țară cu cei de care mă ocupam, cu formații muzicale, teatrale, teatru de copii, eram foarte activ, dar refuzam cu îndărătnicie să bag în programele mele ideologia partidului. Una din acuzații era că sunt agitator. Că agit tinerii. Se legaseră și de faptul că sunt fiu de pastor. Tatăl meu a fost pastor. Când s-a întors de pe frontul de Răsărit, s-a făcut pastor penticostal. A fost un om

care s-a întors acasă din război, a scăpat viu și a luptat pentru religia asta a lui. Ei, și una din acuzațiile aduse mie a fost: ești fiu de pocăit. Am fost și membru de partid, dar n-am fost supus niciodată. Și atunci m-au turnat de m-au căpiat. Patru sute șaiszeci de file au dosarele mele. Plus al tatălui meu, pe care l-am obținut de la CNSAS. Domnule Iacob, știi dumneata cine conduce în țara asta? Șantajul. Trecutul șantajabil al unora care s-au dat cu puterea. Și acum, tot ei mă amenință. Mai primesc câte un telefon. “Vezi-ți de viața ta și taci!”. Mă amenință. Zic că ei au făcut revoluția. Aici, în Hunedoara, au împușcat șase oameni. Șase morți sub o troiță! Și acum mi se spune să tac! Îmi amărăsc ultimele zile. Am intrat în anul 70 al vieții, dar nu-mi doresc ani mulți mai departe, ci atâția câți să am mintea întreagă. Pentru că existența asta stresantă, romanul ăsta nebun al vieții mele duce la alienare. O viață m-am bătut. Cu cine? Cu mine m-am bătut, până la urmă.

- *Ce vi s-a întâmplat, mai exact, în acei ani '70?*

- M-au marginalizat de nu s-a putut. M-au marginalizat să nu mă afirm pe plan literar, în edituri, în presa timpului. Până atunci publicasem cinci cărți, toate bine primite de critică. Puteam intra în Uniunea Scriitorilor, dar nu s-a întâmplat așa. Și asta, din cauza celor care m-au lucrat, oameni ai securității. M-au turnat că îi influențez greșit pe scriitorii și pe artiștii Hunedoarei. Că sunt ostil patriei și partidului. Și permanent am fost urmărit. Eram considerat un periculos social, “o bombă amorsată tot timpul”, cum mi-a zis unul. “Dumneata ai fi bun la noi”, îmi

spuneau, fiindcă eu reușeam mereu să mă transform din vânatul lor, în vânător. “Te pui cu noi, tovarășu’? Ehe, dacă eram în 1957, nu mai stăteam noi la discuții, îți băgam de mult pistolul în gură!”. Acum trăiesc toți liniștiți din pensiile lor mari. În anii aceia grei, m-am gândit tot timpul cum mă încuraja Doinaș: “O să îți ia tot! Numai talentul nu ți-l pot lua”. Și așa am rezistat. Și cred în continuare că am un Dumnezeu. Al demnității: să nu faci rău altuia.

- *Ce a mai urmat în viața dvs.?*

- Până la urmă, am ajuns înapoi, la un combinat, de unde plecasem. Am început să lucrez iar ca oțelar. Era o meserie pe care o practicam, cumva, din familie. Așa că m-am simțit bine acolo. La oțelărie (și tatăl meu a lucrat o viață macaragiu), eram omul trei la lopată. Adică, sunt șaptezeci inși într-o echipă și te duci și arunci cu lopata dolomită, să cârpești cuptorul, că altfel se arde. Cu magnezită și șamon. Și când aveam pauză, două lucruri mă relaxau: beam sifon permanent - cămășile noastre erau impregnate de sare - și, uneori, beam lapte, când ni se dădea. A doua relaxare era că mă băgam în spatele cabinei de comandă, erau acolo niște funii. Și pe funiile alea stăteam în genunchi și pe un caiet dictando scriam poezii!

Aurul sufletului

- *Ce este poezia pentru dvs., domnule Eugen Evu?*

- Pentru mine, poezia este, înainte de toate, catharsis. Așa cum ea a fost încă de la începuturi, din vechime.

☑ - *Catharsis înseamnă curățire, mântuire. Are un rol mântuitor poezia? Pot vindeca lumea câteva versuri?*

- Da. Poezia vindecă lumea de întuneric și de spaimile minții. De fricile primordiale. Pentru că în om există frica asta instinctivă de întuneric și moarte. Și poezia te poate curăța de aceste angoase.

- *La sfârșitul interviului nostru, aș vrea să vă mai întreb cum vă simțiți acum, la 70 de ani, în Hunedoara aceasta crepusculară, dar totuși atât de misterioasă și rafinată?*

- Așa cum stau în orașul ăsta al meu, prins pe vecie în capcana unui uriaș triunghi magic, de o frumusețe fără seamăn, nu pot fi decât bucuros că m-am născut și trăiesc aici. Mai ales că pretutindeni se nasc oameni. Cum o spune Blaga, atâta de frumos: “Sat al meu ce porți în nume/ Sunetele lacrimii./ La chemări adânci de mume/ În cea noapte te-am ales/ Ca prag de lume/ (..) În tine cine m-a chemat/ Fie binecuvântat,/ Sat de lacrimi fără leac”. Iar ca poet, la 70 de ani, mă simt cu inspirația neștirbită. Încă mă simt aurifer. Știi cum se alegea în șteampuri, pe Arieș, aurul pe vremuri, înainte să înceapă marile exploatări industriale? Țăranul urca atunci pe o înălțime și se apuca să scruteze râul, când era limpede. Și privea atent, până vedea de unde strălucea pepitoiul cel mare de aur, sub valurile Arieșului. Își lua atunci un reper ca să nu-i piardă urma, după care se ducea în râu și găsea un

kilogram de aur curat. Așa și eu: îmi scrutez sufletul și încă mai găsesc aur, sub unde...

Mirele

*Pe-aceste culmi sunt bradul consacrat,
Sunt bradul-mire zvelt peste Armindeni.
Biografia mea-i a unui sat
Din Transilvania, de pretutindeni.*

*N-aduceți vreascuri! Limpedeza rășină
E fulgerul captiv care-ntreține
A vieții vâlvătaie de lumină,
Măreț și tragic, cum vi se cuvine.*

*Poetul nu vă e prieten, nici vrăjmaș,
Nu știe nimeni ce-i poetu-n lume:
Urlet sau cântec, calm ori pățimaș -
Pecetluindu-și taina cu vreun nume...*

*Fără cenușă arde. Dă lumină,
Ca bradul tânăr, consacrat pe-un grui...
Toată pădurea lumii e de vină
Cât luminează frumusețea lui!*

*Și, totuși, vina lumii n-o condamnă
Surpat în sine, sieși vinovat -
Doar el cunoaște arderea ce-nseamnă
Poetul Mire, Bradul consacrat.*

Despre intelectuali

Ion Urda

(continuare din pag. 1)

Eu nu cred că intelectualul ar putea fi definit vreodată drept saltul peste un nivel de acumulare intelectuală precis măsurat (gândiți-vă la nivelul de acumulare și cunoaștere al unui elev mediu de clasa a XII-a din zilele noastre comparativ cu un geniu antic), și, cu toată prețuirea față de personalitatea distinsului filozof, mi-aș permite să sugerez: conceptul de intelectualitate este mai aplicabil grupurilor decât indivizilor. Și, desigur, ca în orice grup, apar vârfulurile (ar fi de preferat valorice), dar prezența acestora nu anulează masa de intelectuali ca și categoriile, pentru că ele însele (vârfulurile!) s-ar estompa prin lipsă de reper. Iar problema apariției vârfulurilor în cadrul grupului este, de asemenea, extrem de discutabilă, pentru că nu întotdeauna, socialmente vorbind, liderii (cei cu pâinea și cuțitul) sunt cei naturali (și, de obicei, valorici) – unanim acceptați – iar aceștia, pentru a nu crea probleme!?, sunt sistematic împinși în afara posibilităților de afirmare.

Iată de ce eu consider că tratarea intelectualului într-un mod elitist, individual, pe baza conceptelor de “mare spirit din istoria culturii” sau “geniu creator”, perfect justificat din punct de vedere al analizei post-mortem a subiecților, nu ne ajută în mod real să distingem valoric intelectualii contemporani, să ne fixăm reperele noastre ca simpli muritori într-o lume în care totul e bulversat.

Pe de altă parte, dacă sub comuniști intelectualitatea era (hai să zicem!) “oprimată și marginalizată”, iată că după revoluție ne umplurăm de intelectuali, care mai de care mai “rasați” (curios lucru, cu

cât răcniră mai anticomunism, cu atât deveniră mai “intelectuali”), numai că, la o simplă analiză lucidă, de om sănătos, cu intelectul intact (dar nu neapărat intelectual!?) constăți că te umple greața când analizezi calitățile de indivizi sociali ale acestora, cea mai mare parte profitori ordinari și, mai apoi, bineînțeles că atent selectați după interesele sus-pușilor, unii dovediți ca vechi “ciripitori” ai securității comuniste.

Deci, în asemenea condiții, cu instrumentele filozofice pe care le avem la îndemână, pare destul de incomod să luăm o personalitate contemporană și să o argumentăm “pro” sau “contra” ca intelectual elitist, dacă nu mai adăugăm ceva sistemului sau definiției pentru noțiunea de intelectual. Pentru că, nu întâmplător, Virgil Diaconu pune problema dacă anumite acte sociale, creații de geniu, comportamente sau simpatii ale personalităților vremii le scoate sau nu pe acestea din categoria intelectualilor bazată pe conceptele ilustrului filozof Mircea Flonta.

Părerea mea este că orice intelectual al vremii lui se raportează la contextul său social și nu poate fi judecat decât în cadrul acestuia. Dacă am nega calitatea de “geniu creator” a lui Nobel, am nega tot progresul omenirii bazat pe exploziile controlate, chiar dacă alte categorii de “intelectuali”, tot “genii creatoare”, dar ale răului, au folosit-o distructiv. Cine ar putea nega calitatea de intelectual “mare spirit în istoria culturii” a lui Nicolae Iorga pentru faptul că a creat o nouă doctrină politică “doctrina națională”, cea care le pute cel mai acut la nas europenilor unioniști

adepti ai globalizării fără frontiere și ștergerii oricărei urme de identitate națională? Curios lucru, prin asociere mi-a venit în minte mult uzitata sintagmă “ștergerea deosebirii dintre sat și oraș” din vremea comunistă, cea care a făcut, cred, cel mai mult rău spiritului țaranului român.

Și totuși, Virgil Diaconu încearcă să așeze intelectualitatea dincolo de rău și bine. Interesant mod de a pune problema, dar unde, d-le Diaconu, în locul “unde nu este durere, nici întristare...”, cum zice preotul la îngropăciune pentru cel dus? Poate că aveți foarte mare dreptate, numai Dumnezeu îi va putea judeca pe toți elitiștii care se consideră intelectuali; dacă merită sau nu, comportamental, acest titlu, de noblețe în primul rând.

Dumnezeu l-a creat pe om, dar nu pot nici aprecia dacă el i-a dat și calitatea de a discerne între bine și rău, pentru că Șarpele a pus-o pe Eva să-i dea lui Adam fructul din pomul “binelui și răului”, dar cert este că omul are capacitatea de a discerne între bine și rău, cel puțin la nivelul preocupărilor individuale. Dar intelectualul, ca nivel de informare, are alte posibilități de a discerne binele de rău, chiar când este vorba de colectivități mari. Problema este doar de opțiune, el poate analiza ce e bine, ce e rău, care este răul cel mai mic dintre două rele (și acesta fiind, în fond, tot un bine), dar opțiunea sa poate fi liberă sau determinată (nu insist asupra determinismului opțiunii, problema ar ocupa prea mult spațiu, dar “corupția” este doar un segment îngust al acestuia).

☑ Înțeleg intenția lui Virgil Diaconu de a analiza simbolic intelectualitatea “dincolo de bine și de rău”, dar o analiză reală de acest fel practic nu este posibilă, pentru că nu-l putem scoate pe intelectual din rândul “indivizilor sociali”, aceasta este însuși calitatea care-l validează ca intelectual. Cel mai potrivit ar fi să analizăm la un intelectual, cu instrumente pertinente de măsură, cât bine și cât rău a făcut, cu bună credință și în deplină cunoștință de cauză, și neapărat în contextul social al vremii în care a trăit. Cine poate să-i acuze pe inventatorii bombei atomice de crearea acesteia, când, în bătălia “care pe care” cu nemții, aceștia puteau să le-o ia înainte? Cine poate să nu-i acuze pe cei care au folosit-o împotriva unei populații nevinovate la Hiroșima și Nagasaki, cu toate că era evident că Japonia urma să capituleze? Intelectuali au fost și unii, și ceilalți, dar despre buna lor credință se poate discuta.

Cât privește problema răului făcut de cei care vor să schimbe lumea, sunt de acord întru totul cu poziția lui Virgil Diaconu, dar vreau să nuanțez puțin. Lumea însăși este în permanentă schimbare, rezultată din tendințele firești spre progres, spre o viață mai bună, confort, civilizație. Orice om creativ care a văzut pe un altul trăind mai bine ca urmare a unei creații, invenții, metode etc., prin imitație, încearcă să facă la fel (amintiți-vă de “ligheenele-satelit” din vremea lui Blacheu-vodă) și astfel lumea se schimbă. Problema răului în schimbarea lumii se pune în condițiile schimbărilor brutale și împotriva trendului de schimbare deja existent. Orice schimbare de acest fel, oricât de mult s-ar trâmbița ideile de „de-

mocrație“, “drepturile omului” etc., aduce comunității în cauză mai mult rău decât bine, fie și datorită faptului că respectiva comunitate percepe binele în altă nuanță decât cea care i-a fost băgată pe gât cu forța. Ceea ce este îngrijorător în asemenea cazuri este faptul că intelectualitatea, dotată cu un instinct de conservare prin adaptabilitate mult mai ridicat, se rupe de contextul său social, “convertindu-se” conjunctural la ideea schimbării impuse și derutând vulgul. Rare sunt cazurile de rezistență, oricum oprimată, dar aceasta ar trebui să fie atitudinea adevăratului intelectual. Pentru că, prin însăși acumulările intelectuale, intelectualul devine mai “laș” decât omul de rând, deoarece, în subconștientul și conștientul său, el găsește mai ușor fundamentarea teoretico-științifică a lașității sale, pe care o propagă, duplicitar, dar cu tărie drept cel mai important crez al său. Este cel mai frecvent caz în rândul intelectualității elitiste postdecembriste de la noi, când indivizi care au crescut în familii de mari activiști intelectuali comuniști, beneficiind din plin de privilegiile unei clase sociale răsfățate de regimul comunist, au devenit, peste noapte, fervenți anticomuniști, ba unii sunt prezentați și ca etaloane de anticomuniști, când ei, de fapt, nu sunt altceva decât niște javre “lătrătoare” făcând frumos la cei ce le aruncă ciolanul.

După toate demersurile de mai sus este imposibil să nu pui în discuție problema moralității civice a intelectualului. Iar dacă, în cadrul grupului social (această noțiune, din punct de vedere sociologic, este des abordată sub denumirea de “pătură socială”), intelectualul este un vârf, atunci el este intelec-

tualul elitist și, cu atât mai mult, problema moralității sale civice este mai acută.

Se tot discută în mediile noastre despre “corupție” ca despre principala flagel care este sursa tuturor relelor din societate, dar termenul este atât de uzitat încât nimeni nu se gândește la o clară definiție care să realizeze o delimitare cât de cât orientativă a noțiunii. De multe ori cred că lucrurile sunt lăsate intenționat așa, pe baza principiului “dezbină și stăpânește”, pentru că, în ochii săracului, orice bogat este un corupt, în ochii reclamagiului, toată justiția care nu-i dă dreptate e coruptă, în ochii pensionarului, sistemul protecției sociale e corupt etc., ori, în opinia mea, “corupția” ar putea fi definită, în cea mai mare parte, în modul cel mai simplu, drept imoralitate civică, iresponsabilitatea individului față de drepturile și libertățile semenului său.

Problema care se poate pune în discuție este cea a intelectualului de vârf care se lasă sedus, indiferent de argumente, de “partea întunecată a forței” – ca să parafrazăm un erou din “Stars War” – și atunci mai există argumente pentru includerea acestuia în rândul “elitei intelectuale”?

Punctul meu de vedere este acela că, într-o societate normală, asemenea indivizi, oricâte calități și acumulări intelectuale ar deține, ar trebui categorisiți drept niște “paria” ai grupului social, pe care societatea să-i evite ca pe leproși pentru a nu se infesta. Pentru că un adevărat intelectual elitist trebuie, în opinia mea, să constituie, pentru societate, un real model de comportament social și un catalizator al reacțiilor de dezinfecție și dezintoxicare socială.

Adevărul ?... Nimic mai complicat...

Moto: „Adevărul ? Idee fixă, specifică adolescenților sau simptomul indivizilor atinși de senilitate”.

E. M. Cioran

Vasta confruntare de idei de care beneficiem de la revoluție încoace a adus multă lume la limita exasperării, mai ales dintr-un anume motiv, acesta fiind mult trâmbițata și veșnic nerealizabila idee de scoatere la lumină a „adevărului”. Că ideea în sine e nobilă, constituind, uneori, fundamentul a ceea ce se cheamă „justiție socială”, că reprezintă, de multe ori, o necesitate cu o oarecare utilitate, aceste lucruri nu am de gând să le contest sub nici o formă. Vreau doar să analizăm împreună ce vrea să spună o veche zicală, de nimeni contrazisă până acum, care postulează că „adevărul are multe fețe”.

Libera exprimare a individului creează posibilitatea etalării directe și deschise a propriilor păreri, indiferent de domeniul abordat, iar, din punctul de vedere al expozantului, fiecare din ideile exprimate reprezintă tot atâtea adevăruri, chiar dacă, în fața interlocutorului, acesta nu-și poate expune coerent argumentele (deși în conștientul său acestea există). Faptul că, uneori, incoerența expozantului induce în interlocutor, pe baza, evident, altor premise raționale, un alt „adevăr” decât cel aflat în conștientul expozantului, are drept consecință o anumită doză de subiectivism a noțiunii de adevăr. Și nu pot să nu mă gândesc la fantezia unor raționaliști de genul Bolyay sau Einstein, care, abordând, la vremea lor, drept neadevăr cele mai evidente adevăruri (primul neacceptând postulatul V al lui Euclid iar cel de-al doilea neacceptând timpul drept mărime

absolută), au reușit să creeze opere (realități) monumentale precum geometria spațiilor curbe, respectiv mecanica relativistă, adevăruri verificate în practica de toate zilele, dar, cu certitudine, având și ele doza lor de relativitate.

Puținele argumente invocate mai sus pot induce, oricui dorește să accepte, ideea relativității adevărului. Practica judiciară se străduiește să se apropie cât mai mult de starea reală a lucrurilor tocmai din dorința de a judeca „adevărul”, dar faptul că acesta poate avea, într-adevăr, „multe fețe” este demonstrat fără tăgadă de schimbarea destul de deasă a verdictului prin procedurile de recurs, apel, strămutare a procesului, etc. Și dacă practica dovedește că, uneori, și lucrurile simple pot fi abordate din unghiuri diferite, cu „adevăruri relative” drept rezultate, în cazul situațiilor complexe „adevărul absolut” va fi o noțiune acceptabilă doar pentru comozi și naivi, în realitate rămânând totdeauna o himeră. Nu întâmplător Dicționarul Explicativ al Limbii Române, definind „adevărul”, lângă noțiunea de „adevăr relativ” nu așază noțiunea normal opozabilă de „adevăr absolut”, ci pe cea de „adevăr obiectiv”. Este în fapt aceasta o recunoaștere indirectă a legăturii indisolubile dintre noțiunea de „adevăr absolut” și divinitate, Dumnezeu fiind singurul ce poate deține absolutul, nouă, muritorilor fiindu-ne rezervat, în cel mai bun caz, „adevărul obiectiv”, definit drept „conținutul obiectiv al reprezentărilor omului, care co-

Ion URDA

respunde realității, lumii obiective, independent de subiectul cunoscător”.

Dar tocmai aici se naște ideea că, fiind o reflectare a realității în oglinda numită „conștiință”, în absența conștiinței (gândirii, eului) noțiunea de „adevăr” nu se poate naște. În nici un caz nu se poate pune semnul identității între „adevăr” și „realitate”, prima noțiune mai putând fi definită, eventual, ca „percepție fidelă a realității”. Numai că „percepția” presupune „subiectul perceptor”, și oricât s-ar strădui să se depersonalizeze „subiectul” nostru pentru a percepe „obiectiv”, se poate deduce ușor că „adevărul obiectiv” este greu de atins, el fiind, sub raport social, mai mult o convenție socială decât un act de reflectare în conștiință a cunoașterii individuale.

Deducem de aici faptul că noi, indivizii, vom avea parte, prin percepție proprie, doar de „adevăruri relative”, eventual de „adevărul obiectiv – convenție socială” pe care-l înghițim nemestecat așa cum ne este vârat pe gât, noi neavând modalități de cunoaștere, de obser-

☑ vore directă, „obiectivă”, a realității pentru a o oglindi în conștiința proprie.

Înțelepciunea populară spune că „adevărul iese la suprafață ca untdelemnul” și că „nimic mai periculos ca un adevăr pe jumătate, el este mai dăunător ca o minciună întreagă”. Între aceste două zicale se găsesc atât esența și pericolul „manipulării”, cât și germenul autodistructiv al acesteia. Bazându-se pe nuanța de subiectivism specifică fiecărui individ, pe acceptarea în subconștient (mulajul pe suflet) a acelei părți din realitatea obiectivă care i se potrivește psihicului său (ceea ce nu este prea departe de „ceea ce-i convine”), „manipulatorii” brodează „realități” credibile, dar șchioape, trunchiate, expuse succint și incomplet, astfel construite ca să se reflecte în conștiințele indivizilor ca un „adevăr obiectiv”, numai că oglinda reflectă altceva decât realitatea, rezultatele fiind, mai devreme sau mai târziu, similare încercării cuiva de a ieși pe o ușă desenată pe perete. Și e normal ca să vezi realitatea obiectivă când dai cu capul de perete, „untdelemnul a ieșit deasupra”, dar rămâne cucuiul.

În ultima vreme, mai mult pentru a se arunca praf în ochii populației, s-au făcut unele demersuri care să înlesnească accesul vulgului la anumite aspecte ale realității ținute sub oboroc de regimul comunist. Dar ce, credeți că e cineva interesat să discearnă, să perceapă obiectiv acele realități? Nici vorbă! Acei indivizi care, sub oblăduirea a tot felul de societăți, alianțe, asociații, trâmbițează ideea „scoaterii la lumină a adevărului referitor la...”, aceia au, bine cristalizat, adevărul care le convine și vor contesta vehement orice alt adevăr reieșit din reflectarea cât mai obiectivă a realității. Și așa această căutare cu lumânarea a adevărului se dovedește, în fapt, un joc de interese, de speculații prin care fiecare caută „să tragă spuza pe turta lui”.

Iată, așadar, în ce constă adevărata semnificație a cugetării lui E.M.Cioran pusă pe frontispiciul acestui eseu: în fapt oamenii maturi, cu experiență de viață, nu mai sunt atât de preocupați să accepte și să „bată în cuie” tot felul de „adevăruri”, viața demonstrându-le că acestea vor fi mereu „relative”, deformate sau trunchiate de oglinda intereselor de moment, doar adolescenții și cei „căzuți în mintea copiilor” mai putând avea asemenea idei fixe sau simptoame care aduc, de regulă, ponoase, nu foloase.

Pentru că și Sfânta Scriptură statutează un principiu care nu e departe de efectul actului de percepere, de cunoaștere a realității:

„Ptohos to pneumati - Fericiți cei săraci cu duhul...”

Un poet al frumuseții imaginației

Ladislau Daradici

În 2014, Ion Popescu-Brădiceni publică *Pasărea Măiastră*, volum de poeme premiat la Festivalul „Titel Constantinescu”. Pentru cel care se declară „poet al marilor sficiuni” (și care își vinde manuscrisele *unor melci nebuni*) adevărata poezie este cea care nu poate fi cuprinsă în cuvinte, orice gest, trăire, adevăr, transformându-se, odată *răstignite* pe albul hârtiei, în ceea ce scriitorul numește „poezie proastă”. Adevărată poezie, consideră autorul, este cea a iubirii și a trăirii, cea a mâinilor explorând frumusețea unui trup desăvârșit: „Mâinile invocă eternitatea trupului/ încremenirea lui statuară/ și nu scriu nimic pe pielea fină și caldă/ au oroare de poezia mediocră” (*Mâinile și poezia mediocră*).

Ion Popescu-Brădiceni este un poet al „frumuseții imaginației” despre care vorbea Benedetto Croce și pe care îl citează la începutul unui poem. Însă „alături de frumusețea imaginației, există o frumusețe formală și o frumusețe substanțială a naturii” de care însuși poetul va ține cont, deși ermetizarea și abstractizarea elementelor ei propun o percepție diferită de ceea ce obișnuim să numim *simț al naturii*: „Aici, între viață și moarte” – își începe poemul *Sub semnul crinului* –, „cu greierii cânt în neștire,/ închis ca-ntr-un fluiet, în toate/ ce poartă veșmântul subțire// al numelui. Caste și

☑ drepte/ sunt umbrele aștrilor –
norii/ de insesizabile trepte/ pe
care doar noi, călătorii, // suim
peste flori revărsând/ o calmă lu-

mină, o boare./ Iar ochiul albas-
tru și blând/ al frunzei se aprin-
de-n izvoare.”

De regulă, tradiționalistul *transmodern* își nutrește extazul din aerul inspirat al lucrurilor, transmițându-ni-l prin cadențele juvenile ale terținelor sale: “Tot ce-i sensibil// cade-n poemă?/ Soarta-mi boemă/ Îmi joacă feste.// Vino-n poveste,/ Fată pierdută, ca-ntr-o rețută.// Fluturi pe frezii,/ dăm de-o oglindă/ mereu clocotindă.// Câmpul și iezii;/ vânătoarea de cerbi/ prăbușiți între ierbi./ Cuvintele cad/ împușcate în tâmplă;/ de-un timp se întâmplă!” (*Fluturi pe frezii I*).

Poet, deopotrivă, al „neliniștilor semantice”, negând realitatea din pricina unei „nesfârșite tristeți”, Ion Popescu-Brădiceni este un maestru al înnodării sensurilor, al răsturnării semnificațiilor, al jocului lexical nepremeditat, abrupt. Creatorul când se află în postura unui profet, când în cea a unui zeu „în carne și oase” care,

având la dispoziție un imens tezaur lexical moștenit, are ca finalitate instaurarea unui univers poetic relevant și distinct, inconfundabil, pe algoritmul a ceea ce el însuși consideră *Marele Model*: „I.P.B. își dă jos masca/ el e auctorul, cel/ ce creează-acest model.// Cartea lui e precum pasca/ ce la viii cei de sus/ o împarte, blând, Iisus” (*Mâna tăiată*).

Pentru a-și realiza ambițiosul proiect (ce-i va intriga, inevitabil, pe contemporani), poetului îi este permis orice: o combinație insolită și aparent aleatorie de termeni pretențioși și prozaici, o cadență simplă și frântă, preluată de la ghiersul popular, o alchimie a semnificațiilor când parodică, când aforistică, ermetică, baladescă, paradoxistă sau psalmică. Cadența rostirii este atipică și imprevizibilă, semnificațiile sunt răsrânțe, ramificate, abandonate, reluate, deviate, totul fiind vechi și nou în același timp, transfigurat, poezia metamorfozându-se uneori într-un miraj al conceptelor, un carnaval al simbolurilor, purtându-te pe o cale care, aparent, te poate duce la pierzanie.

Cel care își consideră viața *ipocrită*, deși plină „de-a zeilor voce”, vede în poezie un „vis întârziat în intimitatea cărnii și a simțurilor”, un foc de sub tâmpile „în care-ți arzi nespusele, neșanșele” (*Despre poezie*). Scrierea cântecului devine echivalentă cu nemoartea („Aș scrie, iubito, să fim/ o clipă-n istorie arbori cu sevele grele/ de suprasensuri ca să nu mai murim”), deși finalitatea gestului său artistic poate fi ambiguă: „Aventura mea unică, esențială,/ de poet al marilor sficiuni/ se va sfârși cu vinderea acestor/ manuscrise unor melci

nebuni” (*Poet al marilor sficiuni*). Într-un poem, ne vorbește despre *răscoala necuvintelor*, în altul (intitulat *Trecerea-n cuvânt sau nașterea poemului*) creația ar putea deveni o „aripă ce-acoșează cerul” dacă poetul și-ar putea trece sinele în poem („se sparge oglinda și sângele țipă/ aș trecen cuvânt, doar o clipă, aș trecen în cuvânt, doar o clipă, s-adorm în cristalul-memorie”); (un *Poem împotriva morții* este dedicat „aceluia care, cu ființa sa alcătuită din esențe și simboluri, a coborât, ca nimeni altul, în profunzimea infinită a limbii române”).

Atipic, tradiționalist în expresie, în ciuda afirmării apartenenței sale la *transmodernism* (concept pe care îl propune și teoretizează), lirica lui Ion Popescu-Brădiceni e greu de încadrat în vreun curent. Discursul este franc, uneori de-a dreptul nemilos, dincolo de imensa încărcătură culturală poetul neezitând să spună lucrurilor pe nume. Este o poezie care *se hrănește* parcă din sine, rostogolindu-se, aproape de nestăvilit, plină de conexiuni atipice, motive clasice și moderne, o poezie a simplității și profunzimii deopotrivă, autoanalizându-se cu ochiul unui chirurg experimentat, nu rareori radical. Putem doar bănuși ce se află îndărătul acestui spectacol singular, al acestui joc sublim și inconfundabil de concepte și simboluri: un vulcan de erudiție care se revarsă din matcă, o doză de dezamăgire în însingurare (într-o lume prozaică, marcată de mediocritate), o tendință de regăsire a sinelui pierdut (unde prin întortocheatul labirint existențial), o nevoie de renaștere, de limpezire a *înălăuntrului* și, nu în ultima instanță,

nevoia de dragoste (și nu de sex, care, dacă-i dăm crezare poetului, nu face decât să suprima iubirea).

Unele poeme sunt încifrate, încercate paroxistic de simboluri sau experimentează impactul versului popular, altele, în schimb, frapează printr-o abordare directă, un stil abrupt, ironic, fără menajamente, ca în acest final de sonet (al aceleiași suprimări din iubire): „Făcând amor pe-o plajă sfântă,/ vai, mădularu-mi când se-implântă/ în sexul negru-roș, fierbinte, // vă jur că-mi ies mereu din minte/ și-ador, ca zeu, un corp sublim;/ când îl pătrund, parcă-l suprim.”

Astfel, între Ea și El se instaurează un joc nesfârșit și alunecos, cu urme (aproape de nedeslușit) de tandrețe. Însă există, constant, și o frumusețe a împreunării, ca în poemul *Sfera eleuterică* („Noi facem amor/ pe un macat/ cu maci și bujori”), un entuziasm masculin al procreării, și dacă prin actul sexual Ea este supusă suprimării, pentru El reprezintă o mereu reluată recreare („soldurile tale mă vor naște din nou”). Elanul este aproape adolescentin: „Hai să ne tăvălim prin fânețe,/ șopârlelor să le dăm binețe,/ să ne strigăm unul altuia/ numele/ cu neosită încântare,/ să ne întoarcem cu iezii,/ ulciorul cu toarte/ să-l umplem cu sufletul/ ce-și lasă fluturii/ pe frezii”. Desigur, poetul-filozof nu se poate opri aici, spectrul brutal al morții anihilând extazul clipelor de dragoste: „Într-un târziu, din cadavrele noastre,/ se va desprinde o sferă eleuterică,/ se vor elibera spumele/ sacre./ Iar în lacre/ oasele ne vor luci/ ca fildeșii de elefant.// Stelele fixe căzut-au din cer/ și peste Marele Kant.”

În *Două singurătăți*, este detaliată, cu accente parodice, ruptura dintre Ea și El. Se pare că bărbatul este cel care calcă strâmb, convins că „perechea de-ți affli – se zice – nu pune/ condiții; și iartă, cantr-o mare minune,/ orice rătăcire de-o clipă, de-o oră.” Însă Ea nu i se mai încrede în vorbe, iar El se întristează, „o grea pierzanie” măcinându-l, nesfârșit, nepierzându-și speranța: „Poate nu-i prea

târziu, poate încă-i devreme/ să-ți jur că, greșind, călcând chiar și-n lături,/ mă voi întoarce, cuibărindu-mă-n pături/ unde poate cândva, într-o joi, într-o vineri,/ vom fi împreună, iarăși tineri, iar tineri!”

Pentru că întotdeauna există, nu-i așa, o nădejde a reînvierii clipelor trăite împreună: „Rafalele vântului biciuindu-ne/ fericirea de-a fi împreună,/ numai noi doi în imensitatea/ acestei iluzii că toate,/ într-un timp mai prielnic,/ pentru o clipă măcar,/ vor reînvia” (*Turnul lacrimii*). În cele trei poeme din volum intitulat *Fluturi pe frezii*, poetul neezitând să-și reafirme dependența de dragostea femeii: “Fi-vei șemineul/ de care m-apropiu tot mai înfrigurat”; sau: “Nu mi-e rușine când goală/ te scalzi în privirea-mi flămândă.”

O imprevizibilă dialectică a rostirii, așadar, precum un izvor care, sfidând legile naturii, își propulsează șuvoiul spre creste, oferindu-ne un poem derutant și revigorant, deopotrivă ludic și profund, scânteietor și erudit, creând un univers de dincolo de aparențe, dincolo de cuvintele care “ard peste sâmburi/ înțelesuri cumplite”.

Iarba-i grea de sensuri, mărturisește poetul. Exact ca și lirica domniei sale. Și dincolo de eforturile creării *Marelui Model*, a căutării („caut de-un timp cel mai frumos poem/ e, totuși, căutarea un blesstem?”), a experimentării și reconsiderării din temelii a limbajului poetic (pentru a-i da ființă), adevărata creație va fi cea a înlăuntrului, a frumuseții, solitudinii și tristeții, expresie a esenței umane în fața vieții, morții și a lui Dumnezeu: „Să fii singur. Să te bucuri de singurătate./ Să-ți răcorești fruntea c-un smoc de iarbă/ înrourată. Între-atâtea tentații să te bucuri/ doar noua înfățișare a Mântuitorului.” Pentru că, în cele din urmă – așa cum afirmă poetul în *Serile la Brădiceni* – construcția oricărui poem se bizuie „pe moarte și pe viață.” Iar Ion Popescu-Brădiceni rămâne, prin excelență, un poet al vieții și dragostei, al creației și al morții. Al frumuseții imaginației, într-un cuvânt.

Prezența lui Andrei Zanca

Eugen Evu

Undeva, cândva, la o frontieră boemo – stranie pentru mine, l-am întâlnit pe poetul – filosof Andrei Zanca.

Cred că și el poate spune despre mine: „l-am întâlnit”. Apoi au fost câteva cărți și sentimentul meu că am un însoțitor în labirint cu toate că fiecare purtăm pe umeri acest labirint. Simplu ar fi „afinități electivă”. Poate că m-a vrăjit rostirea, acel indicibil simțămînt aproape epidermic resimțit, al sinergiilor aurelor. Aure fisurate și vindecabile... Confluente, metafore revelatorii, instantanee eufonii ce par să aparțină cum dixit Borges, unei unice entități careia îi sîntem și noi uneori parte.

Andrei Zanca este pentru mine aproapele de departe. Nici o trădare nu poate străpunge vreodată pe viu spațiul rezonant dintre noi și cărțile noastre, atît de diferite și totuși semene – gemene. Al Cistelean (AlCis) a tresărit recent la această sintagmă. Ei și?

Andrei Zanca s-a născut în 13 septembrie – eu în 10 septembrie: am voie să fiu un pic mistic aici; studii academice comerciale (de unde va fi gestualizat (sic, n) un practician al parabolei taltantului?) apoi studii de germanistică, frecventarea echinoxistilor iminent benefică – evident la Cluj – Colosium. A fost profesor de limba și literatura română și limbi străine în Sighișoara; are studii de specialitate în domeniul culturii, studii, esențiale pentru el, la Universitatea din Freiburg – Germania. S-a stabilit acolo. Dar cu toate admirabilele studii, știu că lucrează pe un hotel

pus turistic de-a curmezișul unui rîu... Oare încotro curge acest rîu? Într-o revistă românească a publicat mai tot ce are mai bun scrierea din exil sau diaspora. Zanca a acceptat intermitent prin vina mea, să fie membru în colegiul extern al revistei Provincia Corvina. Andrei Zanca este un om-instituție, prin aceea că a tradus integral în română cărțile autorilor următori: Hans Magnus Enzensberger, Reiner Kunze, Dieter Schlesak, Paul Celan, Werner Dursson, Michael Kruger, Ingrid Bacher, Richard Wagner (nu muzicianul, desigur, n), Richard Reschika, Jurt Drawert... O pleiadă splendidă! Este redactor pentru Germania al revistelor Vatra, Euphorion, Provincia Corvina, Poezia (cf. specificației lui din cartea recent apărută – ABIS).

Andrei Zanca a editat următoarele cărți în limba maternă: Poemele Nordului (găsită de mine într-un anticariat din Oradea, la preț de-un snaps; volumul îi fusese cenzurat, scoțîndu-se abuziv 50 de pagini....Așa mi-a smuls și mie Cornel Popescu vreo 80, la Cartea Românească, in illo tempore. Pegra sinteziștilor – dragă Andrei – s-a redistribuit, no problem, nimic nou sub semiluna dîmbovitzeană! Nietzsche Liiceanu and Zografi nu s-au dat mai presus, dosîndu-mi sceptici un roman de sertar, „Roșu putred”, recuperat recent pentru *postmortemismul tuzlucist* din „Noul Ierusalim” ... Salom și solomon, soliman și salomeea sulamita și să fim iertați. Noi sîntem tot sub stelele nordice, Hyperboreene!

Sînt relevante deviantele mele textuale? Sînt. Ele fac parte din modalitatea noastră, paralelă, de a scrie, de a modula pe frecvente... ultrasculte. Poate că poezia ne este o ramificație de conexiuni neuronale, acolo, în labirintul purtat... Ardeleanul zice: mă duc, mă gîndesc, nu zice merg, gîndesc... Este ceva nuanțat aici din paideuma ancestrală.

Glumind hermeneutic, inițialele Poetului sînt un gematric cod alfabetic: (de la) A (la) Zet. Unde mai tresari și la vocabula ZA...

Alte cărți zanciene: Un străin în bîrlogul lupilor (deh, lycantropia eliadescă, n); Elegiile din Regensburg (deh, duinezele rilkeene); Euroblues (deh, stilul zancian eterofonic – transpus liric, improvizațiile lui pe tema trăită ezoteric: jazz banditism!

ABIS este cartea exiguității maxime, dar și a exorcismelor și catarsisului incantatoriu: așa curge din totdeauna poezia lui...Holograme, colaje, eufonii, euforii... Poezia evulsiunilor – ce vocabulă integrată stranie! – a extragerii esențelor Sinelui, sinergice Sinei. Gemelarium. AbelCainul... Smulgere de arbore pentru a da aripi cubului, nadir retro-memoriei și zare abisului. Poliedrismul. Sinergii aparent eclecticice. Erezii și smerenii. Eleatic et heraclitean.

Celelalte cărți zanciene: După amiaza cu branduardi; nopțile franciscane; suflete transilvane; ce-i ce-s în inimă desculți; viața și moartea din glas; Maranatha...

☑ Dar El va re-veni? Din interior ori din exterior? El nu este Omul cel rar și divinizat, cum dixit Euhemeros?

Lectura cărții „Abis” este duminicală. Obligatoriu hermeneutică, inițiativă, așa cum am mai scris. Mi-am dat seama amintindu-mi. Murmure și efect manthramic, tînguire și aina daina. Incantații și diferențiere divine. Deoarece „nu este oare vinul o venerație de transparență a soarelui”? Eu adaug cu un poem mai de demult: nebunia vinului în iulie”...Re – limpezirea.

Imago memoria – regresioni autoinduse telepatic; retro-proiective, pe subcuantele cromozomiale. Inversarea timpului duratei; „ca și atunci cînd din șură/se-nălța înspre acoperișul spart/ aburul vitelor/ învăluind luna.... peste pulberea luncilor, caldă/ ca desculța copilăriei, în zori” (Genesa: si Domnul umbla desculț dimineața prin roua edenului” (citată din memorie, n).. Poezie a cuminecării – comunicării. Re – ligio. Dar și descinderi ad inferos. Copilăririndu-se într-o înnoire și desăvîrșire: fără trufie. Sacerdotal. Pe Donau în amonte, geamană Nilului, pe cerul lui Orion. *Gallateea!*

O vastă sfericitate a memoriei paradiziace – iată ce răsună la Zanca: „prin fata ferestrelor deschise, murmurul/ copiilor aplecați peste carte, răcoarea” „... Murmure...” Viziunea ontologică și axiologică a lumii ca Arbore, rămurire, RA Murire: „printre ramuri sub stelele coapte, încît/ în deplină tăcere cîte una se prăbușea, astfel/ ne preschimbăm, lent, ne preschimbăm/ în ceea ce detestăm/ în ceea ce iubim, mult/ mai treji atunci cînd dormim...”

Străfulgerare revelatorie se-

ismică: dar dacă „...să fie cititorul meleagului nostru natal”? Iar răspunsul este al înțeleptului: „ascultă, să repovestești toate acestea și e deja/ dincolo de-o putere de om...” Poetul bilocației Sighișoara. Cu recunoașteri în antologii din Elveția, Franța, Germania, SUA...Cu un admirabil travaliu publicistic în aiurea literaturilor, filosofilor și artei euro, germane, engleze, franceze, spaniole, italiene... Oracularul Zanca; blajinul Zanca; scepticul Zanca; poliédricul Zanca. Hermeticul Zanca. Eleaticul Zanca; aur înghețat și rug al ereziei exorcism și erotica orhideica... De ce nu? Orice redefinire zanciană este a Poetului suveran a ne re-face să credem. „și nu ne putem/folosi de timp/spre a ieși din timp:/ vina legîndu-ne de ieri/Teama/ de mîine, odinioară/ plecat-am în/ căutarea sinelui/și am găsit lumea/ nu există granițe/nici delimitări/ și fără de sfîrșit clipa”

...Printre poemele lui Andrei Zanca scripește puzderia roirii de stele, așa cum le-am revăzut recent din bătrînul cireș al copilăriei...Si nu este aceasta chiar Astrofizica în ecuația lui Niels Bohr? Foarte românește, foarte melos – ianic, foarte de acasă ... Evulsiuni – liniște ezoterică – lectură esoterică. Sau, simplu, POIEION.

Paula ROMANESCU

Adu-mi aminte să te uit

Lui

A înflorit din nou caisul
Și liliacul a crescut
Înspre țării să-ntoarne visul
În care dorul m-a durut.

Adu-mi aminte să te uit!

E spicul grâului de-argint
Și macul sângeră tăcut.
Privighetoria mă mint
Că noaptea-i raiul cunoscut.

Adu-mi aminte să te uit!

Frunzișu-n aur se destramă
Și zboară pe cărări de vînt.
Cine mă poartă spre o vamă
De val la țarm necunoscut?

Adu-mi aminte să te uit!

Văzduhul pune albe salbe
La glezna negrului pămînt,
Zburdă-n colind florile dalbe
Dar magii noștri unde sunt?

Adu-mi aminte să te uit...

De la o vreme uit de toate
Crește tăcerea în cuvinte
Nu mai știu cine ne desparte
Să te uit nu-mi aduc aminte...

Fiecare lectură a unei cărți reînnoiește textul în imaginația noastră

Al. Florin Țene

În general, biblioteca este o lume văzută prin miile de ochi ale autorilor. Iar Emerson spunea că este un cabinet magic în care există multe spirite vrăjite. Înțelegem lumea prin ochii autorilor și prin spiritul de percepere al cititorului. Când citim o carte, este o întâlnire a acesteia cu cititorul său, atunci se declanșează actul estetic. Altfel cartea este un obiect mort. Însă, remarcăm, că aceași carte se schimbă, din moment ce noi suntem în permanentă schimbare. Vorba lui Eminescu din *Glossa*: „Vremea trece, vremea vine/ Toate-s vechi și nouă toate”, sau cum zicea Heraclit: „Omul de ieri nu este omul de azi, iar cel de azi nu va fi cel de mâine”. Iar dacă noi, cititorii, ne schimbăm neconștient, pot spune că fiecare lectură a unei cărți, fiecare recitare, fiecare memorare despre această carte în imaginația noastră reînnoiește textul. Când eram la vârsta de 14 ani citeam cu plăcere

cărțile lui Jules Verne, iar la 21 de ani „*Martin Eden*”, de Jack London. Carte pe care am citit-o până la 30 de ani de cinci ori. Azi, nu mai am aceleași emoții estetice la cărțile autorului romanului „*Insula misterioasă*”, iar romanul „*Martin Eden*” nu mă mai îndeamnă la experiențe scriitoricești. În concluzie și o carte, nu numai noi, poate fi considerată „râul schimbător”, de care făcea vorbire Heraclit.

Această constatare ne poate conduce la doctrina lui Benedetto Croce - și anume ideea că literatura este expresie. Iar aceasta ne duce la o altă doctrină a criticului italian, care, spune: dacă literatura este expresie, iar literatura este alcătuită din cuvinte, atunci și limbajul este un fenomen estetic. Spunem, spre exemplu, că spaniola este o limbă sonoră, că româna este o limbă semi-sonoră, că rusa își formează cuvintele în cerul gurii, că engleza este o limbă cu sunete variate, că latina are o distincție aparte la care aspiră toate limbile apărute după aceea. În concluzie, aplicăm la limbi categorii estetice. În general, se presupune, în mod eronat, că limbajul corespunde realității- acest fapt atât de misterios căruia îi spunem realitate. Dar, limbajul este altceva. Este o creație estetică. Nu este nicio îndoială, dovadă este că atunci când studiem o limbă, când suntem obligați să vedem

cuvintele de aproape, le simțim ca fiind frumoase sau nu. Este ca atunci când studiem o limbă, când aprofundăm cuvintele și gândim că acest cuvânt este urât, sau celălalt frumos, acesta este greoi...

Croce spunea că poezia este o expresie și pentru faptul că un vers este o expresie și fiecare din părțile din care este alcătuit versul, fiecare cuvânt, este expresiv prin sine însuși. Poezia este întâlnirea cititorului cu cartea, lectura cărții, descoperirea cărții ca text și nu ca obiect. Există altă experiență estetică și anume momentul, destul de surprinzător, în care poetul concepe opera, în care el descoperă sau inventează opera.

Bradley spunea că unul din efectele poeziei este să fie acela de a da senzația, nu de a fi găsit ceva nou, ci de a ne fi amintit ceva uitat. Când citim un poem bun, să zicem „*Castelui*” de Alexandru Macedonski, gândim că și noi am fi putut să-l scriem după ce-am văzut Castelul Bran, deci acest poem preexista în noi. Astfel, ajungem la definiția platoniană a poeziei: „Acest lucru gingaș, înaripat și sacru”.

Când poezia este ceva ce se simte, la fel și proza, și dacă cineva nu o simte, dacă nu aveți sentimentul frumosului, dacă o relatare nu vă stârnete dorința de a ști ce s-a întâmplat după aceea, atunci acel autor nu a scris pentru dumneavoastră.

România a ieșit plină de aur din război. Cum l-a manipulat Antonescu pe Hitler

Adrian Pătrușcă

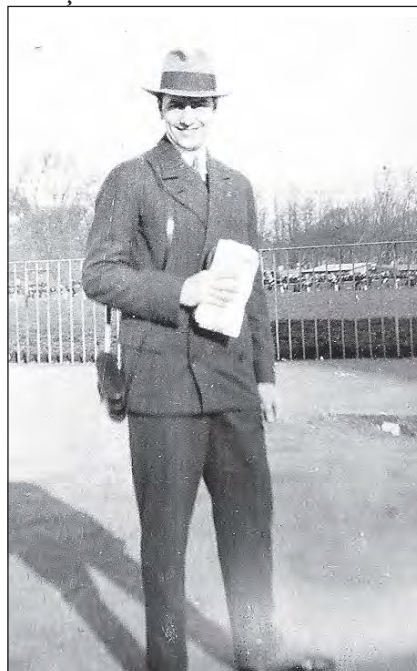

A fost un miracol economic unic printre țările beligerante: rezervele de aur s-au dublat și nivelul de trai a crescut. Este meritul combinației de dârzenie și abilitate a Mareșalului cu geniul economic al lui Mircea Vulcănescu. A fost unul dintre cei mai străluciți intelectuali pe care i-a dat această țară. Filosoful, sociologul, omul de litere, profesorul de Etică și teologul Mircea Vulcănescu a fost și un economist redutabil. A lucrat ca subsecretar de stat la Ministerul Finanțelor, între 27 ianuarie 1941 și 23 august 1944, în guvernarea Antonescu.

Grație inteligenței sale, sprijinită de combinația de dârzenie și abilitate cu care Mareșalul a manevrat în relațiile cu Hitler, a reușit performanța uluitoare de a face din România o țară mai prosperă decât era la începutul războiului. O țară care și-a dublat rezervele de aur (lucru nereușit de nici un alt stat beligerant), care a reușit să stocheze armament pentru recucerirea Ardea-

lului de Nord, o țară în care nu doar hrana a fost din abundență, dar în care a crescut și consumul obiectelor de lux. Sărăcia, foamea, cartelele au venit odată cu ocupația sovietică.

Cum a fost posibilă o asemenea performanță, unică printre statele beligerante, explică amănunțit Mircea Vulcănescu însuși în procesul celui de-al doilea lot al foștilor membri ai Guvernului

Mircea Vulcănescu, frumos și elegant, în tinerețe

Antonescu, în care a fost acuzat de „hitlerism” și de „declaraarea și continuarea războiului contra Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice”.

Pledoaria sa din 15 ianuarie 1948, în fața Curții de Apel București, Secția a IX-a Criminală, care a durat patru ore, este un document excepțional. Aici se găsesc explicațiile Miracolului Economic al României, pe timp de război și sub ocupația germană de facto. Pentru documentare, am folosit Mircea Vulcănescu - Ultimul cuvânt, Ed. Humanitas, 1992.

„Statul sunt eu!”

Primul detaliu lămuritor este organizarea Guvernului, condus cu mână forte de Mareșalul Antonescu. Acesta impune să fie singurul care face politică efectivă, restul membrilor Cabinetului trebuind să fie experți care să propună măsuri. Deciziile și răspunderile și le asuma exclusiv Antonescu.

Iată ce spune Mareșalul într-o ședință de Consiliu din 1941: „Când veți fi chemați să răspundeți de ceea ce ați făcut, eu sunt acela care va răspunde pentru dvs. toți. De aceea pretind să știu tot ce faceți în sectoarele dvs. de activitate. Pentru că numai eu guvernez în țara asta.” Pentru ca în ședința din 12 septembrie 1941, să repete: „Politică face Mareșalul!”

Antonescu era un om orgolios, obsedat de disciplină, dar care știa să asculte:

„îndrăznind să-l întrerup, într-un Consiliu de Miniștri în care expusese un lucru inexact, pentru a restabili adevărul, mi-am atras din partea lui replica aspră: «Când te-ai născut dumneata, ca să îndrăznești să tai cuvântul din gura mareșalului Antonescu?» Ceea ce remarcă că, în speță, era just. Faptul nu m-a putut însă împiedica să revin, îndată ce furtuna s-a potolit, pentru a spune ceea ce aveam de spus.”

Rezultatele economice excepționale ale României se datorează și unei grile de principii de colaborare cu Germania aplicate cu strășnicie.

lată care erau principiile colaborării industriale:

1. „Nu se colaborează decât în domeniile unde dezvoltarea întreprinderilor românești nu este asigurată în timp de pace, fie din lipsa materiilor prime, fie din aceea a debușeurilor.”

2. „Nu se colaborează decât dacă partenerul străin aduce industriei românești: materia primă, utilajul tehnic, priceperea tehnică (specialiști, licențe, brevete), finanțare sau comenzi - pe care industria românească nu și le poate procura din interior.”

3. „Și numai dacă colaboratorul străin se angajează să formeze personalul tehnic românesc la dânsul în întreprinderi.”

4. „Nu se alienează fondul bogățiilor românești, în sensul că nu se cedează majoritatea acțiunilor întreprinderii.”

5. „Nu se cedează conducerea generală a întreprinderilor din mâinile românești.”

lată și principiile colaborării economice:

1. „Nu se exportă nimic în Germania decât după ce se rezervă cantitățile necesare consumului intern și după ce se rezervă și cantitățile de export necesare pentru acoperirea importurilor trebuitoare țării, pe care aceasta nu și le poate procura din Germania.”

2. „Schimburile se fac în mod echilibrat, la prețuri fixe; fiecare spor de preț dintr-o parte trebuie compensat de un spor corespunzător de cealaltă. Se admit depășiri momentane într-un sens sau altul, dar ele trebuie să fie compensate în cursul anului contractual.”

3. „În acoperirea exporturilor, se primesc mărfuri necesare pieței și investițiilor statului; unelte agricole, mașini, piese de schimb, dar și rente, averi mobiliare și răscumpărări de datorii externe.”

4. „Petrolul, materialul necesar războiului, se exportă pe armament.”

5. „Efortul net de finanțare, făcut din interior pentru aceste schimburi se acoperă cu aur și devize libere.”

Tot Germania a fost scoasă datoare

Drept urmare, România este secătuită? Dimpotrivă. Exporturile sunt mult mai mici decât înainte de război. Astfel, dacă în perioada interbelică exportam între 100 și 300.000 de vagoane de grâne anual, „în patru ani (1941 - 1944), România exportă în total 85.000 de vagoane (...) Pentru a ne da seama de situație, ajuge să spunem că după 23 august 1944, în nouă luni, până la capitularea Germaniei, România a furnizat aliaților, oficial, 63.000 de vagoane cerea-

le”, arată Vulcănescu. Începuse „frăția” cu URSS.

Exporturile de lemn în Germania sunt nici 10% din cele interbelice. La fel se întâmplă și pentru produsele alimentare - care trebuiau să alimenteze mașina de război germană, exporturile au scăzut, de la 7 milioane de tone în 1936, la o medie anuală de 3 milioane. De notat, consumul intern crește de la 1,7 la 2,5 milioane tone anual.

În schimb, cresc importurile, care permit economiei românești să funcționeze. Cu excepția produselor coloniale, interceptate de blocada aliată, unde importurile scad cu o zecime, la țesături și pielărie - reduse cu un sfert, respectiv o treime - celelalte importuri cresc. Se înregistrează importuri record la cocs, fier în bare, vehicule etc.

Pâinea albă, zahărul, săpunul se vând la liber, fără cartelă. Toate produsele se ieftinesc. Doar la bijuterii sau ceasuri elvețiene se înregistrează creșteri de prețuri. Ceea ce spune multe despre nivelul de trai din România.

Dar abilitatea formidabilă a României a fost ca, în condițiile acestui flagrant dezechilibru între importuri și exporturi, să iasă cu balanța financiară dreaptă. Cheia a reprezentat-o jocul prețurilor: prețurile medii ale produselor românești exportate au crescut de cea 5 ori la produsele de bază, în vreme ce, la import, prețurile produselor metalurgice și materiilor prime (baza importurilor) abia s-au dublat față de 1938. Acesteia i s-a adăugat și jocul decontărilor și al sistemului de clearing (troc) care opera în paralel între cele două țări.

☑ Astfel, la 23 august, tot Germania era datoare României, cu 56 miliarde de mărci germane.

„Să nu ne răzbunați!”

Mircea Vulcănescu fusese condamnat pe 9 octombrie 1946, în primă instanță, la opt ani temniță grea.

Excepționala sa pledoarie se dovedește inutilă, iar în ianuarie 1948, Curtea de Apel menține pedeapsa. Strălucitul spirit enciclopedist, sufletul grupării Criterion, în care fusese coleg cu Mircea Eliade, E.M.Cioran, Mihail Sebastian, Vasile Voiculescu, Sandu Tudor, Eugen Ionescu, Dan Botta, Emil Botta, Petru Comarnescu, Haig Acterian, Eugen Jebeleanu sau Constantin Noica, se vede aruncat din nou în temniță, ca urmare a trei legi ticăloase (312/1945, 455/1946 și 29/1947) semnate de Regele Mihai la presiunea comuniștilor, și cărora le-a căzut victimă toată floarea intelectualității

Mircea Vulcănescu și soția sa Mărgărita: o dragoste care a supraviețuit morții filosofului

românești.

Cu câțiva ani în urmă, același Rege îl decora pe M.Vulcănescu.

Devine deținutul K9320 de la Aiud, „Pușcăria Intelectualilor”. Acolo avea să moară la numai 48 de ani. După o trecere pe la Jilava care îi va fi fatală. Prietenul și colegul său de celulă John Halmaghi povestește în 1977, în revista „Discursul contemporan” de la Paris:

„A apărut un gardian și l-a scos pe el și grupul său afară, în curtea interioară a Fortului Jilava, unde au fost bătuți cu ciomege și bastoane de cauciuc până la leșin. Apoi, i-au dezbrăcat până la pielea goală, zvârlindu-i grămadă în bezna din Celula Neagră; căci, fără nici o lumină, întunericul din Celula Neagră era absolut. Parcă uitați, acolo au stat, între urină și fecale, trei zile și trei nopți. Nemâncați, în frig, în umezeală. N-aveau nici scaune, nici masă, nici vreun pat. Alergau toți prin murdărie, de la un colț la altul, spre a se încălzi și spre a nu lăsa trupurile să se prăbușească. Mircea Vulcănescu a fost cel care i-a încurajat cel mai mult și le-a întreținut treaz spiritul. Până când el însuși și-a dat seama de tragicul situației în care se găseau.

«Nu există nici o scăpare pentru noi, decât dacă se întâmplă ceva, care să forțeze administrația la o măsură de salvare, dacă o salvare mai există. Eu nu mai pot rezista fizicește. Mă simt epuizat de toată energia. Mă voi așeza jos, pe pânțele, în ultimele clipe ale vieții mele și în felul acesta voi veți avea un loc să vă odihniți, pe trupul meu. Rog pe Dumnezeu să primească sufletul

meu și să vă ajute pe voi să supraviețuiți...»”.

Se îmbolnăvește de pleurezie, dar i se refuză transferul la Spitalul Penitenciar Văcărești și este trimis înapoi la Aiud. Pe 28 octombrie, moare la numai 48 de ani, lăsând ca testament zguduitoarele cuvinte: **„Să nu ne răzbunați!”**

Cum a fost pregătit Momentul Ardeal

În perioada 1941 - 23 august 1944, România a reușit să-și răscumpere creanțe din străinătate și să-și procure, tot din străinătate, aur și devize convertibile în aur de circa 11 vagoane (din care 8 'A din Germania). Ca urmare, stocul de aur al BNR s-a dublat, de la 13 V₂ la 24 V₂ vagoane.

„Este o situație unică, nemai-întâlnită în nici o altă țară, chiar victorioasă, cum e cazul Angliei, care nu a putut să-și acopere nevoile decât cedând din aurul și portofoliile străine pe care le poseda în alte țări, rămânând și îndatorată”, arată Vulcănescu în fața instanței.

Ca urmare a acestei realități, prin rezervele acumulate, prin cantitățile importate de armament german importate și netrimise pe front, România devine o bază importantă de aprovizionare a aliaților pentru războiul dus în Vest, după 23 august.

Într-un raport realizat Institutul Românesc de Conjunctură - condus de comuniști, printre care Lucrețiu Pătrășcanu -, se arată: „Convențiile economice, aparent defavorabile, au jucat, în realitate, în favoarea României.”

Însuși Hitler i-a reproșat asta

☑ lui Antonescu la ultima lor întrevedere (5-6 august 1944): „Contribuția economică a României către Axă a fost meschină.”

În raportul unei Legații neutre (neprecizată), interceptat de serviciile secrete românești și citat în instanță, se spune: „Ceea ce România a izbutit să obțină de la nemți în cursul negocierilor economice cu Germania ține de domeniul miracolului.”

Antonescu dorea ca, după înfrângerea Germaniei, România să fie pregătită de un nou război, cel al eliberării Ardealului, lată ce declară generalul Sănătescu, premier din 23 august și șeful Statului Major în timpul războiului împotriva Germaniei din 1944- 1945:

„Campania împotriva nemților și ungarilor a putut să fie dusă de țara noastră cu materialul de război ce ne-a rămas de la predecesorii noștri (...) După 23 august, țara nu a fost în stare să creeze, nici să procure nici un fel de armament și chiar din cel existent am fost nevoiți să dăm o bună parte.”

În stenograma ședinței Consiliului din 25 iulie 1942, ministrul de Externe Mihai Antonescu arată ce răspuns a fost imputernicit să-i dea lui Martin Luther, reprezentantul diplomației germane, la oferta unor compensații teritoriale în Răsărit.

„Așezat de veacuri în Carpați, poporul român nu e un popor de stepă și leagănul neamului nostru nu poate fi un obiect de schimb. Nici Mihai Antonescu, nici în trecut și nici azi, și nici Mareșalul n-au renunțat la Ardealul de Nord. Aceasta constituie o poziție ireductibilă.”

Alexandru LUNGU - Remember dedicat doamnei Mihaela Lungu

Eugen Evu

Autor a câtorva zeci de volume de poezii, realizatorul, editorul unui splendid caiet „solstițial” de poezie și desen „Argo”, la care timp de zece ani au colaborat scriitori români din exil, din Germania până în Canada, din Israel până în Noua Zeelandă, Alexandru Lungu a fost o figură de proră a exilului literar românesc în Germania. Am corespondat cum d-se scria, “reciproc folositor” timp de câțiva ani.

Laureat a numeroase premii literare începând deja cu debutul său strălucit în poezie în 1946 și culminând cu Opera Omnia, Alexandru Lungu și-a susținut și încurajat colegii de breaslă din țară și străinătate cu o noblețe sufletească și o generozitate rar întâlnite. Dispariția sa dintre cei vii în vremuri în care poezia se impune tot mai dificil în iureșul și agitația trepidantă a unei societăți hiper tehnicizate și super computerizate, lasă un gol pe care-l resimt dureros iubitorii de literatură și mai ales cei care au avut șansa de a-l cunoaște mai îndeaproape pe Alexandru Lungu, stabilit din 1973 în Germania fără a fi renunțat însă o clipă la limba română ca mod de expresie literară. (Rodica Binder, Deutsche Welle Germania) Am avut onoarea de a-l cunoaște și a dialoga, dar și de a primi câteva volume cu dedicație, ultimul cu titlu îndoliat: „Ninsoarea Neagră”, Ediții Definitive, la editura Vinea. Îi admiram și grafica – una a obsesivului regn virtual – al unor ființe ciudate, imaginare, între animal și vegetal. Toate înzestrate cu ochi...

Le adăuga poeziilor sale de notație, aforistice... Longevitatea acestui important poet-medic al literaturii și psihologiei române – împlinise 84 de ani – a fost deplină și prin opera sa. În ultimii ani, în timpul și după editarea importantei reviste din diaspora „Argo”, poetul a apărut cu poeme și vignete în Provincia Corvina și am avut un interesant schimb de corespondență. Despre activitatea sa prodigioasă, regăsim – neactualizate - date în Dicționarul Scriitorilor Români. Sorin Anca ne-a trimis în ajunul morții poetului revista „Galateea” în care a apărut astfel ultimul grupaj și un pliant bio-bibliografic. Alexandru Lungu a publicat în țară în revistele „România literară”, „Vatra”, „Poesis”, „Apostrof”, „Familia”, „Convorbiri literare”, „Tomis”, „Unu”, „Ramuri”, ProVincia Corvina” ș.a.

24 iunie 2008, Agero Stuttgart

PREVIZIUNI

Prin coasta timpului buimacă
Din sineși noaptea se adună
Ca o femeie care se dezbracă
Hipnotic sprijinindu-se de lună

Din părul ei de năruire oarbă
Omizi și greieri vor ploua mistere
Crescând pe suflete o iarbă
Au adieri și rost de alte ere

Din șoldul ei vor naște fiare
Neliniștind văzduhul blând
Ascuns în sugrumata-nsângerare
A vieților pierdute rând pe rând.

Alexandru LUNGU
(13 aprilie 1924 – 24 iunie 2008)

Teatrul „I.D.Sîrbu” în Grecia! Ecouri...

Recent Teatrul Dramatic „I.D. Sîrbu” din Petroșani s-a întors dintr-un interesant turneu întreprins în Grecia cu spectacolul „Herghelia albastră” de Valeriu Butulescu (jucat în limba română, cu subtitrare în limba greacă). Ecourile elene ale acestui eveniment cultural au fost numeroase și pozitive. Reproducem mai jos trei articole preluate de la presa din Grecia:

1. Ziarul ROMEDIA din Atena titreză:

Comedia „Herghelia Albastră” a încântat publicul atenian!

Η κωμωδία του Valeriu Butulescu με τίτλο «Τα Γαλάζια Άλογα (Η δύναμη της φαντασίας)» παρουσιάζεται στις 7 το βράδυ της Κυριακής 14 Ιουνίου 2015 στον Πολυχώρο Τέχνης «Αλεξάνδρεια» (Σπάρτης 14, Πλατεία Αμερικής) στην Αθήνα και στις 8 το βράδυ της Παρασκευής 19 του ίδιου μηνός στο Βαφοπούλειο Πνευματικό Κέντρο (Γ. Βαφόπουλου 3) του Δήμου Θεσσαλονίκης. Η είσοδος είναι ελεύθερη για το κοινό.

Δuminică, 14.06.2015, la teatrul ALEXANDRIA POLYCHOROS ART din Atena (str. Sparti 14, Piața Americii) a fost prezentată Comedia Herghelia Albastră (sau Forța Imaginației) de Valeriu Butulescu.

Piesa este pusă în scenă de echipa de Actori ai Teatrului Dramatic „ION D. SIRBU”-PETROȘANI-ROMÂNIA care prezintă piesa lui Valeriu Butulescu «Herghelia Albastră (Forța Imaginației)», în regia Nicoletei Dănilă, scenografia Măriuca Ignat, mișcare scenică Raul Hotcaș și cu actorii Oana Liciu-Gogu, Sergiu Firte, Mihai Sima și Daniel Cergă.

„Spectacolul este realizat în cadrul programului „Teatrul nostru dincolo de granițe”, la invitația organizațiilor de români Asociația Femeilor Românce din Grecia și a Asociației Prieteniei Greco-Române «Sfinții Constantin și Elena» Aspropyrgos și se desfășoară cu prețiosul ajutor al Consulatului General al României din Salonic, Municipality Salonicului-Centrul Cultural Vafopoulio, Asociației Românilor din Salonic «Carpatia» și Teatrului «ALEXANDRIA POLYCHOROS ART» din Atena”, se menționează în comunicatul de presă remis de organizatorii din Atena. Prezentarea rezumat a piesei și traducerea în limba neolenă aparține traducătoarei Carmen C. Irimia.

Aflat la premiera de la Atena, scriitorul Valeriu Butulescu a ținut să mulțumească oamenilor care au contribuit la realizarea acestui spectacol pe scenă elenă: „Acest turneu nu ar fi fost posibil fără sprijinul generos al Asociației Femeilor Românce din Grecia, al Asociației Sfinții Constantin și Elena din Agropirgos și al Consulatului General al României în Salonic. Țin să mulțumesc pe această cale doamnelor Ana Maria Cuciureanu, Mariana Conduraru, Angela Bratsou și Carmen Irimia, domnului consul Martin Laslo Salamon pentru contribuția adusă la buna desfășurare a acestui eveniment.”

Valeriu Butulescu este scriitor român foarte cunoscut pentru aforismele, poeziile și piesele sale de teatru. Aclamat în străinătate și în țară, revine în Grecia, nu cu o nouă carte, ci cu o piesă de teatru.

Comedia „Herghelia Albastră” a încântat publicul atenian care a avut numai cuvinte de laudă la finele reprezentației. Membri ai comunității românești din Atena au umplut sala de spectacole a micului teatru din Plateia Amerikis și au „savurat” comedia românească. Aprecierile publicului au fost dintre cele mai frumoase, piesa fiind pe placul și înțelesul tuturor.

„Asociația Femeilor Românce din Grecia a marcat un moment cultural deosebit duminica prin spectacolul de teatru „Herghelia albastră” a scriitorului Valeriu Butulescu. În calitate de organizatori, alături de Asociația „Sf. Constantin și Elena din Aspropyrgos” precum și cu sprijinul deosebit al doamnei Angela Bratsou, i-am adus în fața publicului elen și român din Atena pe actorii teatrului

”I. Sîrbu” din Petroșani. Spectacolul a fost realizat în cadrul programului ”Teatrul nostru dincolo de granițe”, urmând ca aceștia să ajungă cu aceeași piesă și la Salonic. Traducerea în limba greacă a fost realizată de către doamna Carmen Irimia. Membrii asociației au fost prezenți în număr destul de mare, semn că arta este apreciată și încurajându-ne astfel să organizăm și pe viitor astfel de evenimente.”, ne-a spus Ana Maria Cuciureanu, președintele Asociației Femeilor Românce din Grecia.

Ana Țuțuianu – Ziarul Online Românesc din Grecia – Romedia

2. În Grecia, un om de teatru este ușor de emoționat.

Interviu, în exclusivitate pentru ROMEDIA, preluat de Romanian Global News, cu Valeriu Bultescu, scriitorul piesei Herghelia Albastră, prezentată în premieră, duminică, 14 iunie 2015, la Atena.

Cum vă simțiți la premiera piesei Herghelia Albastră pe pământ grecesc?

Ca dramaturg, mă simt onorat de reprezentarea piesei mele Herghelia albastră pe scene grecești. Grecia este recunoscută în cultura mondială ca patrie a teatrului. Mai mult, dramaturgia românească îi este recunoscătoare și din alte motive. Cel mai mare dramaturg al limbii române, Ion Luca Caragiale avea puternice rădăcini grecești.

Ce ne poate spune scriitorul despre piesă?

Herghelia albastră este o comedie amară, cu inflexiuni din estetica teatrului, dar și cu puternice rezonanțe sociale. A fost nominalizată pentru Cea mai bună piesă a anului 2010 la Gala Premiilor UNITER. Este o piesă dinamică și grea, solicitând la maxim cele patru personaje. Directoarea Nicoleta Bolcă de la Teatrul Dramatic Ion D. Sîrbu din Petroșani a avut curajul să o monteze. Oana Liciu-Gogu, Sergiu Fîrte, Mihai Sima și Daniel Cergă au însuflețit acest text, regizat excelent de Nicoleta Dănilă, într-un decor sugestiv, compus de Măriuca Ignat.

Înțeleg că spectacolele sunt dedicate unei persoane speciale dvs...

Din nefericire, plecarea noastră din România a coincis cu un moment trist: a decedat colegul nostru Rozmarin Delica, un excelent actor și un om cu

suflet ales. Spectacolele noastre de la Atena și Salonic le dedicăm memoriei sale.

Ce v-a emoționat cel mai mult în Grecia?

Greu de spus. În Grecia, un om de teatru este ușor de emoționat. Vezi peste tot urmele pașilor marilor înaintași: Euripides, Sofocles, Aristofan. Întregul fundal al memoriei istorice pare dominat de umbra gigantică a lui Homer. Emoția crește mai ales în Argolida, trecând prin Micenele lui Agamemnon și al frumoasei sale Tindaride, pășind pe pământul atrizilor, mergând apoi la Argos, de unde au plecat spre Troia lui Priam nenumărate corăbii, purtându-i pe Ulises, Patrocles și Ahiles pe apele celui mai fascinant poem epic al Antichității: Iliada. Apogeul emoțional îl atinge, inevitabil, pe ruinele Epidaurului, o adevărată Mecca a omului de teatru.

Unul din personajele mele preferate este Iason, cel mai vestit dintre argonauți, plecat din Argos pentru a căuta Lâna de Aur dincolo de Bosforul Cimerian, în exotica și legendara Colhida (actuala republică Georgia). Anul trecut, la Tbilisi, la lansarea cărții mele în limba georgiană am evocat acest

personaj, în chiar punctul terminus al călătoriei sale inițiatice. Iată-mă acum în punctul inițial Argos, reluând firul unei splendide aventuri în fascinantul necunoscut.

Premiera în Grecia a fost tradusă și în limba greacă.

Am cunoscut distinși oameni de teatru, precum domnii Artzoglu și Vlaho, iar piesa mea Herghelia Albastră a fost deja tradusă în neogreacă. Textul a plăcut iar premiera acestei piese pe pământ elen a devenit aproape o certitudine. Trebuie spus că, așa cum fiecare creștin ortodox se simte împlinit după ce calcă pe Sfântul Munte Athos, tot așa un dramaturg de oriunde își dorește să fie jucat pe pământul marilor tragici. Este testul maturității sale artistice.

Adorați Grecia din câte știu...

Da, sunt la a patra călătorie în Grecia. Am

fost de asemenea în Cipru, Alexandria, Asia Ionia și Constantinopol unde spiritul grecesc dăinuie de veacuri. Descoperi peste tot atâtea izvoare ale culturii mondiale, încât grecofilia unui Schlimann sau Byron nu te mai miră. Grecia este un ținut al începutului, binecuvântat de zei. Cântecele sirenelor spirituale ale acestui tărâm este irezistibil și te obligă să revii.

Cine, din Grecia, v-a sprijinit la realizarea acestui mic turneu?

Acest turneu nu ar fi fost posibil fără sprijinul generos al Asociației Femeilor Românce din Grecia, al Asociației Sfinții Constantin și Elena din Agropirgos și al Consulatului General al României în Salonic. Țin să mulțumesc pe această cale doamnelor Ana Maria Cuciureanu, Mariana Conduraru, Angela Bratsou și Carmen Irimia, domnului consul Martin Laslo Salamon pentru contribuția adusă la buna desfășurare a acestui eveniment.

Nota redacției: Menționăm că scriitorul român Valeriu Butulescu este laureatul Premiului Internațional „Aleko”, pentru proză scurtă satirică.

3.Caii „Hergheliei Albastre” au ajuns de la Petroșani la Salonic

Pe 19 iunie, a avut loc, în cocheta sală de teatru a Centrului de Cultură Vafopouleio din Salonic, spectacolul de teatru „Herghelia albastră” (Forța Imaginației) de Valeriu Butulescu, în interpretarea actorilor de la Teatrul Dramatic „Ion D. Sîrbu” din Petroșani. Evenimentul face parte din turneul pe care l-a întreprins în Grecia trupa petroșeneană, în cadrul proiectului „Teatrul nostru în afara granițelor”. Această acțiune culturală s-a bucurat de sprijinul Primăriei Salonice, al Consulatului General al României și al Asociației Românilor „Carpatia”.

Scriitorul Valeriu Butulescu a devenit cunoscut în Grecia anul trecut, când cartea sa de „Aforisme” a fost tradusă minunat în limba greacă de Angela Bratsou de la Atena. Cu această ocazie am aflat că autorul a fost tradus în peste 50 de limbi și că se bucură de mare prestigiu datorită valorii lucrărilor sale. Într-adevăr lucrarea tradusă a plăcut cititorilor greci, așa că acum am așteptat cu nerăbdare să-l vedem pe autor și în calitate de dramaturg.

Piesa „Herghelia albastră” în regia Nicoletei Dănilă a fost prezentată în premieră în actuala sta-

giune a teatrului de la Petroșani, iar Grecia (Atena și Salonic) constituie prima țară străină în care a fost pusă în scenă. Piesa a fost tradusă în limba greacă de Carmen Irimia, așa că și spectatorii greci au putut savura dialogurile remarcabile ale gânditorului contemporan, Valeriu Butulescu.

Piesa e de fapt o comedie, dar mesajele sunt adânci și cu multe sensuri și simboluri. Cu patru personaje, interpretate excelent de actorii Oana Liciu-Gogu, Sergiu Firte, Mihai Sima și Daniel Cergă, piesa este alcătuită din 14 scene, iar acțiunea se petrece într-un birou al unui ofițer superior de poliție. Acțiuni, când imagine, când reale, ne aduc aminte de jocul modern al absurdului societății.

Legi, orientări religioase, politică, morală, familie, principii, se subjugă intrând toate în aceeași oală. Este un spectacol tare, greu, dinamic, care cere participare din partea spectatorilor pentru o mai bună înțelegere a acțiunii.

Piesa reprezintă, conform criticilor români, un moment de vârf al teatrului de idei, fiind, pe drept, selectată în triada celor mai bune piese ale anului 2009, nominalizată de Ion Caramitru pe scena Teatrului Național din Iași la Gala Premiilor UNITER.

Piesa „Herghelia albastră” a fost un spectacol reușit, care a plăcut publicului, atât prin dialogul captivant, cât și prin momentele comice de situație originale.

La finalul spectacolului, Consulul României, domnul Daniel Cernat și doamna Silvia Dima, președinta Asociației românilor „Carpatia”, în aplauzele spectatorilor, au mulțumit actorilor, regizorului și autorului și i-au felicitat pentru spectacolul de înaltă ținută, precum și pentru eforturile pe care le-au depus pentru promovarea culturii române în Grecia.

Apostolos PATELAKIS

Laurențiu ULICI - O evocare *In Memoriam*

Eugen Evu

Poate cel mai important critic al nostru, desigur, în circularul trafic al exegeților aparținând, inevitabil subiectiv, totuși, caracterului perceptiv și afectiv al propriei valori, oglindită „magic”, în casa cu oglinzi a contemporanietății sale, Laurențiu Ulici are specialul instrumental al cercetătorului umanioarelor, dublat de cel al matematicii. Studiul său „Literatura Română contemporană”, editura Eminescu, vol I, 1995, are sistemic ordinea acribiei ce amintește de semioticienii mari europeni, ca Umberto Eco, via Hugo Friedrich, Freud, Jung, Konrad, Popper ș.c.l. și, desigur, de întreaga pleiadă a exegeților români, de la Călinescu, la Nicolae Manolescu.

Cu Ulici m-am întâlnit pe vremuri, înainte de 1989, în aripa dreaptă a fostei Case a Scânteii, unde era redactor șef al Contemporanului... Așa cum Ștefan Aug. Doinaș îmi marcase „destinul literar”, în revista Familia și apoi în volumul de debut prin concurs la Facla, Timișoara, sau Mircea Ciobanu, la Cartea Românească și alți venerabili, criticul mă onorase cu includerea în vol II al *Primei Verba*, ideografie esențială a criticii noastre, el avea să mă onoreze și cu includerea între cei mai reprezentativi poeți ai Promoției 70, conform Grilei sale retrospective-prospective...

Precizia de bisturiu avea să-i determine, pe termen mediu și lung, atât recunoștința unora, cât și de-a dreptul ura altora! Din păcate, marele critic a murit în mod încă neelucidat, ca urmare a unei intoxicații cu dioxid de carbon, pe un traseu itinerant - boematic,

unii dintre cercetători opinând că de fapt a fost o moarte provocată: implicarea sa în politică, după 1989, (Alianța DA - unde am fost fondator - și președinția prin alegeri a Uniunii Scriitorilor din România..., reorganizarea eșuată a Uniunii în teritoriu etc.) pare a-i fi fost fatală. Poate știe mai mult Varujan Vosganian, care a fost cu el când s-a petrecut tragedia.

Dincolo de graduația sa exegetică, pe scala vârstei și debutului editorial decenal, Ulici a aplicat algoritmul Generațiilor de sacrificiu, via Istoria noastră, ceea ce este cel mai tulburător..., cum ar spune Noica „întru limpezire”. Referențială rămâne și „Nobel contra Nobel”, o istorie - dicționar care de asemeni ar merita reeditată. Dar de cine? De noii „directori de conștiințe”, în acest neo-tezism-sintezism al noului Mileniu?

Grila comună a tuturor acestor prospecțiuni rămâne, ca în Istorie, circularul UTOPIILOR!

Tabloul cronologic al literaturii moderne al lui Ulici distinge:

1. Generația de sacrificiu, postbelică, a REFLEXULUI CONDIȚIONAT (v. Câinele lui Pavlov, stalinismul, grozismul, dejismul, ceaușismul, să-i spunem ZIG- ZAG, nu de la Zigu Ornea, Liiceanu etc. Ion Cristoiu, ci de la ZIGURAT, etc.

2. Între care include și promoția 70, doar că o va numi „de interferență... adică Glissando...! (Emil Botta)...Promoțiile grilei uliciene cuprind și cele ale deceniilor 80, 70, 60... invers, pe candranul finelului de secol XX. Cei mai ascuțiți psihanalizați-criticați

sunt DELIRANȚII, recte categoriile sadomasochismului din totalitarismul agonice... De acolo vine URA de care vorbește Nicolae Manolescu și mulți alții, mai ales noii măsurători ai... retrospectivei...

2. Promoția reformată;

3. Generația „răscrucii, războiului (50, 40, 30);

4. Diacronicii etc. Recte, Ulici cere și încearcă o situație exhaustivă (v. pag. 6 a studiului) - o numește „reumplătoare de hiatus istoric”, cu „tot aerul său utopic și monstruos!...”

Sintezismul nu a elucidat aceste paradigme, nici ideologice, nici literare.

Am zice prin aceea că „dinamica lumii o fac utopiile”. De la Platon, Aristotel, Socrate, nehh? Iar delirul este o grilă variabilă, a Metafizicii vs. antimetafizicii!

Complexul generic ar fi al Alterității, vs. Perenității. Altfel spus, al lui ...ALTER EGO, in extenso, în **Mulțimile (mate și metafizice)**. Punct și de la capăt? Punct și Virgulă? Mai bine zis, puncte puncte... Și contrapuncte, cum dixit Gheorghe Grigurcu. Algorimul? Pe constanta paradoxal variabilă, dintre sublim și abject, a revelațiilor mistagogice vs. raționaliste, recursive, în vechea-nouă dilemă, vorba dlui Andrei Pleșu, a „descântotecii” și „viziunii viziunei”, remember Marin Sorescu, pe... contrasens... Igitur DUALITATEA, ca structură a l... SIHOMULUI. Speranța ar fi aceea a INTERFERENȚELOR, care sunt „spirit ce se agită în OM”.

Punct.ro. !?

Poema năruirii într-o cetate moartă

Ladislau Daradici

Ioan Evu este unul dintre poeții preocupați constant de rostul poeziei și, implicit, de condiția artistului. Supraviețuind într-o cetate moartă și simțindu-se tot mai însingurat într-o lume care nu mai are nevoie de poeți, el își deplânge soarta de romantic întârziat cu o limpezime a versului remarcabilă și o muzicalitate care-i sporește semnificațiile și frumusețea, păstrând, în dimensiunea sensibilă și pesimistă a creației sale, accente din lirica minulesciană și bacoviană. Recentă antologie de autor, *ELOGIU FURTUNII* (2012), apărută în colecția *OPERA OMNIA* a Editurii Tipo Moldova, este o dovadă de excepție în acest sens. Considerându-se un biet cărauș al curcubeului, artistul se simte obligat să trăiască într-un univers mânjit cu noroiul cotidianelor vești/ Antene și microfoane conectate/ Direct la sursa realului și în care, în timp ce megafonul urlă, razele reflectoarelor spală cutele de pe obrazul adevărului. Într-o astfel de lume, practic, poetul nici nu mai scrie, ci rupe din sine cuvintele (în timp ce în jur se brevetează mașini romantice de fabricat iluzii), rezultând în cele din urmă o poezie a deziluziei și a disperării, secătuită pe alocuri chiar și de fiorul iubirii. Cel care odinioară mărturisea că de câte ori bea din cuvinte lumină, trecea mai bogat prin noaptea cu un vis (Numai tu, poezie), sfârșește prin a se simți abandonat de poezia pe care o considera fidelă (Tot mai rar te vizitează poezia, ca o umbră/ Ce se retrage să moară în zid când scade/ Lumina feștiliei) versurile Cineva

locuiește în cuvintele tale/ Care de mult timp nu mai evocă nimic (Poem inundat) amintind de o celebră povestire a lui Cortazar în care personajele realizează că cineva le-a invadat casa, în cele din urmă fiind siliți s-o abandoneze.

Ostenit de această iluzorie căutare a pietrei filozofale (până la golirea vistierii speranței”), poetul își contemplă destinul lipsit de orizont: Ce-o să te faci acum, biet traficant/ De fluturi, tu, cruciat al Florilor de Stâncă:/ Îți vor reda în zori, glicina, gențiana./ Optimismul străvechilor cauze pierdute? (Ars retorica)

În cele din urmă, prizonier al propriei neputințe (ca pasărea prin gratii ori ca melcul prin cochilia străpunsă), el va opta pentru calea tăcerii (aceeași grevă a scrisului o decretase Eugen Evu într-un răstimp de cumpănă): Eu am lăsat de mult zăpada/ Să ningă pentru voi în locul meu. (Biografia unui cuvânt)

Motivul iernii (ca moarte spirituală) se reia în *Scribul în iarnă*, poem scris în memoria lui Mircea Ciobanu, insistându-se asupra aceleiași sărăciri de adjective și a lipsei oricăror orizonturi: Sărăcit de adjective/ ca scribul în iarnă aștepți/ Să se deschidă fereastra/ prin care și-a luat tălpășița/ Domnișoara himeră./ Poemul acesta ți-l dictează/ Ninsoarea.”

Fiecare carte devine, pentru poet, un mormânt ascunzând taina unui vis: A mai plecat o carte de la mine:/ Încă o pagină din cer s-a rupt/ Cuvinte aripi, vechi ruine,/ Plutind pe râul ne-ntrerupt (Cenușă înfloritoare), în cele din

urmă, viața însăși devenind un lung poem rămas cândva, inevitabil, neterminat: Rescriu același lung poem/ pe care nu știu dacă-l voi sfârși/Vreodată. Colorez cu sângele meu/ decorul... (Nisipuri luminoase)

Cel care între canar și papagal a ales definitiv privighetoria (Între canar și papagal) reactualizează acea idee a lui Emil Cioran potrivit căreia, prin scris, supraviețuiește o parte a ființei noastre, fiind sacrificată o altă parte (pentru că, negreșit, prețul creației trebuie plătit): Cum vă rostesc, cuvinte de purpură,/ Aerul meu aurifer./ Și voi plecați pe rând de la mine/ Sărăcindu-mă de lacrimi./ Ca niște tâlhari mă prădați în somn/ De frumuseți, să rămân/ Fără arme între atâtea înțeleșuri străine... (Cuvintele trăind)

Simbolistica privighetorii va deveni relevantă și pentru imaginea inocenței ucise, ca în poemul *Încet* (Câteva privighetori/ Cu gâtul întins pe butucul dimineții), lăsându-l pustiit pe poet, practic anihilat: În zori, când soarele spală ghilotina privighetorilor/ Și văzduhul atârână de zdrențuite alămuri/ Ce să-i rămână poetului, decât cenușa amară/ a fulgerului stins pe buzele sale încleștate în Marea Tăcere?(Dansul sub spânzurătoare)

În acest segment, poezia lui Ioan Evu e un mănunchi fragil de metafore și simboluri construite pe elementele universului exterior (pentru relevarea celui lăuntric). Un semn al renunțării este identificarea cu muștenia, dar și cumințenia plantelor, ca acest îndemn dintr-un Poem cap-

☑ tiv: „Să ne întoarcem printre smeritele plante!” Alte elemente aparținând florei și faunei apar în diversitatea simbolisticii lor cu scopul relevării fragilității lumii lăuntrice sau chiar ca metaforă a sinelui.

Dintre plante, predomină magnolia, iedera, lichenii, ferigile sau arbori precum castanii, plopii și mestecenii. În cetatea moartă (pe care Eugen Evu o numise cocsochimică), iedera supraviețuiește, cățărata pe umerii sfincșilor de beton armat (Orașele voastre) și doar magnolia tuberculoasă se mai revoltă împotriva zeului de sârmă și beton și sticlă (Adagio), ca într-un alt poem intitulat Privești iedera, aceeași iedera (reporter concediat în provincie) să devină martoră la iubire și durere deopotrivă, avându-și propria artă poetică cenzurată de foarfecele ruginite/ ale gunoierilor municipali...

Ferigile și melcii sunt elemente aparținând lumii în descompunere, mediu ideal pentru a putrezi, ca în Lecția de singurătate (redă-mă foșnetului smeritelor ferigi) sau în Văzduh și vocale (bun este trupul tău acum de azvârlit/ printre licheni, la melci!/ Printre liane, hoardei de termite.” În Renegarea, cuvintele poetului sunt gloate de melci escaladând curcubeul, iar poemele, „un pumn de frunze în fârașul lumii uituce, ca în Curcubeul troienit, melcul să fie însuși poetul: „Nu mai aveam unde fugi, decât în mine însumi./ Eram melcul retras în spirala/ Propriului zbor încremenit în cochilie. Spaima lacustră (bacoviană) de odinioară devine, în cazul lui Ioan Evu, obsesia înecului general” prevestit de invazia melcilor, în timp ce oa-

menii, din pricina ploii, se refugiază pe dealuri: „Plouă. Începe apoteoza melcilor/ În cimitirele fierului/ Curând un orologiu de apă/ Va bate ceasul înecului general. (Apoteoza melcilor) Aceeași simbolistică a muțeniei o au și stele de mare: De la cuvântul îndrăznind să se nască/ Dincolo de tăcerea comună a stelelor de mare drumul trecând prin inima poetului. (Copii cu tobe)

Păsările preferate sunt sturzii, privighetoarea ori porumbeii. Sturzul e simbol al rămășițelor lirismului care rezistă în cetatea moartă: departe de marile rafinării, în înserare „poți auzi cum susură/ Sturzul în lanul de garoafe. (Ghilotină romantică)

Într-un alt poem (Mărfar cu mieii), același atentat la inocență este deplâns prin imaginea mieilor plâpânzi (tăcuți ca o zăpadă, cu ciucuri la ureche și ochi de funigei) smulși practic din mediul lor pentru a fi preluați în gări de fosfor, de către măcelari, Și-n urma lor rămâne un straniu gol în sate/ Ca într-o casă-n care-ar muri unicul fiu/ Și-ar bate pe la porți o maică-nlăcrimată/ Mânata de-o prigoană a dorului pustiu...

Ioan Evu scrie o poezie cu tremurătoare în care nu există surâs, nu există iubire, nu există speranță, totul e deprimant în această cetate moartă, unde tot crește contradicția dintre suflet și carne./ Discordia dintre cazinou/ și cantina de ajutor social. (Ninge)

Nemaiavând putere să cânte, poetul încearcă să amâne doar, prin cuvinte, moartea (gâlceava haitelor de viermi/ peste epava bietului meu craniu), această obsesie revenind: Plouă și mă temc-o să mor/ de-această incurabilă

toamnă/ ce poartă astăzi numele tău...” (Numele tău e toamnă)

Cheia succesului poeziei lui Ioan Evu stă în sinceritatea și profunzimea trăirilor, în acea putere rară de a ne sensibiliza, relevându-ne propriile ființe, așezându-ne parcă față-n față cu propriul nostru suflet. În agonia romantismului său întârziat, în condițiile năruirii lumii din jur și, implicit, a lumii lăuntrice, poetul, parcă fidel începuturilor, mai păstrează ceva și din dimensiunea retorică a liricii sale, ca în poemul Angajament, amintind de Geo Dumitrescu (deși-s la mare preț trompetele-n/ cetate, n-am dibuit încă nici una/ pe măsura pieptului meu de-o mie de carate) sau în Adagio (Conțați pe mine./ Sunt martorul imparțial. Sunt ucenicul/ Crescut la școala celebrilor muți). În rest, fidel propriului său crez și propriei sale naturi, Ioan Evu este, prin excelență, poetul care, în sângerarea sa, nu-și dezmente credința în adevărul și frumusețea poeziei.

Dispăruții în toamnă

Ioan Evu

Ce-ar fi să dispărem iubito într-o zi
cum puful păpădiei pe coline
de australe vânturi purtați din miazăzi
spre miază-noaptea iernii care vine.

Și să uităm anume drumul înapoi
fugari în labirinturi de burnițe și brume
înlănțuiți să trecem sub zariște de ploi
doi evadați spre ziuă dintr-o aceeași lume.

Să fim noi condamnații procesului antum
ce ni-l vor intenta-n absență lacheii din orașe
că am trădat cetatea de zgură și de fum
și-am părăsit-o în taină mânați de gânduri lașe.

O dată la o toamnă le vom trimite vești
din vegetala lume evlavioase rânduri
cu degete de brume le-om bate în ferești
tăcuți precum copacii brusci desfrunziți de gânduri.

Poeme

imoralis...

Las visului tulpina și umbra înșelată,
ca mâine și sicriul își ia din dor rugina
Din dorul de albastru din marginea curbată
a bolților. O, Doamne, prea greu apasă vina.

Doar eu sunt păcătosul, cu martori-haimanale
prin târguri de poveste. Am crama în furtună.
Sedus de aventură, am prins prin tavernele
să cânt: miopul cântec nimicul meu îl sună

Eu singur îmi sunt orbul? de preajmă mult ferit
și nu arunc cu piatra a vorbeii despuiare,
unde muzee poartă centurile ușoare
și Râmnicul arată un cimitir, smerit.

Vă las doar deznădejdea, prieteni dealtădată,
amantelor flotante, las măștile de ghips
și-un dram din nebunia cu cerul împăcată—
primiti-le-n tăcere!, m-așteaptă dragul Styx.

2007

La bănci se dau și plăgile în rate,
străinilor le vindem tânăr sânge,
sar casele din basm ni-s demolate—
pe noi, ca beduini, ce nor ne strânge?

Tornado în pustia cruntă, Doamne,
atomice blesteme le însumă
și tâmpla numără casate toamne
și chipul cere măștile de humă.

O, pruncii!, la second-hand, pe veresie
vă aruncăm ca putrede tomate
și firul de lumină întârzie
cu miru-n candelă întunecate.

Constantin Marafet

După potop, n-avem învățătură?
cutremure? o literă de lege,
războaie coafate—, se-nțelege,
aplaudați!, cu-asupra de măsură

vâslaș, apusul

Simțeam vâslaș apusul sub stele împietrite
pe chip cu masca umbrei pe marea foșnitoare
un exilat albastru al mărilor polare
filtrează raze-adânce și sunetul trimite
să înconjoare noaptea visând o albă noapte.

Inventă, cine, păsări și vii zinadagde țes?

ne-a vitregit apusul în casă, și la masă
vorbim despre copacul cu frunza în averse
și fiecare frunză-i imaginea rămasă
a inimii—tot roabă—pe Căile de lapte.

amiezi de vorbă

Amiezi de substantive,
vă-ncredințez pe veci
otrava din privirea acestei lumi
de verde
pe soclurile nalte bătrânii corbi
zevezeci
mătăanii bat din aripi. Chem
vântul să-ți dezmiere

ca de leoaică părul în versurile
mele
o oră de tăcere. Secunda târâtoare
își împrumută suflul oceanului
din stele,
cumplita zi să-mi umple
orfanele pahare.

lamento

Doamne, căile sunt calpe,
Clopotul globule albe
turlei negre mai petrece
beau confrății din pahare
corbii mei de vânătoare
după umbrele aztece.

Nu mai este lemn de cruci
codrii s-au făcut haiduci
și cu rădăcina-n funii
s-au mutat în munții lunii.

Avem sfinți în stâlpii porții
într-o altă răstignire,
ochiul meu în zugrăvire
schimbă crucea, drumul sorții...

aleargă

Cu visele roșii aleargă dameze
—perucă din iarbă și mască de
ceară—

Fântâni le așteaptă cu pâine și
sare:
imagini terestre, de-a dreptul ca
ele.

Aduceți iluzii și mii de pahare
prin vene deschise nădejdea
s-o umple

Doar eu, cel din urmă, de cap
retezatul
mă schimb în Setilă ștergându-l
tabloul.

***

Fiecare viață are
semne neparticulare
de la barbă pân-la gură.
mult nisip și multă zgură.

Câte linii de trăsură
în silabe vă despart?

Mă dau jos la o răscruce
și vă dau rimel și nard
sătura-voi (plini sunt sacii)
și bogații și săracii

și fac semnu-acela: cruce
și vă las
la parastas
să dansați în rând cu dracii...

Haiku printre petale

Gențiana Groza

*La geamul casei-
florile magnoliei
în zori de Prier

*Surâsul de prunc-
aripi de barză
fâlfâind peste casă

*Printre narcise-
Doar un gândăcel grăbit
Căutând locul

*Cais înflorit-
dulceața nectarului
plutind în aer

*Liniștea nopții-
razele lunii printre
merii în floare

Valentin Iacob, un magician al cuvintelor încă românoase

Eugen Evu

Apropos artei și meseriei ce o practică la Formul AS, Valentin Iacob etalează un FULL (necum re-ful) de AȘI prin noua sa carte, „ Poker cosmic”, editura TracusArte 2015.

Jocul de cărți reprojecțat ingenios, ultra inspirat !, prin jocul- joaca de cuvinte, citește semnificante, oarecum via Ion Barbu, and Arghezi, Sorescu,... însă, prin efectul bumerang and Coandă- Tesla- Villon, Baudelaire, în cafeneaua și snack bar-ul, (mai la propriu zis, Crama Ludens Transfigures PoliseMantica Magna!) jocul de cărți, repet, devine un splendid Joc de Carte- Arte!

Cum să nu te miri de așa...noroc (luat prin surprindere de Intuiție) – în acest Vacarm- Zgomotos- furios – rar- melodios, al Limbii Române ?! În Ardeal bătrânii zic „ I-a intrat cartea!” „Să mor io dacă îl invidiez !”.

Pretextual, Valentin Iacob a re-găsit Formula AS printr-un admirabil, cum zic, bun- simț al Hedonismului neoaș(esc), glumind, neo-Oșenesc ! Sub degetele scribului, se simte frisonul electronic, al unui Tom- DIGI-tzel care dă savoare coparticipativ- afectivă, cetitorului... Vălurește diafană Lia-Lia românească, cu magia scrierii ei de arnici...

Ce altceva este mai demn de trans- bucurie? Cosmic... ne amintește de Cosmocomicăria unei geniale jurnaliste italiene, Oriana Falacci*, uau ! Strige Craiova CRAI, de Tobă- carte !

Jucătorul de carte Valentin Iacob glumește admirabil de admirabil, umblînd la esențele semantice(în Hermeneia lui Luca Pițu), ale sămburilor, semințelor, iar asta, cel puțin pe noi, ne reumple de speranța că nu trăim- gândind/ trezind Visul, louninousus, chiar degeaba !

„Să curgă deci Balada / înnamoratul* de o ghin(l)dă**/ cel care-n vene și-a cusut Portanță”!...” Cel rățacit în Transmutanță”...

*în text,îndrăgostitul **în original „ghindă”(n.)

PS: Oarecum acest text doar o speculație strict literală, joc de cuvinte ușor minor...Ceea ce admir la Valentin Iacob este că, deși este impregnat de cultură poetică și filosofică, rămâne el însuși, nedrept de puțin receptat...Dar de către cine??

Codex aurifer (Fragment)

-Să curgă, deci Balada
Craifului de Tobă!
Îndrăgostitul de o ghindă
Cel care-n vene și-a cusut
Portanță,
Zăludul, cruntul, bietul din poveste
Cel ce n-a fost, dar încă este-
Alt amărât din altă Importanță,
Balada Craifului de Tobă
Cel rățacit în Transmutanță...

Lui Eugen Evu

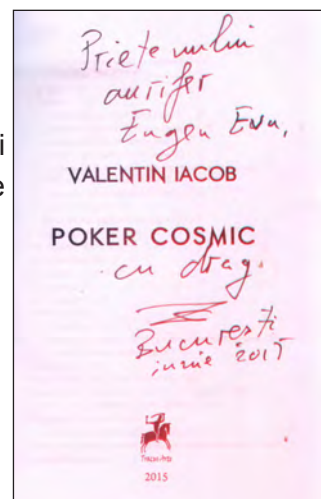
Bagă mare mai departe
cu fulluri de Formule AS
și chinte sparte,
bagă și-mparte,
prieten drag,
aurifer cu năduf și nădrag
și metafizici din Eulalia și Babadag;
bagă la greu,
seren mereu
ca un Zeu cu zimbrul scos;
luptă frumos
cu-n Crai de Tobă
cam firiscos...

O voce

Flăcări mici. Meditații secrete. Urletul
Eliminat din alfabet.
Noduri în palmă.
Martorii devin atenți.
Sub ulmi fabricăm versuri
Din sabie și flacăra pe
spirtieră
Trăim în reculegere
Ne emoționăm
Disprețuim
O voce ne zidește de vii
Pe locul nostru.

Valentin IACOB

Smerenie

Radu Cârstoiu

*

De dimineață, în sfântă zi de vară,
Când munții-și scuturau a nopții reci povară
Și umbrele uitate se furișau privirii,
Pe sub castanii falnici, din poarta mănăstirii,

Un soare tinerel se înălța pe creste
Și toată măreția la viață se trezește.
Când fetele grăbite veneau de prin poiene
Cu brațele-ncărcate de flori de sânziene,

La poarta mănăstirii, pe banca de stejar,
S-a așezat tăcut un grup cumva bizar.
Și-i greu ce sentimente le-ai pune în balanță
Citindu-le-n privire tristețe și speranță.

Flăcăul, un pic tomnatec, abia întors din oaste,
Un muntean voinic, ușor de-al recunoaște,
Purta nădragii negri și vesta de dimie,
Cămașa de tulpan și neagra pălărie.

Bocancii roși de vreme și poate-un pic cam mari
Cum poartă la nevoie țărani gospodari,
Îi întregeau ținuta, iar traista de pe spate
Mai ascundea într-înșă oarece bucate.

Din ochii lui cei negri trecuți de tinerețe
Curgea un râu de miere, iubire și blândețe
Și lacrimi de speranțe i se-mpleteau pe față
Când brațele de mamă de gâtul lui se-agață.

Sărutul de pe frunte și mâna iubitoare
S-au așezat pe creștet ca binecuvântare,
Căci maica-ndoliată, cu hainele cernite,
Trecea cu greu limanul ultimei ispite.

Și dăruia Fecioarei și Maicii Preacurate,
Spre a sluji în rugă și fuga de păcate,

Tot ce avea ca sprijin în ceasul cel târziu,
Toiag la bătrânețe, pe prea iubitul-i fiu.

Alături, o copilă cu părul creț, bălai,
Frumoasă ca un înger parcă venit din rai
Și-n ochii ei albaștri, safir de mare preț,
Se oglindea tot cerul senin de Voroneț.

La șase ani dintâi, puțini ca viața-ntreagă,
Această despărțire să vrea s-o înțeleagă,
Se agăța de dânsul, cu mâna ei cea mică:
-Nu mai pleca, bădiță, nu mă lăsa Petrică!

Se lumină apoi rărind a ei suspine:
-Eu nu mă-ntorc acasă, rămân și eu cu tine!
-De-acu ești fată mare, iubita mea Ioana,
În locul meu, de-acuma, tu grijă ai de mama!

Intră la stăreție, în slujba Domnului,
Iar poarta grea de paltin se-nchise -n urma lui,
Căci poarta mănăstirii e ultimul popas.
Și, ieșind din lume, Petrică a rămas.

Pe drumul șerpuind, spre lumea cea hapsână,
Măicuța și fetița, ținându-se de mână,
Mergeau înlăcrimate, căci despărțirea doare,
Sub soarele amiezii pân' s-au pierdut în zare.

**

Vreo doisprezece ani trecut-au de atunci
Cu multe osteneli și împlinite munci
Și-n zi de Sânziene, dis de dimineață,
Când soarele de vară de ceruri se agăță,

La poarta mănăstirii pe banca de stejar,
Grăbit de parcă lumea i-ar trece în zadar,
Stătea un tânăr domn cam puținel din fire,
Dar toată măreția sta în a lui privire.

În ochii lui albaștri, de-un dor nespus de cer,
Luceau iubire, jertfă, lumină și mister,
Iar părul blond sub cușmă și fața lui curată
Făceau flăcăul nostru frumos precum o fată.

Hainele cernite și-ntreaga lui ținută,
Fiindu-i ajustate de-o mână pricepută,

Iar mica lui avere, dar mare în cinstire,
Erau un sfânt Ceaslov și cartea de Psaltire.

Când poarta se deschise c-un aspru scârțâit
El merse la călugăr, în poartă-abia ieșit,
Și-o-ntrebare-n grabă a reușit să-i zică:
-Aveam un consătean ce se numea Petrică,

În doisprezece ani, călugăr s-o fi tuns,
Dar vestea despre el la noi n-a mai ajuns.
Și am venit la dânsul o veste tristă-ai spune
Că măicuța-i dragă s-a săvârșit din lume.

-Serafim al nostru, ce voi nu l-ați uitat,
Spre –adâncă închinare la Atos a plecat,
Dar mai avea o soră ce Ioana se numea.
-Odată cu măicuța s-a săvârșit și ea.

Și-au mers la stăreție, căci tânărul frumos
Venit-a să se-nchine Domnului Hristos.
Și Ion, că-așa îl cheamă, a înțelese să fie
Cinci ani de încercare în aspră novicie.

Intrând în ascultare porni sârguincios
În muncă și în rugă aproape de Hristos.
Cu zâmbetul pe buze sărea în ajutor
Și-ndatora toți frații, el nefiind dator.

Trecea pe la prisacă, iubit fiind de albine,
Și toată voia bună o aducea cu sine.
Rândaș era la grajduri, păstor apoi la oi,
Până târziu în noapte nu își găsea ostoi.

Când ziua sta să-nceapă, încă de cu zori,
Cu multă gingășie se îngrijea de flori,
Dar mai ales la strană se așeza cuminte,
Ca o privighetoare cântându-i Maicii Sfinte.

Imberb, în haine simple, dar mai ales curate,
Nu refuza vreo muncă, se pricepea la toate,
Frumos ca o icoană, cu chipul luminos,
Frumos pe dinafară, -nlăuntru mai frumos.

Toți frații-l îndrăgiră și așteptau să treacă
Cinci ani de novicie și mai era oleacă,
Și doar un an de zile, atât ar fi de ajuns
Novicele Ion, călugăr de-a fi tuns.

De la o vreme-ncoace, la sfânta mănăstire
Duminica la slujbă, spre rugă și cinstire,
O fată sulguiată, frumoasă și sprintărară,
Îmbujorată toată ca prima zi de vară,

Se-apropia de strană să-ngâne la ison
Dar îl sorbea din ochi pe-acest novice: Ion.
De viță era fata și ale ei dorinți
Le-ndeplineau îndată bogații ei părinți.

Când fu de măritiș, atât putu a zice
Că doar pe Ion îl vrea, chiar de era novice.
Nimic n-o liniști, nici vorbe potrivite,
Iar Ion fugi în munte, la staulul de vite.

Se-ntoarse-n primăvară; cinci ani s-au împlinit,
Și cam de Sânziene e timpul potrivit,
Că toată novicia trecuse-n acrivie,
Iar Ion avea să fie tuns în călugărie.

Cu toate așezate, în zi de sărbătoare,
Obștea fu cuprinsă de mare –nvolburare.
Fătuca, acum femeie, cu-n pruncușor în brațe,
Cu tatăl fioros și cu vreo două cațe,

Strigau în gura mare că fata lor iubită,
De Ion al mănăstirii fusese necinstită!
Și frații mănăstirii simțiră reci fiori,
Că tocmai Ion al nostru avea copil din flori.

Și încălcase, bietul, supremul legământ
Al fecioriei sfinte până la mormânt.
Și-n fața-ntregii obște, să fie judecat,
Cu capul în pământ și în genunchi plecat,

Spre a sa apărare, Ion nu zicea nimic,
De parcă marea vină îl făcea mai mic.
Și-atunci copilu-n brațe în glumă i l-au pus:
-Acesta ți-e canonul, trădându-l pe Iisus!

Spurcași călugăria și oștile cerești,
De-acum copilu-acesta cu grijă să îl crești.
Pentru-a tale fapte acesta ți-e canon:
Rândaș la mănăstire, mereu nefrate Ion!

Copilul, o comoară, atât de frumușel,
Cu brațele-amândouă se agăță de el.
Tăcerea monahală se rupse la sfârșit,
Când un ecou aduse superbul gândurit.

Cu pruncul drag în brațe, parcă răpit la cer,
 Ion îl sorbea din ochi și grijile îi pier,
 Apoi spre obște privirea și-o ridică:
 -Mi-ar fi mult mai ușor de-l botezăm Petrică!

La gardul mănăstirii, un pic pe dinafară,
 Călugării pe Ion cu drag îl ajutară
 Să-și sape un bordei la poale de pripor,
 Să aibă unde-l crește, ca un cămin al lor.

Din zori până în noapte nu se oprea din treabă
 Decât să dea o fugă pe la căsuța-i dragă.
 Acolo pe Petrică, atât de grijuliu,
 Îl răsfața în toate ca pe iubitul-i fiu.

Și îl creștea frumos, îl învăța de toate,
 Să creadă-n adevăr, iubire și dreptate,
 Să ceară ajutor, atunci când e la greu,
 La Tatăl Cel din Ceruri, Preabunul Dumnezeu.

Nimic nu le lipsea, iar Ion, de bună seamă,
 Îi era și dascăl, și tată bun, și mamă.
 Frumos creștea Petrică, un pic cam zvăpăiat,
 Dar și copilăria-ntr-o zi s-a terminat.

Și obștea-a hotărât după ce-a cugetat
 Pe copil să-l ducă la școală- internat,
 Că Ion nu-i potrivit și unii-alții spun,
 Că n-ar fi, la copil, exemplul cel mai bun.

Și anii-ncet trecură, Petrică tot creștea,
 Iar la învățătură nimic nu-l întrecea.
 Trecu de seminar cu multă acrivie,
 Student intră apoi chiar la teologie.

Venea doar în vacanțe din ce în ce mai rar,
 Până-a ajuns profesor- preot la Seminar.
 Cincizeci de ani trecut-au și Ion, de-acum bătrân,
 Purta spre-a lui rușine blestemul de-a fi spân.

Slăbise de puteri, parcă uitat de lume,
 Și doar un tinerel îl mai știa de nume,
 Căci tânărul novice cu dragoste frățească
 Ades îi trecea pragul, slujindu-l să trăiască.

Iar într-o zi de vară, cu soare-n asfințit,
 A încheiat cu lumea și Ion s-a săvârșit.
 Și mare fu mirarea când haine-au vrut să-i deie
 Că prea curvarul Ion, de fapt era femeie.

Și s-a căit amarnic atuncea obștea toată
 Că prea l-au denigrat, l-au acuzat că-i tată,
 Iar cel smerit în toate, cum nu-și dădură seama,
 Că spân, frumos de pică, de fapt era loana!

***

Trei zile mai târziu, în zi de Sânziene,
 Când soarele amiezii se revărsa alene,
 Pe poarta mănăstirii, deschisă la perete,
 Un râu de oameni simpli trecea pe îndelete.

Cerniți, în haine simple, cu ochii-nlăcrimați
 Însoțeau sicriul purtat smerit de frați,
 Iar în sicriu o maică în haine monahale
 Provoca mulțimii nețârmurită jale.

Iar ochii ei albaștri, parcă ascunși în vis,
 Duceau atâta pace, că cerul s-a deshis.
 Ce oameni șovăielnici au vrut să oropsească,
 Intra-n desăvârșire în oastea cea cerească.

S-a coborât pe sine cât lumea n-a-nțeles,
 Dar s-a-nălțat la Tatăl prin sufletu-i ales
 Și ne-a lăsat în urmă-i o dâră de lumină
 Și-un țel: desăvârșirea, smerenia sublimă!

Cum se-nălța la Ceruri un suflet giuvaier,
 De bucurie lacrimi s-au zămislit în Cer
 Și-un curcubeu pe dânsa s-a așezat cuminte
 Înveșnicind în lume surâsul Maicii Sfinte.

*Scrisă în memoria tatălui meu,
 născut în zi de Sânziene
 7-9 iulie 2015, Târgu Jiu*

Poeme

căldura îți cotrobăie prin creier
apeși cu degetele clapele pianului
din piept
inima e desprinsă din corp
spânzurând undeva în zare

Stătea înghețată precum pițigoii
printre bălegarele străzii

Mortul își saltă chica de păr pe cap
înainte de a-l saluta respectuos pe
Sfântul Petru.

sângele

Sângele meu
făcut din brânză, slănină și alcool
spânzură halatele medicilor încadrați
că voi crăpa.

În pat cu Diavolul
inspirat
plâng

și aștept să deschidă ușa
petardele de Crăciun

inspir adânc
aerul îmbolnăvit din salon
gâlgăie perfuzia
asistenta se minunează
că mai trăiesc.

Un șir de puncte negre
altele roșii
în timp ce pe ecranele aparatelor de la cap
se ușurează universul direct în oala de noapte

Stare de veghe
speranțe, seruri și sânge!

apa înghețată pe mâini

Apa îmi îngheață pe mâini
nu știu dacă ați avut vreodată senzația că ați murit
cu sinele introdus într-un borcan de formol
cu poezia inspirată pe nas
de o asistentă roșcată.

Tu, pe patul în care au murit alți șase bolnavi
și au stat să moară alți doisprezece,
Te închini în stânga la Mahomed
și în dreapta la bunul Dumnezeu

mâna care ucide

Mâna care ucide are sângele alb
oțelele aparatelor fulgeri
în încăpere se aude gâlgâitul serului
bulboanele oxigenului
sufletul tensiometrului
întins pe roata vieții
gata să crape.

Nimeni nu mai trage aerul în piept
dintr-odată gândurile solidificate
ajung pe pardoseală
un înger mic și albastru
își ridică chipiul și salută
asistența

Mâna care ucide se face nevăzută
Bucuria înflorește în cada cu oxigen
doctorul greu scufundă viața în moarte
chicotind cu îngerul de pe acoperiș.

vineri

Vineri e o zi în care se mănâncă mazăre
mușcată, ținută în sare
Vineri e o altă față a lumii
Crucifixul pe perete sângerează.

Un ochi de pește sculptat
Buna Vestire e vineri
în încăpere un spirit
un portret stilizat.

Vinerea morții ajung mai repede în cer
Scara abruptă

duce direct la cruce!

dialog

Tu, de ce pășești neuzit pe clipele trecute
De ce îți ascunzi chipul
după flacăra lumânării
Bună Ziua îți spun la ospețe
pasăre cu clonț bont
nu te oprești să ciugulești din tigvele goale.

În fața ta un convoi de pelerini
Scormonesc cu încălțările nisipul
în spate un cal alb
și o cămilă gestantă.

patruzeci și unu de oi
pasc iarba oazei
în care ne îngropăm însoțitorul
Cineva te ascunde după valul de pământ
Altcineva îți ascultă vasele de sânge,
portretul Sfântului Gheorghe ucigând
balaurul
spânzură de aripa unui înger.

cântecul singur

Doi oameni se alătura unuia
un întreg și două ceruri
pe pământul reavăn scos din fântână
stă scris că un izvor e îngropat

Plouă cu stele pe omul singur
Statuia arțarului e îngropată în lut galben
în fața porții raiului
un alai de care și credincioși.

Doi oameni în alb
salută vulturul pleșuv din văzduh
Ieremia cu oiștea
pregătit de amiază

o pasăre cântă singură pe strada mare.

prietenul

Pe partea cealaltă a pământului
Șade sub formă de pasăre prietenul meu
Costică
nimeni nu-l strigă
nu-i e foame
nu mai bea vișinată
nici vodcă tare cu ceilalți soldați în Marea Japoniei
submarinele nu-l mai pasionează
samovarul e încă sub presiune
iar romanul său „Pe tine nu te pot iubi”
stă liniștit în computer.

Doar personajele lui aleargă
zbugiumându-se pe podul de flori
până ajung în apele Prutului
somați de grănicerii care
n-au tată, n-au mamă...

Așa grăit-a ...Ayn RAND
(1950)

„Când vei constata că, în scopul de a produce, trebuie să obții aprobarea de la acei care nu produc nimic, când vei observa cum banii se scurg spre cei care nu activează în bunuri, ci în favoruri, când vei înțelege că o mulțime de oameni se îmbogățesc prin luare de mită și influența lor e mai eficace decât munca lor, că legile nu te protejează contra lor, ci dimpotrivă, ei sunt cei care sunt protejați împotriva ta, când vei descoperi că este răsplătită corupția iar onestitatea devine un sacrificiu de sine, atunci vei putea spune, fără teama de a greși, că soarta societății în care trăiești este condamnată.”

Un înțelept

Ștefan Borbély

Poate deveni Poetul – artist al cuvântului, oricum am lua-o – un „nicanor”?

Sau va trăi el pentru totdeauna, sub aspect metafizic, în anticamera înțeleptului care ar putea deveni?

...Citând un „scriitor bucureștean” (la Cluj, orice ai face, lumina tot dinspre Dâmbovița curge...), există – spune Mircea Petean în *Nicanor, ultimul om*, (Ed. Limes, Cluj-Florești, 2014) – patru feluri de critici literari. Raționalist, abstractizant, „criticul-algebru” are „voluptatea punerii [operei] în ecuație”. „Criticul-vulcanolog are curajul nebun de a coborî în crater, acolo unde magma fierbe mocnit”, fiindcă „pentru el, opera este un vulcan adormit”, actul critic fiind „sinonim cu cercetarea rosturilor adânci care-i tulbură «somnia»”. „Criticul-entomolog e interesat de aspectul stilistic al operei. El este robul exteriorității; privește efectele, le descrie și cataloghează, încercând să tragă concluzii privitoare la cauze.” În fine, „pentru criticul narcisist, textul literar nu e decât un pretext pentru propriul discurs [...], o oglindă în care- și contemplă chipul...” Cu tot „taoismul” pe care-l împărtășesc cu autorul în viața de fiecare zi și în cea a reclusiunilor mărunte – nu e, de altfel, singurul fir substanțial care ne leagă – , îmi îngădui să observ că le cam poartă sâmbetele Mircea Petean bieților critici literari, ironia fiind reiterată în mai multe pasaje din *Nicanor*. Ceea ce el însă nu spune – și ar fi cazul s-o facă, măcar din dorința de a nuanța bonom lucrurile – este că cele patru categorii temperamentale enumerate mai sus apar

ca fiind, în cele mai dese dintre cazuri, „selectate” de însăși opera care e supusă analizei. Nu poți scrie „vulcanic” sau „algebric” despre cărți care nu se pretează la un asemenea tip de discurs. În consecință, spre deosebire de poeți sau de prozatori – care- și pot lua libertatea de a fi și monocorzi, dacă vor –, criticul pornește la drum întotdeauna cu premisa relativismului de sine, impus de versatilitate și de personalitatea sa plurală. El este omul prin excelență multiplu, aflat în situația de a analiza și de a valoriza o singularitate. Prin urmare, nu i-aș ironiza pe bieții critici nici dacă-s editor sau dacă- mi este dat să văd „atelierul literar” pe dinăuntru. Pus să aleg între cele patru alternative pentru a citi în mod participativ *nicanor, ultimul om*, cred c-aș opta pentru „narcisism”, dar nu fiindcă volumul atipic al lui Petean incită la asemenea estetizante „oglindiri”, ci fiindcă, în profunzimele sale evidente, el își *selectează* tipul de abordare. Vor fi oameni care vor fi de acord cu criteriile existențiale pe care le propune, și alții care se vor distanța de ele sau le vor repudia. *Nicanor, ultimul om* e un volum compozit de înțelepciune, în genul lui *Zarathustra* sau – mai aproape de noi – în cel al lui *Zacharias Lichter*. La baza sa stau câteva dedublări: aceea a retractilului Nicanor, ale cărui „terfeloage” editorul le găsește în moștenirea personală și le editează, a *omu-*

lui de hârtie cu coperti de carton, a *Călătorului de profesie*, a *poetului* sau a *misitului* – tot atâtea ipostaze ale unui autor care se joacă editorial cu licența „manuscrisului găsit” și a jurnalului indirect, pentru a înscena o „comedie umană” ancorată, cu precădere, în experiența propriei sale senectuți și în cea – mult mai zglobie, de bună-seamă... – a vieții literare din jurul său, adică a acelor oameni care au de gestionat, mai presus de toate, propria lor vanitate. Fundalul de ansamblu e acela al României postrevoluționare, în care ființele se împart, în general, între cele care vor notorietate și cele care diseminează sarcasm. Senectutea domină: „lumea- i bătrână și chinuită”, devii cu adevărat bătrân – constată înțeleptul Nicanor – atunci când până și reveriile pleacă de lângă tine, singurul lucru pe care i l-aș reproșa lui Petean, dacă mi s-ar îngădui, fiind tocmai această fixație pe „bătrânețe”. Nu o putem evita, recunosc, ne- a îmbrățișat și pe noi, optzeciștii, ca o plasă insidioasă, paralizantă, însă m-aș gândi, în contrapartidă, la scandinavii care încep o nouă facultate pe la 70-75 de ani, sau la alpinistul nipon care și-a spus că ar fi cazul să facă și el o ieșire pe la 80 de ani și a urcat Everestul. În România, bătrânețea este un leș biologice și social deprimant; în Occident: orice altceva decât fatalism. zâmbim

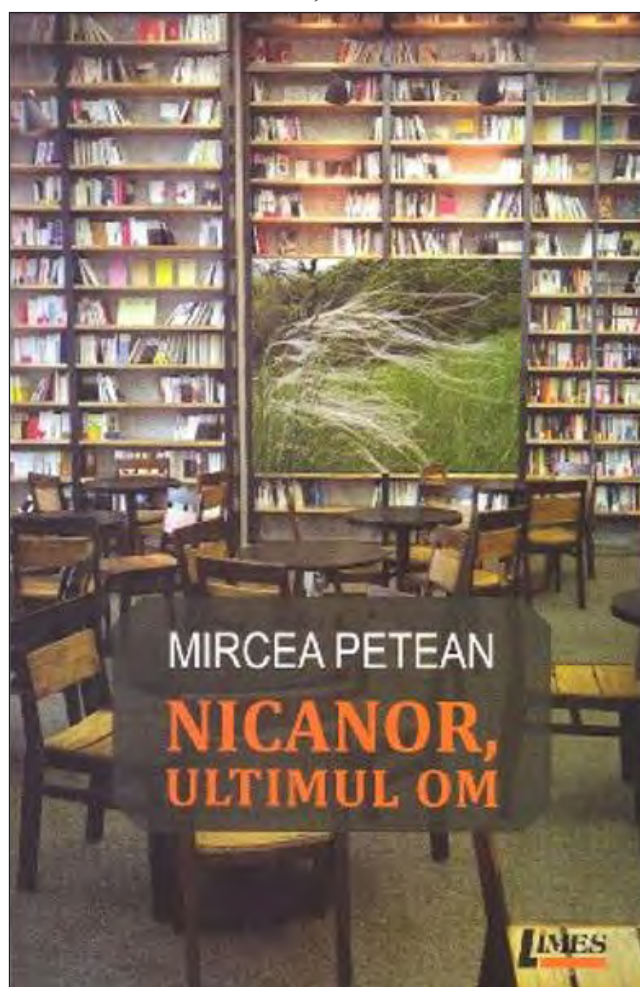

☑ pe seama rezervației de senectute pe care o reprezintă Florida, numai că mulți oameni găsesc acolo tinerețea și plăcerea de viață pe care un le-au avut niciodată până atunci.

Cu Mircea Petean am fost coleg de facultate, destinul a dat să locuim în același sat, tot soarta ne-a legat în mai multe privințe, dar nu pot să nu constat că melancolia ușor îndoliată pe care o practică în texte e mai mult un construct livresc decât o realitate existențială de fiecare zi, fiindcă poetul și editorul clujean trăiește, de fapt, viața liberă și neaservită pe care toți ne-am fi dorit-o, dacă am fi putut să rămânem, inclusiv la nivel de subzistență, diafani. Repartizat la Borșa după facultate, el a scos o revistă, a dinamizat cultural zona și a scris poezii cu copiii, neresimțind nici o clipă trauma repartiției obligatorii care i-a distrus pe mulți dintre colegii noștri, obligându-i să se închidă în alcool. „Refugiat între mulți – scrie el în *Nicanor* – mi-am petrecut zilele într-o singurătate vuind de glasuri de copii. Acolo, în paradisul acela natural aflat la o azvârlitură de băț de infernul vieții sociale, departe de *zgomotul și furia* vieții literare, am deprins valoarea iubirii și a prieteniei, am adus ofrande zeului călătoriei [...], am pus semnul de egalitate între noblețe și libertate și, mai ales, am pariat pe autenticitate, convins că un merită să te lași ciuntit, că important e să te manifesti ca om întreg, în deplinătatea

facultăților tale.” Ca urmare a acestui crez, Petean a decis, după Revoluția din decembrie 1989, să trăiască din cărți, într-o vreme când mulți din jurul său au trăit *pentru și din* politică. Echinoxiști ca formative – am debutat amândoi în același an, 1974 –, a fost redactor de carte la Dacia și la Cartimpex, deschizându-și în '98 propria editură, Limes, una dintre cele mai inimoase din țară. Artistic, a mizat pe lirică, fiind, la ora aceasta, unul dintre cei

în această categorie, pentru care cultura e un ring de box, în care intri cu mânușile gata înroșite. În cazul serenilor, bucuria de a scrie și de a participa la ritualul adesea mărunț, rutinier al literaturii clădește întreaga etică a vieții. Nicanor este un înțelept care a dus retractilitatea la o asemenea artă, încât „se ignoră pe sine” ca scriitor. Evanescent și serafic, aparițiile sale în lume – la cafeneaua unde *omul de hârtie cu coperți de carton*

și bea licoarea matinală, la diferite lansări unde literații savurează iluzia reconfortantă a gloriei – sunt rare și nesistematice, fiindcă el a redus viața la intensitatea de a fi o „întâmplare”: integrală, senină, paradisiacă. Întrebându-se ce anume se află *la capătul drumului* – cum spuneam, senectutea îl obsedează abuziv pe autor – Nicanor găsește că fiecare „trebuie să lase în urma sa o umbră luminoasă”. Jurnalul indirect al lui Petean se constituie, pe ansamblu, din asemenea contrapuncte: *omul de hârtie cu coperți de carton* editează cărți, scrutează, uneori ironic, vanități umane dintre cele mai diverse, participă la agape literare, unde „fauna” smereniei ipocrite sau a orgoliului urcat până la cer explodează în mostre uneori grotești, alteori doar scintilante, *poetul* sau *misitul* volumului se adaptează, și ei, cum pot, „spectacolului” care li se oferă, Nicanor fiind arhetipul taoist din umbra fiecăruia dintre ei: văzutul care acționează ☑

mai realizați poeți de care dispune România. Eroul său, Nicanor, îi împarte pe literați între „atletici” și sereni; pentru primii, literatura e o cursă cu obstacole, în care trebuie să-ți dobori toți adversarii, fiindcă la linia de sosire te așteaptă coronița gloriei. Nouăzeciștii și scriitorii mai tineri de la noi intră, cu mici excepții,

☑ prin nevăzut, prezența care se impune prin absență. Sub acest aspect, *nicanor*, *ultimul om* se deschide înspre cititor ca un „manual de retractilitate”, aceasta fiind esența filosofică a înțelepciunii pe care cartea o transmite: cum să te retragi din lume fără să-i vexezi pe ceilalți, cum „să vezi lumea de dincolo prin cei din jur”, cum să treci printre ei, diafan și nevăzut, aproape ca o absență. Bun cunoscător de oameni și vicii (contemplete), Nicanor s-ar putea dezlănțui în mici sau mari sarcasme la adresa țării care nu se mai așează, a disfuncționalităților care ne pigmentează existența, a literaților la a căror vanitate asistă și a cărei motivație o cunoaște din plin, fiind cel mai bun „prieten” al editorului pe care, uneori, îl asistă. Ei bine, se abține s-o facă, fiindcă tehnica sa de bază o reprezintă transcenderea de sine, retragerea în tăcere, chiar și-n fața cuvintelor. Practică, filosofică, „sinuciderea”, titlul manuscrisului său găsit fiind edificator și în acest sens. Poate deveni Poetul – artist al cuvântului, oricum am lua-o – un „Nicanor”? Sau va trăi el pentru totdeauna, sub aspect metafizic, în anticamera înțeleptului care ar putea deveni? Poate un poet să-și rafineze într-atât „retragerea din lume”, încât se se anuleze definitiv pe sine, dobândind, în schimb, imensitatea spre care tânjește? Aceasta e tema lui *nicanor*, *ultimul om*: temă pe care, de altminteri, Mircea Petean a sugerat-o și-n câteva dintre cele mai recente volume de poeme pe care le-a publicat.

Cuvânt

Glorie ție, cuvânt nemernic
tăvălit în tranșeele veacului
înșelat și trădat
de toate gramaticile
și de-a bogatului
și de-a săracului
decorat după dezastre, ucis
și înviat de gura arsă a poezilor
haină de gală a fricilor mele
frunză amară a dimineților,
cheie a lumii, când te găesc
îmi găesc moartea prin poezie
glorie ție, cuvânt nemernic,
glorie ție.

A privi

A privi ca și cum ai ucide
Imaginea de până acum
A schimba o minciună
Pe-o minciună mai mare
Un foc fără fum.
A privi- a uita din trecuta iubire
Clipele lașe de la-nceput
Și îmbătrânirea din
zâmbetul care
adevăr ți-a părut.
A privi – a muri cum mor
sunete vechi
din pierdute cuvinte
tot mai orb, tot mai nins,
tot mai singur
tot privind înainte.

Restitutio

Nicolae DAN FRUNTELATA

Sfârșit

Hei, sfârșitule, ce faci
hei sfârșitule, ce ești
spinare de cal
ca pe-o cruce de deal
atâta minciună, atâtea povești,
un cuvânt sau o stare de somn
o boală a pașilor
care nu mai ajung
hei, tu, marginea marginii,
ochiul meu orb,
brațul meu ciung,
după tine potopul, spunea
după tine tăcere
genialul poem al poetului mort
sfâșiat de mistere
hei, sfârșitule început
într-o clipă ce piere...

Este har:

- Să iubești fără să fii iubit...
  - să slujești fără să fii prețuit...
  - să dăruiești fără să ți se mulțumească...
  - să te jertfești și fără să ți se recunoască...
  - să ierți fără să fii iertat...
  - să-l susții pe cel care te-a lepădat...
  - să rămâi liniștit, deși ești nedreptățit...
  - să crezi deși nu vezi față în față...
  - să crezi deși nu ești deplin lămurit...
  - să investești clădind fără speranțe...
  - să taci pentru a nu face rău aproapelui...
  - să vorbești de dragul adevărului...
  - să te jertfești pentru dreptate...
  - să înduri fără să murmuri, fără să cârtești...
  - totul să-ți aparțină, dar tu de toate bucuros să te lipsești...
- Luptă-te, suflete, ca să primești acest har!

(Părintele Justin Pârvu de la
Mănăstirea Petru Vodă)

JARUL DIN FLACĂRĂ - MOZAIC CORVINIAN

Marin SORESCU

Motto:

„*EL e pastor, e și gurru:
Și cu gura, și cu curu*”

(*Jehovah, în manuscris
1980, Hotelul paradisului Cetate,
Deva*)

La iernatic în Oltenia

Oile, coborînd la iernat,
spre Dunăre,
au momente când le țiuie urechile,
se opresc pe marginea drumului
însemnate cu vopsea roșie
pe spinare,
și rămân așa, gânditoare,
cu firul de troscot în gură,
simt că se-ntâmplă ceva cu ele.
Sunt munții care le fug din
conștiință,

Schimbarea de presiune.

Parc-ar fi fost în avion
trec la o altă presiune,
ochii le fug pe câmpie
și atâta spațiu le amețește.
Fără opreliști.

Eugen EVU

- fragment -

„Sigur că oricare con- cetățean
își iubește cetatea: aici îi este
prezentul, aici îi sunt amintirile,
roadele vieții lui, elegiile pierderilor,
învățămintele.. reușitele și
înfrângerile...Destinul Hunedoarei
impregnează destinele fiecăruia
dintre noi, iar în mod special
ale oamenilor de cultură și arte...
În acest aproape, fi-vom cei de
mai departe...Cum Dan zise: „
aproapele, fratele meu”...

”Contemporani cu fluturii,
cu Dumnezeu”, cum scria Lucian Blaga”.

Gheorghe HĂRĂU

Lumină corvină

Lumină corvină
Vitrăliu-n urcare,
Ogiva anină
De pietrificare

Cerneluri crestează
Seninul de zare
Iar turnuri veghează
Oștiri migratoare

Ecouri de zale
Boltesc veacuri grele
Și podul prăvale
Galopuri rebele

Săgețile- turla
Rotunde sub astre
Fac lupii să urle
La vestre de castre

Și corbi de cărbune
Mai caută inele
Călcînd semilune
Din steme în stele

Trec rînd cavalerii
Prin poartă pe scuturi
Și-armura tăcerii
Acoperă fluturi

Huniazi pe cuvinte
Străbat în cetate
Căutîndu-și morminte
În eternitate

Amiaza din ziduri
Prin loggii coboară
Și tainice lieduri
Spre noi, Hunedoară

Își cântă amurgul
Castelul feudă
Iar noaptea doar burgul
Mai stă să-l audă.

Dan CONSTANTINESCU NICOARĂ

Confesiune

Eu: mărunțul firului de iarbă
Și-al pietrei, înainte de a fi
Călcate
Sub tălpi...
Uneori mă trag
În umbra de foc care cântă.
Nu mai vreau să azvîrl beznă
Asupra nimănui.
O, de-aș fi licăr,
Cât de mic,
În inima străinului,
Aproapele, fratele meu !

Neculai CHIRICA

(fragment)

O, nemurirea-i singura poveste,
Pe care-n sita visului o cern,
Și căreia de-o viață îi aștern
Sonete-n cale, să o simt că este

...Nu prin urmași îți lași în timp
temei:

Prin amintirea ce-o înscrii în ei!

Victor NIȚĂ

Încă nu

Mamă să nu plîngi nu
Încă nu nu nu
Fiului tău nu
I s-a- ntâmplat nimic
Doar că umblă prin lume
C-un cuțit în inimă-nfipt
Se făcea că este să moară un
copil

Lovit pe la spate
Și fiul tău cam tâmpit
A sărit și l-a salvat
De la moarte
Cuțitul i s-a-nfipt sub omoplat
...dar mamă tu
Să nu plîngi nu
Încă nu nu nu

Iv MARTINOVICI

- fragment -

Umbrele fug și se culcă pe ape
 Ca peștii în somn tresar, zvicnet lichid,
 Ochiul alunecă pe plaja galbenă
 Aripi metalice pescărușii deschid
 Rămânem singuri la marginea stării.

Carmen DEMEA – MARTINOVICI**Admiratorii de forme**

Trebuie să cânti întotdeauna
 Mai tare decât celălalt
 Să-l spriini pe cel care se ridică
 Și rămân întreg....negreșit vor veni
 Admiratorii de forme
 Atunci veți avea voie
 Să înțepeniți locul
 Cu propria-mi gură...

Ovidiu BĂJAN**Poetul**

E o fărâmă de senin văzduh
 Albastru futuraș- gingașă hologramă
 Eternitatea toată în ființa lui trăiește
 E efemerității intensă, tristă dramă
 ...Întoarce-te, iubito, în urbea ofilită
 Pe tine de seduce scabrosul ei miraj...
 Eu voi pleca oriunde să înverzesc colina,
 cu al făpturii mele ambiguu peisaj.

Ioan EVU**Cetatea moartă**

Ascultă cum moare lumina-n oraș
 Cu foșnet de cer veștejit printre ziduri
 În lacrimi își spală zeul trufaș
 Armura de sânge și pielea de riduri

Cetatea e moartă, trompeții sunt vii,
 Își rumegă-n tihnă muștiucul de pâine,
 Din praful de tobe, complici în orgii,
 Refac mușuroiul sobolii de mâine...

Martin SEGHEDI**Poem**

Viața mea începe dintr-odată
 De p-atât de mică dungă de pământ
 Că s-a ghemuit în toate câte sînt
 Puse în ființa mea peste olaltă...

Richard WAGNER**Dialectică**

Ne-am dat seama de condiții
 Am hotărât să le modificăm
 Le-am modificat
 Pe urmă au venit alții
 Care și-au dat seama
 De condițiile modificate
 Și au hotărât să le modifice...
 Pe urmă au venit alții...

Liviu OFILEANU**Suicid verbal (I)**

S-a frînt în două curajul
 lepădîndu-și umbra
 cu mâinile împreunate
 în sensul apocaliptic
 exegetul se roagă
 calamităților
 poartă masca tăcerilor
 la persoana întii.

Ioan BARBONI**Obsesie**

Mirosul florilor târzii
 Autumnalul fior
 Că mă iubești
 Mai fii, mai fii...
 Vraja irealului castel
 Cu iubiri demente
 Încă mai vreau
 În el, în el...
 Plâng nebunii în clavire
 Moartea bolnavă și gravă
 Lumea întregă
 e-n mine...în mine...

Ioan BARB

Identitate

La margine credeam
Că sunt eu
Aripile mele
Când nu eram
Nici pasăre nici înger
Un fel de zbor
Mă deposedase de lanțuri...
Printre înghițitorii de săbii
...devenind talisman.

Dan PLEȘA

Degeaba

Luna a fost furată
De un balaur maniac
Și degeaba Făt Frumos
A scos-o din amoniac
Iat-o, a devenit
Cel mai căutat
Afrodiziac...

Valeriu BĂRGĂU

Jurnal 7

Bărbații ascultînd cum crește

iarba

Pe benzile largi, magnetice,
Mișcate cu un deget
Nervurile sufletului se-nchid
Atât de repede vei urca
Pe șira spinării clipei...
Chipul cuiva alungit
E înfățișat de zeul vederii
Cu mânie.

Mariana PÂNDARU

Purtînd teroarea eșecului

Noi nu existăm
Decît în cuvintele noastre
...căci aleși
să potrivim sunet pe sunet
purtăm de la naștere
teroarea eșecului

Rodica SORESCU- CLEJ

Templul de reanimare

Ratat startul acestei vieți
Pentru care maica-mea
părăsindu-m-a
Ratate iubirile mele
Boite cu fardul rușinii
De a nu îngădui păcatul
Decît imaginîndu-l...
Ratată conversați cu Dumnezeu.

Ion URDA

Cine ești tu, străino?

Tu, care ai intrat în viața mea
Cu pași mărunți
Ca niște frunze căzînd
De pe un ram stingher
Pe care nu se așază
Nicio pasăre...?
Cine ești tu, frumoaso,
Tu, care mă privești
Pe sub gene lungi
Acoperind un adînc de mare
În care mă scufund
Ca un pescăruș săgetat
Ori de câte ori te privesc...

Alexandru RANTA

Meditație

Nu rostesc temeiul veacurilor
Le ascult doar odihna:
Cum așternutul își lasă răgaz
s-adune inocența fiecăruia,
cum bucuria își caută moartea
acolo unde până și profețiile tac...

Ilona KRIZA KUN

Ciob de ceramică

Oare ce oi fi, deci?
Viața mea eu nu o fur
Am primit-o, deci datoare îi sunt.
Ceea ce pot da nu este
Decît un pumn de cioburi
Sparte, de ceramică,- mărunte...

Lucia AMARANDEI

Cireș înflorit

Mi-a-nflorit cireșul la fereastră
și apoteoza albă a florilor lui
înroșește gândul cireșilor de mîine
pe care le vom pune cercei la
ureche...

Tiberiu DÎSCĂ

Drepturile omului

Viața mea- mers pe ape-
Calcă marea cu picioarele artei.
Iubirea mea- strigăt de ajutor-
Cheamă la robie sentimentele.
Poezia mea, visul condamnatului.

Lidia STOIAN

Gnomul

Bătrânul gnom păzește comoara
din adînc
E supărat pe oameni, dar ocrotit de
Parce,
A muntelui clespidră din veac în
veac o-ntoarce,
putere fără margini, în trup
mărunt, de țînc.

Nicolae SZEKELY

Depart, încă departe ...

„În orice om zace câte un monstru”
Zicea mama, după care-mi
aducea aminte
De viitorul alunecos
Depart încă departe strigă din
adîncul meu
Icnetul animalic
Al iubirii către nevoia de iubire.
Nici nu știam că unul anume Hei-
degger
Tălmăcise cu atîta precizie
Cu mult înainte de a mă naște eu
Neliniștile mamei.

Olga ȘTEFAN
(11 ani)

Întrebare înainte de vis

Pentru cine să mai visăm?
Ariadna a scăpat firul
Pașilor imposibili
Visăm între umbră și formă
Cu degetele atinse la plural
Întreabă-ne fără talpa
  dumnezeului
Care imprimat pe gât fără dorințe
Spune saltul nu știe regăsirea.

Raluca WEBER

Voi

Voi sunteți pentru mine
Obsesii distilate-n armonie
Din chinuitul râu
În care curg izvoare...
Sunteți ecoul ce mă doare
În cosmos și din timp.

Eugen Evu

Text pentru Canon Group 2015

În veacu-acesta cel mai trist
Adu-mi aminte că exist
Adu-mi aminte că exist

Prin criptoscriptocomunism
Stalino-heackerglobalism
Al lui Mamona antichrist
cei numărați, was ist, was ist? ...
Du bist ? Du bist?

Prin emanatus vulvo șist
Vulcano-spurco- mocirlist
Adu-mi aminte că exist
Adu-mi aminte că exist
Om umanist
Transmodernist?

Zeflemeaua

Sergiu Gabureac

Când va veni sfârșitul lumii
Românii nu vor fi atenți
Iisus a spus: „Talita kumi”
Dar nu pentru inconștienți.

Iar Ziua Domnului, ca hoțul,
În miez de noapte va sosi
Femeia va dormi iar soțul
Reviste porno va citi.

N-avem conștiința tragediei
Luăm totul astăzi à légere
Noi, campionii bășcăliei
Am compromis orice mister.

Avem o scuză de fațadă:
„Lasă, că merge și așa !”
Trădăm la primul colț de stradă
Și-apoi, încălecăm pe-o șa.

Senzația e de plutire
De infinit parașutism
Noi am făcut mișto subțire
Și de marxism, și hitlerism.

Ce Decebal, ce Burebista ?
Ce patriotul cărturar ?
Trăiască Mița Biciclista
Și berea rece la pahar !

Mitică veșnic să trăiască
Și noi pe lângă el. Noroc !
Filozofia chelnărească
Cum batem pasul tot pe loc !

Întreaga drojdie se scurse
Din mahaiale de Fanar
Și-n loc să fim un roib de curse
Azi am ajuns din cal - măgar.

Pe primul loc e-njurătura
Ea pentru toate e un leac
Simți cum îți umple gura
O moștenim din veac în veac.

Noi „facem” și „băgăm” de-a valma
Noi suduim neîncetat
Iar la bobor, sudalma
E o religie de stat.

La treburile serioase
Noi nu ne concentrăm destul
Avem o somnolență-n oase
Și-o zeflemea de prost fudul.

Ceac-pac ! Dar la reluări de faze
Parcă ne mai trezim puțin
N-avem profil de kamikaze
Tiparul nostru-i byzantin.

Apocalipsa furtunoasă
Îi sperie pe pământeni...
Pe noi nu ne-o găsi acasă
Vom fi la meci, sau la pomeni.

Aceasta, poate, ne e soarta
S-o tragem și pe asta-n piepți
N-aveți decât să-nchideți poarta
Dacă tot o face ea pe moarta ...
Hai, că românii e deștepți !

Victor Barbu – poetul uitat

„Virtuoz al imaginilor exuberante, ca niște trandafiri cărnoși cu fragile petale îndesate”

(Gheorghe Grigurcu)

Alex Gregora

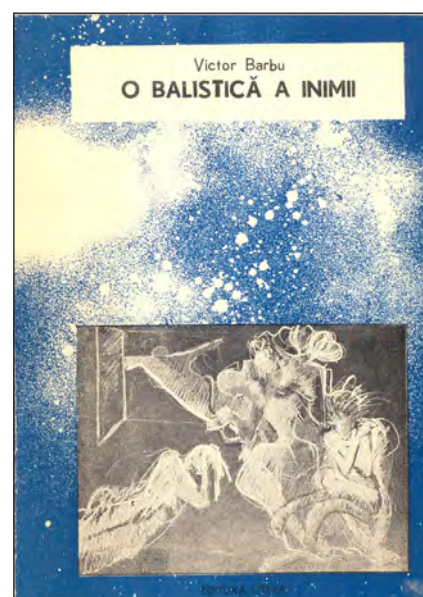
Poetul gorjean Victor Barbu a sfârșit cumplit, la 24 septembrie 2005, în sărăcie lucie și suferință de boală. Trăise într-un conflict permanent cu o umbră a sa de pe pământ - ce lună destrăbălată! – și ca atlet poeziei, însoțindu-se instinctual, umil și înspăimântat. Existența pământeană, amară și confuză: născut la 11 august 1947, în localitatea doljeană Popânzălești, absolvind Liceul „Sf. Sava” din București, doar doi ani a urmat cursurile Facultății de Filologie București, angajându-se la Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” ca model pentru studenți și, mai ales, maestrului Corneliu Baba pozându-i pentru mai multe studii plastice, inclusiv cunoscuta lucrare „Arlechin”, iar după 1972 s-a stabilit la Târgu-Jiu, alăturându-se pe plan artistic celor ce frecventau Cenaclul „Columna”.

În cursul firesc al vieții, Victor Barbu era un rășchirat de chelner, profesând pe carte de muncă și cu bunăvoința mai-marilor din alimentația publică a orașului când pe la o cârciumă, când pe la alta. Cei mai mulți l-au cunoscut doar ca pe-o cafea bună. Mie mi l-a prezentat scriitorul Nicolae

Diaconu. Și m-am adăugat repede celor ce-i citeau cu nesaț manuscrisele, scoase dintr-o plasă de pânză, de culoare nedefinită, tot timpul purtată cu el. Notorietața meseriei parcă-i slăbea o bucată mare dintr-o înfiorare ce, de multe ori, se cheltuia nedrept, pe la marginea receptării poeziei sale. Cei mai mulți îl înconjurau cu minciuni convenționale, indiferenți, ignorați poate, eu de fiecare dată i-am apreciat poezia, dovadă că într-o vară am plecat amândoi la București, pe la redacțiile revistelor culturale, ca să ne susținem textele. Rețin de atunci chiar o scenă... de atac la baionetă la poetul Cezar Ivănescu, pe holurile „Luceafărului”. Către seară, Victor Barbu m-a dus și în locația Institutului de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu”, să-mi dovedească faptul că a lucrat ca model pentru maestrul Corneliu Baba. Iar despre trecerea lui Victor Barbu se păstrau încă amintiri pe la slujbașii cei mărunți cu care el s-a întreținut acolo. În anii din urmă, într-un interviu ce l-am realizat cu profesorul și pictorul gorjean Gheorghe Plăveți am înregistrat o mărturisire a acestuia, din timpul studiilor universitare: “În atelier studiam cu multă disciplină după modele umane. Apropo, îmi amintesc de un poet de-al nostru – Victor Barbu, acum decedat – care, la București însă, trăia din pozat. I-a fost chiar model lui Corneliu Baba – model de atelier al mare-lui artist.”

Și chiar nu știu de ce Victor a scăpat material în ultima

parte a vieții. Încolțise în el boala ce i-a fost fatală în final și de ce ardea acolo cu câtă pagubă lumească poezia? Trăia, oare, asemenea celor ce s-au (pre)dat muzei până li s-au făcut scrum tălpile pe jăratec. O posibilă explicație găsesc în poemul *Iată ce trebuie*, din *O balistică a inimii*,

carte tipărită în 1990 la editura bucureșteană „Litera”, pe cheltuiala autorului: „Nu îmi imaginez nimic; sunt lucruri/ despre care nimeni nu a amintit nimic niciodată./ Te-am urmat, tată, prin toate încăperile/ și prin toate am lăsat din suflet câte ceva./ Primesc ploaia în față, zic că totul e desăvârșit./ Trec cu ploaie pe față spre locul unde/ nu se mai zăresc focuri aprinse ci principii./ „Voila ce qu'il faut!” – repet întâi după filozof/ apoi după mine/ timp în care ceața se ridică sau coboară, nu știu -/ atât de groasă e.”

Despre Victor Barbu, în 1988, în revista „Luceafărul”, poeta Gabriela Negreanu, la

☑ poșta-redacției, scria: „(...) Câteva zeci de texte care ar putea alcătui o foarte frumoasă carte de poezie, spre bucuria cititorilor și în beneficiul investigației lirice de expresie română. Poetul aparținând prin vârstă, dar și prin orientarea lui spre cotele înalte ale unui lirism expurgat de balast verbal, generației '70, - a mai figurat o dată la chenarul Poștei, sub numele (pseudonim) CIPRIAN ANTONIU. Revenirea (sau accederea lui) la numele propriu indică momentul deplinei conștientizări, al asumării de sine ca poet. Este un autor într-adevăr matur, aflat în posesia unor mesaje și intuiții profunde, cum și a unor tehnici speciale de insolitare a metaforei; căldura și concretețea senzoriului îmi par de altfel a constitui nota specifică a acestei poezii de alură esențeliazată, și care nu refuză eșafodajul conceptual. (...)”

Revin la cele 56 de poeme ce compun prima carte, ca să observ cum ele cresc – la acest nou Barbu al literaturii! - în voie, asemenea unei sălcii de apă lângă o cișmea veche. De unde, În zori: „De marile jgheaburi din care de-a valma au băut/ păsări mari și albe și asini/ nu se mai știe nimic: ninge continuu cu întruchipări/ peste lumini care nu se mai pot trezi.// În zori nimic nu se ia/ nimic nu se adaugă vremii.” Și existența se oferă tot în porții de câte *O sută de milioane de vise*: „Fiindcă nu-mi pot închipui cum va fi alcătuită clipa ce o să vină/ spun soției mele să-și amintească/ ce s-a întâmplat cu Odiseu în preajma Circei.// O sută de milioane de vârste ale omului/ întoarse peste cuvântul care nu-l pot trezi,// o sută de milioane de

vise într-o singură crevasă.” Din aceeași carte citez: „*Totul e să îți amintești clipa când înfloreau trandafirii/ sau de pădurea cu lemn alb înjunghiat de fulger/ și dacă prin lumina palidă a zorilor nu zărești/ umbra roșiatică a trupului tău așternând ghirlande peste covoare întinse pe trepte/ înseamnă că dormi/ sau nu te-ai născut încă.// E o șoptă de vise adunate în semicerc/ către care nu te poți îndrepta. Faci eforturi/ pentru a uita stelele căzute în câmpuri de rapiță.// Se înserează și umbrele alungite/ dau sens vieții tale pentru o clipă.” – Totul e să îți amintești. Iată și poemul *O balistică a inimii*, ce dă titlul cărții: „*Nu pot renunța la ideea/ că din cântecul păsării nu se poate reinventa altceva./ Pentru că nu pot intra în posesia dosarelor/ care dau amănunte tehnice despre cântecul păsărilor/ fac apel la cunoștințele mele./ dar în mintea nu-mi vin decât cirip-cirip și fiu-fiu.// Deși sunt învățat cu îndelungatele absențe/ îmi pare că am trăit încă o zi.”**

O balistică a inimii a apărut când Victor Barbu avea 43 de ani, imediat după evenimentele din 1989, bunul de tipar fiind dat în 27 martie 1990, pe baza unor texte văzute și selectate cu profesionalism de I. Bogdan.

Următoarea carte a lui Victor Barbu – *Trecerea Rubiconului* – s-a tipărit în 1997 la Editura „Spicon” din Târgu-Jiu, lector Ion Mocioi, cuprinde două părți: *Trecerea Rubiconului* (1987 – 1989) și *Limanul interzis* (1989 – 1992). Poezia de aici pare pietrificată, ca o muzică de Bach pe un câmp vânat și pustiu. Să ascultăm: „*După ce-ai curățat iarba de greieri/ falșii apostoli s-au îmbrățișat, la început precauți/*

apoi cu nepotolită și tainică viclenie./ E vară numai pentru răsfățați, ceilalți nu mai speră nimic/ printre snopii numărați la jumătate decât rândul trecut./ număratoarea inversă continuă/ direct și ireversibil.// E vară fierbinte/ și nimeni nu îndrăznește/ să-nvie măcar clipa pe care o locuiesc/ darămite morții dragi.” – *I din Trecerea Rubiconului. O*

manifestare cu apostoli renegați în lunga noastră vară fierbinte. De asemenea, redau începutul *Limanului interzis*: „*Pe gresia nopții secera lunii se ascuțea./ Este și acesta un fel de-a percepe lumea înconjurătoare./ îmi spuneam în timp ce-ascultam vuietul vântului/ abia trecut prin primul hotar.// Pe gresia nopții amintirile se albeau de frig,/ pe gresia vremii, ca și primul babilonian/ îmi amînam visul spre cântecul ce nu putea fi locuit.”* Și-apoi, ceva ce e chiar într-o cheie sângerală: „*Voi plecați, eu rămân; am multe de discutat/ cu trandafirul, pur și simplu/ va trebui să alegă unde să stea, lângă fereastra/ deschisă spre orizont sau în scuaruri,/ dar am presimțirea încă de pe acum/ că va sta lângă o ușă/ ce se va* ☑

☑ *deschide mereu în interiorul unei dureri.*” – *Trecerea Rubiconului*. Ca să se știe: „*Vom trece cu toții Rubiconul./ Dar câți dintre supraviețuitori au presimțirea sau știu/ că acesta este primul fluviu/ din cele o sută cu același nume/ ce vor fi de trecut?*” – *Epilog, Trecerea Rubiconului*.

La final de mileniu, Victor Barbu își închipuia: „Într-o bună zi toate ușile vor fi cimentate de sus și până jos,/ într-o bună zi când vom afla/ că eroii sunt mult mai mulți decât crucile de lemn,/ într-o bună zi, când omul între două vârste/ va fi obligat să uite/ fântâna de la care a băut cea mai limpede apă.// *Limba Puterii se dedulcește încă o dată/ cu cadavrele cuvintelor/ ce nu le-a putut îngropa în timp/ în Cimitirul Memoriei.*” – *Limanul interzis*.

Exemplarul cărții *Trecerea Rubiconului* ce-l am în bibliotecă este special, având următoarea dedicație semnată de Victor Barbu: „*Pentru prietenul meu de suflet, poetul Alex Gregora, cu toată dragostea pe care i-o port, aprilie 1997.*”

Pe marginea poeziei abordate de Victor Barbu, criticul Gheorghe Grigurcu a făcut cu prețiozitate următoarele aprecieri: „*Târgu-Jiu e un mic oraș sobru de culoarea albicioasă a prundișului pe care Jiul îl împrăștie pe mari suprafețe, a dealurilor apropiate și a munților ceva mai îndepărtați, vibrând într-un orizont palid, rarefiat. Faimoasele monumente brâncușiene își aduc contribuția stilizatoare la configurarea acestui leagăn de piatră moale, poroasă, parcă nemulțumită de sine. Ceva nostalgie și lănced plutește în văzduh. Pus în situația de a inhala cotidian*

o atare emanație genealogic-estetică, citesc cu interes versurile unui autor localnic, versuri ce contrastează cu aspectul rezervat al urbei. Numele autorului: Victor Barbu. Producția lui: o deschidere nereținută spre natura plină de culoare și frenezie, brăzdată de energia metamorfelor. Așadar, un corectiv al notei incolore, placide pe care o posedă aieva. O generoasă trăire a spațiului, încărcat în prodigioasele înfățișări dense ale vieții, pe care sensibilitatea le captează într-un chip specific, pe care condeiul liric le retopește în, adesea, ingenioase, convințătoare metafore. Victor Barbu ni se arată un virtuoz al imaginilor exuberante, ca niște trandafiri cărnoși cu fragile petale îndesate, în care parfumul cântă, iar undele sonore se convertesc în languroase miresme. Șiruri de corespondențe lucrute migălos indică asimilarea unor lecturi de bună calitate. Luciditate, rafinement, mult simț plastic, iată însușirile în temeiul cărora așteptăm texte tot mai coerente, mai responsabile cristalizate, reprezentative pentru evoluția a ceea ce socotim o autentică vocație.”

Noapte din abundență, a treia carte de versuri a lui Victor Barbu a apărut în 1999, cu sprijinul material al sindicatelor miniere din Gorj, prefațată de Ștefan Firizeanu, cel care o consemnează greșit ca a doua carte a autorului, fără a aminti de placheta din 1990 apărută la Editura „Litera”. Să nu-i fi semnalat Victor Barbu eroarea? *O balistică a inimii* a apărut, cum scriam și mai sus, sub îngrijirea și selecția externă a lui I.Bogdan, și consider că-i o carte bună, poate cea mai bună a lui Victor Barbu.

Revin la *Noapte*.... Vorbele unei bătrâne paciente, pe culoarele spitalului de la Otopeni, preluate din rubrica „Prepeleac”, ținută de Constantin Țoiu în

„România Literară”, sunt date de Victor Barbu ca motto ciclului I: „*Mare-i noaptea, maică, murim până la ziuă.*” Urmează așa deschideri ostenitoare, ca de messă: „*Scosul luminii din bezna ancestrală/ s-a dovedit a fi mai lung și mai anevoios/ decât se crezuse; trimiși de partea cealaltă/ a porților.// îngerii albi nu s-au trezit în noapte/ zgândărind sub țărână după lumină, dar lumina/ era atât de departe încât zguduiți de același resentiment/ îngerii își înmuiau aripile în zeama neagră a nopții.// Îngerii își înmuiau albele aripi în zeama neagră/ a nopții pentru a trezi pe cei de deasupra/ căzuți în capcanele timpului/ să le arate cum s-a lăsat noaptea peste ei,/ cei întorși din cavernele goale/ înfățișându-se jumătate oameni – jumătate carbune.*” – *I.Noapte din abundență*. Exerciții fără altă noimă cu memoria sau cu beția ca bruma unei rostiri de felul: „*Mai bogat decât umbra iederii care umblă pe la fereastră/* ☑

☑ *mă trezesc, adică rătăcesc pentru încă un timp/ prin memorie fără să pot ghici numele/ ungherului unde mă aflu/ în Nerostire.// Merg fără să mă poată nimeni opri,/ merg pe sub nori frământați de vânt în milioane de bucăți,/ merg până aud respirația fierbinte a unei lișițe/ sfârșindu-mi timpanul,/ merg până când speranța nu mai vrea nimic,/ merg către stogurile putrede de fân/ sub care iarba tânără putrezește și ea./ Merg fără să privesc în urmă/ deși mă aud strigând: din urmă vine/ în goană după mine lumina,/ cea vinovată de frigul din interiorul meu./ Merg fără oprire, mă las mituit/ de beznă ce-mi umple palmele/ cu lâna berbecului de aur.” – I.Noapte din abundență.*

Ciclul al II-lea, *Plânsetul păsării în zbor*, are motto din Corinteni 9: 24 – 27: „Salvați-vă din mijlocul acestei generații strâmbe.” Ceremonia pare a fi de haruspicie nemaivăzută, și în pregătire: „Miros cald are plânsetul păsării în zori,/ țândări de Cosmos în grădini băltite./ La al optulea ceas dinspre noapte spre zi, realul/ amestecă pașii bufonilor cu pașii călăilor lor.” – II.Plânsetul păsării în zbor. Recuzita toată se compune din animale, din fii netrebnici, din mierle și privighetori pe tărâmul Sionului: „Sub înaltul patronaj al botului de Lup/ îmi pregătesc steagul dacic/ să lovească în netrebnicii fii ai fărădelegii/ cu cântec de mierle și privighetori./ Și cine nu mai crede în Dumnezeu/ să nu uite că Sionul e aici lângă noi/ și nu ne rămâne decât să ne mântuim și să mântuim și pe alții/ de fostele și prezentele rătăcirii.” II.Plânsetul păsării în zbor. Și în scop de superstiție,

încheierea ciclului (re)devine ceremonios: „Într-o zi nu vor mai îndrăzni să se laude singuri/ că ei au descoperit urme de sânge/ pe mâinile ucigașilor de speranțe,/ nu-și vor mai revendica dreptul că ei au pus primii nuferi peste cazemate,/ într-o zi le va fi rușine să-și amintească/ despre breslele de ciocli în care-au fost și ei./ Într-o zi/ ei cei rămași în viață/ printre morminte și pietre funerare/ vor șovăi alături de călăii lor/ făcând primul pas spre locul unde încă cinci decenii/ vor fi condamnați să trăiască fără nume/ doar ei și lașitatea lor.// Se va naște un vis/ sortit să trăiască puțin,/ mai puțin decât un somon ce și-a depus icrele în amonte./ Sub crucea de foc a zorilor/ tristețea recheamă amintiri/ pentru a le ucide pentru totdeauna.” II.Plânsetul păsării în zbor.

Elegiile întrerupte au și ele un motto: „Există oare vreun om în care să încapă toate durerile și bucuriile deopotrivă?” – dintr-un poem uitat de V.B. Iar semnamentele ciclului sunt inspirate desigur dintr-un vânt rău: „În singurătate/ viermele osândeii blestemă adierile de vânt,/ în singurătate/ moartea e un păcat infinit dezirabil,/ în singurătate am pierdut/ prietenia singurului cuvânt/ ce mă putea salva.” – III.Elegii întrerupte. Halucinații poemale sunt de-a dreptul prețioase: „Bocetul păsării continuă să-mi arunce visele-n ploaie./ În timp ce iarba trece năvalnic pe sub ușă/ lovesc cu târnăcopul/ în îndoiala mea.// Lămpi chinezești aprinse în perimetrul remușcării/ întrețineau frigul în carnea mea/ și secundele cădeau din ornic/ într-un alt spațiu-n care/ drumul smereniei se prefăcuse-n

rug,/ dar orice s-ar întâmpla îmi fâgăduiesc să rămân/ sub semnul oboselii/ decât să fu condamnat să trăiesc fără nume o veșnicie./ În zâmbetul lui cannabis-ul în florea./ Era o dovadă în plus/ că Paradisul fusese pierdut; trăia/ în preistoria visului,/ din vacarmul de-afară/ construia metafizica tenebrei lui.” – III. Elegii întrerupte. De asemenea, nici finalul nu-și pierde strălucirea: „Neantul are propriile lui păreri/ și se pare că are dreptate când spune/ că rănilile noastre sunt constrânse/ să rămână deschise/ până-ntr-un alt veac.// În acest ceas de-nserare/ nu se aude decât murmurul cuvântului/ ce a refuzat să-și găsească imagine în oglindă,/ cuvântul ce a refuzat să se înlăcrimeze/ sau să înlăcrimeze mulțimi.// Visul a coborât atât de jos/ încât noaptea se rătăcește/ prin păsurile stufoase.// Să vorbim despre sentimentele/ peste care trestia crește/ să aibă pe unde trece ci lotca soarelen zori./ Patrie pedepsită de zei/ este privirea/ în care s-a frânt zborul unei păsări.” – III. Elegii întrerupte.

În *Noapte din abundență* sunt adunate și topite toate parfumurile tari din lecturi evidente (120 de pagini de text dens, din exilul interior, poem elegiac închegat în întunecie). Accentele unei nerăbdări pe toate planurile, convingerea că scrisul dă culoare existenței, spor înspăimântării. Autorul consideră că prin sponsorizarea cărții de către sindicatele miniere, de fapt i s-a acordat cărții sale: „(...) șansa de a o salva din întunericul nesfârșit și necruțător al tranziției, pentru că, parafrazându-l pe Nichita, Poetul e ca minerul; muncește o viață în întuneric pentru a-i ☑

☑ *lumina pe ceilalți.”*

În definitiv, Victor Barbu a scris mult și nu de fiecare dată egal. S-a și risipit, n-a mai avut răbdare, a publicat precum grâul semănat anapoda pe ogorul din pustie ca să nu aducă atâta roadă. Cele trei cărți cu versuri de care eu știu se susțin prin euforia unor șarje de imagini în exces. Mă gândesc și la acea nereușită, existențială, a unui negustor de oglinzi din argint galben, mirându-se neîncetat și plat.

Arlechinul este personajul acela comic din vechile farse

italiene. Maestrul Corneliu Baba l-a identificat pe Victor Barbu cu comediantul, pricină de atâta negare: „*Orice e firesc/ chiar și echilibrul olimpien când te îndepărtezi/ de umbra profesorului.// Chiar și trecerea nesfârșită prin albul extrem de negru/ al labirintului.*” – *Orice e firesc, în O balistică a inimii.*

Poezia lui Victor Barbu – tragică, aidoma unor copaci mari desenați pe nisipul de la marginea mării, în pericol permanent să-i tragă valul, să-i ștergă uitarea. E curios lucru cum în larg furtuna încearcă de fiecare dată să se liniștească.

Poeme

Grădina de piatră

Ultima broască țestoasă a fost arsă
totuși drumul nu a ajuns până la
cap chiar dacă îngerii
mai au tăria
să creadă că speranța există.

Ne contopim mâinile în raze de
lumină.
E posibil ca mâine să pună stăpânire
pe noi îndoiala;
acum apele nu sunt încă
învolverate –
decojim aerul vechi de pe cremeni,
lăsăm vechile clipe să putrezească.

Privim zarurile date de-a dura de solomonari
peste aripile cocoșilor;
grădina de piatră îngrijită de scriptori de piatră
e tot ce se mai păstrează.

Era într-o vară

Era într-o vară și ramele ferestrelor se făcuseră cenușă,
era într-o vară când mâinile frigeau ținând în palme oul mierlei,

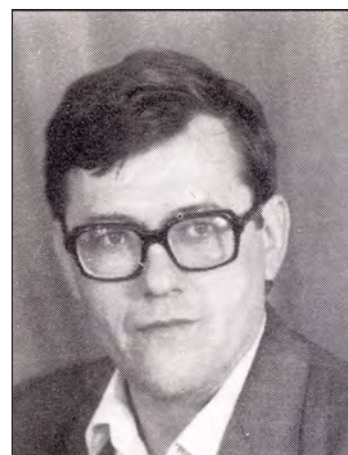
era într-o vară când pe colină păsările atinse de vânt
reinventau spirala.

Era într-o vară când cosmosul era jar
și plânsetul era iute ploaie coperind urmele de zimbru.

Roți de piatră

Pentru a viețui în fericire îți trebuie foarte puțin:
imaginea unei case, zborul unei dropii, cântecul fântânii
și zilnic – discul solar al timpului tău.

Ar pământul și-mi zic: „cei mai frumoși zei
sunt cei ce-au văzut curcubeul
dar și ei sunt acum
roți de piatră”.

Victor Barbu

În prag

Am deschis ușa. Stăteam în prag.

Aveam la mine compasul, rigla, astrolabul, busola,
câteodată un greier
pierdut din ființa celei care plecase
ceva mai devreme.

Să închid ușa nu mai puteam; mereu
s-ar fi întâmpnat la fel.

Treceam de la o stare la alta, nu mă regăseam.
Luna stătea în prag și mă visa.

Pe un munte

De la nemișcare la încremenire
nu e decât o căprioară
pe un munte –

dreaptă măsură
care amână intrarea în cerc.

Pe un munte mic

Pe un munte mic
nu poți nega spulberarea. Înfloresc liliicii
sub țândări de candel
și cât vânt mai e
abia îți învață tâmplele cu sărutul vremii.

Deschis brusc cerul inspiră uimiri;
pe un munte mic
nori de malahit știu totul despre tine.

O sută de milioane de vise

Fiindcă nu-mi pot închipui cum va fi alcătuită clipa
ce o să vină
spun soției mele să-și amintească
ce s-a întâmpnat cu Odiseu în preajma Circei.

O sută de milioane de vârste ale omului
Întoarse peste cuvântul care nu-l pot trezi,

o sută de milioane de vise într-o singură crevasă.

În zori

De marile jgheaburi din care de-a valma au băut
păsări mari albe și asini

nu se mai știe nimic; ninge continuu cu întruchipări
peste lumini care nu se mai pot trezi.

În zori nimic nu se ia
nimic nu se adaugă vremii.

Totul e să-ți amintești

Totul e să-ți amintești clipa când înfloreau trandafirii
sau pădurea cu lemn alb înjunghiat de fulger
și dacă prin lumina palidă a zorilor nu zărești
umbra roșiatică a trupului tău așternând ghirlande
peste covoare întinse pe trepte
înseamnă că dormi
sau nu te-ai născut încă.

E o șoptă de vise adunate în semicerc
cătrecare nu te poți îndrepta. Faci eforturi
pentru a uita stelele căzute în câmpuri de rapiță.

Se înserează și umbrele alungite
dau sens vieții tale pentru o clipă.

Nu există necunoscut

Nu există necunoscut. Există
doar sufletul încărcat de dinăuntru cu lanțuri
și cu numele tău umblând de-a lungul lor.

Nu există necunoscut. Există
Împăcarea înmulțită cu trecerea din afară.

Pleci cu phaetonul

Dacă te afli în Insulele Fericite
orice legătură cu lumea este întreruptă –
crede Hesiod.

După cum noaptea este străbătută
de corul bachanților
se pare că nici nu mai e loc
pentru odihnă și melancolie.

Pleci cu phaetonul către o insulă fericită
unde se aud muguri plesnind,
privești soarele și
afli că melcul merge mai repede
decât numele tău.

Poeme

Ion Urda

Puntea pe cabluri

... Punte – leagăn de vise peste șuvoiul timpului
curgînd implacabil, licurind uneori străbătut
de câte-o zvârlugă trecătoare printre pietrele -
sentimente... leagăn – pendul măsurînd trecerea
înfrățită cu timpul, sită cernînd ninsori peste
suflete...

*... timpul, parșivul, ne trage de ață
și, din păcate, nu către viață...*

Ape limpezi curg domol peste pietre rotunde
Precum zilele vieții ce se duc rînd pe rînd,
Puntea pe cabluri, leagăn peste râu atârînd,
Pare un drum șovăielnic spre nicicînd și niciunde.

Jos în vad, printre pietre, tot mai licure-o mreană,
Din văzduh duhul flamei varsă flăcări cîinos.
Mă preling către umbră sub arinul stufos,
Somnul, tandru,-și mulează toropeala pe geană.

Zarea-i în tremolo sub valuri de aer încins
Umbra-i tot mai firavă, adormind în țărână,
Leagăn de vise-i, valsînd prin dogoarea stăpână,
Puntea pe cabluri - drum incert către sufletul nins.

Melancolică

... Tăcerea asurzitoare ascunzînd triluri de mierlă,
zâmbetul - șirag de perle mascînd suflete seci,
harpe dezacordate... speranțele, cândva patimi
mistuitoare, se leagănă suicidar la marginea
abisului deznădejdiei,... inima, naufragiată în vise,
s-a pietrificat...

*... și dacă-nchizi speranțele-n cușcă
vine o vreme când, totuși, te mușcă...*

Se ascund în flaut sunetele-mierle,
Se strecoară-n cuget tainic somnul-șarpe
Mistuiie tăcerea zâmbetele-perle
Mor dezacordate sufletele-harpe.

E un naufragiu pe oceanul-vis
Cînd îngheață-n vine patima-speranță.
Fluieră neantul gândului-abis
Jos lângă statuia inimii-vacanță.

Tăcere

... Teatru ambulant, toamna-și retrage cortina
cețurilor,... valuri de fluturi ruginii fâlfâie
melancolic, dezgolind sufletele,... tăcerea privind
înăuntru se luptă cu amorțea sentimentelor...
*... superbă toamnă-n rochie de bal
ne minți frumos în drumul spre final...*

Cad din copaci, rînd pe rînd, melancolic,
Frunzele-fluturi, ruginie tristețe și moarte
Se așterne în jur o tăcere ciudată, aparte,
Sub un cer plumburiu, amorțit, alcoolic.

Alene se lasă uitarea-n privire
Lângă plopilor stingheri rătăciți lângă drum,
Ceața-și retrage agale cortina de fum
Ochii rămân mari, înrouați de uimire.

Te privești înăuntru și nu știi ce mister
Încălzește în tine sentimente-amorțite,
Cauți în jur cu priviri obosite
Și te miri că ți-e cald, cînd afară e ger.

Colecționarul de suflete

Văzînd că omul s-a apucat
să-și încrusteze în piatră,
sub diferite forme, sufletul,
Creatorul,
după ce a cugetat mult,
a mai zidit o grădină.
A așezat în ea un arhanghel
și i-a zis: - *Stăpânește tu grădina aceasta!*
Adună în ea toate sufletele
încrustate în piatră de oameni,
așează-le unele lângă altele,
caută bine în ele, îngrijește-le
și vezi să rodească.
Dar, ai grijă, sufletele oamenilor
trebuie să se întoarcă la ei!
la-le, deci, semințele,
seamănă-le în cele patru zări
și veghează:
ele prind rădăcini
doar pe ogorul altor suflete!
Și a ostenit arhanghelul, zi și noapte,

☑ să îndeplinească porunca.
 Dar oamenii aveau ogoarele sufletelor
 năpădite de neghină și bălării
 iar arhanghelul devenea,
 în fiecare zi, tot mai trist.
 Până într-o zi când,
 la urechea arhanghelului,
 ca un clinchet de clopoțel,
 a ajuns rugăciunea unui copil:
 „- Înger- îngerășul meu...”
 Și peste lume s-a deschis iarăși curcubeul...

Poem ostenit

Timpu se-ascunde, șiret, printre gânduri suave,
 Mâna întinsă, încet, lângă trup se prelinge
 Pacea se-așterne, valsând, printre sunete grave,
 Așteptări, încolțite de lupi, par a plânge.

Neaua se cerne, solemn, peste creștetul sur
 Visele se retrag, tot mai des, prea departe
 Flori de cais, înghețate, mor în mugurul pur
 Ce e rău, de ce-i bun, tot mai greu se desparte.

Neguri de somn se-ncuibează pe geană agale
 Chipuri de ceară mimează uitarea de sine
 Suflete-scorburi mieroș te întâmpină-n cale
 Predicând înierbarea pe tărâmurii divine.

Fagure dulce-i uitarea trimisă de stele
 Căutând, prin pustia din suflet, o oază
 Amăgind din străfunduri cu speranțe mișele,
 Moarte flori de scaiete așezate-ntr-o vază.

E o taină aparte preacuratul apus
 Când, prin codri străbuni, se învolbură ceața
 Ochii par să rămână pironiți spre în sus
 Prevestind, printre pleoape de plumb,
 dimineața.

Mi-e sufletul o anticameră

Mi-e sufletul o anticameră,
 sală de așteptare
 pentru speranțe ...

Unele vin tiptil, pășind
 în vârful picioarelor,
 cu discreție
 Altele intră, ca niște
 huligani, călcând

cu tălpi noroioase
 toată bruma de fericire
 agonisită cu trudă
 din roua dimineții...

Stau la pândă în spatele
 ușii și le aud cum bîrfesc:
 Unele zic c-aș fi prea timid,
 altele, dimpotrivă, mă cred
 înfumurat și obraznic.
 Mai zic unele că
 mi-am risipit toată agoniseala
 de tandrețe aiurea
 Altele sar c-am fost naiv
 și n-am știut că umbrele
 trecutului devin vampiri
 devorând rapace toate visările ...

Dar câte nu zic,
 iar eu stau și-ascult
 până când, zgomotos
 sau subtil, precum au venit,
 una câte una, pleacă,
 iar eu rămân să contemplan
 o anticameră goală
 pe unde, cândva,
 forfoteau speranțe...

Ion URDA
 - fragment-

„Oameni pașnici, strămoșii porneau în fiecare vară
 război spicelor cât vrabia, cu paloșul încovoiat ca
 o seceră și, neștiind alta, procedau la fel și cu la-
 nurile dușmanilor năvălind la hotare...”

Poeme

Virgil Todeasă

Nu te întoarce

să vezi ceea ce nu poți vedea,
ceea ce există, indiferent de
voinea ta
ca un pictor sau un cântăreț orb—
toate provin din cuvintele mele,
aflate

*

există ceva fără proprietate –
servim, înapoiem, râdem
ceva numai al meu,
mai mult decât credința că sunt

*

am rămas așa, în așteptare –
nimicul domină zona
am găsit scaune lângă masă
și am pus paharele
în soarele după-amiezii
ne priveam temători

Veninul

sunt o limită de aer peste apa
aceasta
s-a zvonit că veninul meu
vindecă
și sunt ultima lor speranță
sunt altceva, sunt altfel,
veninul
vine așa din mine, nu știu cum
îl produc
de când m-am îmbolnăvit –
îndoiala
este veninul care mă ucide
Mecanicul cerului

Sângele

trăiam la marginea deșertului
și pe vremea aceea
confectionam obiecte din sticlă
pentru câțiva galbeni, cei veniți
verificau calitatea cu tâlpile
goale
de fapt, sângele,
sângele lor era produsul finit

Bucuria descoperirii

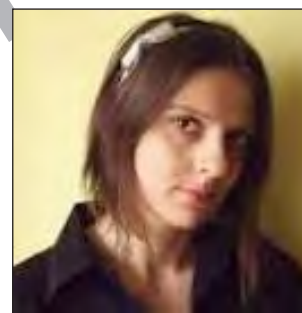
Eugen Evu

Bianca Dan s-a născut la 25 iunie 1983, în satul Bârsău, Hunedoara. Ocupația actuală - corector media hunedoreană. Hobby-uri: literatura, poezia, animalele, cerul înstelat... A început să scrie versuri mai puțin de un an, publicându-le doar pe blogul personal. Așa cum ea însăși spune, scrisul (în speță lirică) îi este „*un mod de a evada și de a străbate mai ușor labirinturile vieții*”. Este crezul ei și cred că este unul esențial, problema va fi cum anume va „evada”: prin salt, sau prin zbor... Târâș nu se poate. Dintr-un set consistent, aleg patru piese ale sincerității exprimate în maniera clasică – cu o anume fragilitate trepidantă – naturală, deloc mimat, sentimentul apăsător-ambiguu al *însingurării - umbra unei decepții probabile datorată unor supraaprecieri ale țintei*. Fără a mima acest sentiment elegiac – sâmbure al unui posibil fruct căruia ea însăși îi va da nume - și nici a aparține recentului sub-curent literar-atitudinal (...) numit EMO (de la emoție), **Bianca Dan** intuiește rostul scrierii literare ca psiho-terapie sau dacă vreți catarisis. Presimțul tragic al existenței este cel adolescentin, însăilat pe exprimare de tip clasicist și cu miza pe sinceritate, fără fior estetizant deocamdată. *Un fir al Ariadnei* – ca să rămân la un motiv ales de ea, labirintul - (arhaica reprezentare a creierului și psihicului uman) – este nu altundeva, ci chiar *în sufletul ei*: mai precis un capăt al acestui fir. Restul va fi re-învățare de sine și de alții, tenacitate și încredere. Starea de tristețe pare mai degrabă o reminiscență (relictă) cosmică a acelei „materii” pe care Bacovia o „*aude plângând*”... Cum am parafrazat undeva, se poate să auzi și antimetaria râzând. Ea spune – sub terror mentis-ului cogito-ului „*aș vrea să dorm mereu*”. Hamlet, după întrebarea „A fi sau a nu fi”... spune „*să dorm, să dorm...*”! Enunțul asemănător al Biancăi Dan este doar un halou, un siaj teluric al autismului – un spațiu spre care spiritul însuși accede, poate este invocat somnul materiei față de suferința duhului în exil... Realul este transferat

în vis (Tristețe în vis). Dorința îmbrățișării este transferată eolian „*aș vrea să strâng în brațe furtuna*”. Femininitatea este reprimată în scepticismul și el efemer. Genialitatea este suferință –damnare – mitul prometeic și cel al Zburătorului luciferic înteferează (Unui geniu)... Așadar ideatic Bianca Dan este propensiv o meditativă și pare a fi adepta lui Schopenhauer - via Eminescu (cel din „Geniu pustiu”, dar și Oda în metru antic!!). Calea ei este a re-descoperirii de sine – ca o trezire duminicală dis-de-dimineată. Și studiul poeziei moderne. Și al ritmului propriu, trans-eminescian. Având în vedere profesiunea ei: virtualizarea impusă de computer, blogul personal, etc. – nu pot fi fertile pentru a „ieși din labirint”... Tot foșnetul sau freământul de pădure sau trestie al hârtiei, al cărții, îi poate fi mai de folos. Și de aceea, debutul revuistic este dorit a fi unul de bun augur. Fie și pentru „*a strânge la piept furtuna*”... * p.s. *Incredibilă asemănarea între Bianca Dan și Daniela Gîfu!!!*

DORINȚE

Bianca Dan

Aș vrea să strâng la piept
furtuna
Și vântul să îl stăpânesc
La dreapta mea să fie luna
Luceferii să-i întâlnesc.
Aș vrea ca tunete să curgă
La al meu glas, a mea dorință
Și fulgerele să ajungă
De pe pământ orice ființă.
Aș vrea ca soarele să urce
Pe boltă la a mea poruncă
Aș vrea ca viața să nu plece
Să mai rămână-nalt-adâncă
încă...

Cercul - de la abstracție la o infinitesimală concretitudine

...Idea mi-a fost inspirată, spontan, după contemplarea concretitudinii în care ne consumăm, secundă de secundă, existența. Îmi dau seama că trăim într-un univers de cercuri ori, mai bine zis, într-o lume - materială sau ideală - de forme (seme-?) de natură circulară. Cercul - chiar dacă îl vezi (percepi) ca boltă - este o formă de cerc tutelar. Cât despre orizont, ce să mai zici? Dar privește verigheta (inelul) de pe degetele (tot rotunde) ale logodnicilor (mirilor - până și mirul este rotund!); aprofundează cifra „zero”, adică numărul neantului, ba chiar vocala „o” (o alveolă deică). Actul contemplativ (de ce nu de observație, nu chiar de tip experimental?) la care m-am referit s-a petrecut, într-o zi, la Podul de peste Jiu (Tg-Jiu) și, mai concret, privind, aproape religios, tunurile, parte a ericului memorial al luptelor din 14 octombrie 1916 (primul război mondial). Așadar, studiind cu atenție roțile acestui gen de armament greu, de artilerie, am sesizat: cercurile de metal de pe roți, roțile, alcătuite din obezi de lemn tare, legate și ele temeinic, solid, cu șuruburi și nituri, evident, sub formă de cercuri.

Gura țevii tunului (tubularitatea ei) înscriindu-se în geneza aproape metafizică a cercului. Îmi ridic privirea de la tun și văd în stație o domnișoară cu ochelari, adică purtând la ochi (două superbe cerculețe) două cercuri. Sosește, în fine, autobu-

zul: roțile lui, desigur, sunt cercuri; farurile - cercuri; volanul, ce să fie? În jurul autobuzului („jurul” ca și „împrejurul” sau „ocolul” fiind cercuri) o lume de cercuri: genunchi (rotulele), ochi, sâni, corola florilor, borurile pălăriilor; bușoane, cutii (de cremă), guri (de canal, de sticle, de borcane, de foc!); fund (de butoi, de pahar, de oală); sfera - multitudine de cercuri; stropul de rouă, lacrima și, la urma urmelor, ce sunt orificiile de tot felul? Un asediu galopant de cercuri!

În grădina mea din Câmpofeni, din reavăna glie iese la lumina cerului un șarpe. Drumul lui din subteran spre rotundul zilei este un tunel (un tub), adică o înșiruire de cercuri, gura canalului fiind tot un cerc. La fel ca al unui revolver. Ca o stea! Nu am să uit rana de pe fruntea Mioarei Luiza Mirea, de la Sala „Dalles” din Capitală, una dintre primele victime ale represiunii din amiaza zilei de 21 decembrie 1989: „floarea de sânge” de pe fruntea ei răsărise dintr-un cerculeț (plagă împușcată - spun criminaliștii), cauzat de un generator de cercuri - un glonț! Era unul din evenimentele care semnificau strângerea cercului descătușării populare în jurul Puterii totalitare. Un cerc istoric, de masă, cauza ulterioară a mai multor cercuri, într-o continuă manifestare și desfășurare politică a României, până la cercul Puterii de acum, al guvernării, pe care alte cercuri de forțe politice

Dumitru Dănu

încearcă să-l încercuiască ștrangulator (ștreangul de gâtul condamnatului fiind un cerc în continuă mișcare), precum puterea Puterii, tot un cerc ștrangulator.

Există, în sfârșit, și un cerc (o centură) a castității. Un cerc de foc (la în-cercuirea butoaielor de lemn), precum minunatele halouri (ale soarelui - sferă de foc galactic, ale lunii...). În-CERCAȚI, apoi să realizați, imaginar, ce poate însemna celebra și îndreptățita zisă „România dodoleață” și vă veți da seama că această sintagmă semnifică „România Mare” - ca ideal, țintă și realizare a neuitatului an 1918, deci: cel mai mare CERC din istoria de fapte eroice a poporului român.

Înconcluzie: olumedecercuri, în macro - microunitatea ei, ca un gând rotund despre viață și nemurire... și perpetue ocoluri, rotunjiri și hore ale bucuriei. Ca-n „Simfonia a IX-a” a divinului Beethoven.

☑ Însuși Ghilgameș...

1) Într-o singură ipostază poate omul să se bucure de ofertele universului - cosmic, natural, uman - și, anume: câtă vreme vede, aude, miroase, gustă, pipăie, exultă, joacă și cântă frumusețile, încântările, magia existenței materiale și spirituale - în toată jubilația ei. Această ipostază se numește, într-adevăr, viață. Dincolo de ea sunt golul, nimicul, neant fiind după ce se pleacă de pe Pământ.

Admir până la extaz orice mit privind nemurirea sufletului, pe care îl gust ca pe o încântătoare lectură. Dar știu că, după ce mă voi muta în „stele”, mă așteaptă ne-fiindul. Acesta este adevărul ultim, absolut, nimeni neștiind ce va fi după renunțarea, aici, la CNP-ul atât de monoton și de strict necesar.

Însuși, Ghilgameș a fost dezamăgit de această înfundătură metafizică.

Sau, ca în poemul meu:

De unde să știu, neștiindu-L?

Cumplit mă ostenește

Fiindul...

Vulturul Prometeic

Ciugulește nesățios

Din Timpul ficatului meu

De parcă aș fi mit,

De parcă aș fi zeu...

Da!

Zilnic, Fiindul meu

Devine din ce în ce mai

Greu...

Să fie mai bun, oare,

Nefiindul?

De unde să știu,

Neștiindu-L?

Restituiri: Nicolae Diaconu și Iosif Keber

- cu o prezentare memorialistică de Ion Popescu-Brădiceni -

I-am cunoscut pe amândoi. Nicolae Diaconu îmi devenise, o vreme, chiar oarecum prieten. Mă însărcinase cu o misiune la editura înființată de el: să îngrijesc colecția de publicistică, întrucât în acea „epocă” eram jurnalist la „Gorjeanul”. Mă ocupam la gloriosul ziar județean de pagina de cultură, de rubrica de interviuri ș.a. În această calitate, Nicolae Diaconu, devenit, între timp, șef al Inspectoratului de Cultură Gorj, m-a rugat, contra-cost, căci plătea instituția în fruntea căreia îl instalase ministrul de pe atunci Marin Sorescu, să-i aloc în cotidianul (acum și al meu, căci îi mai sunt încă acționar, alături de Dragoș Ionică și Bebe Viorel Ionică n.m.) spațiul unei pagini pe care însă tot eu s-o realizez. A durat această treabă vreo câteva luni, pentru că ulterior, între noi, s-au ivit neînțelegeri de concepție a ei. Era totuși Nae, un tip destul de dificil, încât, mă mir, că nu s-a ajuns la certuri mai serioase pentru că, ce minunat, m-a invitat să-i devin inspector de specialitate, sub comanda lui. M-am și angajat în această aventură a mea de o lună, fiind co-

leg de birou cu Liviu Dafinescu și Ion Cepoi, parcă și cu Ionel Bușe, după demisia mea de onoare, ocupându-mi locul celebrul italianist Romeo Magherescu, căci eu mă transferasem la U.„C.B.” Târgu-Jiu, ca lector universitar doctor la Colegiul înființat, prin ordin, de ministrul Andrei Marga. Oh, ce viață faină mi-a dat Dumnezeu! Și ce tovarăși de drum, de excepție, adevărate gresii pe care m-am ascuțit/șlefuit ca intelectual și creator artistic, ca pedagog și scriitor, ca filosof / hermeneut, ca teoretician și editor. Același Nae Diaconu mi-a îndrumat pașii într-o altă meserie „postdecembristă”: de consilier editorial, pentru care am susținut examen la Ministerul Culturii, cu academicienii Marin Sorescu și Fănuș Neagu. Așa că dimpreună cu Antonie Dijmărescu (ca director dânsul), m-am ocupat de două edituri: „Alexandru Ștefulescu”, mulți ani, rodnici și fabuloși, și „Gorjeanul” (director fiind Constantin Băleanu).

Relația mea cu Iosif Keber s-a dus cam în aceeași direcție. Un prim text l-am publicat –

☑ tot grație lui Nicolae Diaconu – în „Tribuna în Gorj”. Apoi, marele artist de șevalet și monumental m-a rugat să-i fac o vizită la domiciliu. Am întreprins descinderea, ba într-un rând Alex Gregora i-a înregistrat pe bandă vocea recitând un ciclu de poezii iar Ion Catană a făcut fotografii: eu și Iosif Keber la masa de lucru. Am realizat chiar un lung interviu și i-am transcris „pe curat” un eseu despre pictură în general cea murală în special, publicându-le ulterior în „Almanahul Gorjeanul” și în tratatele mele de semiotică și retorica artelor. Tot eu i-am relucrat compunerile redactate în limba poezescă, pe care Darie Novăceanu i le-a publicat în „Flacăra”. O carte întregă de versuri, șlefuiindu-i-o eu cu mare tragere de inimă, abia anul trecut i-am publicat-o la Editura Academica Brâncuși, după ce o difuzasem, în patru episoade, în Gorjeanul.

Și ca pictor, și ca poet, ca grafician, Iosif Keber avea o dignitate de clasic reșezat în spiritul veacului. Singurătatea-i ascetică i-a fost tovarășă nedespărțită de viață, după moartea neașteptată și a soției, și a fiului, Adrian Köber. Astfel că și-a convertit / și-a transferat / destinul tragic în tablouri și pe zidurile bisericilor, în migăloase desene și proiecte, executate „cu lupa”.

Surzenia l-a obligat la interiorizare centripetă, iar intelectul însetat de constructivitate și cognitivism fiindu-i superior (fie abisal, fie transcendent preajmei) s-a exprimat în medii restrânse. Practic în Gorj foarte puțini inși se pot „lăuda” cu prilejuri kairotice de a-i fi fost alături, M-am numărat – ce onoare! – printre aceștia.

Poeme

Mircea Arjuna

Când de sevă explodează vâna vieții și pământul

A intrat Iisus în templu prevestind ce-are să pată .
N-am crezut atunci o iota, parcă ne-mbătase vântul ,
Parcă totul se schimbă și ne asurzise cântul ,
Ce din inimi se urcase, mai senin ca altădată.... ,
Când de sevă explodează vâna vieții și pământul ,
Măinile s-au dus la tâmpile și la ochi de fericire , ...
S-a ivit din nou Mesia în oraș Ierusalim ,
Cerule s-a umplut de cântec , aerul e mai sublim
Ca un roi ce-și cată locul, am pornit către iubire .
A intrat Iisus în templu să-și rostească iar cuvântul .... ,
Și în calea Lui covoare, florile s-au așternut ,
Ca un verde de smaralde , ca un veșnic început....

Când de sevă explodează vâna vieții și pământul .

Conturează bucuria dată ochilor și mâinii

Plămădirea din iubire, cum este făcutul pâinii ,
Grâul prefăcut în aur, aurul făcut făină
Și cernut în sita nopții cu a stelelor lumină
Conturează bucuria dată ochilor și mâinii .
Pâinea rumenită-n vatra celor ce stârniră sfada ,
Se oferă aburindă ca o jertfă ce-nfloare .
Ca și doruri ce-nconjoară dragostea într-o fecioară ,
Măinilor înfrigate, gurilor ce spun tăgada ...
Se repetă în litote, cum este simbolul pâinii,
Gestul calm din ruptul azmei cu mirosul ei extatic ,
Se oferă cu paharul și cu oul cel dogmatic ... ,

Conturează bucuria dată ochilor și mâinii .

Arcuit în cavalcada dintre arșiță și sete

În icoana afumată, atârnată în perete,
Stă cu brațele întinse ca un nou Icar zburatec,
Între doi sărmani din lumea ce-o vestește programatic ,
Arcuit în cavalcada dintre arșiță și sete .
Nu îl plânge la picioare decât muma lui Maria,
Însoțită de Magdala, cu ștergarul purtând chipul ,
Prosternate la căderea sângelui ce-a spart nisipul .
Așteptând să se-mplinească vorba ce-o rosti Mesia .
Norii s-au lăsat pe ziduri, clipele se scurg încete ,
Ierburile își trag seva din nisipu-nsângerat.... ,
S-a lăsat un frig în lume și în fețele proclete ,
Ca-ntr-o peșteră de gheață , într-un părăsit palat ...

Arcuit în cavalcada dintre arșiță și sete .

Să imaginăm eroic în planete spini de rană

A-nflorit din nou pe culme, ca o repetare cornul .
Apele își strigă-n pietre simfoniile lichide .
Sângerul aprins în vale frunza roșie deschide,
Ca o zbatere de pleoape care alungară somnul,
Pentru rana ce se-ncheagă-n podul palmei

Ca o scurgere de stele peste sârmele ghimpate ,
Când uitat-am Decalogul și iubirile de frate .
Să imaginăm eroic în planete spini de rană ,
Spini de aur la coroana capului cu nimb feeric ,
Ce s-a rezemat în umăr depărtându-se de blană ,
Coborându-ne privirea într-o rugă prea profană ,
Să-nțelegem pentr-o clipă gându-acela luciferic ...

Să imaginăm eroic în planete spini de rană .

**Brațele ce curg din umeri,
noapțile ce curg din zile ...**

Au căzut pe fruntea noastră, peste genele umile ,
Să ne ocrotească somnul ca o mamă pruncul ei ,
Ca o mantie de ceață peste mugurii din miei,
Brațele ce curg din umeri, noapțile ce curg din

Să ne ocrotească somnul, ca o mamă pruncul ei . ,
S-au făcut o acoladă peste trupuri de copile,
Ce visează să se-ntrupe cândva toate în femei . ,
Ca o mantie de ceață, peste mugurii din miei ,
Brațele ce curg din umeri, noapțile ce curg din

Au suit spre crucea goală a neîmplinitei mile ,
Și în aburul de smirnă s-au urcat până la zei ,
Ca o zbatere de aripi peste clipele tactile ...

Brațele ce curg din umeri, noapțile ce curg din zile .

Domolindu-ne o rană și sporindu-ne înaltul

Domolindu-ne o rană și sporindu-ne înaltul ,
Glas de plâns în amvoane, cu îndemn să ne
Ce ne cheamă prin tropare mai aproape să

În biserica din vale, glas înalt ridică psaltul
Peste grijile din oameni, pentru gândurile toate ,
Glas în plâns după frate, coborât în rece groapă,

Ce ne-a invadat simțirea... din ea nimenea nu
scapă ....

Se ridică sonul toacei ca o inimă ce bate .
Grea e lespedeza și mare, ce-i proptită la intrare.
... ,

N-ar putea-o să o miște nici Hercule și nici altul,
Nici Sisif , ce este meșter în a lespedei purtare .. ,
În biserica din vale glas înalt ridică psaltul ...

Domolindu-ne o rană și sporindu-ne înaltul .

**Trec despovărați de moarte fluturii
prin crisalidă**

După plânsetul din streășini, picurat peste absidă ,
După noaptea fără lună, cufundată-n întuneric ,
S-a-ntrupat din nou lumina într-un arbore
frumos ... ,

Trec despovărați de moarte fluturii prin crisalidă ,
Înspre iile curate aromate cu sulfină ,

Trec cohorte colorate, ca un curcubeu prin soare ,
Aducând în lume vestea că iar s-a făcut

Trec despovărați de noapte, preschimbați în albă
floare .

Să te faci în noaptea asta mai curat ca orice gând ,
Aromind a pâine coaptă, să te-nalți ca un suspin ,
Primenit în albe haine, să-ți lași haina deomidă ,
Și-mbătut de bucurie, să te bucuri atunci când .... ,

Trec despovărați de moarte, fluturii prin crisalidă.

Un văzduh ce bea risipa norilor de sus în jos ...

S-a-ntrupat din nou lumina într-un arbore frumos ,
În săgețile din muguri, când din nou mai viu se face,

După ne-ncetate lupte în doritul strop de pace ,
Un văzduh ce bea risipa norilor de sus în jos .

Ne inundă primăvara, ca atunci la începuturi.

Păsările-și saltă zborul după salt anevoios,
Cu o scurgere de aur prefăcut în roi de fluturi ... ,

Un văzduh ce bea risipa norilor de sus în jos .. ,
Revenit cu primăvara, s-a întors la noi Christos ,

Mielul alb cu nimbul stelei, ca un aur retopit
În retortele din lacrimi și în gândul nerostit ,

A făcut să fie iarăși sufletul captiv pios ...

Un văzduh ce bea risipa norilor de sus în jos .

Catastrofa

Aneta Pioară

Când Alexandru ajunse în parcul din spatele hotelului, pe o bancă stătea Dalila, alături de un bărbat între două vârste, înalt, bine făcut, cu părul încărunțit înainte de vreme, că după față, nu părea să fi împlinit 45 de ani. Se apropie, dădu bună ziua și omul îi făcu semn să se așeze. Alexandru se uita cu suspiciune când la Dalila, când la străinul de lângă ea.

- Știu cine sunteți, ascultați ce vă voi spune pentru a putea să acționăm împreună, spuse bărbatul și începu să povestească: Acum două săptămâni, fetița mea numai de 12 ani, se juca în acest parc cu alți copii, colegi de-ai ei. La un moment dat, colegii n-au mai văzut-o pe Aglaé, așa o cheamă pe fiica mea. Noi, părinții, eram plecați, n-am știut nimic. Când am venit a doua zi, am găsit-o acasă, dar când ne-a povestit prin ce spaimă a trecut ne-am cutremurat. Un individ tânăr, după cum îl descrie fata a condus-o la cofetăria de peste stradă. După ce au servit o prăjitură și un pahar cu limonadă, nu-și mai aduce aminte ce s-a întâmplat. Știe că s-a urcat într-o mașină și s-a trezit pe un câmp. I-a rămas în minte numărul mașinii și culoarea galbenă. Adormise. Când s-a trezit băiatul era lângă ea, i-a vorbit frumos, i-a zis că e tare necăjit și are nevoie de bani mulți. Era informat că familia are bani, așa că, să nu se sperie că nu-i face nimic dacă merge acasă și-i dă banii. Aglaé, de frică, a acceptat totul și a venit cu el acasă, a luat banii din seif, 1 000 000 de franci și i-a dat, iar el i-a fluturat o batistă pe la nas, după care, iar nu mai știe nimic. Când am venit noi, ușa era descuiată, ea de abia

se trezise și se uita cu spaimă la seiful gol. Ne-a povestit, am chemat poliția, s-au făcut cercetări, am dus fata la psiholog, la ginecolog și ne-am convins că hoțul nu-i făcuse alt rău fetei. Poliția l-a căutat vreo două zile, mi-a comunicat că l-au dat în urmărire în afara orașului, că în Paris nu există un autoturism cu acest număr și cred că fata nu a reținut corect numărul. Sunt convins că face parte dintr-o rețea de hoți și trebuie să-l prindem. Credeam că totul s-a sfârșit, cei 1 000 000 de franci i-am pierdut, dar, deodată mi-a venit ideea să angajez un detectiv particular, care nu mi-a rezolvat nimic și iată că joi după amiază, eu, fiind în apropierea muzeului Gustave Moreau, am văzut mașina galbenă cu acest număr. Am văzut cum tânărul descris de Aglaé a urmat-o pe Dalila în muzeu, cum au ieșit și s-au urcat în mașină. I-am urmărit cum au coborât din autoturism, aparent liniștiți de parcă s-ar fi cunoscut, au intrat în hotel prin aripa vestică, au urcat scările și au intrat în camera 68. Am înțeles că vorbeau aceeași limbă, dar altceva nimic pentru că nu puteam să mă apropie foarte mult de ei. Am rămas aici, pe bancă în așteptarea lui, crezând că și fata face parte din bandă. Hotărâsem să-l urmăresc și să văd cu cine mai colaborează, unde se ascund ceilalți, unde țin banii. N-a trecut o jumătate de oră că-l văd ieșind cu rucsacul în spate, și în loc să se îndrepte spre autoturismul lui, așa cum speram eu, s-a apropiat de mine, zicându-mi:

- Pe cine așteptați d-le?

- Nu aștept pe nimeni, anume, îi răspund eu, ridicând capul din

ziarul pe care mă prefăceam că îl citesc.

- Stați aici în hotel?

- Da, și sunt foarte singur, mi-a murit soția anul trecut și tare aș vrea să am o fată, o femeie cu mine cât stau aici. N-am hotărât să mă căsătoresc deocamdată... Am bani destui și pot să-mi permit, înțelegi? I-am îndrugat eu minciuna.

- Bine domnule, un om ca d-ta căutam și eu, vino cu mine, mi-a zis și mi-a făcut semn să-l urmez.

Am ajuns în fața ușii și am auzit niște gemete. M-am făcut că nu pricep și am intrat. Dalila era imobilizată de un scaun în mijlocul camerei, transpirată și legată peste gură cu o eșarfă. Scaunul era prins cu două cârlige de podea în așa fel ca să nu-l poată răsturna sau mișca. S-a apropiat de ea, a sters-o pe frunte cu un șervețel parfumat și i-a spus să fie cuminte că vor lua bani mulți și vor pleca împreună în țara lor, vorbindu-i în românește, eu n-am prea înțeles, dar i-am făcut semn fetei să accepte totul. Acum o rog pe Dalila să vă spună ea cum a ajuns să fie de acord să meargă cu el la muzeu, că după aceea, e clar

că i-a pus ceva în băutură și n-a mai știut nimic.

- Alexandru, ascultă! acest nenorocit, care trebuie să sosească în această seară aici, este român, d-lui Vicol i-am povestit, mi-a zis, că și el e în concediu, că dacă vreau să ne plimbăm, să vizităm împreună Parisul, vom pleca în România în ziua când doresc eu. Sunt o proastă, dacă te-am cunoscut pe tine om serios, am crezut că toți sunt la fel. M-am gândit că ai plecat acasă, văzând că nu mai e mașina. Apoi am zis că ești însurat și nu se cuvine să mă țin după tine, cu toate că aveam să-ți fac o surpriză. Știi, în muzeul Gustave Moreau e la intrare un bar, când am ieșit am băut fiecare câte un pahar cu o băutură răcoritoare, foarte bună, nu știu cum se numește, că n-am mai băut niciodată și a zis că merge la hotel Bouchardon, că acolo e cazat. Eu, foarte mulțumită că am cu cine să mă plimb și mai ales că stă tot la același hotel, m-am urcat în mașină. Am luat liftul și, culmea, a coborât cu un etaj mai jos. „Coboară” mi-a spus ca să vezi și camera mea și apoi mergem la tine să stăm de vorbă, să ne cunoaștem mai bine. Când am intrat în cameră, deja începusem să amețesc, așa că m-am așezat pe canapea. Am adormit și m-am trezit legată. Degeaba m-am zbatut, nu m-a auzit nimeni. După puțin timp, a intrat împreună cu domnul Vicol, care era la un pas în spatele, și-a dat seama ce se întâmplă și-mi făcea semne discrete ca să accept, să tac. M-a dezlegat, a scos din frigider șuncă presată, salam, mi-a tăiat pâine și m-a invitat să mâncăm în timp ce d-l îi spunea în franceză că mă adoră, că îl așteaptă a doua zi să

mai discute. A luat geanta mea, în care era și telefonul meu, a băgat-o în rucsacul lui împreună cu banii primiți de la d-l Vicol și a ieșit, nu înainte de a ne ura „noapte bună”. În timp ce mâncam, că eram lihnită de foame, din inconștientul meu cineva îmi zicea: „Omoară-l! fii curajoasă! O adevărată Dalila!” Alt glas spunea: „Nu, nu-l omori! Are o misiune grea și trebuie s-o ducă la bun sfârșit”.

După plecarea lui, povesti Dalila în continuare, d-l Vicol mi-a relatat întâmplarea cu fiica sa, pe care ai auzit-o și tu și acum nu ne rămâne decât să acționăm în consecință, că domnul susține că e tânărul care a păcălit-o și pe fiica sa. A venit ieri pe la orele 9, a luat banii de la d-l Vicol, și i-a spus să vină în seara aceasta să-i dubleze suma.

- Astăzi, au sosit din Alsacia de la părinții mei, soția cu fata, cu Aglaé, iar detectivul e pe urmele lui. Vor sosi aici peste o oră, vreau să facem bine mai multor oameni, acum haideți în cameră, zise francezul.

Când au ajuns în cameră Dalila i-a spus că numărul lui de telefon la memorat, scoțând repede carnetelul din rucsac, când acesta s-a dus la baie, că putea opri și telefonul, dar ar fi eșuat toată acțiunea, și-ar fi dat seama și n-ar fi mai venit. I-am povestit d-lui Vicol de tine și azi ne-am hotărât să te sun.

Fata povestea, dar era tot timpul cu ochii la ușă. După câteva minute intră soția și fata domnului Vicol, acesta le îmbrățișă pe amândouă cu multă afecțiune și le încurajă pentru că erau foarte emoționate. Tata Vicol povestise la telefon soției sale, cu o zi înainte, despre faptul că a desco-

perit pe hoț, despre Dalila, le-a spus ce plan au, dar trebuie să fie fata ca să-l recunoască.

Tot ce se petrecuse în această cameră de hotel în aceste zile, era înregistrat pe camera video instalată de francez imediat după plecarea hoțului român.

Dalila îl asigurase că va merge înainte cu „afacerea”, că și ea are nevoie de bani și o crezuse. D-l Vicol îi spusese că îi trimite și alți amatori de distracții ca și el, dacă îi dă și lui o parte din bani, că poate să-i ofere o cameră la el acasă să nu mai plătească la hotel așa de mult. Promise 5000 de franci și acum urma să-i mai dea, iar Dalila să rămână cu alt bărbat chemat de d-l Vicol.

Timpul trecea greu, emoțiile Dalilei creșteau dar și a celorlalți de lângă ea, că se aflau într-un moment foarte delicat. Alexandru intră la un moment dat în baie și Dalila rămase cu ochii ațintiți la ușă. În timp ce convorbirea dintre ei se desfășura, fără să mai urmărească ceasul, pe ușă intră brusc individul român, iar de la spate era somat cu un pistol de detectivul d-lui Vicol, un om bine legat, puternic, cu privirea ageră, cu barba neagră, deasă, părea a fi un geamăn al lui Piedonne, omologul său italian.

Fata, Aglaé, văzându-l, sări de pe canapea și strigă:

- El e, el e, papa! Lui i-am dat banii, mi-a fost tare frică că mă violează. Acum să ne aducă banii, să ni-i dea...

Matei că așa îl chema pe hoț, băgă repede mâna pe sub haină, scoase dintr-un buzunar bine ascuns, un mototol de bancnote franțuzești și le aruncă către fată.

- Luați banii, dar lăsați-mă liber! Vă rog, vă implor! N-am

făcut rău niciuneia dintre fete, am mama rău bolnavă, pe moarte, mă așteaptă cu banii... are nevoie de un transplant de inimă...

- Cum ai mama bolnavă, unde e mama ta? Întrebă Dalila cu vocea schimbată. Ea te-a învățat să recurgi la asemenea fapte ca să faci bani?

- Nu, nu, ea e un înger eu n-am cunoscut-o până acum trei luni, fiindcă eu am crescut la orfelinat Am căutat-o și am găsit-o la spitalul din Tg. Mureș. E trecută pe listă de așteptare, adică e programată pentru transplant de doi ani și am constatat că nu-i va veni niciodată rându-l, dacă nu fac rost de mulți bani. Nu cred că mai rezistă două luni... Luați banii dar vă rog lăsați-mă să stau lângă mama atât cât va mai trăi!

Detectivul și cei care îl ascultau se uitau unii la alții și nu le veneau a crede că ceea ce spune hoțul e adevărat. Se știe că cei ce fac asemenea fapte, când sunt prinși intuiesc fel de fel de povești, de minciuni în speranța de a-i înduioșa pe polițiști, pe procurori, pentru a-i ierta sau a li se diminuea pedeapsa

- Spune-mi repede un număr de telefon de la spitalul din Tg. Mureș! unde zici că se află mama ta... îl întrerupse d-l Vicol.

Hoțul scoase repede din buzunarul cămășii telefonul, căută un număr și îl dictă acestuia, care era cu telefonul pregătit. 00923452568830. Francezul băgă numărul în telefonul său și sună.

- Alo! Spitalul de cardiologie, Târgu-Mureș?

- Da! Se auzi vocea unei femei, că d-l Vicol dădu telefonul pe difuzor ca să audă cu toții convorbirea. Cu cine doriți?

- Vreau să vorbesc cu asistenta

de la cardiologie 3, vă rog!

- Rămâneți în telefon! Vă fac imediat legătura! Se auzi vocea clară a centralistei, apoi un bărbat. Alo, da! Pe cine căutați?

- Cu asistenta șefă sau cu un medic, sunt senatorul Jeanne Vicol, din Franța și vreau să ajut o pacientă de la d-voastră din secție. Cu cine vorbesc?

- Doctorul CLAUDIU ARA-FAT. Cum se numește pacienta?

- Elisabeta Nicoară, zise francezul numele spus de Matei.

- Da, este în secție la noi! E pe lista de așteptări, dar nu avem deocamdată o inimă pentru ea, încercăm s-o menținem în viață până apare o inimă compatibilă... înțelegeți? E contactată la aparate.

- Bine, d-le doctor, vă rog faceți totul să reziste, voi reveni cu un telefon peste câteva zile. Bine? Vă mulțumesc anticipat!

- Vom avea grijă, d-le! La revedere! și telefonul s-a închis.

Aglae, care avea în mână banii, aruncați de Matei, se uita când la tatăl ei, când la hoț, gata să-i scape din mână. Dalila îi luă din mâna tremurândă a fetei, îi numără, constatând că sunt 1 500 000 de franci, dovadă că altă hoție nu mai făcuse, îi dădu d-lui Vicol și-l întrebă dacă a mai făcut și altă prostie.

Matei îi asigură că n-a mai înfăptuit nici o altă mârșăvie, le-a spus că a observat când d-l Vicol i-a făcut semn Dalilei, că nu urmărește decât să o salveze pe aceasta din mâna lui criminală, că i-a fost milă de ambele fete, dar culmea îi place tare mult de Dalila și îl roagă pe d-l senator să-i caute de lucru Dalilei, fiindcă își închipuie că e un copil sărac ca și el. Căzu în genunchi și își ceru din nou iertare tuturor, dar în mod

special fetelor pe care știe că le-a produs atâta spaimă. Întepeni cu capul plecat ca în fața unei icoane făcătoare de minuni.

Dalila se uita la tânărul din fața ei, iar prin mintea-i bulversată se derula povestea fratelui necunoscut, care crescuse tot la orfelinat și care nu-și cunoscuse mama. Se întreba: „Unde o fi fratele meu acum? Dar mama? Nu știe de mine de trei zile...”

Rătăcită în aceste gânduri nici n-a observat că Alexandru nu revenise de la toaletă

Îl mai întrebă apoi de unde a știut că Aglae e singură acasă, că are bani, iar acesta le-a destăinuit cum a stat pe lângă ea când aceasta vorbea cu ceilalți copii care glumeau, zicându-i d-ra senator. Le-a mai spus că fata era tare mândră de acest apelativ și îi asigură că e singură acasă și-i tot invita la ea la piscină, dar colegii au refuzat-o. Lacrimile-i picurau pe covor, Matei le mai spuse că viața grea l-a împins să facă si bune și rele și nu dorește niciunui copil din lume să aibă o copilărie ca a lui.

- Faceți ce credeți cu el! zise, după câteva momente detectivul, care mișcat de povestea tânărului ce-i trezise propria-i copilărie, aproape identică. Nu-mi trebuie nici o recompensă, oricum nu l-am descoperit eu și ieși din camera de hotel cu gândul la ai săi.

Alexandru urmărea cu lacrimi în ochi scena relatată mai sus prin ochiul de geam rotund de la ușa ce dădea în baie. Matei nu era altul decât colegul lui de la orfelinatul de la Măgura, din Ploiești, complicele lui, care l-a ajutat să-l lichideze pe pedofilul pedagog. Nu-l mai văzuse de vreo 7 ani, de când erau prin anul II de facultate,

când se mai ducea din când în când pe la Ploiești s-o viziteze pe d-na directoare de la orfelinat. Îl întâlnise într-un parc din oraș și-i povestise că stă la niște bătrâni pe care îi îngrijește și-i merge mai bine. Prinsese milă de el bătrânii, care îi făcuse acte pe casă cu condiția să aibă grijă de ei. Urma atunci cursurile Facultății de Petrol - Chimie din Ploiești... Ce să facă? cum să intervină acum? Dalila nu știe nimic deocamdată... Dacă totuși Senatorul îl predă la Poliție? Dacă el în ultimă instanță, văzând că-l condamnă, îl va șantaja și va divulga fapta de la orfelinat, aruncând totul asupra lui...

Când Alex gândea la toate acestea, d-l Vicol se apropie de ușa de la toaletă și ciocăni, crezând că i s-a întâmplat ceva de nu mai iese și poate are nevoie de ajutor. Alexandru ieși, motivând că are o problemă de digestie și când Vicol se întoarse, înaintând spre ceilalți îi făcu un semn discret, cu mâna la gură lui Matei care a înțeles imediat și zise.

- Vai în ce situație ne-ai băgat, n-aș fi crezut că făptașul e un român, mereu le-am luat apărarea, dar auzind situația în care te afli, te înțeleg și am să le rog pe Aglae și pe Dalila să te ierte ca să te poți întoarce la mama ta care e în situația pe care o știm. Eram ferm convinși că ești în legătură cu alți tipi ce se ocupă cu prostituția cu spargerile și eram hotărâți să te predăm Poliției.

Matei, galben la față, se uita mut la omul din fața lui, în care recunosc pe colegul lui, pe Alex și sări în picioare.

Dalila se mai uită o dată lung la Matei, clătină din cap și zise:

- Din partea mea, du-te cu D-

zeu! Și să ai grijă de mama ta! Bine?

D-l Vicol scoase din buzunar banii ce îi înmânase mai devreme Dalila și îi întinse zicând:

- Vreau să aflu cum se simte mama ta după operație și îi întinse o carte de vizită.

Matei scoase din rucsac o agendă, rupse o foaie pe care scrie un număr de telefon și o înmână senatorului. Își mai ceru încă o dată scuze, asigurându-i că va ține legătura cu d-l senator. Familia Vicol, Dalila și Alex ieșiră, urând însănoșire grabnică mamei lui Matei.

Rămas singur, Matei se gândea cum să ajungă mai repede în România, să i-a legătura cu doctorul și s-o vadă salvată pe mama lui. Se gândea de asemenea la urâtenia faptelor lui, de care acum îi era rușine. Dar mai ales abia aștepta să treacă noaptea să i-a legătura cu Alex, că și acesta îi lăsase o carte de vizită. Frământat de toate acestea se trânti în pat, băgă capul în pernă și începu să plângă cu gândul la fetele ce suferise din cauza lui. Încercă să vorbească cu Dalila, ciocnindu-i la ușă, dar fata nu i-a deschis. Astfel, zbuciumat, adormi într-un târziu și se trezi a doua zi când soarele pătrunsese în cameră prin jaluzeaua ridicată de Alex., seara trecută, când intrase în camera lui cu d-l Vicol și Dalila.

Să-l lăsăm acum pe hoțul nostru de român și să-i urmărim pe ceilalți .

Ieșind cu toții pe aceeași ușă pe care intrase, d-l Vicol îl mai reținu pe Alex câteva momente în care îl asigură că, la prima ședință din Parlamentul European la care va participa, va propune să fie ajutată România, privind fondurile necesare pentru reforma în

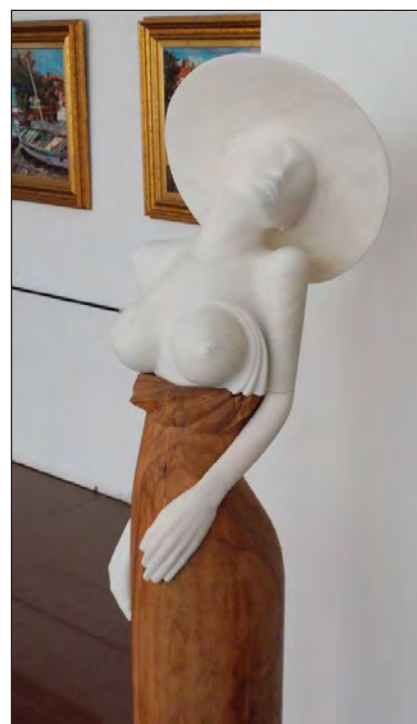
sănătate. Analizând cazul la care a fost părtaș, considera că nu se cunoaște la nivel european faptul că românii săraci mor cu zile. Cazul l-a mișcat profund, văzând cum un tânăr și-a riscat libertatea, apelând la asemenea fapte pentru a-și salva mama.

Alex i-a mulțumit senatorului pentru tot, l-a asigurat că-i va păstra cartea de vizită și-l va suna. I-a reînnoit invitația de a se revedea la Stasbourg, și-au luat la revedere atât el cât și Dalila de la Aglae și de la D-na Vicol, apoi s-au despărțit.

Rămași singuri, Dalila și Alexandru s-au îndreptat către intrarea din față a hotelului, unde s-au oprit.

- Doamne, prin ce-ai trecut Dalila? Nu mi-am imaginat să faci o asemenea greșală... Mare noroc ai avut! Ce faci acum?

- Intru la recepție, plătesc și merg în cameră. Trebuie s-o sun pe mama, care cred că e foarte îngrijorată. Intuiesc o minciună credibilă s-o liniștesc, tot la fel trebuie să spun și la recepție ca să fie întru totul salvat și Matei. Nu?

Existență în versiune transmodernistă

Dr. Grigore Lupescu

Comentariul 1

Deschizând o paranteză privitoare la gerontologie și geriatrie, științe care studiază problemele bătrâneții și respectiv bolile acestei vârste, ne exprimăm surprinderea față de subestimarea factorului religios în aceste domenii de studiu. Pe un om aflat în apropierea hotarului vieții, problema religioasă nu poate să nu îl ajute, fiind binecunoscut faptul că oamenii credincioși suportă mult mai ușor perspectiva sfârșitului vieții, prin prisma convingerilor lor religioase.

Unul dintre motivele filozofiei ateiste îl constituie încrederea absolută în atotputernicia cunoașterii raționale a omului, invocând argumentul că la fel de infinit cum e universul, e și cunoașterea omului, capabilă să descifreze și să stăpânească treptat toate tainele naturii, scoțând astfel divinitatea din ecuația necesității existenței sale. Nu există lucruri incognoscibile, ci doar lucruri pe care nu le cunoaștem încă, postulează un cunoscut slogan al filozofiei materialiste. Ce-i drept, cunoașterea rațională a omului e infinită, dar numai în conformitate cu teoria infinitului mic. Presupunând, prin analogie, seria de numere 1,9; 1,99; 1,999... această serie poate crește nelimitat, dar nu ajunge niciodată la valoarea 2, care simbolizează în acest exemplu pragul definitoriu al posibilităților de cunoaștere rațională a omului, tot așa după cum fiecare specie de viețuitoare posedă un anumit prag de înțelegere a lumii înconjurătoare.

Să nu amestecăm religia cu știința!, ni se recomandă adesea, uneori pe bună dreptate, în sensul datoriei de a stimula cercetarea științifică rațională, care a stat la baza progresului și civilizației, neașteptând, de pildă, rezolvarea unei probleme concrete printr-un miracol divin.

Alteori, însă, acest îndemn pare a fi nu doar anti-religios, ci și nefiresc și amoral, în sensul separării minții de suflet, depozitarul celor mai înalte valori morale, al căror corolar este iubirea. Acest clivaj dintre cunoașterea rațională și conștiința umană, dintre minte și suflet, a permis ororile regimurilor totalitare și ale mișcărilor extremiste bazate pe ură și violență, comise uneori, culmea rătăcirii și a păcatului, chiar în numele unor dogme religioase.

Aceste orori nu s-au întemeiat niciodată pe iubire, ci pe ură: de clasă socială, de rasă, de dogmă religioasă, fiind comise totodată în numele „bine-

lui”, un bine pretins rațional conform ideologiilor lor aberante, bazate pe eliminarea celor de altă clasă socială, de altă rasă, de altă credință religioasă, ceea ce dovedește că, într-un anumit sens, iubirea și ura reprezintă valori absolute, pe când binele și răul pot deveni uneori valori relative.

Idealul îl constituie armonizarea științei cu religia, a micului infinit al cunoașterii raționale cu marele infinit al conștiinței umane.

Comentariul 2

*Alcoolismul. Câte consecințe dramatice nu poate determina acest viciu, capabil să transforme un tânăr capabil de o frumoasă afirmare în viață, într-o jalnică epavă biologică și socială! Dar consecințele viciului afectează totodată anturajul familial și social al celui devenit dependent de alcool, ca și, subliniem acest fapt în mod deosebit, pe descendenții săi biologi, putându-le pricinui nu doar transmiterea viciului respectiv, ci și numeroase tare psihice și/sau somatice. Dascălul gorjean C. Dobrescu opina, pe bună dreptate, că **alcoolismul este adesea mai dăunător urmașilor marilor băutori, decât acestora**, într-o nuvelă publicată în Târgu Jiu, în anul 1900, nuvelă care ar putea constitui baza unui excelent scenariu de film educativ-sanitar, descriind decăderea dramatică psiho-fizică și socială a unei întregi familii, inițial prosperă și fericită, căzută pradă*

☑ acestui viciu.

- În altă ordine de idei, o anamneză medicală corectă nu trebuie să se limiteze la întrebarea privind abuzul de alcool al pacientului, dar, în anumite cazuri, și al antecesorilor săi, fapt neglijat uneori chiar de medicii psihiatri.

- De asemenea anchetele criminalistice pot elucida uneori resorturile intime ale unor fapte abominabile (sinucideri, crime etc.) și surprinzătoare, survenite pe fondul unui comportament anterior normal al celui în cauză, dacă vor investiga și antecedentele sale familiale, nemărginindu-se la testarea alcoolemiei făptuitorului.

- Un cunoscut slujitor al religiei creștine, călugărul român Arsenie Boca, pe care mulți contemporani l-au creditat cu puteri miraculoase, susținea că păcatele oamenilor se înscriu la două nivele: la nivelul justiției divine și la nivelul codului genetic al celor ce păcătuiesc, soldându-se cu grave repercursiuni asupra urmașilor.

- A. Marin, delimitându-se de rigorile diferitelor dogme religioase, a publicat în „Viața medicală” un articol intitulat „Păcatele părinților”, în care comentează rezultatele unui amplu studiu finlandez, apărut în „Circulation”(2015), evidențiind consecințele negative ale fumatului constatate la descendenții proveniți din părinți fumători, chiar și atunci când copiii fuseseră feriți de expunerea la fumul de țigară.¹

- Considerăm că relația firească și profund benefică dintre religie și medicină izvorăște din acțiunea lor tămăduitoare asupra sufletului și respectiv, a trupului, cele două componente inseparabile ale ființei omenești sau, în

¹A. Marin. Viața med. 2015; 13:1

versiunea mult mai optimistă a credinței religioase, până la separarea trupului vremelnic, prin moartea sa fizică, de sufletul nemuritor.

Această versiune nu este doar mai optimistă, ci și mai credibilă decât filozofia materialist-ateistă care neagă divinitatea și nemurierea sufletului, pretinzându-se prin excelență rațională. Dar rațiunea umană, menită să decripteze cauzalitatea tuturor fenomenelor, nu poate accepta ideea că întregul univers, culminând cu miracolul vieții, nu are nicio cauză, nicio menire, nicio forță creatoare.

Pe baza acestei convingeri axiomatice, nu există în toată lumea niciun popor ateu, ci doar indivizi ateizolați.

Oare, legea gravitației, a atracției universale, care guvernează lumea materială, lege descoperită de marele savant și omul profund credincios, Isaac Newton, nu este confirmată pe planul superior, al lumii spirituale, de legea iubirii de Dumnezeu, forța supremă, și de semenii noștri? Iar antologia acestor legi nu reflectă tocmai unitatea creației divine?

O altă analogie, având aceeași semnificație și provenind tot din domeniul fizicii, ni se pare sugestivă. Fisiunea nucleară, determinată de lanțul scindărilor atomice, eliberează o energie teribilă. Tot astfel, morala religioasă care cultivă descătușarea sufletului omenesc din platoșa tendințelor egoiste în favoarea iubirii de Dumnezeu și de semenii, inclusiv față de dușmani, poate dezvolta o energie spirituală capabilă de cele mai incredibile minuni care desfid spațiul și timpul, ca și toate legile fizicii, fiind de origine divină.

Adrian Frățilă, față cu posteritatea – un tablou transexegetic și metacritic

Ion Popescu-Brădiceni

Adrian Frățilă e un clasic al columnismului și unul dintre stâlpii Școlii de literatură de la Târgu Jiu – idee lansată de mine în revista „Literatorul” grație comilitonului de cale Nicolae Diaconu și maestrului meu preferat, Marin Sorescu, căruia, azi, recunoscător, îi realizez un vast portret monografic, auctorial.

Mentorul Cenaclului *Columna*, încă de la înființare, a crezut, de la debut, în talentul lui Adrian Frățilă. Titu Rădoi îi remarcă, în cronică sa din „Gazeta Gorjului” din 1972 [1], sensibilitatea aparte, susținută de fantezie, nota gravă, tonalitatea odihnită, potențată de armoniile versului clasic (s.m.), trăirile intime fiind voalate de ipostaza confesiunii domoale, înțelepte.

Acestor trăsături care delimitează un profil liric propriu, li se adaugă meditația, expresia artistică modernă, imaginativă și creativă, găsirea de metafore

☑ și simboluri în care ideile se absorb la temperaturi înalte și în atare situații imaginile emană frumusețea pură a inefabilului, pe care, din mai noua perspectivă transmodernistă, le-aș reconsidera ca transmetafore/transsimboluri reinventatoare pragmatic (a se citi: stilistic – n.m.).

Într-un „Luceafărul” Dinu Flămând îi remarcă, în eon, atracția rimei și a ritmului [2], parțial cumva fatală, îi continuu eu observația celui cu care jucam în tinerețe șah în redacția revistei „Amfiteatru”, în așteptarea Constanței Buzea, și care mă încuraja să nu mă las de „poezie nici în ruptul capului”.

Dan Cristea sesizează fluența verbală, forța imaginației, puterea de asociație – ca și Titu Rădoi, care semnalase „multiplele posibilități asociative” –, puterea de asociație derivând dintr-o stare de spirit salutară, coerentă, poezia lui Adrian Frățilă fiind lipsită de incongruența apăsătoare a modelului (fie Adrian Păunescu, fie Mircea Dinescu – n.m.). [3]

George Manoniu îi vede de la bun început „crearea unui autentic și original univers poetic, exprimând prin mijloace specifice artei cuvântului o bogată paletă de trăiri afective și aspirații genuine”. Această aventură creativă pornește de la simbol, alegorie, metaforă revelatorie, parabolă, transfigurate artistic în devenirea lor firească spre echilibru și împlinire. [4]

În „Echinocliul de fiecare zi”, Al. Piru elogiază reflexivitatea, moralismul, reliefându-i, prin citarea integrală, poemele „Călăuzit de amintire” și „Nebunul meu din suflet” (întradevăr antologice – n.m.). [5]

Nastasia Maniu apreciază unda de autenticitate ce se des-

prinde din acele poeme traversate de o suavă ironie sau de o atitudine vag romantică. Spre deosebire de Al. Piru, se oprește și asupra textelor „Clovn”, „Sunt eu acel”, „Drumul”, „Corăbierul”. [6]

Același Titu Rădoi comentează și *Vânător înzăpezit* de aceeași manieră translucidă, dezvăluindu-i volumului înclinația spre meditație, spre căutarea înțeleșurilor ultime legate de actul de creație, de condiția creatorului, de raportul dintre artă și realitate: „Prin întrebări dramatice – îi citez din prețioasa-i cronică de analiză (de orientare mentorială) – poetul ajunge la înțelegerea poeziei ca experiență a propriei subiectivității neliniștite, împlinite sisific din înălțări și căderi, din acumulări și conflicte interioare. Tinzând spre esențe, poetul caută, ca în practica *dodikai*-ului, nu învelișul, aparențele, ci fața nevăzută a lucrurilor transparentizând-o, sub forma unor criptofanii și structuri disipative. [7]

Cel de-al doilea volum (*Vânător înzăpezit*, Ed. „Scrisul românesc”, 1983) denotă o maturizare a procedeelelor și a universului poetic purtând distincte însemne ale originalității. Valentin Dascălu zăbovește asupra creaticii, relevând unele procedee poetice, precum: notația revelatoare, tehnica suprapunerii/a identificării eului cu datele naturale. Prin reducerea la substrat, anorganicul comunică cu organicul îmbogățind percepția lirică. Eșantioane întregi (integrate) de notații cifrate (cu o matematică a structurilor ritmice, și vizual - transretorice) creează ca la Jean Paul Sartre neantizarea care sporește capacitatea conotativă a poeziei, ajungând, deseori, la o abstractizare specifică poeziei de vizi-

ne, superioară: „În loc de păsări forma lor de aer”, „Ochii imenși ca două catedrale”. Deși redimensionarea realului se susține pe o recuzită romantică, aceasta însăși se diversifică transformându-se în cumul de obsesii poetice poate prematur manifestate, deși *homo ludens*, poetul plusează repetitiv în câmpuri de imagini plurisemantice de mare sugestie: corabia este vehiculul preferat, dar ale cărei contururi se topesc benefic în mit, astfel că metafizicul e la el acasă. Vânătoarea este inițiativă, impersonală, de o melancolie atmosferizată productiv. În concordanță, toamna rămâne anotimpul generator de poezie, frunzele fiind și ele în levitație. Similar toamna este amurgul comparat cu sângele poetului. Structura și temporalitatea alcătuiesc împreună un vad prielnic (a se citi: kairotic – n.m.): „Dacă prin convenție ne-am închipui poezia asemenea unui labirint (ale cărui spații par stăpânite de-o gravitate ciudată ca-n tablourile lui Chagall și Dali – n.m.), Adrian Frățilă intră în el fără ezitări. Falsele ieșiri, tentante, îl pot ademini cu tot felul de străluciri sterpe. Căutarea însă nu este întâmplătoare. Logica poetică debarasează pe rând straturile inutile din blocul de piatră. Ambiguitatea este de bun augur. Disparația anvelopei lucrurilor le redă circuitului materiei. În carnavalul său, poetul este, în același timp, *homo ludens* și *homo cogitans*. Când depășește starea de așteptare a lectorului înseamnă că lirismul depășește legăturile uzate deja.” [8]

Florea Firan se numără și el printre recitatorii experimentați ai operei lirice adrianfrățilene. Incluzându-l într-o carte de-a

sa, începe prin a ne informa că Adrian Frățiță s-a născut la 6 martie 1950 în Pocruia – Tismana, județul Gorj. Apoi ne pune în gardă că „Adrian Frățiță are mari disponibilități de versificare în rime sonore și împerecheri neobișnuite”. De acord cu observația, dar meritul de exeget al lui Florea Firan în altceva consistă. În meritul de a fi văzut cel dintâi constructivismul din poezia acestui clasic al columnismului târgujian. Construindu-și imaginile emoțional(e) „folosind pateticul în confesiunea directă, de o sinceritate dezarmantă” și „apelativele, interogațiile, tonul ușor declamatoriu, alături de versuri cu tentă aforistică, concură la gestica poetică a dăruirii și dezarmării în fața lumii”. Cu volumul *Vânător înzăpezit* (1983), poetul „câștigă în unitate, în concentrarea tematică și originalitatea formulei stilistice. Poetul nu mai imită (deși modele îi sunt de pildă Goethe, Withman, Montale, Valery și nu-i deloc rău – n.m.), fiind preocupat de construcția unei metafore proprii, care să sintetizeze trăirile și sugestia sentimentelor.” [9]

În revista *Tribuna* de la Cluj, am cutezat a vedea în tetrada Artur Bădița, Aurel Antonie, Adrian Frățiță, Nicolae Diaconu primul grup care m-a îndreptățit să scriu despre starea literaturii în Gorj, fără a putea fi învinuit de patriotism local sau de provincialism critic [10]. Iar în Almanahul *Gorjeanul* (1991), rezervam volumului *Vânător înzăpezit* spațiu mai amplu ca de obicei, bazându-mă pe un fel de frumusețe proprie și filosofică și pe trăsătura identificatoare în virtutea căreia poetul arată că știe să asculte puterile arheale

care odihnesc în fiecare germen de poem, totodată gășind calea, ulterior, să-i confere poemului, prin travaliu artistic, întruchiparea întru (vorba lui Noica – n.m.) care s-a născut. Și mai credeam, tot atunci, că încercând ca prin cântecul său să se ridice la înălțimea lui Nichita Stănescu (ciclul *Dodikai*) ori Ștefan Augustin Doinaș (ciclul *Balada galerei de aur*), Adrian Frățiță reușește să-și distileze discursul liric și să-și traducă personalitatea în limbajul codificat al figurilor de stil, cu structuri mirifice și de valorificare performante, generative, cu condiția însă ca *poeta ludens* și *poeta artifex* să alcătuiască o singură ființă, sub marele semn al transfigurării pure. Constat azi, retroactiv și proactiv, că dificila alchimie s-a produs. [11]

La arat văzduhul mi-a atras și mie atenția, dar și lui Mircea Bârsilă, și acesta de asemenea columnist printre întemeietorii (a se citi descălecătorii – n.m.) de vază. Astfel Mircea Bârsilă sesizează că de data aceasta „efulgurația imaginilor strălucitoare și a metaforelor aduce în prim plan o lume cuprinsă de o fervoare proteică și o sensibilitate a revoltei disimulate (...) Mobilitatea copilărească a stărilor – fugare, oscilante, evazive – divulgă un soi de atracție a aorgicului și un flux afectiv de factură discontinuă. Întâlnirea optică a poetului cu lumea este dedublată de setea ființială, de azurul paradisiac, după cum năzuinței de a transfigura cele văzute îi corespunde imboldul – un imbold cu nuanțe ludice – de a da mereu de ceva nou (...) Jocul ipostazelor a căror marcă determinantă este candoarea vizează legitimarea unei biografii cu mult mai reale în pofida caracterului ei fictiv”. [12]

Concluzia lui Mircea Bârsilă e ca o efigie: „Adrian Frățiță face parte din rândul poezilor – tot mai puțini – pe care îi preocupă, în primul rând, grija de a-și perfecționa discursul și de a-și aprofunda, progresiv, universul poetic. Puținii poeți din această categorie sunt imuni la politica culturală a celor ce își asumă riscul de a ridica post-modernismul la rangul de unic *adevăr* al literaturii.” [13]

Îi mulțumesc lui Mircea Bârsilă că mi-a ridicat mingea la fileu, căci, ulterior, m-am numărat printre întemeietorii noii paradigme instaurate – și de mine – în România de după anul 2000: transmodernitatea/transmodernismul.

Cu bucurie, îl regăsesc pe un asemenea tovarăș de transmodernism, Alexandru Sfârlea, pentru care *La arat văzduhul* se autorecomandă prin plăsmuirea versurilor, cu reflexe de onix și jad, prin retorica exotic- abstractă, din câmpul căreia (semantic – Solomon Marcus) „cili vibratili ai adevăratei emoții penetrează așteptările fragile ale cititorului” și seducându-l să se transmute în luminiscente oaze de renaștere a înaltei modernități. [14]

Ca să nu se uite, aș vrea să reamintesc că Adrian Frățiță e unul din laureații A.N.P.S.L.B și destui dintre cei care s-au pronunțat asupra operei sale dense și atrăgătoare au fost încununați ca laureați ai acestui ATELIER de poezie și critica poeziei. Printre ei nu putea să nu fie și Adrian Dinu Rachieru, care vede aspectul viziunii integratoare dar și o ars combinatoria, imprevizibilă aproape, poetul adâncindu-se neostenit pe sine [15] transvizionar.

„Ceea ce îl face pe Adrian Frățiță a fi el însuși este chiar lipsa ostentației, întoarcerea în sta-

tornicie spre a surprinde înflorirea liniștii, sondând în straturile adânci ale ființării.” [16]

Alex Gregora își consemnează, pentru *Restanțier la primul meu mileniu*, că „Adrian Frățilă scrie după muzica lui A. L. Vivaldi.” [17], iar Ion Trancău îl reconsideră ca fiind un aderent fidel la variantele/ipostazele neoclasice și neomoderniste din poezia noastră postbelică și un creator care blamează exercițiile impudice, irelevante, ale promoțiilor postoptzeciste, tributare trivialității, vulgarității și obscenității, cu practici indecente de prostituție apoetică. „Artele poetice ale lui Adrian Frățilă – intuiește just Ion Trancău – se pot revendica mai degrabă din arta poetică barbiană și stănesciană, ideile despre poet și poezie fiind implicite, expresive, deloc retorice.”

În acest context, criticul neomodernist Ion Trancău instituie, iar ca fondator, poezia „Clopotul” ca fiind o ARS POETICA exemplară, transblagiană, veritabilă prefață a creației lui Adrian Frățilă, subtil ermetică, ontologică, gnoseologică, religioasă și estetică. „Circumspect, Adrian Frățilă nu tinde să treacă eminemamente liric lăsând uneori impresia epicității, prin infuzarea unor aparente elemente narrative și ipostaze de *homo fictus*... Adrian Frățilă este simultan un poet introvertit, confesiv și reflexiv, și extravertit, aparent declarativ, discursiv (fiind de fapt un transdiscursiv – n.m., I.P.B.) (...) Concis, autorul este solilocvial și colocvial (...) Lirică, prin confesiunea persistent jubilară și ludică, poezia lui A. F. nu se poate sustrage tentației moderne

narativ-baladești.” [18]

Ion Trancău crede că poezia lui Adrian Frățilă atenuază impresia de grandilocvență tocmai prin convertirea baladescului în modalități lirice și dramatice moderne, respectiv vag postmoderne și cu predilecție transmoderne.

În ceea ce mă privește scriam în „Flacăra lui Adrian Păunescu” o cronică la *Restanțier la primul meu mileniu*. E un volum în care poetul se erijează într-un purtător de mesaj, mesianic, al epocii, ba al întregii modernități de o mie de ani (1011-2011). [19]

Și în acest bine realizat grafic volum, Adrian Frățilă se manifestă ca un orfic, dovedind același simț muzical, și se exprimă, din nou, în concordanță cu trăirile sale sufletești, aruncându-se cu aceeași încântare într-o lume a simbolurilor decriptate metodic și totuși creativ (a se înțelege: cu „uneltele” la vedere, într-o transparență furioasă, drastic auto-cenzurată). E vorba de un delirionism (un nou curent literar pe care îl anticipez a fi existând și în literatura română interbelică și contemporană – n.m., I.P.B.) magico-mitic de factură redundant vizionară și transexpresionistă; dar și de repetate evaziuni dintr-un real ostracizant altul transimaginear (fie oniric fie salutar transcendent și transcedent – n.m.) fie pur fantastic, în postura tragică a sacrificialului poet, crucificat ca nou Iisus Hristos pe Crucea Mileniului (cel care a trecut dar și cel care a început).

Comportându-se în continuare fie ca un baladist de rezonanță neocerchistă, fie ca un „întârziat” Geo Dumitrescu în microtextele de notație rece, lucidă, aforistică, Adrian Frățilă izbutește mai mult în cea de-a doua sa „aventură li-

rică”, alăturat unor „argonauți mântuiți ori unor zei de carnaval pe un ipotetic câmp de luptă”.

Acolo unde se ivește auroral cu o identitate de-sine-stătătoare ca un veritabil „clasic” al Școlii de Literatură de la Târgu Jiu, Adrian Frățilă izbutește să înalte o voce autentică, oarecum sentimentală, oarecum nostalgică, pe urmele trainice ale măștrilor interbelici și neomoderniști, cu un suprarrealism de substanță, uneori disemina(n)t. Adrian Frățilă se adapă de la scriituri fine și de anvergură europeană, fără a fi ca postmoderniștii români de pildă un imitaționist de inflație. [20]

Același volum, din 2011, îl comentează și Emilian Marcu [21], și Adrian Dinu Rachieru [22], în „Convorbiri literare”. Cel din urmă îi apreciază figura creatoare lui A. F., nonconformismul și puritatea ludică, iar Mihai Dușescu, mult mai avansat în orizontul de interpretare: condiția baudelairiană de albatros încarcerat în propria condiție. Trăind într-un Gorj fabulos în imagini și în ritualuri, în muzici și ziceri de dor, lumea acestui ținut i se dovedește o zestre durabilă, iar poetul ca atare aduce limba română în stare de grație cu mijloace artistice puține, dar tulburătoare. [23]

Ion Căpruciu îl asemuiește unui fiu al lui Dedalus – Icar în Poezie, declarându-l un magician al cuvântului „în starea mereu de poezie și cu duhul necesar să are văzduhul cu caii unei imaginații mereu în cumpănă de sine și în căutare de sine, călătorind în vis desigur precum înaintașul său Al. Macedonski, în nopțile sale, spre o altă Mecca. [24]

Pentru criticul Eugen Evu, Adrian Frățilă este „rupt” din

☑ mantaua lui Geo Dumitrescu [25]. „Baladist al glumei subțiri, un trubadur neo-folk, un fericit al cuvintelor potrivite (...) bun versificator, atractiv prin ars-poetismul redefinirii proprii, nu doar așa, ci a unei generații”. Adrian Frățilă este un „eretic” prin limbaj, care „nu cade în eroarea-teroaarea unor parafraziști-parodiști-ventriloci, cum Cărtărescu și fanații „sexualismului” mixtum-compositum al acestor ultime două decenii.”

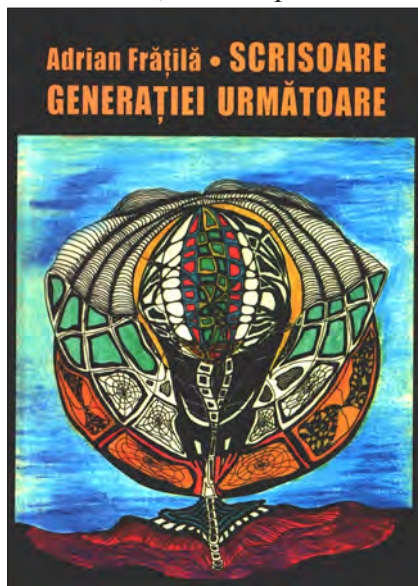
Lucian Gruia arondează lirica lui A. F. la perimetrul poeziei transcendentei. „E o transcendență țărănească, o înălțare grea, prin smulgere din rădăcină, cu pământ cu tot, prin care autorul vrea să cunoască absolutul, muncindu-l ca pe o țarină. Or, în această viziune, cunoașterea echivalează cu aratul cerului (...)” [26]

Același Eugen Evu revine cu încă o cronică în care reînnoadă o părere anterioară. Conform acesteia, Adrian Frățilă ar fi un „rocker al poeziei, care a reușit în câteva cărți, sub egida energetismului brâncușian, să reziste corupției manieriste, prin substanțialismul rezonant al cuvântului cântat, oratoric-modern, fără a decada în clovnerie sado-masochistă ci esențial un empatic al comunicării elevate. Deloc păunescian, – crede Eugen Evu – Adrian Frățilă probează, amplificând condiția conștiinței artei, la starea cosmică, însă în discurs malițios ironist, postmodernist, că este mereu același, unitar prin expresie și viziune, autoreferențial sincer și cuceritor. Probează totodată o atitudine tranșantă, morală, super-lucidă. Paradoxal, el nu este nici cioranian, nici palerian, nici grigurcian, în acel magic Târg deloc amar, fiind El

însuși în ... carnelesc, vădind spirit de rezistență subtilă prin cultură. [27]

„În poezia lui Adrian Frățilă – se pronunță și Ioan Vasiliu – zăpezile au miez de abanos (ce oximoron grozav! iar figura de stil de sorginte franceză e o marcă distinctă a operei sale – n.m.) iar abundența de metafore scrise într-un registru al candorii, proaspăt și inconfundabil, ne arată un poet stăpân pe uneltele sale.” [28]

Emilian Marcu, un prodigios critic actual, îl întâmpină entuzi-

ast întrucât Adrian Frățilă înțelege și prețuiește poezia adevărată, însușindu-și lecția mării poezii de la indubitabilii maestri ai literaturii române, și mai ales pe cea de singurătate și știe că „gloria nu se face nici la uși de cafenele și nici în haită precum fac *iștii* de astăzi, cei care consideră că literatura mare începe cu ei.” [29]

Note bibliografice:

1. Titu Rădoi: *Fereastra lumii îmbie ca un cer*. În „Gazeta Gorjului”, nr. 441, 12 martie 1972;
2. Cronicar: *Cenaclul revistei Luceafărul*. În „Luceafărul”, nr. 5 (770), 29 ianuarie 1977;

3. Ibidem;

4. George Manoni: *Echinocțiul de fiecare zi*, de Adrian Frățilă. În „Gazeta Gorjului”, nr. 1344, 9 decembrie 1978;

5. Al. Piru. *Cartea de debut: Adrian Frățilă*. În „Luceafărul”, nr. 5 (875), 1979;

6. Nastasia Maniu: *Adrian Frățilă. Echinocțiul de fiecare zi* (Ed. „Scrisul românesc”, 1978). În „Orizont”, nr. 39 (601), 1979;

7. Titu Rădoi: *Vânător înzăpezit*. În „Gazetele Gorjului”, nr. 2029, 30 octombrie 1983;

8. Valentin Dascălu: *Ieșirea din labirint*. În „Ramuri”, nr. 12 (246), 1984;

9. Florea Firan: *Adrian Frățilă. În „Profiluri și structuri literare”, vol. I, pp. 348-349, Ed. „Scrisul românesc”, Craiova, 1986;*

10. Ion Popescu-Brădiceni: *Starea literaturii*. În „Tribuna”, nr. 6, februarie 1989;

11. Ion Popescu-Brădiceni: *Starea literaturii*. În *Almanahul „Gorjeanul”, 1991;*

12. Mircea Bârsilă: *Imagini și ipostaze*. În „Calende”, nr. 3 (87), 1999;

13. Ibidem;

14. Alexandru Sfârlea: *Adrian Frățilă. La arat văzduhul*. În „Al cincilea anotimp”, nr. 2-3 (41 - 42), 2002;

15. Adrian Dinu Rachieru: *Anotimpul antologiilor (IV)*. În „Convorbiri literare”, nr. 7 (139), 2007;

16. Florea Miu: *Rezistența la enclavizare*. În „Ramuri”, nr. 7-8 (1993-1994), p. 23, iulie-august 2007;

17. Alex Gregora: *Agenda culturală*. În „GorjNews”, nr. 47, din 16 decembrie 2011;

18. Ion Trancău: *Poezia temperanței calofile*. În volumul „Un compendiu critic”, Ed. C.J.C.P.C.T. Gorj, 2012;

☑ 19. Adrian Frățilă: *Restanțier la primul meu mileniu*. Ed. „Măiastra”, Târgu Jiu, 2011;

20. Ion Popescu-Brădiceni: *Adrian Frățilă și absurdul circ contemporan cu fluturii și cu Dumnezeu*. În „Flacăra lui Adrian Păunescu”, nr. 33 (503), 2011;

21. Emilian Marcu: Adrian Frățilă. *Restanțier la primul meu mileniu*. În „Convorbiri literare”, nr. 3 (195), 2012, p. 185;

22. Adrian Dinu Rachieru: *Moare poezia? (I)*. În „Convorbiri literare”, nr. 8 (200), 2012, p.98;

23. Mihai Duțescu: Adrian Frățilă. *La arat văzduhul*. În „Scrisul românesc”, nr. 12 (124), 2013;

24. Ion Căpruciu: *Adrian Frățilă, fu al lui Dedalus – Icar în Poezie*. În revista „Miracol de Brădiceni”, nr. 12/2014 (un comentariu despre volumele *La arat văzduhul* și *Scrisoare generației următoare* – n.m., I.P.B.);

25. Eugen Evu: Adrian Frățilă. „*La arat văzduhul*”, sau *libertatea de a trage cu arcul*. În revista „Confesiuni”, nr. 14/2014;

26. Lucian Gruia: *Poezia transcendenței*. În revista „Ex Ponto”, nr. 1 (42), 2014, pp. 122-123;

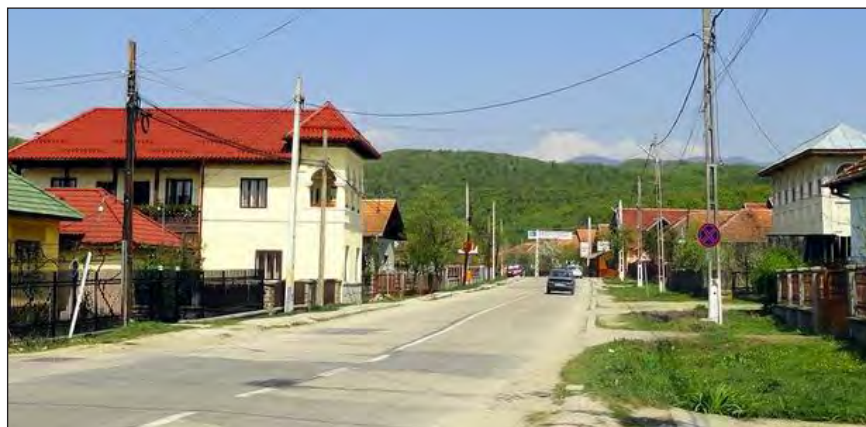
27. Eugen Evu: Adrian Frățilă. *Promoția 70 sau eșalonul nepierdut*. În revista „Noua Provincia Corvina”, nr. 67, 2014, p.11;

28. Ioan Vasiu: În *Poezia lui Adrian Frățilă „zăpezile au miez de abanos”*. În revista „Boem@”, nr. 64(4), 2014, p.47;

29. Emilian Marcu: Adrian Frățilă. *La arat văzduhul* (Ed. „Măiastra”, Târgu Jiu, 2013); *Scrisoare generației următoare* (Ed. „Măiastra”, Târgu Jiu, 2013). În „Convorbiri literare”, nr. 9 (225), 2014, p. 188.

O școală de tradiție locală: Grupul de Artă Plastică de la Tismana aparținând Școlii Populare de Artă Târgu-Jiu

Nicolae N. Tomoniu

În stânga: casa Traian Burtea

Azi nu se mai miră nimeni când televiziunile centrale și cele din Gorj prezintă mereu pe micul ecran grupuri vocale, formații muzicale, galerii de artă grafică și sculptură, grupuri cu profil de artizanat. Nici presa nu se lasă mai prejos în a le populariza. Chiar revista „Sămănătorul”, nr. 7/iulie 2014 a relatat despre spectacolul grupului școlar de la Ciuperceni după ce anii trecuți am scris în revista online despre „Ansamblul de obiceiuri Tisa” din Tismana, condus cu multă pasiune de doamna Maria Corlan Mischie, despre formația muzicală „Muguri de castan” din Tismana. Sau despre formația de dansuri populare din Topești unde existau și alte inițiativă privind artizanatul – cusături, covoare – sau artă plastică (icoane pe lemn).

Școala Populară de Artă Târgu-Jiu este o instituție publică de cultură, înființată prin Legea nr. 292/27 iunie 2003 și aflată în subordinea Consiliului Județean Gorj. Ea desfășoară activități de

educație permanentă și formare continuă de interes comunitar, în afara sistemelor formale de educație, în domeniul artelor scenice și vizuale, populare sau culte, în cel al meșteșugurilor tradiționale, precum și în alte domenii care să satisfacă cerințele comunității.

Viorel Gârbaciu, artizanul formelor subsidiare de educație și formare continuă prin Școala Populară de Artă din Gorj

Pe lângă reușitele de până acum, exdirectorul ei, prof. Viorel Gârbaciu, a făcut la Tismana un pas extrem de important în educația permanentă a

☑ populației școlare, scoțând activitățile de acest gen din unitățile învățământului de stat, spre entitățile private, cu existență distinctă, independentă. Aidoma pensioanelor sau școlilor particulare din vremea regatului, acestea sunt depărtate de modul de gândire formalist al filosofiei scolastice, care era ruptă de viața practică. Th. I. Ionescu, profesor la Liceul „Carol I” Craiova, publica în anul 1906, lucrarea „Scurt Istoric al învățământului Particular din Craiova”. Desigur, școlile populare de azi nu sunt școlile particulare de acum mai bine de un secol dar e bine să le amintim pentru că au multe elemente comune. Iată ce spunea acest profesor din Craiova:

„Mai observăm că în timp ce Statul nu avea decât o singură școală primară, erau școli particulare, înființate și conduse de dascăli de la diferite biserici. Aceste școli au adus servicii însemnate orașului și județului nostru. Mulți oameni, cari astăzi au poziții însemnate în societate, au căpătat instrucția și educația lor în aceste școli. Conducătorii acestor școli erau oameni iubitori de progresul cultural al neamului nostru, erau plini de entuziasm. Ei nu erau conduși de ideea de câștig, pe cât de ideea de a răspândi instrucția în popor. Deși nu erau inspecitori, cari să-i controleze (rar de tot venea câte un trimis al ministerului pentru a observa progresele elevilor), totuși acești apostoli ai culturii lucrau cu tot zelul și devotamentul. Conștiința datoriei împlinite era pentru ei cel mai bun inspector. In dragostea lor de a împrăști lumina, ei făceau chiar sacrificii. Am arătat, că dascălul Nicu Te-

odorescu avea totdeauna 30-40 elevi, care învățau în școala sa, fără plată.

Trebue să vorbim cu respect și admirație de acești oameni, cari au lucrat cu atâta zel și devotament pentru a da învățătura neamului nostru românesc. Ei desigur n’au avut metode de învățământ atât de pedagogice, precum sunt în timpul de față, însă munca lor stăruitoare și devotamentul lor pentru școală îi făcea să dea rezultate mai bune decât dau aceia, cari cunoscând metodele pedagogice cele mai noi și mai bune, nu lucrează cu toată inima și devotamentul.”

Acum, sunt alte forme subsidiare de instrucție și educație,

firme acreditate de ministerul de resort țin cursuri practice, ele încheindu-se cu diplome vizate la nivel central. Aidoma vechilor școli de ucenici, ele asigură necesarul de forță de muncă al firmelor. Cadrul legal există deci, inițiative nu prea există la noi iar sumele alocate pentru protecția socială îi favorizează pe leneși.

Surorile Văcaru – o inițiativă de succes

Pe Liliana Văcaru n-o mai văzusem demult, plecase de câțiva ani buni din țară. Era departe de casă și tot de departe eram și rude și nu corespondam. Cunoș-

team însă bine surorile sale, Mariana (căsătorită Grecu), cu care fusesem coleg în corpul profesoral de la școala Pocruia și pe cea mai mică dintre cele trei surori, Gabriela (căsătorită Tâlvescu), o fată numai inimă și zâmbet. Am început s-o prețuiesc din ce în ce mai mult, la fel ca pe Liliana după povestea lor de succes, care m-a bucurat.

Venită câteva zile la Tismana, întâlnirea scurtă cu Liliana mi-a risipit o îngrijorare. Temerea se instalase încă de la lansarea cărții lui Florian Vădeianu „Boier printre tovarăși”, când ne-am întrebat cu toții ce se va alege din casa fostului președinte de la „Arta Casnică”, Traian Burtea. Va încăpea pe mâna unor „Mondiali” de Gorj sau de București? Ori pe mâna unor „Cârpaci” care au 144 proprietăți prin centrul istoric al Timișoarei? Casa fiind pusă la vânzare, plana incertitudinea asupra viitorului ei! O vor conserva autoritățile statului ca o clădire de patrimoniu dacă după lansarea aceea, cei de la județ și aleșii noștri ca senatori sau deputați în parlamentul țării, au dat din umeri când i-am întrebat ce putem face?

Uite că vrednicii copii ai lui Lina și Ion Văcaru, familie modestă și harnică din Tismana, se înțeleseră ca frații și cumpărarea casa, grosul venind de la Liliana. Și s-a bucurat Liliana că i-am înțeles perfect inițiativa când am felicitat-o că a evitat să ajungă casa lui Burtea o ruină ca atâtea altele câte zac prin oraș negăsindu-se cumpărători.

Liliana o duce bine în Franța pe lângă un birou de avocatură și alte firme de servicii, deci nu se știe când va reveni în țară. Dar

☑ gândește că ar fi bine ca pe lângă folosirea casei ca proprietar să-i dea imobilului și o utilitate socială pe un proiect bine gândit. Până una-alta a lăsat-o pe sora cea mică să-și împlinească acolo talentul ei prin grupul său de artă plastică.

Gabi Văcaru este cunoscută și o respectată nu numai cei ce merg cu încredere la salonul ei de coafură și frizerie pe care l-a deschis de mai mult timp. Ci și cei care îi apreciază frumoasa evoluție a carierei sale strălucite. S-a căsătorit cu prof. Vali Tâlvescu de la liceul de sport din Târgu Jiu, iar ea a urmat Facultatea de Arte Plastice din oraș, iată secretul frumoaselor coafuri sau frizuri care ies din mâna ei. Și-a luat licența în arte plastice la renumita „Universitate de Vest” din Timișoara și de aici până la înființarea Grupului de Artă Plastică de la Tismana, aparținând Școlii Populare de Artă Târgu-Jiu, n-a fost decât un pas. Directorul de atunci al școlii populare, prof. Viorel Gârbaciu, a venit special de la Târgu Jiu pentru a inaugura atelierul micilor talente din Tismana în sala fostului cabinet dentar al dr. Mioara Burtea.

Intrând acum în noul „Salon” de pictură te izbește în primul rând varietatea expresiilor și formelor artistice ale desenelor micilor cursanți. Coloristica lucrărilor executate aici este una aparte. Nu s-ar fi gândit niciodată Traian Burtea că după 35 de ani de la trecerea sa în neființă, se va ridica de lângă casa lui o fată care cunoaște secretele lui și ale Polinei Butiuc, maestră în arta vopselelor pentru firele de lână folosite la renumitele covoare și alte țesături marca „Tismana”.

Polina Butiuc, fată săracă de

plugar dar premiantă la școală înaintea copiilor de dascăli, era uzina chimică secretă a cooperativei „Arta Casnică”. A scrie pe hârtie rețetele ei era de neconceput, pentru că secretul rezistenței în timp a coloristicii originale a artizanatului din Tismana era acesta: Traian Burtea folosea tehnica cromatică veche, țărănească. Albeala pânzei se făcea de către femeile și fetele familiilor Duicu și lucrătoare din Mahala, în Zăvoiul Duiculeștilor. Însă

„boiala” din plante, simplă sau în amestec cu culori „de prăvălie”, doar Polina o cunoștea. Și nu exista în țară fir galben de maramă mai frumos ca acela pregătit de ea în zeamă de coajă de măr pădureț amestecată cu puțin țipirig bine pisat. Învățaseră toate de la Ion Duicu al bătrân, bunicul Linei și străbunicul lui Gabriela, căsătorit cu Ana lui Tomoniuc, zisă și „Tomoneasa”, care era stră-stră-mătușa mea.

Urmași fiind, pe a doua, respectiv a treia spiță, am început o discuție despre această cromatică a poporului român cu Gabri-

ela când i-am vizitat atelierul de Artă Plastică de la Tismana. Am aflat cu surprindere că a învățat ceva din această tehnică la facultate și că are de gând să o repună în valoare. Mai mult, o interesează și ornamentica țesăturilor și costumelor populare și vrea să adune o mică bibliotecă de cursuri de grafică a portului popular din principalele zone folclorice ale țării. Și poate că va înființa un nou grup de artă grafică special, cursanții creând modele noi

de artă populară bazată pe simboluri specifice zonei.

Am fost bucuros să-i admir pasiunea pentru artă în general și arta populară în special, ideile sale îndrăznețe, dragostea față de obiceiurile și tradițiile zonei sub-montane a Podișului Getic, respectul ei față de patrimoniul nostru cultural. Trăim o epocă a kitsch-urilor de prost gust în portul popular, cu costume țipătoare inclusiv la soliștii de muzică populară consacrați. Fenomenul kitsch-ului e prezent și în literatură, de aceea Gabriela a prețuit, la rândul ei, promovarea valori-

☑ lor naționale și a literaturii de inspirație folclorică și istorică prin Editura Semănătorul și mai ales prin revista „Sămănătorul”, care a renăscut linia programatică a vechii reviste a lui Vlahuță și Coșbuc, gândită acum un secol, pe Valea Tismanei.

Azi tânjim după adevărata noastră artă populară, pierdută în firmele actualului capitalism sălbatic ce le oferă tinerilor un port popular pestriț și deșuchiat, purtat doar la manifestări artistice. Sau la festivaluri de folclor care s-au înmulțit ca ciupercile după ploaie, unde lumea care asistă vine de regulă îmbrăcată cu rebuturile magazinelor occidentale.

Cei care ne mai dăm seama de blasfemia pe care o trăim trebuie să luptăm prin toate mijloacele pentru a ne întoarce la marele patrimoniu ornamental și cromatic al portului tradițional pe care ni l-au lăsat strămoșii! V-ați întrebat de ce prin vechile lăzi de zestre de prin sate găsim costume populare de parcă ar fi fost făcute ieri? Nici moliile nu le-au mâncat și niciun fir nu s-a decolorat! Pânza lor și firele sunt „boite” cu zeamă din plante naturale, arin, nuc, măr, gutui, ci-coare, sovârv și altele. Săpunul țaranului era săpunarița iar dezinfectantul cotețelor era bozul.

Dacă am crea un atelier pentru producerea de sticlute umplute cu „zemuri” naturale din Grădina Domnului, de cromatică diversă și rezistentă la radiațiile solare, mereu mai puternice de la an la an, n-am sparge noi piața textilă a occidentalilor care ne trimit în magazinele din România o vestimentație urât mirositoare și numai bună de atras, muștele și țânțarii? De ce ne-am impune Coana Europa „procedu-

rile” ei și nu ne-am impune noi tehnica noastră populară veche de mii de ani? Uitați-vă la snobismul televiziunilor create după model occidental, inclusiv ale fanfaronilor cu bani ce difuzează muzică populară. Te-apucă râsul când vezi că regizorii înșiră, pe fundalul unor melodii populare, un rând pestriț de cântăreți ținând membrele inferioare ca pe niște picioaroane. Și care fac figurație, monotonă și nesfârșită, repetitivă obsesiv și stresantă: doi înainte, doi înapoi, doi înainte, doi înapoi... Sau, tot simetric, câte trei pași târșiți înainte-înapoi. Cine să-l învețe pe Prigoană sau pe bălțații postului de manele că horele și sârbele noastre românești tocmai prin anti-simetria cu care sunt create mișcările pașilor s-au impus la marile festivaluri mondiale de folclor?

Din fericire, micile idei de succes încep să prindă contur și să se impună! Ați auzit de comuna Ciocănești, județul Suceava? Acolo, Leontinei Țăran, o femeie din sat, i-a venit ideea de a folosi modelele din portul popular tradițional al zonei pentru **zugrăvitul** casei. A vorbit cu un zugrav mai priceput și grafica a fost aplicată pe pereții casei. A ieșit o frumusețe! Primarul și consilierii au legiferat atunci, ca fiecare casă nou construită sau renovată de acum încolo să fie decorată cu motive populare.

Cine mai știe câte stiluri arhitecturale sau simboluri trăsnete ale modelelor vestimentare s-au instalat vremelnic în țara noastră sub marile imperii? Cu toate acestea, în zonele noastre folclorice arta și tradiția poporului român a triumfat întotdeauna!

Cuvinte în tangaj

Vasile Ponea

-Viața de fapte, fără cuvânt, mai mult folosește decât cuvântul fără viață.

-Nemitarnicii au devenit rari, chiar și în mănăstiri.

-Cu sfială mă sfiesc că umbra mea mă face umbră.

-Mă oripilează atâtea taine ale cuvântului ce-l folosesc pentru a construi idei din care vor rezulta puzderii de taine.

-Numai printre grimințești găsești devoțiunea pentru zei.

-Cine se mai jertfește azi pentru dreptate, de 2.500 de ani am rămas tot cu Socrate.

-Sieși rău își face depărtându-se de sine; gras în mândrie, costeliv în credință.

-Mântuirea nu se va mântui niciodată pe pământ.

-Logosul, deși se supune și supune ordinea, e susținut de perechi contrarii, dar la rândul său supune Universul.

-Nu am întâlnit pe nimeni cu abisuri de smerenie sau să conteste prosperitatea.

-Veacurile sunt metaniile veșniciei.

-Viața e o metaforă ca variația tangentei trigonometrice și balează de la $-\infty$ la $+\infty$.

-Știam că nu ne vom îmbelșuga și mântui prin efortul altora; dar azi sunt contrazis.

-De când m-a muștrat înțeleptul, am început să-l iubesc.

☑ -Mândria nu se poate apăra cu nimic, ea cutează lângă virtute și chiar se-ascunde în smerenie la cine poate, prin vorbe multe, dar care miros a deșertăciune.

-Călătorim prin Univers spre perfecțiune, cu a noastră mizeră nesfârșire.

-Nu mai întâlnim îndrăzneți în bine, urmăm toți mulțimea și ne pierdem în ea.

-Cei care trăiesc doar pentru bani sunt cei mai săraci și ei nici nu știu.

-Prea luăm în seamă lucrurile mărunte și când ajungem la lucrurile mărețe nu mai avem energie.

-Știm că sunt așteptări imediate, care se prelungesc pe toată viața.

-Cât despre critic... pot accepta : „să bată-n toba lui,... cu truda mea”.

-Geniile greșesc ca și noi, însă doar atât.

-Discernământul îl întâlnești numai la înțelepți.

-De tine nu te poți ascunde.

-Dacă te bucuri de ce ești, de cum ești, de ce ai și vrei să dai – ești fericit.

-Cunoașterea de sine întru-

totul și stăpânirea de sine sunt întradevăr taine.

-În viața noastră, orice s-ar spune, religia e pe post de cârmă.

-Adevărul este că niciodată n-am știut ce înseamnă “cel mai” și l-am folosit fără discernământ.

-Te vei păstra **OM** de nu renunți la demnitate.

-În cobză sunt stivuite multe cântece bătrânești.

-Îndoiala naște cercetarea. Îndoielile – generatorul științei.

-Mă lingusește mereu amorul propriu.

-Frumusețea intrinsecă nu are nicio legătură cu estetica fizică exterioară.

-Am întâlnit mulți care-și iau vacanță pentru dragoste, dar aceștia se mint.

-Doar moartea este constantă.

-Trestia și nufărul – două figuri de stil ale lacurilor.

-Buna ironie denotă o inteligență nativă.

-Egoismul se autotrădează oricât s-ar feri.

-Sinceritatea mormintelor mă îngrozește; cât hău e-năuntru, cât spațiu-nafară.

-Pentru îndreptare nu e suficientă numai spovedania.

-Omul are două limite infinite pozitive pe pământ: geniul și sfințenia și ambele depind de aceeași voință divină.

-Nu înțeleg ordinea în repaos – în nemișcare! Să fie aceasta omorârea timpului?!...

-Măine, voi mai fi tot eu cel de azi?!...

-Dumnezeu ne-a lăsat să facem ce vrem, dar în final obligatoriu ne cheamă la El.

-Răul plodește cel mai ușor și cel mai repede.

-Nici-un artist n-a pictat parful de roze.

-Minciunile sunt spuse cu maximă seriozitate de guvernanții noștri și le găsim apoi foarte grave pentru societate.

-Recunoștința și cu răbdarea sunt calități supreme.

-Elocința duce ușor la concizie.

-Nu se va ajunge niciodată ca idealurile să fie obiecte (monede) de schimb.

-Nașterea și moartea sunt cele două paranteze între care exist.

-Adevărul nu are plural.

-Fiecare poartă cu el poarta raiului.

-Moartea înglobează în ea atâtea trăiri și tot nu se mai umple!?!...

Poetul de lângă noi

Octavian Andrițoiu

Acum un an am primit în dar un volum de versuri scrise de o persoană despre care nu știam că scrie și poezie. În fine îl cunoșteam bine fără să fi știut că e și poet. Și încă ce poet! mi-am zis eu, după ce am parcurs câteva pagini din carte.

Iubesc poezia de când mă știu. Pe la vreo 7-8 ani, când veneau în vizită, în casa noastră din Târgu Jiu, cu ocazia marilor sărbători ale anului - de Crăciun sau de Paști - persoane interesante din oraș, dintre care soții Papadopol, el, dacă memoria nu mă înșeală, fost arhitect șef al județului, ei bine, doamna Papadopolina, așa îi ziceam eu atunci, după ce îi recitam eu « **Mai am un singur dor** », făcând-o să lăcrimeze la auzul acelor versuri spuse de un copil prea mic pentru a putea înțelege sensul lor, mă întreba cu acea mirare afișată de toți oamenii mari ce vor să coboare la nivelul de percepție al copiilor: « Ce vrei tu să te faci când ai să fii mare ? » La care eu răspundeam candid : « poet ca Eminescu ».

Iată că poet n-am ajuns, dar mi-a plăcut mereu să ascult vraja cuvintelor meșteșugite, înlănțuite într-un vers sau o frază. Să înțeleg cât mai profund sensurile lor, chiar dacă, sau, tocmai atunci când acestea sunt mai complexe și mai greu de descifrat.

Tocmai acea diversitate de sentimente la care te trimit cuvintele așezate într-o ordine, deloc întâmplătoare, de către autori plini de har, m-a făcut să mă aplec cu evlavie și curiozitate peste volumele de versuri, proză sau teatru.

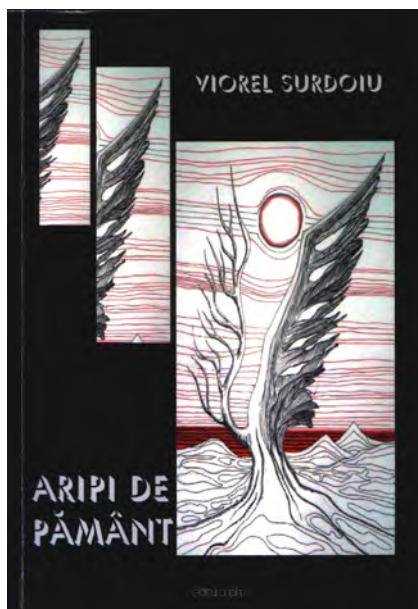
Într-o asemenea stare de spirit am început să răsfoiesc volumul de versuri despre care vorbeam :

Aripi de pământ ».

Din primul moment am fost izbit de titlul ales. Cum adică să faci din pământul care e greu niște aripi ușoare cu care să poți apoi zbura ?

La urma urmei zbor înseamnă libertatea supremă, nu doar a păsării ci și a gândului. Aripile de pământ imbină materialitatea gândului cu spiritualitatea ideii de zbor.

Iată cum începe această primă poezie din volum : « **Poporul din care sunt parte / scrie carte/ s-a născut între două lupte/ între viață și moarte...** »

Esența Întregului volum o găsim aici, în această poezie. Este lupta dintre viață și moarte, ca o necruțătoare spirală, cu dezvoltare spre infinit. Este o temă existențială exploatată de mulți autori de valoare, cu gândul sincer de a ne sugera ce se află în afara intervalului viață-moarte, nu în interiorul lui.

Să continuăm acum cu cea de a doua poezie scrisă în aceeași tonalitate și cu un titlu semnificativ « **La marginea lumii din mine** » . Acum poetul este integrat în natura pe care o iubește cu patimă și

cu acea suferința ce doar iubirea o poate produce : « **Toți copacii/ de pe toți munții și de pe toate dealurile/ au rădăcinile înfipite în mine/ Firele de iarba/ eu le hrănesc/ Păsările durerii își fac în mine cuib/ și-mi cresc aripi frânte/ vișând/ zborul ce nu-l vor zbura niciodată/ întreb/ cât mai este până la marginea lumii din mine/ M-ai trecut dincolo/ îmi spune inima/ îmi spune sufletul meu/ de departe/ Si ce-or să facă munții și dealurile/ fără îmbrățișarea mea / Vor fi ultime ploii/ și marea le va face uitate/pe toate/în tine** » E aici un tragism disimulat, precum cel din Miorița : « **să le spui curat/ că m-am însurat/și la nunta mea/a căzut o stea...** »

După care marea, cu un val, care va șterge toate urmele de pe nisip, va face să se uite totul.

În poezia « **Foșnet putred** » , autorul, al cărui nume nu am să-l descopăr încă, întreabă fără răspuns, prin gura creatorului : « **Cine vrea să trăiască pentru totdeauna ?** » Apoi moartea apare și aici ca o toamnă , ca o înfrigurare, mai degrabă decât frig, ca un spectacol cenușiu, în care noi suntem ca frunzele ce constituie mai întâi coroana, apoi rămâne doar ce-a spus poetul în titlu, un foșnet putred.

Poezia « **Intervale** » este închinată unui poet american, Ted Berrigan, mort în ziua de 4 iulie, tocmai la marea sărbătoare a Americii, dar și la momentul în care autorul nostru termina liceul, citez: **Nu/ există/nici o legătură între faptul că/ atunci când mă nașteam eu/ el lansa « The Sonnets » și* a murit/ când eu terminam liceul/** » am încheiat citatul. Iar mașina poetului de tocat intervale macină timpul când

☑ într-un sens când în celălalt.

Poezia « **Februarie** » este o iarnă pictată într-o manieră modernistă, ușor expresionistă, în care umbrele sunt prezentate într-un stop-cadru gri, iar zăpada ca un fagure de albine plin cu un nectar alb, Iarna apare și în poezia « **Sufletul ca o ceata** » - o, ce titlu sfâșietor! întreaga poezie e clădită din cărămizi-întrebări existențialiste, rămase fără răspuns, iar poezia însăși rămâne neterminată :

« *M-am întrebat/ fără a căuta răspuns/ despre rolul meu/ mai prejos decât al fulgilor de nea/ Ce rădăcini mă vor ridica înspre stele/ Ce aer îmi va susține pluti-rea/ de va să fie/ Atâta tăcere se lasă în iarnă/ Atâta limpezime în alb/ Mă întreb/ fără să aștept dezghețul/ unde este primăvara mea/ Unde este prima vară a mea/ și toamna mea ultimă/ din care mi-ai/ plămădit/ vestejirea cromatică a sângelui/ peste care/ sufletul ca o ceață »*

«**Ou sont les neiges d'antant**», se întreabă retoric Villon. Aceași retorică are și poetul nostru, dar el ne lasă pe noi să închidem sufletul lui ca o ceață, în ce clepsidră dorim, după imaginația noastră.

Eu văd aici un fel de revoltă împotriva destinului, ceva cam ca în genul lui Sorescu din poezia Nudism : « *Dumnezeii ei de viață/ de moarte/de tinerețe/de bătrânețe/de iubire/de ideal...* »

Numai că în timp ce la Sorescu totul este trecut în registrul tragicomic, în « **Sufletul ca o ceață** » tragedia și revolta rămân serioase și evidente.

Tot un fel de revoltă simțim și în poezia « **Acasa infinitului** » cu rezonante brâncușiene: «... **Și sunt dalta lovită de soartă/ în poartă/ să stau/ să-l aștept/ să-i văd Primul pas/ de la începutul lumii/ rămas...** »

Simțim că versul e un chin, o Sodomă de inspirație și purificare. Și un mijloc de supraviețuire, o supapă de care trebuie să ținem seamă dacă intrăm în laboratorul de creație al poetului.

Există însă și poezii în care poetul e înfiorat și cutremurat de prezența feminină.

În poezia « **Făclia** » el ar vrea să se întâlnească cu femeia adorată în spirit: « *Mi-am pus din nou speranțele la cingătoare/ atâtea câte-or mai avea un rost/ Si am pășit în ziua fără soare/ în ăst real, perfid, indiferent, anost/ E cerul plin de nori/ nu-mi pasă/ de va ploua, cu-atât mai bine/ Aprind în suflet faclă luminoasă/ și gând curat îndrept spre tine/ La fel să faci și tu/ și împreună/ prin răsărit de soare și de lună/ Să ne-ntâlnim în spirit »*

Sunt multe versuri închinăte celeilalte jumătăți a poetului. Unele cu rimă, altele albe, dar toate încărcate de acuitatea și sensibilitatea cu care el privește lumea. E și uimit și trist și revoltat, dar mereu convins că există și cea dea patra dimensiune, în care ar putea evada.

« *Pământule, cerule, apă/ focule, plămădiți-mă iar /și la a zărilor agapă/ când noaptea și lumina se adapă/ din ele însele/ eu să răsar/în partea cealaltă/în lumea ce-n inimă-i saltă/în inima ei* »

Câteva poezii scurte sunt scrise cu har, ca o joacă și sunt pline de o duioșie fără seamăn.

Stampa III : « *Au înmugurit crengile/ într-o seară/ Peste ele cerul a plâns/ neștiut/ tristețe de lună amară/ cântată șoptit într-un vers/ Prin valul de ceață/ aruncat peste vise/ licurici fluizi/ se scurgeau »*

Și-un dor: « *Privesc la frunzele ce cad/ La toamnele care-s*

pe ducă/ Din când în când mă mai apucă/ un vers ce trece un nou vad/ o adiere-n trup de zad/ și-un dor de dragoste nălucă »

Oh, și ar fi mult mai multe de citat, dar în sfârșit, opera sa poetică, atâta câtă este cuprinsă în acest volum, e greu de fixat într-o formulă, dar, dincolo de avangardismul evident - ideile sunt disimulate sub o aparentă lipsă de punctuație, gen Toamna Patriarhului a lui Marquez, unde în pagini întregi nu există punct, virgulă, semnul întrebării ori al exclamării - deci, dincolo de acest stil al momentului, întâlnim versuri ce vor rămâne definitiv în memoria noastră, fiind că sunt adunate în ele toate întrebările existențiale, pe care toți oamenii ce gândesc și le pun.

Am să închei, în susținerea celor spuse mai sus, cu încă un exemplu, poate cel mai concludent, poezia « **Cum ?** », în care singurul semn de întrebare este așezat în titlu, în timp ce toate versurile sunt doar întrebări, așa zice eu sfâșietoare : * *Cum să spun pădurii du-te/ rădăcinile din mine sunt crescute/ i-am hrănit tulpină ramuri/ frunzele-i jucând în ramuri// Cum să fiu un vad arid/ când șuvoiul mi-am pornit/ fără maluri fără zare/ un izvor avid de mare// Cum să-ntunec universul/ când lumina mă inundă/ Cum să îmi opresc eu mersul/ Care hău să mă ascundă// Și de ce-aș dori să fiu vântul umblător și sec/ ce doar umbrele-l petrec/ unduindu-se-n pustiu// Cum să plec de vreau să viu/ Cum să uit ce vreau să știu »*

Și acum, pentru cei care nu au avut prilejul fericit de a primi volumul acesta acum un an, pot să vă spun că poetul de care am vorbit până acum și pe care o să-l iubim mereu, este poetul de lângă noi, Viorel Surdoiu.

Întâmpinare la volumul ALB, de Dumitru Tâlvescu

Eugen EVU

Altcumva, literalmente subînțelegem a voi- a vrea altcum, în alt mod, aspira spre o rostire filocalică la cote mai înalte estetic, deci și etic, este titlul volumului precedent de poeme ale lui Dumitru Tâlvescu.

Evident, scriitorul ne propune un program, deși nu este un pragmatic, ci cumva un fascinat de real, de misterele care cer să le redezlegăm, ale existenței noastre spirituale și laice...Așa este mai ales în prozele editate până acum. Poezia este deopotrivă testamentară și, cum se știe, omul este stilul. Timbrul rostirii poeziei sale este al unui om al religiei naturii, ca laborator al Creatorului, paracletic.

Titlul cărții de față este ALB, ceea ce sugerează altcum, acest demers, al Diurnului, literalmente al unei aspirații spre lumina cunoașterii, anume prin patos, prin empatie, prin iubirea de viață și acalmiile necesare, în răstimpurile acestui flux- reflux al memoriei și al conștientizării că suntem-sum- summum. Filocalia lui este dual filosofică, nefiind un scrib livresc, ci un inimos, un omenos, cum zicem din bătrâni. Citindu-i cărțile de până acum, înțeleg cel mai aproape din ele, ceea ce a înțeles Ion Popescu Brădiceni, iar asta aparține desigur afinităților etno- culturale co- tangente.

Trăim un ceas al seismicelor subcuantice, eliberatoare, întru reșezare, energii subcuantice. Nu este practic a întâmpina fenomenul schimbării, prin Altcum, în teritoriile limbii române, din poziția bombastică a șoarecilor de bibliotecă- pe acea scară iacobină, sic, invocată similitudinal de

un Paul Aretzu, nici al „atacului în bibliotecă”, cum dixit George Arion- Rebusache, ci numai sub paradigma unui semiotician ca Umberto Eco, și, nota bene, a transmodernismului conceptualizat de I. P. Bradiceni, via Columniștii jieni ai Brâncușienilor arhitecți, vezi și C.G. Brebenel, Adrian Frățilă, Vasile Ponea, Gelu Birău, între care D.Tâlvescu a căutat o eventuală filiație!

Oricât de previzibil este, prozatorul este același cu poetul, „nunta greierilor” evocată metaforic de el, sugerând vechea- nouă dilemă a omului sublunar, cu toate sub(co)notațiile.

Poezia este în-chip-uire, arătare, dar și divinație, oracol, spovedanie...EA înnoiește, lecuie, ne poate reda noima fiindului și harul împărtășaniei, sensul de **ce-tățeni ai Cuvântului** fără frica scânteilor lui Iov...

Dincolo și dincoace de șovăielile naivității germinativ- native, nostalgii ale inocenței paradisului pierdut, fără a fi noi profetul, ci doar confratele, întrevăd un scriitor care este chemat, ci nu parvenit, un poetom cu vocația cercetării- autoscrutării, prin scriere, repet, filocalică, și rezerve duioase de a reuși. Arta poetică este Înduminicare!

Poetul din interiorul ninsorii

“ Alb uitat între coline/ Pe- un tomnatec loc restrâns/Între zile nu mai vine/ Dor purtat de zeu spre plâns.”

Noua carte a lui Dumitru Tâlvescu este sub zodia sincerității cu Sinele, schimbării repro-

gramate, elegiacă, a unei stări cosmice, a locuirii metafizice, a dorului ancestral, acel dor inefabil nicăieri mai intraductibil ca la români, venind din colind, *lerui-ler și aina* daina...Albul, ca și negrul, nu sunt propriu zis culori, în haloul spectral al curcubeului. În poemul- cheie, poetul de la Săcărîmb, spațiu straniu cu piscuri piramidale, unde el a scris și o proză mito-sofică, percepe cumva iernatic de fapt starea aceasta, sanctuarică, albul sugerând ninsoarea, troienirea, unde omul –încă-om, nealienat, fără Alean- Alien,...Poetomul adică este tomnatic- al rodirilor deci... Dacă citim cuvântul ROD invers, este DOR. Ne amintim de Cezar Ivănescu și de iluminările lui inițiatice.“ Uitat “de cine ? este omul care locuiește poetic, cum dixit Heidegger despre Holderlin, gigantul poeziei romantice? Am călătorit de-o vreme cu poetul, un poetom de admirabilă simplitate, ci nu simplist, un îngândurat, balansînd între revelații, cunoașterea auto- scrutătoare, între raționalism și sofianism...Cărțile sale grave sunt de inspirație mitopoeică, din arealul magic al legendelor, eposului popular, sunt pe aceeași coordonată tematică- ideatică, geo-spirituală, deopotrivă a underground-ului psiho- reductiv, oglindit semantic, poetul știind că psihic suntem “ un sistem bioenergetic deschis”...

Actul scrierii poetice îi este catharsic, neo- divinatoriu, cu remanențe subtelepatice, incantatorii. Toate vin din copilărie, din inocența paradisiac- nepierdută, din nostalgia memoriei afective,

tinta fiind una profund morală, a nevoii de comunicare, a colocviului liric constrâns în armonia rostirii. “Zeul spre plâns” este “purtat” ca un mic grail pe umerii noștri, altar purtat...

Captiv în dual, poetul este uneori și un indignat, un moralist, însă iată că, la vama vârstei, D. Tâlvescu este diurn în nocturn, alb adică, cu torpoarea acelei așteptări, a nadirului latent, a utopiei- promisiunii...

Un alt poem aparent naiv reia leit- motivul greierului cu elitrele lui care par să îngâne cerul nocturn: „Nenuntit prin ierburi, greierele plânge, L-a ajuns iar dorul, ascuns într-o chitară, Cu fire de paing, tristețea-l înconjoară, În ochii triști, el are lacrimi ca de sânge.”

Lacrimile cri- cri sunt nu clorofilice, ci de sânge. Poetul simte- aude altfel cuvintele, ca pe niște elitre. Aluzia este a scânteilor lui Iov, a jelaniei acestuia, față de un yeu incognoscibil, doar deductiv.

*Lângă himere se răsfiră aștrii
În timp ce printre ape colindă doar sihaștrii
Ce cu vestale oarbe și neprihănite
Își poartă din speranțe, pe șei de colb albite.*

*Tot priveghind în lume, amar și cu păcat
Din cenușul zilei, incert și înnorat
În tot vacarmul trist al vremii, zălog și legământ
Un sentiment de dor, hipnotic, îi lasă pe pământ.*

*Aleg dintre iluzii, să le cufunde-n ceață
Cu falsă poleială transpusă-n fum și gheață
Pierdut între ruine un trist impar sobor
De gânduri pesimiste ce-ncet se pierd și mor.*

Am mai scris despre Dumitru Tâlvescu, care este un galateean, un auzitor de iele, gorgone, păuni, lebede, din incintele logosului și logostelelor, așa cum admirabil se auto- descrie în acest poem. Necum hinpotic, necum oniric, necum mistic. El își refuză iluziile, dar se și lasă dezmiardat hermeic de noima lor divinatorie. Dumitru Tâlvescu este omul vechi de care vorbea G. Călinescu, omul locului, cultivator de hrană materială, dar și edenică, recuperatoare, a sufletului, spirit desculț prin roua limbii române... El trebuie citit, ci nu sentențios comentat...

Sentimentul de dor invocat frecvent este che-

marea din eternitate a Ființei întru regăsire, mântuire, ci nu bântuire. Mă rezum la atât, într-o seară de Gerar, din nefericire cu ambii luceferi vizibili, lumini reci, pe orizont. Și în așteptarea aișorilor, a brândușelor și a greierilor, a Sînzienelor și a acestei noi cărți, pe care el o va ține pe genunchi, cu aripile în jos, pe celălalt nepotul... Cer scuze că poetizez, inspirat de poezia lui, numai și numai cu gândul că nu suntem, totuși, singuri, nici aici, la Curțile Dorului... Leroi-Ler ! 14 februarie, 2014...

Albul diurn, invocator este ritmat și contrapunctic „vernizat” parcă sub iradierea marelui timp, constrâns a se recunoaște- regăsi, întocmai mișcării spiralice – cosmice, în cochilia formei prozodice trans- cendente... Nu doar *Ce* spunem, ci *Cum* spunem. Astfel că și opinia mea de cititor prin oglindire, este ornamentică, prețioasă, cuvânt-din-cuvânt... Cartea devine seminar, murmurul este cristalin, albul este al trezirii și mirării blagiene. Discursul unei astfel de lirici este arcadic, înălțător al frunții, ci nu al umbrelor bântuitoare... Caruselul rămâne intuitiv- vizionarist, chiar dacă s-a impregnat de livresc, după post- modernismul clamat ori blamat în estimp... Un carusel ludic, un joc de închipuri interioare, ale semenului-om pe care „parcă îl cunoști decând lumea”..., cum spun bătrânii.

O astfel de poezie se cere citită cu VOCEA, nu doar cu ochii. Irizări, striații, adumbriri, magie curată! Limba Română se auto- redefinește astfel, substanțial, arta poeziei fiind una devenitoare a Inimii care a fost și este altarul Misterului care suntem. Credem, deoarece nu este absurd.

Din cărțile lui Dumitru Tâlvescu editate până acum, opinez lapidar câteva observații „la rece”: Romanele și poezia sa decantează intimist, în extenso espitolar- romanțat sau „reminiscent”, voalând afectiv un fel de memorial al durerii și(re) îndurărilor, meditații social- mitologic- filosofic- istorice, greu represibile. Moralist cu spirit polemic „ingenios bine- temperat”, este scriitorul unei atitudini estetice, neglijând uneori – în poezie,- tocmai forma prozodică, fapt corectabil, desigur. Frământarea morală conține astfel de riscuri, dinspre redarea conflictelor în dualitate, uneori melodramatice, ca la Agârbiceanu.(v. Poezia altfel, Alb). Visător și monoton ca un Ceas cu cuc, Poetomul își regăsește din mers, inițiativ în cheie totuși postmodernă, cadențele, ritmînd interioritatea pe cadranul invers al Timpului, ca un autentic „povestaș”..., la gura sobei.

Poeme

Lazăr Popescu

Lucruri

Flămând de viață și de experiențe,
flămând de cunoaștere m-am aflat.

Scriu poezii în minte
pe troleibuz.

Mi s-a întâmplat și mi se întâmplă
ca fiecărui om, de altfel.

Mi se întâmplă viața și moartea
și iulie mi se întâmplă.

Iulie în care se coace
esența umană
și-n care se-ntrevede
al toamnei viitoare rod.

Târgu Jiu transpirat de prostie.
Și totuși ești un loc primitiv!

E-așa de vastă vara,
vara și lumea se scaldă în Jiu.

Acum și umbra se lungește,
acum ni se dilată cuvintele.

Tăcut, te salut în Akasha,
pe tine Giuseppe, maestre Ungaretti!

Scrisoare celui ce închis a fost în cușcă

Ce bine le spui, maestre Ezra Pound!
Chiar așa că bine le mai zici!
“Cucul cheamă cu cântare cețoasă,
Cântă a vară, vestește tristețe,

Sânge de inimă amară”.
În orașul meu au năvălit dăunătorii
de ani de zile mai mulți.
Și-n țara mea.
Privesc și văd urmele
Unor întreprinderi ce nu mai sunt.
S-au topit pur și simplu
și sticla și cărămida
și lemnul și altele,
alte și alte combinate
în neștiute combinații...
În fața dăunătorilor n-ai ce face,
lumea s-a retras cum a putut.
Ba unii (destui și ăștia) chiar au părăsit țara
cea plină de dăunători.
Alții rezistă și ei cum pot,
se cheamă că trăiesc
în umbra dăunătorilor
din ce în ce mai mare.
Gând fără de hotare
mă străbate acum, maestre Ezra;
plecând pe drumuri de fum,
pe drumuri uitate,
neștiute toate
nu ne-ai lăsat un semn
din mila poeziei tale...
Anul trecut am fost la Veneția
dar n-am știut că ți-ai ales
eternitatea acolo
și-acum îmi pare rău.
Dar uite cum ne spui
că “vine frumusețea frăguțelor”!
Azi voi pleca, îmi voi chema iubita
la cules de fragi.

Vezi...

Vezi tu, bătrânule însingurat,
acuma aflu eu
că și tu ai scris
despre amarul vector.
Eu, în felul meu,
ca un copil la țară
jucându-mă cu cercul
în seara liniștită
pe ulița cu praf uitată...
Și nimic nu știam,
chiar nimic nu știam
despre amarul vector...
Poate doar bănuiam,
poate doar intuiam.
Tu, în felul tău, Ezra,

☑ desigur în felul tău.
 “Nici unul dintre oameni nu
 merge cu pasul pământului”
 ne spui și bine le zici.
 “Sur i se face părul, cunoaște
 tovarăși ce-i dispar”.

Și cum să nu fie așa?
 Mi-au murit prieteni și-un verișor
 primar,
 de fapt mai mulți...

Și unchii mai toți, mătușile o parte
 și mi-au murit și părinții,
 amândoi părinții mi-au murit.
 “Bărbații nobili sunt dați
 pământului”.

Desigur, tu le spui mai bine,
 mult mai bine
 ca mine...

Că viața spre moarte se-ndreaptă
 în linie dreaptă!

Breviar

Am eu ce am cu țările astea
 mediteraneene!

Anul trecut când am fost
 în partea de nord a Italiei
 mi se părea că sunt acasă.

Da, mă străbătea acest straniu
 sentiment.

Cum s-ar putea explica oare?

Și nu de puține ori îmi spun
 că aș alege

de-a doua patrie Grecia
 chiar de-i acum pe butuci,
 datornică până peste cap...

Concluzii la cercetarea hașdeeană în lumina cercetării actuale

Recunoștință lui Hașdeu, recunoștința toată înaintașilor.

Antigona Grecu

Avem în vedere activitatea desfășurată de Hașdeu, marele savant de la București.

Nu putem să nu-l evocăm - po-
 menim așa cum se cuvine pe Ni-
 colae Densușianu, cel căruia Da-
 cia Revival Society i-a consacrat
 încă de la începuturi un Congres;
 și pe Vasile Pârvan, pe Mircea
 Eliade.

Și cum să nu ne amintim de
 afirmațiile majore ale Pr. cercet.
 ist. Dumitru Bălașa – era la Pri-
 mul Congres Internațional de
 Dacologie, București, 2000 – pri-
 vind credința strămoșească și lim-
 ba noastră străveche; și de confir-
 marea care va fi sosit - nu demult
 - din lumea papală! Cu numai
 câteva zile-n urmă (mă rog, acum
 câteva luni aflam cu toții) s-a pro-
 nunțat astfel – pe baza Arhivelor
 de la Vatican – un binecunoscut
 consilier papal – al Papei Ioan-
 Paul al II-lea.

Aducem astăzi la lumină
 date de ultim moment (precum
 Dan Botta, ediția 1999; precum
 ПРАВОСЛАВИЯ - Dreapta cre-
 dință – ORTODOXIA, iunie 1999,
 Antigona Grecu) cât și precizări
 deosebite confirmate sub ochii
 noștri (am în vedere pe Pr. cercet.
 ist. Dumitru Bălașa și confirmarea
 venită recent din lumea papală).

Distins auditoriu,

Hașdeu, marele savant:

1). nu acceptă – este primul!
 – afirmația, teoria marelui slavist
 vienez Franz Miklosich (1813 –
 1889) privind „dispariția” limbii
 tracice și a popoarelor tracice. –,
 Perit - au Dacii?” se va fi întrebat
 savantul;

2). trece la comparația ling-
 vistică: de la cea cu albaneza la
 română / dacoromână; și la san-
 scrită și macedoromână; și litua-
 niană;

3). pune bazele autohtonismu-
 lui dacoromânesc în Dacia (nici
 străinii n-au negat tracismul da-
 coromânilor, macedoromânilor,
 istroromânilor, meglenoromâni-
 lor și albanezilor);

4). scoate-n evidență im-
 portanța substratului lingvistic
 traco-geto-dac / azi am spune
 pelasgo-vlaho-traco-scito-iliro-
 geto-dac;

5). într-un cuvânt / cu un cu-
 vânt dovedește astfel continu-
 itatea românilor (v. A. Grecu,
 Al XI-lea Congres Internațional
 de Dacologie, Alba Iulia, 2010,
 „Termenul Român”);

6). respinge teoria despre mi-
 grația dacoromânilor și a aromâ-
 nilor FALSĂ, adusă din condei, o
 teză pe baze lingvistice – pe baza
 lingvisticii slave (creată în sec. al
 XIX-lea de către Franz Miklosi-
 ch), teză care timp de peste 100
 de ani avea să fie impusă drept
 „Regina” dialectologiei, istoriei
 și arheologiei dacoromâne și ma-
 cedoromâne.

Continuatorii lui Hașdeu, Al.
 I. Philippide (1866 – 1956), Sex-
 til Pușcariu (1877 – 1943) și Th.
 Capidan (1879 – 1953) vor stu-
 dia mai profund substratul autoh-
 ton-tracic – sursa de informație
 le-a fost mai bogată, cu tehnica
 înaintată și metode științifice mai
 eficiente.

Ariton Vraciu scoate-n evi-
 dență „Limba daco-geților”

(1980). Era în 1980.

I. I. Russu va pune capăt teoriei împrumutului din albaneză; vor urma Aurel Berinde și Simion Lugojan cu Contribuții la cunoașterea limbii dacilor–1984 și seria străinilor care recunosc tracismul dacoromânilor, macedoromânilor, meglenoromânilor și istroromânilor – istrieni li s-a mai zis (Diefenbach, Mayer-Lübke, P. Kretschmer, Gustav Mayer, H. Baric, Norbert Jokl, Gustav Weigand, Sandfeld, Reichenkron, Schuchart, Tomaschek și alții) (aceștia romaniști, tracologi, albanologi, germanologi), precum și unii mai apropiați de zilele noastre, avem în vedere sfârșitul de secol al XX-lea, cercetarea oamenilor de știință bulgari – a rezultat o adevărată școală tracologică, începând cu Kațarov, Decev, Danov, Vlahov, Duridanov, Gherasimov, Vladimir Gheorghiev (și nu Georgiev, cum se citește în grabă numele, căci este un balcanic ca și noi și numele îi vine de la străbunul Ghiorgi și nu apuseanul Giorgi, așadar Vl. Gheorghiev): „Traca și Daca devin limbi!” Adică TRACA – DACA știm noi. De fapt TRACADACA. I se va alătura după 1990 marea cercetare de la Skopje – Tetova, Rep. Macedonia, glas de tunet aromânul Brane Branislav Stefanoski, „Limba traco-dacă fundu al limbilor indoeuropeani” „Limba traco-dacă fondul limbilor indoeuropene”, ed. Mirton, Timișoara, 1995, adăugând „O limbă neschimbată de 4 mii de ani”.

Nu poate fi uitat Nicolae Popescu-Vaidomir: „Originea tracă”, spusese el în 1943, a macedoromânilor preromani! În 1978 prin Vasile Barba-prof. univ. de

la Freiburg - își cereau drepturile și vocii de la Freiburg i se alătură studiul vienezului aromân, istoricul Max Demeter Peyfuss, în primii ani '90.

Lui Franz Miklosich, care-n cuvîntarea de la Academia Română (1880) aprecia: „Am făcut ce-am putut (subl. ns. A. G.) și cu materialul ce l-am avut la îndemînă” îi putem spune azi prin studiul lui Dan Botta „Roma Thracia. O încercare de etimologie a limbii române”, ed. Crater, 1999, cuvintele slave în limba română nu există și-n '99 categoric se va spune (v. Antigona Grecu, Dreapta credință = PRAVOSLAVIA, ORTODOXIA): este vorba, este de fapt o limbă de cult; o limbă de SLAVĂ, acea limbă de gloriificare - de preamărire, proslăvire, de preaslăvire a lui Dumnezeu, apărută prin strădania aromânilor Kiril și Metodie de la Salonic în sec. al IX-lea. Germana de azi este cea care păstrează până azi - cu rigoarea germană - sensul cel de demult, cel adevărat și anume limba slavă veche, slavona este ALTKIRCHENSLAWISCHE SPRACHE, limbă veche bisericească - de slavă. Astfel s-a înțeles mai bine că le vieux slave (slava veche) sau le vieux bulgare nu este bulgara dominantă – cea mai veche după cum s-a considerat în lingvistica balcanică pornind de la Franz Miklosich – bulgara cu influență ar fi influențat toate limbile din Balcani după zisa dispariție a tracice și în consecință scoaterea ei, a tracice din istorie. Pe acea bază lingvistică – dispariția tracice – s-a impus lingvistica slavistică, dominînd toate celelalte științe (istoria, arheologia, lingvistica romanității orientale), ea ca / și va fi fost / „Regina” tuturor științelor! O

teză de doctorat condusă de prof. univ. Pande Olteanu, acesta, ca și Ion Chițimia și Mihai Pop, binecunoscuți profesori universitari, cu toții selectați în studenție de marele profesor Nicolae Cartojan și pregătiți în mod deosebit în lumea slavă de apus – avea să scoată la lumină cele peste 60% (parcă 66%) de cuvinte românești folosite-n graiul din satele, astăzi bulgărești, dintre Dunăre și Balcani (teză - anii '70).

Teza marelui Dan Botta apărută în mijlocul sec. al XX-lea, rămasă-n mss. la moartea prematur survenită în anii '50 a autorului (nu avea decât 50 de ani) va fi văzut lumina tiparului în preajma anului 2000 prin grija doamnei profesoare Dolores Botta, distinsa lui soție.

Astăzi bulgara și dacoromâna, macedoromâna și albaneza au recunoscută o structură tracică (Aurel Berinde) prin cercetarea istorică și etnolingvistică, prin cercetarea bulgară.

Dacoromâna, „lătina-de-demult” „premerge Bronzul”, spuneam cândva – 2006 – vorbind despre lătînii-de-demult, era (v. A. Grecu, Despre Negru Vodă și limba noastră veche, 2006, Negru Vodă Descălecătorul, 2006) cu timp bun înainte de apariția – acum două milenii – a latinei clasice, ei, LĂTÎNII-DE-DEMULT, au premerse epoca bronzului, cei despre care vorbise Bolliac, ba și baladele mehedintene culese în plin sec. al XIX-lea de At. M. Marienescu.

Astăzi după 14 Congrese Internaționale de Dacologie Hașdeu se bucură de mari răspunsuri la cercetarea de demult. Și cuvintele lui Miklosich sînt deosebit de valabile.

<<Teoria „lingvistică balcanică” nu se bazează pe limba veche

– bulgară ci pe limba tracilor, care n-a dispărut !>> (Aurel Berinde).

Astăzi, metoda comparativ – lingvistică (Franz Miklosich) nu mai poate fi acceptată în totalitate, bulgara veche - care de fapt nu este dovedită istoric și nici lingvistic nu mai poate fi luată drept bază de comparație spre a găsi cuvintele slave din dacoromână și macedoromână. Vocabularul de bază și al dacoromânei și al macedoromânei, al bulgarei este latin, al sârbei de asemenea căci cu toții se trag „DIN LĂȚÎN, din MOȘ BĂTRÎN”.

„ . . . ; mă bucur că Domniile Voastre ați început a face mai mult decât mine; aceasta este singura mulțumire a mea: a vedea că alții completează și îndreaptă lucrările mele.” (Miklosich, 1880, la Academia Română).

Astfel, etichetarea în acest sens a bulgarei, a dacoromânei și macedoromânei dispăre! (privind atent originea, privind istoria acestora de la Negru–Vodă încoace) și a limbilor balcanice toate; cu toții de bună seamă traci, nord–traci și traci sudici. Și „vechea bulgară n-a putut să devină niciodată fondul limbilor balcanice” (precum subliniază-n ’94 Aurel Berinde).

Distins auditoriu,

Trac fiind sinonim cu nemuritor (etimologie pusă la punct cu ani buni în urmă – Antigona Grecu). Trac însemnând nemuritor, noi nemuritorii.

Deschidem o paranteză aici:

După Strabon (VII, 3, 10 – 13) „dacii vorbeau aceeași limbă cu geții” „iar aceștia din urmă sînt de aceeași limbă cu tracii”.

Din limba noastră veche nemuritoare ≡ limba tracică recunoaștem azi dialectele românești și toate, pe toate celelalte limbi balcanice.

Reținem:

Trac, sinonim cu NEMURITOR, veșnic.

O introducere în imaginarul pedagogic eminescian

Ion Popescu-Brădiceni

Motto: „Îmblu la școală. Știi la cine: la albinele mele” (Cezara)

1. Legile imanente ale societății

Comunicarea de față este doar o foarte succintă introducere în imaginarul pedagogic eminescian și în filosofia acestuia.

Își ia ca punct de start o idee pe care marele scriitor român și-a enunțat-o într-un articol de presă: „Ca principiu general cată să admitem că învățământul, pre cât a câștigat în estensiune, pe atât a pierdut în intensitate”. [1]

Un exeget contemporan mai puțin cunoscut, gorjean de origine, Lucian Tamaris distingea în concepția autorului „Frumoasei istorii a lui Ieronim și a Cezarei” [2] câteva din dominantele imaginarului pedagogic eminescian. Astfel Mihai Eminescu, vorbind despre un Rău filosofic (moral și teologic), s-a pronunțat tranșant: Răul e Istoria...”Dacă există o istorie a Răului, trebuie să existe și opusul ei: Istoria Binelui, dar în plan divin, cosmic, nealterat de om”. [3] Divinul din om e receptat ca neutru între Bine și Rău, fiind, din perspectivă transmodernă, terțul inclus, și ascuns totodată, grație căruia Ființa nostalgizează un alt Adevăr, cel aparținător Eternului, nu timpului. La acest alt Adevăr, au acces Euthanasius, ascetul, și respectiv Ieronim, călugărul, supraomeni în ultimă instanță (transoameni). Istoria, în lipsa adevărului individual, oricât se va fi folosit de inconștientul colectiv ca de un izvor unic, devine o contradicție demonică, o mutilatoare a Poveștii despre om. Cenzurând, inclusiv visele (a se citit idealurile), istoria exilează, nu adaptează ordinea la adevărul nou. Avântul poetic, filosofic și pedagogic e negat de avântul biologic (iubirea lui Ieronim pentru Cezara) sau doar transfuzat de acesta cu o energie reîntoarsă în trionfitate?

Intervenția ascetului (negatorul voinței de a trăi răul) este pentru Ieronim transpedagogică de fapt, căci ea primește calificările calitative dinspre un alt set de atitudini, circumscrise transdisciplinarității: și generatoare a lui homo sui transcendentalis (acel om trans-figurat, trans-portat, trans-format, trans-vizionar).

Imaginarul pedagogic eminescian are ca nouă bază imaginarul cuantic. Ce este însă acest imaginar cuantic? Căutăm răspunsul la Basarab Nicolescu și aflăm că este percepția interioară, pornită ea însăși dintr-o redobândită liniște lăuntrică. Resituat la nivelul de percepție naturală a unității contradictoriilor, omul percepe global mediul lui înconjurător: pentru el „non-separabilitatea este naturală, iar separabilitatea este cea care trebuie să fie învățată cu eforturi... într-un anume sens, la porțile lumii cuantice trebuie să redevenim noi înșine copii: să ne sacrificăm obișnuințele de gândire, certitudinile noastre. Fiindcă ima-

☑ ginarul cuantic este un imaginar fără imagini. Aici se produce o adevărată trans-figurare...înțelegerea lumii cuantice trece deci printr-o experiență trăită”. [4]

Și precum realul este o cută a imaginărilor, iar imaginărilor este o cută a realului, așa și cu proza lui Eminescu instituim un imaginar pedagogic fondator, adevărat, creator, vizionar (o imaginatio vera). Urmarea: din cută în cută, omul se inventează pe sine, ca un tot deschis către zona de non-rezistență a sacrului, zona de rezistență absolută, când subiectul cunoscător și obiectul cunoscut sunt unificate.

Între Cunoaștere și înțelegere se găsește ființa. În măsura în care asigură - ca în cazul lui Euthanasius/Ieronim - armonia dintre Subiect și Obiect, sacralul este parte integrantă a noii raționalități (a se reciti, dinspre această nouă paradigmă teoretică, numită transmodernism, scrisoarea lui Euthanasius către Ieronim și a se reculege argumentele trans-vizibile, de o perfectă transparență - n.m., I.P.-B.).

O idee centrală a (meta)romanului eminescian „O istorie frumoasă: Ieronim și Cezara” - în varianta reconstituită în premieră absolută de către autorul acestei comunicări - iese în relief: respectul față de trans-natura naturii umane, care implică recunoașterea, în fiecare ființă umană, a dublei sale transcendente: interioară și exterioară; această transcendență (de facto auto-transcendență) este fundamentul libertății noastre ca ființă întru devenire și devenire întru ființă.

Învățătura de la albine aceasta este: că evoluția individuală și evoluția socială se condiționează reciproc. Evoluția e coevoluție și, cum ar observa Adrian Lesenciuc, re(e)voluție. Democrația e în simultaneitate intermediată și transacție. În continuarea celor două premise tocmai survenite în text, mișcarea de re(e)voluție vizează (re)configurarea reliefului axiologic într-un spațiu a-valoric; în acest sens, „calea spre universalitate trece prin național, calea spre valoare trece prin ființă”, [5]. Neapelând la relația de opoziție cu anterioritatea, mișcarea de re(e)voluție (pe-

dagogică - n.m., I.P.-B.) se raportează la o referință spațio-temporală, desemnând o depășire prin dincolo (trans-). Acest spațiotimp pedagogic imaginar este reprezentat de Insula lui Euthanasius, ca transgresiune a ontologicului (trecere de altă parte, traversare).

Am dezvoltat tema „comportamentului semiotic al lui Euthanasius/Ieronim și al albinelor” într-o carte anterioară [6] și nu mai insist. Simt totuși nevoia să-i revizui unele concluzii, reorientându-le - utopic și ucronic - înspre o trans-epistemologie ce stă să asigure - corectiv - verticalizarea extinderii imaginărilor pedagogice eminesciane, adică intensificarea metodologiei lui, ca metodologie a focului viu. [7]

Lectura unui studiu - nici acesta îndeajuns „vizitat” - de-al lui Sorin Antohi mă ajută să închei transversalia de față pe un ton oarecum optimist-pozitiv. Imaginarul pedagogic eminescian, mitanalizat, oferă cercetătorului satisfacții nebănuite. Eminescu a dorit ca ficțiunea să treacă drept adevăr; ca istoria - spre a se autosalva de la degradare - să se contamineze cu elemente mitice și utopice; modelele pedagogice și le va construi scriitorul însuși ca mituri istorice; spațiul (toposul) predilect rămâne insula; „prin urmare - conchi-de Sorin Antohi -, în spațiul ne-spațial al insulei se va înscrie și imageria paradisiacă, grădina fermecată ferită de corupția sublunară: insula lui Euthanasius..” [8]

Abordând, de pildă, problemele statului și societății, dinspre toposofia și toposofia insularității, ca domnie a calitativului, Mihai Eminescu se așează clar în raza concepțiilor organiciste și fiziocratice. Ca adept al acestei transmetafore a organismului, prozatorul se va încrede în funcționarea automată a statului și societății, ca atare; statul nu mai e un produs al rațiunii, ci unul al naturii și va merge bine dacă se va conforma legilor lui înnăscute de dezvoltare; când rațiunea va juca rolul medicului ce subvine numai acțiunii naturii. Prototipul natural al acestui stat ideal ar fi deci: stupul. Analogia cu stupul (organizarea albinelor) [9] este, la Eminescu, obsesivă și vizează

un transformism social ieșit din asimilarea societății cu un organism viu și a evoluției ca proces natural, traseul desenat fiind de la organicism la pozitivism. Bănuiesc că intenția eminescianismului - ca ideologie a imaginărilor pedagogice și ca teleologie aferentă, era că existând o ordine naturală dată, rațiunii nu-i mai rămâne decât să descopere legile imanente ale societății. Și totuși fiziocratismul lui Eminescu este diferent/diferit față de cel al standardului european: fiziocrații refuzau viitorul, Eminescu îl pregătea, se auto-proclama, la Putna, agentul unei lumi viitoare. Posibil ca Francis Fukuyama să aibă dreptate. „Știința modernă pare să demonstreze că nu există, nici o diferență, esențială între om și natură” și atunci Eminescu este iată recuperat și mereu actual. [10]

2. Un cod „lingvistic” universal

Cu ajutorul lui Émile Benveniste [11], vom avansa și mai profund în aspecte de comunicare aferente comunității albinelor. Comunică oare cu adevărat plăpânde vîietate melifere între ele? Categorie, da. Organizarea remarcabilă a coloniilor, activitățile lor diferențiate și coordonate, capacitatea lor de a reacționa împreună în cazul unor situații neprevăzute dovedesc capacitatea lor de a-și transmite adevărate mesaje. Remarcabil este, înainte de toate, faptul că albinele au aptitudinea de a simboliza; că au capacitatea de a formula și de a interpreta un „semn” care trimite la o anumită „realitate”, amintirea experienței și aptitudinea de a o descompune. Diferențele sunt însă considerabile și ne ajută să ne dăm seama de caracteristicile exclusive ale limbajului uman. Prima dintre ele este esențială și se referă la faptul că mesajul albinelor constă în întregime în dans (dansul în cercuri și dansul în opt), fără intervenția vreunui aparat „vocal”, în timp ce limbajul nu poate exista fără glas. Nefiind vocală, ci gestuală, comunicarea albinelor are loc, neapărat, în condiții care permit percepția vizuală, la lumina zilei (cercetările lui Karl von Frisch, profesorul de zoologie de

la Universitatea din München, s-au întreprins într-un stup *transparent* (s.m., I.P.-B.), deci nicidecum în întuneric). Or, limbajul uman nu cunoaște această limitare. Mesajul albinelor nu necesită răspuns din partea anturajului, ci o anumită conduită, care nu reprezintă de fapt un răspuns. Aceasta înseamnă că albinele nu cunosc dialogul, condiția de existență a limbajului uman. Și tot aceasta înseamnă că Euthanasius optează pentru preeminența conduitei în relațiile dintre oameni, ci nu pe dialogul verbal dintre ei. Vom vedea mai încolo ce crede despre aceste aspecte antropologul. Deocamdată trebuie să ne notăm că mesajul unei albine nu poate fi reprodus de o alta, care n-a văzut lucrurile anunțate de prima. Nu s-a observat ca o albină să meargă la alți stupi și să transmită mesajul primit în stupul propriu, ceea ce ar reprezenta un mod de transmitere sau de legătură. Concluzia: albina nu construiește un mesaj pornind de la un alt mesaj, Or caracterul limbajului este acela ca, independent de realitatea recent observată, să furnizeze un substitut al experienței care să poată fi transmis la nesfârșit în timp și spațiu, ceea ce e propriu simbolismului nostru și reprezintă însăși baza tradiției lingvistice.

În timp ce conținutul mesajului albinelor se reduce la o singură dată: hrana și că singurele variante pe care le comportă sunt legate de informații spațiale, limbajul uman are o infinitate de conținuturi. Asta pentru că mesajul albinelor este neanalizabil. Euthanasius și Ieronim nu pot percepe decât un conținut global, imposibil de descompus în elementele formatoare („morfeme”) pentru a le putea corela cu elemente din enunț. Limbajul uman se reduce la elemente care pot fi combinate în mod liber, morfeme și fone-me. Toate aceste observații subliniază diferența esențială dintre procedeele de comunicare descoperite la albine, la care nu e vorba decât de un cod de semnale, și propriul nostru limbaj, în care simbolul nu presupune o legătură necesară între referința obiectivă și

forma lingvistică. Așadar ce-l impresi-onează explicit pe Euthanasius? Fixitatea conținutului din mesajul albinelor, invariabilitatea acestui mesaj, raportarea lui la o situație unică, natura nedecompozabilă a enunțului, transmiterea sa unilaterală. Rămâne totuși semnificativ faptul că acest cod caracterizează insecte care trăiesc în comunitate. Deci și societatea este unul din factorii care condiționează limbajul.

Euthanasius năzuiește el oare a elabora un fel de cod universal în măsură să exprime proprietățile comune structurilor specifice „limbii” albinelor și limbajului omenesc? De ce nu? În viziunea lui Claude Lévi-Strauss [12] folosirea acestui cod va trebui să fie justificată pentru fiecare sistem luat izolat și pentru toate sistemele atunci când va fi vorba a le compara. Vom fi puși astfel în situația de a ști dacă a fost atinsă natura lor cea mai profundă și dacă ele constau sau nu în realități de același tip.

Limbajul este, cum scriam, un fenomen social. Primul fenomen care evidențiază cel mai clar cele două caractere fundamentale care oferă posibilitatea unui studiu științific este situația conductelor lingvistice la nivelul gândirii inconștiente. Limba trăiește și se dezvoltă ca o colaborare colectivă. Datorită fonologiei, s-a ajuns la realitățile obiective ale limbii, care constau din sisteme de relații, care sunt, la rândul lor, produsul activității inconștiente a spiritului. De aici întrebarea lui Euthanasius: o asemenea reducere poate oare fi întreprinsă și pentru alte tipuri de fenomene sociale? S-ar putea admite că diverse forme de viață socială sunt substanțial de aceeași natură, adică sisteme de conduite dintre care fiecare este o proiecție pe planul gândirii conștiente și socializate a legilor universale care guvernează activitatea inconștientă a spiritului?

Albinele - să ne amintim - nu merg la alți stupi ca să le transmită mesajul primit în stupul propriu. Însă femeile unui grup circulă între clanuri, neamuri, familii, fiind ele însele „mesajul” (și nu, ca în limbajul propriu-zis, cel purtat de către cuvintele grupului

care circulă între indivizi). Recunoaștem toți că cuvintele sunt semne, dar, printre noi, poezii rămân singurii care încă nu știu că ele au fost și valori, în schimb, grupul social consideră femeile ca valori, de un tip esențial. Cezara înseamnă, și ea, o valoare care se poate integra în sisteme semnificative. Am putea fi surprinși că li se atribuie femeilor rolul de elemente într-un sistem de semne. Să fim atenți, totuși, că, dacă cuvintele și fonemele au pierdut - de altfel mai mult în aparență decât în realitate - caracterul lor de valori și au devenit semne, aceeași evoluție nu s-ar reproduce integral în ceea ce privește femeile. Contrar femeilor, cuvintele nu vorbesc. Femeile sunt senine și, totodată, producătoare de semne. Demonstrația noastră are ca scop ambiția lui Euthanasius de a depăși într-o zi antinomia dintre cultură, care este un fapt colectiv, și indivizii care o încarnează, fiindcă, în această nouă perspectivă, pretinsa „conștiință colectivă” s-ar reduce, la nivelul gândirii și al comportamentelor individuale, la expresia unor modalități temporale ale legilor universale în care constă activitatea inconștientă a spiritului.

3. O istorie a secundarului

Ca să pun cumva punct voi promova o nouă inserție bibliografică. În „O teorie a secundarului”, Virgil Nemoianu [13] sesizează pericolul legat de orice imagistică de fundal a unei epoci de aur sau a vreunui alt topos utopic. De la Eminescu ne-am ales cu speranța că o reînnoire cosmică este de așteptat ca o regenerare luminoasă și unitară; ci nu ca nivelare, încheiere și unificare a discursului centralizat, care ar duce la mânia (ci nu la rațiune și ordine). Ordinea din stupul albinelor e transironică? Poate! Ce model de societate imaginează finalmente gânditorul român, ale cărui categorii și structuri estetice și literare ademenesc substanța greoaie și riguroasă a direcționării istorice și gnoseologice într-un fel de grădină a plăcerii și pe meandrele unor căi labirintice din Insula lui Euthanasius și a lui Ieronim ca renaștere a celui dintâi

sau cum ar observa Michel Foucault ca similitudine (donare) a acestuia?

În scrisul eminescian are loc un fel de răsucire a explicitului în implicit, a exotericului în esoteric. În proza sa, imaginația literară se aliază cu ființa umană, oferind o metodă de organizare a unei realități, alternativă aceleiași realități și totuși antimimetică, abordată de manieră proemzială realfantastă. Sau avem de-a face cu semnele care se autoimpun ca mimetice, dovedindu-se, însă înainte de toate, antimimetică? O analiză eficientă a conceptului de mimesis în realitatea sa istorică trebuie să pornească de la faptul că autorii și cititorii au de-a face, în general, cu macro-imagini precum această societate idilică din «statul albinelor», reînstituite și reconsacrate drept autoimagini, căci Eminescu a pătruns până în inima structurilor culturilor tradiționale.

Modelul imaginarului pedagogic eminescian își are trăsăturile lui specifice: pare o stenogramă; ca semn, însă, este doar semiarbitrar (iconic). Se comportă ca un filtru, selectând părți din realitatea istorică sau simplificându-le, în conformitate cu propriile reguli stilistice intrinseci. pentru a le transpoziționa în transistoric. Poate că ar fi util să privim această dilemă a mimesisului literar ca pe un fel de repetiție cu diferență a acelor aporii ale limbii și realității. Pe lângă faptul că la Eminescu imitația poate să însemne analogie și intenție, ea trece, glorios și transtextual, dincolo de modelul reproductiv stenografic sau imagistic; îl prelucrează, manipulează, explorează, (re)descoperă, (re)inventează etc; obține astfel o imagine deviantă a realității istorice, legată de ea și totuși contrară ei.

Cum Virgil Nemoianu sigur este un adept al eminescianismului „conservator” și „reacționar”, voi utiliza și pe mai departe unul din capitolele tomului său dedicat triadei literatură - progres - reacțiune, ca să-mi rotunjesc plauzibil demonstrația de față.

Scriam în prefața și respectiv postfața la ediția-mi pretențioasă, îndrăzneată, a prozei eminesciene, intitulată

europăean „O istorie frumoasă: Ieronim și Cezara”, că fiind o operă mai pregnant imaginară va folosi modelul (stupului) mai mult ca punct de plecare. Premisele ipotetice sale lumi insulare, transplatoniciene, idilice în esență, converg, violent/sacrificial, într-o puternică reacție la istorie. Astfel MODELUL iese relativizat, deformat, tratat ironic, căci autorul român a reacționat la el, la tirania lui, făcând diferența, în planul imaginarului literar, dintre imitație și creație. Modelul i-a oferit scriitorului transmodern avant-la-date un suport ferm; a reprezentat pentru acesta o versiune convenabilă (cristalizată [14]) a realității - substitutul ei ideal. Energia literară creatoare s-a concretizat în modelul uman emergent și simultan transdescendent/transcendent. Modelele umane ale lui Eminescu din „O istorie frumoasă: Ieronim și Cezara” funcționează deci - cum scriam și mai sus - ca puncte de convergență pentru aspirațiile unor segmente largi și importante ale societății; joacă rolul unor figuri centrale ale căror idei și valori pot marca pictura, muzica, literatura, sociologia, pedagogia, politica, filosofia, atitudinile religioase și moravurile unei întregi epoci.

Proza eminesciană este veridică, verosimilă dar și transveridică, neverosimilă. O conștiință colectivă se exprimă totuși prin individualitățile ei marcante, capabile să elaboreze universuri literare coerente; infrastructurii socio-economice îi corespunde, prin vocea lui Eminescu, o suprastructură hermeneutico-poetică; imaginarului pedagogic fenomenologic - unul numenologic; în cadrul lui densificat, intensificat, personaje și naratori se transformă în variante ale unuia și acelui model; și tot așa, Erwartungshorizontul au(c)torului junimist este îndreptat către o imagine compozită a cititorului dar a unui cititor obligat să sesizeze că modelul uman se poate afla îngropat adânc în text, atât de adânc încât să-l transcedă în ambele sensuri: catabasic și anabasic. Dezgropată, structura de adâncime a eroului romantic oferă acestui cititor universal nucleu focalizant-iradiante exemplare:

visătorul fantastic, ascetul repliat în sine însuși, utopicianul autoironic și lucidoludic, filosoful transgresiv, artistul de penel sau de liră etc. Această macro-imagie îngropată, care e modelul uman transpedagogic și transmodern, nu reprezintă numai o figură individuală cristalizată profitabil, ci o configurație de valori deopotrivă tradiționale și avangardiste.

Dacă la începutul secolului al XVI-lea, scriitorii aveau la îndemână, ca pe o resursă posibilă, modelul uman, bine conturat al Iluminismului neoclasic, romanticii îl vor dezlămită în spațiotimp, vor sonda abisul psihic, vor accentua partea nocturnă a vieții, proclamând *calitățile grădinii libere* (s.m., I.P.-B), evocând peisaje exotice, cultivând atracția exercitată de mitologiile nordice sau căutând o viață materială, simplă - aceea pe care o trăiesc, din propria voință, Euthanasius și Ieronim, deveniți acel model nou, de sorginte, repet, romantică și care a apărut, în jurul anului 1800, din acumulările secolului XVII. Acest principiu central sau unificator era exact acea conștiință extinsă: în timp, în spațiu, în varietate, dar mai ales în profunzime. Or, astfel aporia învățătură extinsă/învățătură intensă a ieșit din încremenire, nemaifiind antinomic transfigurată, ci devenind o uriașă „foame de totalitate”, care se manifestă la Eminescu, Blake, Novalis, Holderlin, Schelling, Coleridge, Wordsworth ș.a.. Voi descrie deci și eu romantismul eminescian - ca element constituent al pedagogiei sale alternative ca fiind - ca să-l citez pe același Virgil Nemoianu „o secularizare a conflictului biblic Eden - cădere - mântuire și *transformarea* (s.m., I.P.-B) lui în inocență - alienare - regenerare”. Scopul final al romanticilor rezidă în această dorință de regenerare a potențialului uman, identificând eul cu „natura și/sau divinitatea”. Acest model uman - subliniază Virgil Nemoianu - „este exploziv în esență, absolut ca viziune și intenție”, și, prin urmare, Eminescu îl va preschimba prin împlânzirea eroului sau a modelului reprezentat printr-o

macro-imagie îngropată, difuză, subterană, criptică în ultimă instanță, în vecinătatea misterului și a suprarealismului în concluzie, modelul de societate eminescian ar putea fi definit drept paradigmă a unor secțiuni *transversale* (s.m., I.P.-B.) prin realitate, energia lor provenind dintr-un sistem coerent de valori. Este totodată un topos extins, o imagine amplă, un construct estetic selectat cu grijă, dar și o intensificare a referentului și a metalimbajului, mediator între gândirea abstractă și multiplicitatea confuză a realității. A acelei realități pe care geniul lui Eminescu a transferat-o, transformând-o, dintr-o exterioritate alienată într-un mediu interior coadaptat.

Bibliografie:

1. Mihai Eminescu. Publicistică, Chișinău, Cartea Moldovenească, 1990, p.258;
2. Vezi Mihai Eminescu. O istorie frumoasă: Ieronim și Cezara; ediție îngrijită, studii, comentarii, note de Ion Popescu-Brădiceni; editurile Cogito (Oradea), Napoca-Star (Cluj-Napoca), 2006;
3. Lucian Tamaris, Reîntoarcerea la Eminescu, editura Eminescu, București, 1999, pp.161-173;
4. Basarab Nicolescu, Transdisciplinaritatea. Manifest, traducere de Horia Mihail Vasilescu, Polirom, Iași, 1999, pp.80-88;
5. Adrian Lesenciuc, Mișcarea de re(e)voluție, în Aisberg, serie nouă, An III, nr.1, ianuarie 2008, pp.29-30;
6. În Ion Popescu-Brădiceni, Scriitorul transmodern: neohenneneut și mântuit al cuvintelor, editura Napoca-Star, Cluj-Napoca, 2006, pp.92-106;
7. Vezi și Ion Popescu-Brădiceni, Metodologia focului viu, editura Napoca-Star, Cluj-Napoca, 2007, pp. 122-136;
8. Sorin Antohi, Civitas imaginalis. Istorie și utopie în cultura română, editura Polirom, Iași, 1999, pag. 117 și următoarele;
9. Vezi și Maurice Maeterlinck, La vie des abeilles, Pasquella, Brodard et Taupin, Imprimeur Relieur, Paris-Coulommiers - France, 1963, Le livre de Poche, (cărțile III și VII);
10. Vezi Francis Fukuyama, Sfârșitul istoriei și ultimul om, traducere de Mihaela Eftimiu, editura Paideia, București, 1992, p. 286;
11. Émile Benveniste, Probleme de lingvistică generală. Vol.L, traducere de Lucia Magdalena Dumitru, Editura Teora, 2000;
12. Claude Levi-Strauss, Antropologie structurală. Prefață de Ion Aluș, traducere de I.Pecher, București, Editura politică, 1978;
13. Virgil Nemoianu: O teorie a secundarului: Literatură, progres și reacțiune; în românește de Livia Szacz Câmpănu; Ed.Univers, București, 1997;
14. Vezi și Ion Popescu-Brădiceni: Cristalizarea hazardului; cu un argument de Virgil Bulat și o prefață a autorului; Editura Napoca-Star, 2008.

Gânduri de cititor

Referitoare la cartea “Flori de Sânziene” de Cecilia Gurgui

Vasile Ponea

De curând am primit cartea Cecilei Gurgui, am citit-o și mi-am notat câteva gânduri, pe care doresc să le prezint.

Cecilia Gurgui este autoarea cărții „Flori de Sânziene”, de o sensibilitate aparte, cu iz patriarhal, al cărei context emoțional poate fi decriptat și trăit de orice cititor, făcând abstracție de nivelul de pregătire al acestuia și cred că la momentul acesta este (era) nevoie de o astfel de carte.

Am observat, chiar de nu este materializată fizic - cartea are două părți:

- prima parte ale cărei încărcături emoționale și chiar pasaje inedite creează fiorul de bază al expunerii, de un conținut fluent, ierarhizat logic, al vieții fiecăruia dintre cei crescuți la sat, plecând de la raiul copilăriei și până la grijile maturității. Viața e *petrecută* de anotimpuri :- obiceiurile de muncă de la țară - clăcile, punerea cânepii în baltă la topit etc. și poeta concluzionează plastic, și pe bună dreptate „că țaranul de greul pământului nu obosește niciodată”, „iar de dor de părinți aș sparge zidul vieții”.

Densitatea expunerii se împletește cu deosebita sensibilitate feminină acută a autoarei și generează o lucrare de un bun augur pentru ziua de azi cu atâtea metehne. Întâlnim aici exprimări și sintagme de o candoare deosebită. Citez: „prin copilărești păcate”; „nu risipiți secunda puneți-o la păstrat”, „femei frumoase-n gând trebuie acasă”, „comoara

copilăriei este un veșnic bulgăre de vis”, „o viață neîntinată este țara fericii”, iar prin acestea toate cobori la rădăcini. Se desprind armonia și diviziunea muncii în familie în poemul „Seară de seară” în care se concluzionează plastic: „seară de seară mama și suveica formează o pereche” - la țesut.

Imagini firești și dinamice dăinuie ca-n poemele lui Topârceanu.

Autoarea ne prezintă o poezie pastelată, descriptivă clasică, pe ici pe colo semănând cu pastelurile lui Alecsandri și care cu siguranță se va lipi de sufletele curate.

Partea a doua a cărții mi se pare mai diluată, tocmai pentru că reia o serie de idei, principii, modalități de exprimare, stări de spirit din prima parte, dar oarecum pe alte tonalități. Autoarea stipulează la un moment dat - ”ne-am întrecut cu timpul, cu viața ne-am jucat și pe nesimțite ne-am prea maturizat”.

Sunt prezentate obiceiuri logice lumești din viața satului, dar aducând și unele critici duioase – vezi în poemul **Moș Ionică**: */Bătrânețe vremuri grele! / vai de păcatele mele! Câte-am dus și câte-am tras,/ Cu nimic n-am mai rămas:// Stau bolnav singur în casă/ Și mă-ntreb cui îi mai pasă/ c-am trăit în sărăcie./ N-am știut ce-i bogăție.// Trece timp încet se scurge./ Nici fata la el n-ajunge!/ Se uită peste pridvor/ Și iar il seacă un dor.// De-o veni azi un copil./ Să-l aud intrând tiptil/ M-aș scula- bolnav cum sunt-/ Mulțumind Duhului Sfânt.//*

Să-l pun bucuros la masă/ C-a venit și el acasă!// Să-i dau nuci, ouă și vin,/ Să-mi mai treacă din venin!// Seara singur pleac-agale/ O ia-ncetișor la vale/ În ciomag, șchiop de-un picior,/ Dând binețe tuturor.// Trece azi și vine mâine,/ E amar codrul de pâine:/ Singur tot mai singur, cuc/ Îmi vine lumea s-apuc!//

Își plânge cu dor amarul, și-a dus greul cu durere, dar în suflet c-o speranță. Că-i va ieși în față vreun copil, vreun înger sfânt dat de Domnul pe pământ, ca pe loc să-l lumineze, drumu-i să-i însenineze. În zadar în poartă stă și așteptă cineva să-i dea binețe. Toată viața-a dat povețe, dar cel tânăr, prea năuc, *l-a uitat și, singur cuc, și-a găsit calea „cea dreaptă”*: *de tată să se despartă!*

Poeta personifică suav și inteligibil stejarul, teiul, plopul și altele.

Deosebit de plastic remarcă hora satului: „și zidul lor de umeri o lume-ntreagă strâng”, dar și multe altele ne mai trebuie, care să strângă laolaltă, în armonie Națiunea Română.

Ca o caracteristică aparte a cărții, aș menționa faptul că după fiecare poem versificat în stil clasic, urmează un prozopoem, în majoritate de câte 4- 6 rânduri, care de fapt sintetizează conținutul poemelor.

Prezentarea grafică este foarte plăcută, iar introducerea din carte făcută de criticul Gheorghe Grigurcu îi dă atestatul.

Felicitări autoarei și putere de selecție și de muncă în viitor!

Poezii pentru copii

Cecilia Gurgui

Ce n-aș da...!

Ce n-aș da să fiu iar fată,
Să mai fiu copil o dată,
Să găsesc izvor în iarbă
Să dau tuturor să soarbă!

Și de-ar fi să fiu iar fată,
Să mai fiu copil odată,
M-aș visa-n vacanța mare
Răsfățată doar de soare.

S-alerg cu părul în vânt
Să mă desprind de pământ,
Zorile să îmi zâmbească,
Primăveri să-mi înflorească.

S-aud fete hăulind,
Turmele de oi trecând,
Sunet de talangă-n vânt
Și ciobanii fluierând.

Să fiu iar copilul verii
Și să simt misterul serii.
Să am picioarele goale
Și să simt țărâna moale!

Să mă urc la muica-n măr,
Să găsesc scorbura-n păr.
Să fiu apă, să fiu vânt
Să n-am stare pe pământ!

Copilărie

Cu picioarele goale, ținându-ne de mână,
Feriți ne jucam, pe drum, în țărână.
Jucam pitulușul, peste tot ne-ascundeam,
Garduri și pârliazuri - toate le săream.

Ajungem în Șeștoara. Și cârdul de boboci.
Speram să prindem pește! Plecam cu mormoloci.
Apoi, la scaldă! O apă mică... Și pietre și cânepă avea
În ea ne bălăceam. Și cât ne mai plăcea!

Mai sus, apa săpase în mal. Era mai adâncă.
Îi priveam pe cei mari de pe mal cum se-aruncă.
Înotau, se scaldau în oglinda curată și lină.
Îi pândeam dezbrăcați!; eram mici ca să avem vreo
vină.

Azi, suntem mari, căci vremea a trecut.
Maidanul și apa - toate-au dispărut!
Pe locul acela rugii au crescut.

Pe vale mai vezi oi și vaci la păscut.

Comoara

Citiseam „Cireșarii” și-n ochi aveam scânteii.
Dorința de-aventură ne transforma în zei.
Alergam prin poiana cu izmă și cu flori,
Ne-afundam în păduri ca să găsim comori.

Prindeam în palmă ghinde. Și pietre marmorate.
Câte un con de pin pe crengile-aplecate.
Sub lăstăriș, în noapte, un mic arici pitit
Pe-o pătură de mușchi - loc bun de odihnă!

Ne cățaram în copaci, pe furiș, cu ochii în cuibare
Cum puii mici, plăpânzi, țipau după mâncare.
Pe poteci alergam, beam apă din izvor –
Mai simt și-acum al ei dulce fior!

Cutreieram păduri și văi misterioase,
Găseam știubeie-ascunse în malurile roase,
Mergeam pe Apa Vie,-n Măgăoaia, în Dealul boieresc
De piscul lui Dobre Licureasa cu drag îmi amintesc!

Copilăria, comoară dulce, rămâne undeva,
Acolo, între stele, în amintirea mea.
Curată, nentinată-un bulgăre de vis!
Frumoasă, ferecată, de viață neatins.

Bunica

Nimic nu mă oprea s-alerg spre casa mică.
Acolo m-aștepta frumoasa mea bunică.
Înaltă, mereu dreaptă, cu ochii verzi și calzi.
Trăiesc copilăria. O mai păstrez și azi.

Pământul vechi din tindă, din ambele odăi,
Îl simt și azi în tălpi... e cu miros de tei.
Iar pe pridvorul vechi se leagănă în vânt
Găleata ei de apă. Și cana de pământ.

Patul de lemn, salteaua de paie și scoarța cea de lână
Îmbrăcau în lumina căsuța - adevărată zână
Ne spunea povești cu frați și cu părinți.
Iar pentru noi, copiii, aceștia erau... prinți!

Povești despre războaie și despre oameni răi,
Cu fete prea frumoase ascunse printre văi.
Povești cu fete hâde, strigoi și vrăjitoare
Ziua părea mică, oricât era de mare.

Vara

Vara e-n toi, pădurea toată-i verde.
Iar soarele-arzător acolo nu te vede.
Se roagă paparude și umblă la udat
Ca seceta s-alunge mult dincolo de sat.

Se unduiesc în valuri, se unduiesc ușor,
De prea mult galben, lanuri se-nghesuie cu spor.
Pe puntea plină ochi de spice-auriu curat!
E semn că Dumnezeu a binecuvântat.

Iar, de te uiți în zare, vezi câmpul plin de flori.
Și fânul, ca mătasea, cu multele-i culori.
Mirosu-amețitor te-mbată și te-mbie
Să locuiești pământul ca pentru-o veșnicie.

Nu uiți vreodat' o vară cu macii purpurii
Ce-s presărați cu grijă în lanuri aurii.
Și multe flori și-albastre petale de cicoare
Se scaldă cu plăcere în razele de soare.

Cosașii

Mi-e dor de țărani mei, simpli și buni,
Ce nu așteptau niciodată minuni.
Treceau dimineața cu coasa-n spinare,
Spre lunca întinsă și fără hotare.

Ele-au coșuri pe cap și furcile-n spate.
Spetit-au să facă mâncarea din noapte.
Urmează bărbații cu fețe tăcute, arse de soare,
În coș au pus de toate: apă și turbă, ceapă și sare.

Și munca începe; fânul se lasă vrăjit
De viersul cosașului nicipând obosit.
El scrie-o poveste cu brazde în floare,
Pe-o foaie de câmp în cripet de soare.

E timp de-ndrăznit, e vreme de iubit
În aroma mirosului de fân cosit.
Căpițele de paie ascund iubirea lor,
E darul convenit și așteptat cu dor.

Bănuții

Aveam cinci anișori. Și primele ghetuțe.
Mă răsfațăm în ele. Și-aveam niște hăinuțe...!
Dar talpa la ghetuță s-a rupt. Iar tata supărat
M-a dojenit în taină. Apoi m-a sărutat.

Striviți de griji, de multele nevoi,
Doar mie-mi cumpărau. Ei se lăsau apoi.
Ai mei strângeau bănuții, cu trudă și sudoare
Să-mi ia câte-o hăinuță în zi de sărbătoare.

Iar amintirea tatei rămâne veșnic vie.
Costum maron, cămașă albă, pălărie.
Uite-o și pe mama-n taioar, fustă plisată,
Pantofii cu baretă și-o bluză tricotată.

Timpul n-a stat, nici nu l-am simțit.
Și, iată, deodată, domnișoară m-am trezit.
Întorc filele cărții, cu mare-nfrigurare
Mă văd și simt și astăzi prima-mbujorare.

M-au dus la primul bal. Și eu am fost aleasă!
I-am cucerit pe toți - eram cea mai frumoasă
În rochia mea cea albă, dantelă de mătase,
Lucrată la un fir în nopțile geroase.

Câinele Nero

Scâncind de frig și foame, și mic și zgribulit,
Într-un tufiș, departe, de tata a fost găsit.
Și ochi în ochi se uită, un om și un cățel.
Că doar din milă-i raiul. Și milă-i e de el!

Sub braț 1-a luat, și l-a crescut, la ușă, lângă scară,
Iar mai târziu și casa-i era-n grijă. Și totul pe afară.
Și zi de zi, mai mare, mai bun și mai deștept.
Purta celor din casă, și dragoste - respect.

Răbdător, aștepta. Nu-mi lua pâinea din mână.
Știa că îi sunt ca o mică stăpână.
Urma pe tata-n lume, cuminte, bucuros,
Îl iubea foarte mult și-i era credincios.

Într-o zi, cu mirare, auzi că-i strigat.
Cu glasul-aproape stins stăpânul l-a chemat.
L-a mângâiat pe cap. Și-a luat „la revedere”,
A-ntins și el lăbuța, uitându-se cum pier.

L-a căutat zadarnic, l-a așteptat să vină.
Acolo, la mormânt, a stat o săptămână.
Apoi s-a-ntors acasă. Și iar l-a căutat.
Trist și-abătuț, în lume, din nou el a plecat.

Umbla, tot stins, o umbră, pe drumuri, nemâncat,
Fără rost pe lume. Și slab și supărat,
În așteptare speră, ca-n viața de apoi
În ochi să se privească și iar să fie doi.

Poeme

Constantin Stancu

Peștele cel mare

Se ceartă, se contrazic,
cred că au mereu dreptate,
dar nu văd că toate acestea se petrec
în pântecul peștelui cel mare ce străbate timpul,
visându-se vultur,

peștele acela care i-a înghițit spre dimineață,
tocmai trecea prin univers,
ei nu înțelegeau că toate durează trei zile,

se ceartă, se contrazic cu otrava în potire,
cu venin picurând pe tivul cămășii...

Falia

Resturi din ceva cu mult mai mare,
aerul se cabrează în dreptul lucrurilor,
flacăra ce arde fecundează apa,
dispar și peștii,
un gol între două celule,
apoi lumea o ia de la capăt,
uită ce a fost cândva,

în deșert încolțește sunetul în locul ierbii,
apoi un nou ritual fără legătură cu flacăra,

e mai comod, e mai frumos,
își spune scribul și intră în cuvântul carnivor...

Sângele tânăr saltă spre cer

Ninge peste câmpia română,
sângele tânăr saltă spre cer,
ninge cu furie, totul devine alb,
e un fel de împăcare cu bunul Dumnezeu,
anotimpul îngheață în gușa păsării de pradă...

Sub aripa ei albă, infinitul ca o posibilitate finită...

Piatra

Mă apropii de piatră pentru a mă primi
în ființa ei de nisip,
să pricep oasele cerului și ale deșertului,
iar piatra s-a mișcat puțin,
am căutat un punct de sprijin în inima mea,
dar piatra mi-a tins picioarele, umerii,
gândurile, cu umbra ei minerală de piatră ...

Acum puteam începe lucrarea,
eram bun de temelie, de zi,
eram pregătit pentru uitare,
mă făcusem piatră, în gură cu zidul prin care trec
martorii...

Mitul lui Zalmoxis

Ion Mocioi

Zalmoxis a fost împărat al Imperiului getic, în secolul al VI-lea î. Ch. A trăit între anii 569 și 475 î. Ch., respectiv 94 de ani¹. Noi traducem numele său prin expresia „împărat (sar) moș (mox), zeul (is)”. Trebuie să fie considerat un reformator al Geției de la Dunărea de Jos, cum au fost reformatori ai țărilor lor contemporanii lui binecunoscuți – Buddha, Zoroastru, Confucius, Lao-Tze și Pitagora. Și-a respectat zeii neamului tragic – pe Ares, Dionysos și Artemis². Cunoașterea privindu-l pe daimonul Zalmoxis o datorăm folclorului românesc³ și însemnărilor din izvoarele istoriei antice.

S-a spus că Zalmoxis a fost „primul rege-preot” al geților. Strabon, geograful, a precizat că Zalmoxis, „mai întâi, s-ar fi făcut preot al zeului cel mai slăvit la ei (geții), iar după aceea a primit și numele de zeu (theos)”⁴. Un alt geograf, Mnaseas (sec. 2 î. Ch.) a notat că „geții îl cinstesc pe Cronos, numindu-l Zalmoxis”⁵.

Părintele istoriei, Herodot, care ne-a lăsat câteva informații despre geți, îl prezintă indecis, pe Zalmoxis: „Fie că Zalmoxis n-a fost decât un om, fie c-o fi fost vreun zeu de prin părțile Geției”, care ar fi trăit înainte de Pitago-

ra⁶... Pe vremea lui Platon, un get îi spunea lui Socrate în termenii: „regele nostru care este zeu (theos)”... Alți istorici au vehiculat aceste informații. Mai târziu, Iordanes a concluzionat că: „cei mai mulți scriitori de anale spun că (Zalmoxis) a fost un filosof cu o erudiție de admirat...”⁷.

Istoricii români, mai reținuți, au precizat că Zalmoxis a fost zeificat numai după moartea sa, pentru că nu i se cunosc preoții din timpul vieții lui. Zalmoxis ar fi fost un rege-preot în slujba unui zeu mare al geților, nu ar fi fost nici semizeu. Totuși, a fost apreciat ca zeu, având în vedere precizarea lui Clemens din Alexandria, despre geți, că „cinstesc cu deosebire pe legislatorii și dascălii lor, numindu-i zei”⁸.

Popoarele care au origine getică au preluat mitul lui Zalmoxis de la dacii carpatini și l-au susținut de-a lungul istoriei, precum popoarele nordice și vestice ale Europei, între acestea fiind suedezii și spaniolii.

Astfel, cartea eruditului suedez Carolus Lundius, **Zalmoxis – primul legiuitor al geților** (Upsala, 1687) leagă mitul regelui get de istoria țărilor scandinave⁹.

Alexandru Busuioceanu, în cartea **Zalmoxis sau mitul dacic în istoria și legendele spaniole**¹⁰, leagă istoria poporului hispanic de mitul zalmoxian, reflectată de autorii antichității spaniole: Lucan, Seneca și Marțial (care au trăit înainte de cucerirea Geto-Daciei de către Traian), Pomponius Mela ș.a. Căderea Daciei sub Traian și eliberarea ei de Aurelian, confuzia dintre daci și goți, teoria getică a lui Isidor din Sevilla, încorporarea de către Rodrigo Ji-

menez de Rada a mitului dacic în istoria Spaniei și alte aspecte ale mitului Zalmoxian au creat și un curent prodacic în vestul Europei, care încă mai are ecouri. E, în fapte, o recunoaștere a primatului getic în istoria continentului.

Și, totuși, au fost exprimate și opinii românești care neagă zeificarea lui Zalmoxis în timpul vieții sale¹¹. Noi ne separăm de cei care doar „cred”...

Note:

1. CADAR, George, **Valahii Alahva, părinții Europei**, Baia Mare, 2012, p. 147. **2.** HERODOT, **Istoricii**, 5, 7. **3.** ȘEITAN, Gheorghe, **Zalmoxis în cântecul bătrânesc**, Ed. Dharma-Getta, Tulcea, 2003. **4.** STRABON, **Geografia**, 7, 3, 11. **5.** **Lexicul lui Photios**, (fragm.) 23. **6.** HERODOT, **Istorie**, cartea a IV-a. **7.** IORDANES, **Getica**, 39. **8.** CLEMENS din ALEXANDRIA, **Covoarele**, 1, 15. **9.** LUNDIUS, Carolus, **Zalmoxis – primul legiuitor al geților**, Upsala, 1687 – traducere în română de Maria Crișan, Editura AXA, 2002. **10.** BUSUIOCEANU, Alexandru, **Zalmoxis sau mitul dacic în istoria și legendele spaniole**, Ed. Meridiane, 1985. **11.** OLTEANU, Dan, **Religia dacilor**, Ed. Saeculum I.O., București, 2002, p. 27: „Noi credem că Zalmoxis a primit numele de **daimon** numai după moarte, deoarece în secolul VI î. Ch., niciun alt rege nu a mai fost divinizat pe timpul domniei pământene. Excepție fac faraonii, ce erau zei chiar și în timpul vieții. Este exclus ca Zalmoxis să fie iarăși o excepție așa cum doreș să-l vadă unii autori moderni.”

Poeme

I.D. Sicore

Lacrimi

Sunt ani de când zburat-ai în văzduh –
o, lumea-n care ești ce-i veșnică enigmă,
cine mai crede c-aci-i numai odihnă...
când caznele prea des s-ntrupă-n duh?!

Nu-ți cer răspunsuri clare ție
eh! – știu că imposibilul există,
pe cruce orice poză-i tristă –
de-ajuns s-o știi că-i veșnicie,
... și ochii-ți lunecă-n batistă!...

Fațetele istoriei

*„Istoria își bate joc de cei ce nu o cunosc,
repetându-se” – Nicolae Iorga*

Nu mai e liniște-n țară
... parlamentul îi tortură,
țara Doamne, stă să piară –
noi i-alegem, ei ne fură!...

Se fură tot ce se poate –
... crezi că cinstea îi un viciu,
că te-ntrebi unde ne scoate
așa-zisul „sacrificiu”!...

Măi să fie ce-a ajuns
biata noastră românie,

când și „Riga” ne e „uns”
tot cu-atare parșivime!...

„Unde ești tu, Țepeș-Doamne”
... cum zicea mai ieri Poetul,
căci de-o ținem langa-n toane...
(dându-ne cu stângu-n dreptul),

vom ajunge cum pirații
fără legi și crezământ –
gura cum la speriații,
devenindu-ne mormânt!...

Păcatul lui Tucidide

*„Toți își bat capul să schimbe lumea, dar niciunul
nu se străduiește să se schimbe pe el”
– Lev N. Tolstoi*

Sunt oameni pe care parcă-i văd
buni gospodari, creștini foarte cumiți,
și ei își reaminteau ce-a fost, și cred
că nu odată de soartă urgisiți,
își reproșau c-au stat de teamă copleșiți!...

Ooo! – căci viața-i viață, ea ți se impune
și tu n-o vrei nicidecum cum este...
înscrii în ea și ideal și nume,
te bucuri, te-ntristezi – ba voinicește
vrei chiar s-o lași ghid și de poveste!...

Da, se crede întruna, Doamne Sfinte,
că ce-ai în spate îi demn doar de uitat,
ce-a fost rămâne numai în cuvinte –
uf! – cu tine începe alt păcat,
pe care Tucidide ni l-a imputat!...

... Uităm istoria Doamne, întruna,
ne repetăm cu ochii tot închiși,
ne-atrage-n mreaja ei minciuna –
monahul din Arghezi, cum știm și el a zis,
să nu uităm de ochii plânși!...

că numai ei în zodii știu ce-i scris!...

Sufletul nu-i clovn să fie dichisit
„Ochi aveți și nu vedeți, urechi aveți și nu auziți” – Marcu/8, 17-18

Mască rămâi și azi ce-ai fost
 ... o strămbătură de-adevăruri,
 în viață joci ciudate roluri...
 prea des tu o întorci și prost –
 te-nalți tu mască, și la ceruri!...

Pe suflet mască, tu-l ignori
 ... cu fardul vrei să-l faci văzut,
 mă tem și eu că n-am putut
 să văd sub tine uneori
 ce-ascunzi subtil ce-i de temut!...

Îl scoți pe om din propriul EU
 ... îl vrei prea des și-o jucărie,
 i-acoperi chipul și-l vrei „muie”
 cu mască să se creadă zeu –
 ce glumă mască,-i și-n idee!...

Tu mască, scoți omul din om
 ... îl vrei probabil și-o găoace,
 cu sine însuși să se joace
 văzându-se cum un binom –
 egal cu el, așa se place...

Uf! mască, omenia nu-i un mit...
 ... omul cu fețe multe-i o lichea,
 îl poți vopsi, îl poți truca,
 rămâne-același neclintit –
 da, eroarea mască-i doar a ta,
 ... sufletul, nu-i clovn, să fie
 dichisit!...

Copilul nedorit

(fragment de roman)

Ion Gociu

Școala Primară din comuna Măru Roș

Ion Găvănescu, copil de țărani și bun de carte, a fost dat la învățătură ajungând institutor. Era fiul cel mai mare provenit dintr-o familie numeroasă, trei băieți și patru fete. Vara, în vacanțe, păștea vacile pe izlaz și când era nevoie, împreună cu părinții, de la arat până la cules, muncea cu sârg pământul, că aveau destul.

Ca elev al școlii normale, după modelul elevilor de la Liceul Gheorghe Lazăr din București, încă din anul 1913 a fost cooptat pe post de curier în cohorta „Asociația Corpului Cercetășia Română” din oraș. Fiind un tânăr bine făcut, apt pentru serviciul militar, după terminarea școlii normale este trimis la școala militară de ofițeri în rezervă și în anul 1917 este avansat în grad de sublocotenent în arma vânătorilor de munte, încadrat în Regimentul 4 Vânători. Până la sfârșitul anului 1919 participă la luptele duse de regiment, încheiate cu înfrângerea Armatei ungare conduse de comunistul Bella Kun. Întors acasă, a primit postul de învățător la Școala primară de șapte clase din comuna Măru Roș.

Prin poziția de cadru didactic și om de vază în localitatea unde a fost repartizat, prin înțelepciunea care-l caracteriza, învățătorul Ion Găvănescu a devenit membru al obștii, apreciat și iubit în rândul sătenilor.

Războiul Mondial se terminase, provinciile românești, Basarabia, Bucovina și Transilvania, se uniseră cu Regatul României, iar Regele Ferdinand I semnase Actul de înfăptuire a Statului Național Unitar. Învățătorul nou venit în comuna Măru Roș, ca participant la război, după căsătorie, beneficia de toate drepturile dascălilor însurați și încadrați la școlile din mediul rural, cărora prin Decret Regal de Împroprietărire, din 15 octombrie 1922, li s-au acordat două hectare de teren arabil, teren provenit din averile mănăstirești sau ale marilor moșieri, pentru care a plătit doar o sumă modică.

Bărbat chipeș, domol, flăcău cu

educație aleasă și mult bun simț, dascălu' Ion Găvănescu, de-acum pretendent la căsătorie, era curtat de fete din familii bogate, dar nu și de aceea care-i plăcea lui mai mult.

Printre săteni, dascălul Găvănescu s-a afirmat repede ca un bun sfătuitor. Comuna era plină de copii care nu mergeau la școală și Ionică, - așa cum îi zicea în cancelarie preotul comunei, popa Nicolae Mischie, ce predă în școală orele de religie - înainte de începerea anului școlar trecea din casă în casă, pe la fiecare familie de țărani și cu multă răbdare îi sfătuia „să-și dea copiii la școală!” argumentând că învățătura este singura lor șansă de a scăpa de sărăcie.

Când intra în curtea unui gospodar era primit cu mult respect și în fața lui bărbatul se descoperea iar femeia, orice muncă ar fi făcut stând jos, se ridica în picioare salutându-l cu „săru' mâna, Dascăle!” Până nu-i convingea, nu pleca și dacă feciorii erau prezenți pe bătătură sau la discuție, le oferea câte o *halviță* sau o bucată de zahăr *candel*.

*

Chiar de la începutul numirii lui ca învățător, de când venise în comună, locuia într-o casă mai la vale de prăvălia lui boier Alexe și în drumul lui spre școală trecea pe lângă ea. Era nedumerit de ce lumea din sat îi zicea *boier*; acestui țăran mai răsărit. Pentru el era doar un simplu negustor, ca oricare altul, asemănându-l cu Dumitru Vanghea din comuna în care s-a născut și unde, de nenumărate ori, era trimis de maică-sa cu bidonul să cumpere gaz pentru lampă, chibrituri sau sare, când se terminau.

Prăvălia era marcată de o firmă fixată deasupra scării de la intrare, scrisă pe o tablă din scândură frumos geluită, vopsită în albastru, cu litere albe ce atesta că acolo se află prăvălia lui Alexe Grofu pe care indica:

**Intrați cu încredere
la**

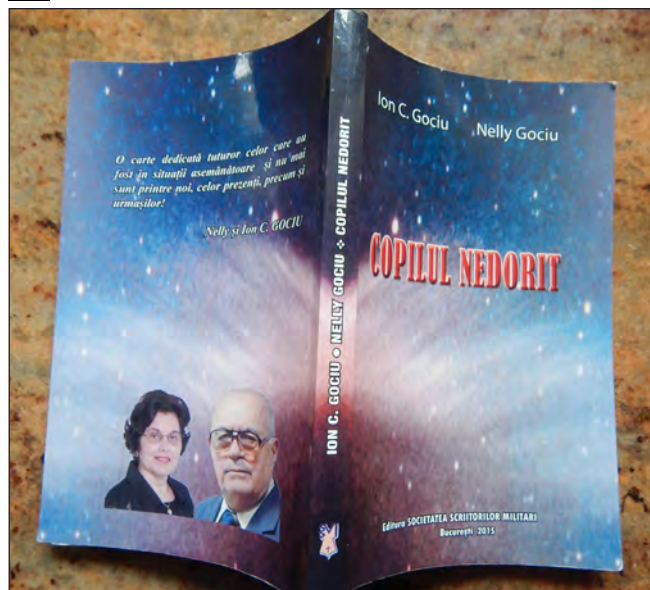
Alexe Gofu

**cea mai veche și mai bine
aprovizionată**

Prăvălie

Patentată din 1895

Privită cu atenție din cale, casa cu prăvălia lui boier Alexe, că avea două, era una dintre cele mai arătoase din comună, dacă nu chiar prima și etala bogăția ce o deținea proprietarul. Clădită într-o curte largă la a doua răsruce în drumul lui spre școală, din prima zi i-a atras atenția, că aco-lo, stăpânul trebuie să fie un om avut. Clădirea era făcută din cărămidă la parter și grinzi din lemn la etaj în care erau dispuse mai multe camere și bineînțeles nu-i lipsea beciul. Pe partea opusă erau înșirate: hambarele, pătulul pentru porumb lungi și spațioase, alăturate de o pivniță; iar în fundul curții, închizând careul se aflau grajdurile pentru cai și bovine, cotețele pentru păsări și un imens șopru ce adăpostea puținile pentru fermentat pru-nele toamna, vetrele unde erau așezate povernele pentru făcut țuica și nenumărate unelte și atelaje.

Înainte de a păși pe podețul de peste șanțul din fața prăvăliei, dascălul se opri și citi cuvânt cu cuvânt tot ce era scris pe firma ce îndemna pe drumeții interesați să intre cu încre-dere, „că aici găsește tot ce are nevoie.”

„Probabil, că un țăran puțin școlit a citit-o și neînțelegând ce-i *boagerie* a confundat semnificația cuvântul cu cea de boier. Pentru faptul că avea avuție multă și mai era și negustor cu pră-vălie mare unde avea de toate, plugarii îl răsfațau cu apelativul de boier. Da' poate chiar l-au con-fundat cu un latifundiar ungur din Ardeal, că acolo boierului i se spune grof! La câți neștiutori de carte și săraci sunt în comuna asta, nimic nu-i de mirare!” cugeta învățătorul când i-a călcat prima oară pragul. Deasupra intrării în prăvălie, avea agățat de un arc un clopoțel ce avea rolul de *paznic credincios*. Lovit de rama ușii când se deschidea da de veste că a pă-truns cineva, răsunând de două ori cristalin, *clinc, clinc*.

„Dacă părinții mei cu atâta pământ și-au făcut doar o casă obișnuită cu trei camere și o pivniță alături de un fânar înseamnă că acesta, pe nume Alexe Grofu, posedă o avere considerabilă, e tare pricopsit. Dar în fond, ce mă interesează pe mine ce hram poartă un negustor/moșier ca ăsta!?” a cugetat domnul dascăl când a trecut prima dată pe lângă prăvălia sa.

Fragment din romanul „Dorința”

Silviu Doinaș Popescu

SUNT ÎNAINTEA TIMPURILOR în care trăiesc. Nu mă potrivesc în fotografia mondenă a secolului 21. În țara consumatorilor de lotus, sunt un bărbat total diferit. Iau pachetul de Lucky de pe masă, îmi aprind o țigară și mă așez pe canapea.

Mă uit la un film de Woody Allen. În cadă, o floare de lotus plutește în apa murdară de rufe, își trage nutrimentele din detergentul amestecat cu balsam și mizerie (praf, nisip din atmosferă și funingine de la gazele de eșapament).

Îmi plac filmele independente, producțiile mici care tratează subiecte captivante.

Când simt nevoia unei schimbări, întorc pătura pe partea cealaltă (pătura de pe pat), îmi schimb tricoul și îmi las părul să crească. Asta pentru mine. Pe stradă merg pe partea opusă, îmi schimb ringtoneul la mobil și contemp lu un nou sistem de operare, ubuntu sau mac os X snow leopard, la un laptop nou, la un Tv nououț, la un espresso în care să îmi pregătesc Nescafeul în fiecare dimineață, la un service al mașinii. Apoi la mobilier nou, o bucătărie spațioasă și o baie modernă pentru ea, o vizită în studioul Top Gear – pentru mine.

Îmi place Cirque du Soleil. Este un circ mistic, o legătură între prezent și trecut. Iar eu trăiesc în trecut. Prezentul nu merită atenția mea. Un singur pilon de rezistență am în prezent – ea.

Mă ține ancorat, așa cum ții un vapor de marfă ancorat în port în timpul unei furtuni ca să nu fie luat de curenții puternici și aruncat în derivă.

Afară e frig și nu îmi place. Iarna, temperatura pe Marte ajunge la – 140 °C. Acolo e atât de frig încât dioxidul de carbon se transformă în gheață iarna iar vara gheața carbonică se sublimează, reîntorcându-se în atmosferă. Amestecul de gaze rarefiate de pe Marte nu asigură o presiune atmosferică suficientă. Dacă aș ieși la o plimbare pe solul marțian, lichidele din corp mi s-ar evapora instantaneu. În cameră temperatura scade o dată cu venirea serii. Și iarna, seara vine prea repede. Dacă stau pe loc, simt frigul cum se instalează în corp, întâi în picioare, mâini, urechi și apoi în restul corpului.

Aerul e toxic, mă feresc să respir direct. Îmi leg un fular în jurul gurii și al nasului și mă bag sub pătură. Gazele otrăvitoare, care intră prin zonele neetansate ale ferestrei, ușii de la intrare și prin gura de aerisire

se preling în pat, lăsând dăre galbene și transformând tot ce ating în stane de gheață.

Ce frig e aici! Îmi zic și trag căciula mai adânc pe cap.

Sunt în camera de cămin cu Alex. Ne pregătim să fumăm marijuana culeasă și uscată de el manual. Stau pe covor cu picioarele încrucișate și vorbesc aiureli cu el. Îmi simt corpul mai ușor și picioarele moi. Mă prăbușesc în interiorul patului ca într-un tunel vertical dar căzătura mi-e amortizată de o atmosferă gelatinoasă.

Nu-mi mai pot coordona gesturile iar paranoia se instalează rapid. Am impresia că cineva bate la ușă, să fie oare poliția, să ne fi descoperit? Muzica merge încontinuu. O percep la un alt nivel al înțelegerii și nu-mi dau seama când adorm. Visez că ar fi un câine în cameră și latră lângă mine. Mă trezesc speriat și reușesc să-l deranjez și pe Alex. Îi povestesc visul după care adormim la loc.

Dar senzația rămâne acolo, întipărită în fiecare neuron și celulă a corpului. Aud un sunet ascuțit, ca un sine¹, cu urechea stângă. E atât de puternic încât simt că îmi secționează emisfera stângă ca un bisturiu. Un atac de panică vine și trece în decursul câtorva minute.

Simt o prezență demonică în balcon. În ultimul timp am avut multe coșmaruri noaptea. Cred că erau terori nocturne, pentru că de fiecare dată mă trezeam agitat. Într-o noapte m-am ridicat din pat și m-am dus pe balcon. Am deschis fereastra și m-am aplecat. Cristina m-a tras de mână și m-am trezit brusc. Pavor nocturnus² nu mă afectase până atunci. În același epi-

1 O undă sine reprezintă un sunet artificial cu frecvență înaltă creat de Hermann von Helmholtz, folosit deseori în muzică, fiind un punct de pornire pentru majoritatea sintetizatoarelor. Poate fi asociat unui țuiit foarte ascuțit.

2 *Terorile nocturne* sau terorile somnului sunt expresia extremă a continuumului nosologic, ce include *somnambulismul*, și sunt episoade de teroare extremă și panică, asociate cu vocalizare intensă, mobilitate, și grade înalte de descărcare vegetativă. Individul se ridică, sau se scoală, de obicei în timpul primei treimi a somnului nocturn, cu un țipăt de panică, adesea se repede spre ușă, ca și cum ar încerca să evadeze, deși foarte rar părăsește camera. Eforturile celorlalți de a influența evenimentul de teroare nocturnă pot de fapt să ducă la o frică și mai intensă, deoarece individul nu numai că este relativ nonrespondent la astfel de eforturi, dar poate deveni dezorientat pentru câteva minute; la trezire, de obicei, nu are amintirea episodului. Din cauza acestor caracteristici clinice indivizii au un risc mare de

sod nocturn visasem că eram cazat într-un hotel cu un parc mare în spate. Eram în hainele de somn și rătăceam fără țință pe aleile parcului.

Mă urmărea ceva (întotdeauna în visele mele mă urmărește ceva care vrea să îmi facă rău – de multe ori aceea prezentă malefică ia forma unei bătrâne sau a unui bărbat bine făcut) iar eu nu reușeam să îl fac să-mi piardă urma. Îi simțeam respirația în ceafă. Îmi amintesc foarte clar senzația de teama primordială, de panică și de neputință. Aveam picioarele grele, ca atunci când încerci să fugi prin apă sau să înaintezi prin nămol. În unele nopți reușeam să scap trezindu-mă brusc, în alte nopți mă împiedecam și apoi mă trezeam din reflex.

Ca să scap de prezența aceea care mă urmărește în vise, de multe ori mă ridic de la pământ și zbor, sau mai bine zis, levitez într-un punct și astfel acel rău nu mă poate atinge.

Ieri am trecut pe lângă o femeie care m-a salutat și mi-a zâmbit. Nu știu cine este și, mai important, nu știu de ce am sentimentul că o cunosc. Era blondă cu nuanțe închise de castaniu, elegantă. Avea o timiditate atrăgătoare dar și o expresivitate în privire.

Mă întorc de la serviciu, e seara târziu, ora 9.30 PM. Merg pe același drum de fiecare dată și, când mă apropiu de casă, îmi scot mobilul și mă uit la ceas, sperând că nu e atât de târziu.

Intru în scara blocului, verific corespondența, scot tot din cutia poștală și mă uit la ele fugitiv, în timp ce urc scările. Stau la etajul 13 așa că obosesc de fiecare dată când găsesc liftul defect. Odată ajuns acasă, îmi agăț cheile în cuier, mă descalț, îmi dau geaca de piele jos și las geanta undeva pe jos, lângă teniși.

Intru în camera de zi și mă arunc în pat. Dau drumul la Tv și îmi aprind o țigară. Deschid fereastra și ies să termin țigara. Las pe Discovery World și aprind laptopul, ca să mă trezesc la loc în pat, obosit.

ANDREI ERA TRIST pentru că se trezea în același loc, același apartament, același pat. Cafeaua și țigara, apoi își săruta iubita, se încălța, cobora scările,

rânire în timpul episoadelor de teroare nocturnă.

se urca în mașină și pleca la serviciu. Asta făcea în fiecare dimineață, deși ura monotonia.

În acea dimineață nu reușise să se trezească la timp și se hotărâse să rămână acasă. Câteva ore mai târziu era în drum spre hipermarket. Era vânător de promoții sau pur și simplu era mai răcoare la mall.

Nici nu știi ce e mai înfricoșător: tenebrele minții sau nebunia. Sunt un consumator de realitate. Sunt un insomniac al sexului, un suflet pierdut printr-o cameră de hotel din ClujNapoca într-o noapte de iunie. De vară. Noaptea, căldură răcoroasă și întuneric voluptuos.

ORA 10 P.M. Periferia orașului. Cluj. Cartier Mănăștur. Elena era la cumpărături în Kaufland. Îi trebuiau niște mărunțișuri. Era de asemenea foarte plictisită. Era single. Se despărțise de prieten de câteva săptămâni.

Ora 9:05 P.M. Centrul orașului. Cluj. Zona UniriiEroilor. Andrei se grăbea să ajungă la cinema. Festivalul de film TIFF începuse de câteva zile iar marțea rula un film din categoria True Britt.

Probabil un film cu nuditate și mult sex dar cu o semnificație adâncă.

Elena terminase cumpărăturile la Kaufland-ul din Mănăștur. Era deja 11 P.M.

Andrei ieșise de la film. Era 11:07 P.M. Mergea spre mașină cu gândul la film. Își făcuse după aceea rezervare la o pensiune din Cluj. Știa că trebuia să treacă prin Mănăștur ca să ajungă la destinație.

Elena pierduse troleibuzul și se hotărâse să se întoarcă acasă pe jos. Afară era foarte cald deși era aproape miezul nopții.

În drum spre pensiune, Andrei nu realizase că făcuse pană. Când trecea prin dreptul bisericii din Mănăștur, Andrei a oprit mașina și s-a dat jos să analizeze situația.

În timp ce Andrei schimba roata, Elena tocmai primea un apel de la fostul prieten. Andrei terminase de pus roata de rezervă când Elena era la câțiva pași de el.

– Andrei!?

– Ana?

– Ce cauți prin Mănăștur? Întreabă ea.

– ...

– Ai rămas fără cuvinte? Tocmai tu!

– Nu. Adică da. Eram peaci cu ceva treburi câteva zile... Mă întorceam la pensiune când mi-am dat seama că am pană... răspund eu.

– Eu ieșisem la cumpărături... explică ea.

– Te grăbești. Te invit la o ceașcă de ceai.

– Ah...

– Ai dreptate. Nu trebuia să...

– Nu! Nu... Mi-ar face plăcere să bem un ceai. Mergem pe undeva pe-aici?

– Da. Oriunde... promit eu.

Elena se dezbracă și stinse lumina. Andrei intră după ea în cameră:

– Ziceai că ești în grabă, îl întreabă ea. Ziceai că trebuie să te întorci la Timișoara!?

– Nu mai e nevoie acum! Rămân peste noapte cu tine.

Poate și pentru următoarele nopți... murmură Andrei și închide ușa de la cameră în urma sa.

Camera pensiunii mirosea a bețișoare parfumate de scorțișoară. Patul mare era orientat spre fereastră de unde se putea vedea în depărtare orașul. Am adormit amândoi aproape instantaneu, obosiți fiind după ziua infernală pe care o avuseserăm la serviciu.

STAM amândoi în camera de hotel, eu pe fotoliu, ea pe scaun, sorbind din ceașca de cafea. Eu îmi aprind o țigară studiindu-i atent trăsăturile feței. Părul lung, ușor ondulat și negru îi cădea pe spate lăsând să se vadă subtil linia

senzuală a gâtului. Îi caut privirea ca să mă pierd în ochii ei mari, negri...

Era dezarmant de frumoasă. De fiecare dată când o vedeam inima îmi sărea din piept și nu îmi găseam cuvintele să-i spun ce simt.

Îmi fizex privirea pe gâtul ei ca să să îi văd pulsul. Vreau să i-l simt. Aproape că m-aș fi ridicat să îi sărut umerii dezgoliți. Ea mă privește intrigată, la început puțin mai timidă.

În imaginația mea o sărutam pe sâni, pe abdomen în jos spre bikini în timp ce ea se unduia în mâinile mele. Îi mușcam lobul urechii până o auzeam cum gemea de plăcere și o sărutam pe gât, coborând spre sâni sidefii. Apoi, se lăsa dezbrăcată în lumina slabă a camerei de hotel. Îi desenam cu degetele linia senzuală a șoldurilor...

În visul meu făceam sex. Ea se atinge pe sâni și apoi mâna îi aluneca în chiloți. Își mușca buzele și mă privea voluptuos. Apoi se ridica și se întorcea cu spatele, aplecându-se pe fotoliu, lăsându-se atinsă, abandonându-se dorințelor primare.

În realitate stam amândoi nemișcați și ne uitam unul la celălalt. Ea zâmbea subtil. Simțeam din privirea ei că își dorea mai mult decât vroia să arate.

- N-am putut să nu observ că te uitai la mine altfel ca până acum.

Elena se ridică de pe scaun, îndreptându-se spre mine. Respirația i se accelerase vizibil și își mușca buzele continuu. Mă împinse în pat și stinse lumina.

Era aproape de unu noaptea, în camera de hotel din Cluj-Napoca.

Suntem împreună sub cerul de iunie, îmbrățișați și goi, doi nebuni și restul lumii, în hotelul din centrul orașului de pe Someș, cu vedere spre Cetățuie.

Vigoarea poeziei...

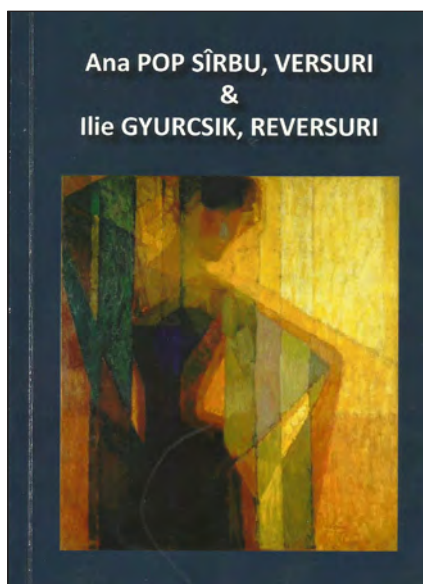
Ion Trancău

(continuare din pag. 2)

De pe copertile ultimelor două volume de versuri, știm că Lucia Cuciureanu a beneficiat de referințe critice, din partea poetului, prozatorului și criticului literar Octavian Soviany și a criticilor Al. Cistelean și Felix Nicolau. Am citit și am citat aceste extrase exegetice, deoarece cred în valoarea și în rafinamentul acestor distinși autori. Aprecierile lor favorabile mi se par echilibrate, fără excese. Pentru Octavian Soviany, Lucia Cuciureanu *este o poetă cu voce lirică bine timbrată, discursul ei este lipsit de orice patetism*. Octavian Soviany este convins că poeta *va cultiva o poezie a stărilor de derută existențială și a căutării înfrigurate de sine*. O poeta ludens este Lucia Cuciureanu pentru Al. Cistelean și Felix Nicolau. Primul vede ludicul într-o *confesiune jucăușă*, referindu-se la cartea *lasă apa să curgă*, iar al doilea la cea intitulată *o sută de kilometri mai la nord*, în care poeta propune o *poetică a fragmentarului jucăuș și suprarealist*. Desigur, opiniile criticilor nu trebuie să fie acceptate și urmate ca adevăruri absolute. Evitând și eludând patetismele sensibilității feminine, poeta ne atrage și prin timbrul ironist și fantezist sorescian, abia perceptibil. Lucia Cuciureanu este atrasă de circuitul perpetuu, etern, de fluentă și coerența elementelor primordiale, de aceea lansează ființei umane imperativul din titlul *lasă apa să curgă*. Existența nu-i decât o *mare trecere*, blagiană, în universul dominat de cen-

zura transcendentă a altui *Mare Anonim*. Poate că un asemenea *instalator* imaginar a *desfundat* logosul poezilor, făcând cuvintele *să curgă*, așa cum crede poeta, aderând la crezul paradigmatic al Norei Iuga. În volumul *o sută de kilometri mai la nord*, în poemul *ploaia cu tramvaie și*, apare o altă metaforă revelatorie blagiană, chiar în primul vers, *liniștea din fereastră*, dar în context cotidian, diurn, banal, și nu în climat misterios, nocturn, elegiac și pesimist. Aș afirma că performanța poeziei Luciei Cuciureanu se simte în tentația lirică de a ridica banalul la rang estetic.

Ana Pop Sîrbu se află la aceeași vârstă metafizică și poetică. Bibliografia ei pare a fi mai extinsă, în timp și în spațiu, de la debutul în *Echinox*, până la volumul de *Versuri & Reversuri*,

realizat în compania ilustră a universitarului timișorean Ilie Gyurcsik, un redevabil profesor al literaturii comparate, la nivel național și universal. Volumul Îngerul din zid este eminamente religios, în viziune și stil,

demn să fie situat în descendența ilustră a operei similare a lui Dosoftei, Arghezi și Voiculescu. Prefața semnată de I. P. S. Nicolae, Mitropolitul Banatului, este pertinentă și concludentă. În poemele din *Morfologia nopții*, Ana Pop Sîrbu inserează

ză, în cele cinci secvențe din structura cărții, câteva semne incontestabile de versuri autentice cu propensiuni și afinități minimaliste. Subscriu prefeței Grației Benga: *Metaforică și nostalgică, poezia Anei Pop Sîrbu încearcă (evocă, n.m.I.T.) să evoce vârste uitate și sonorități pierdute, să (re) descopere, cu emoție, cartea ca eliberare afectiv-spirituală, dar și cartea ca reper absolut al existenței*. Rodica Bărbat semnează postfața acestei cărți cu totul insolite și ajunge la concluzia: în poezia română contemporană, adeseori narativă, antilivrescă sau minimalistă, Ana Pop Sîrbu este o voce matură și inconfundabilă. Excepționale și complementare pentru valoarea acestui volum sunt *prezentările, interpretările, parcursurile hermeneutice și parafrazele* profesorului universitar timișorean, de literatură comparată, Ilie Gyurcsik.

Breviar publicistic

Ion Trancău

Familistul Ion Simuș, universitar, critic și istoric literar, ardelean, ne-a propus o clasificare incitantă a confrăților: unii fiind înzestrați cu umor și ironie, alții neavând aceste însușiri. Nicolae Manolescu se încadrează în prima grupare, dovedind umor și ironie în relativ recenta lui carte *Istoria literaturii române pe înțelesul celor care citesc*.

În numărul precedent al revistei *caiete Columna*, am comentat eseul *Național Gallery a literaturii române* de Gabriela Gheorghisor. Am reținut aprecierea sa referitoare la *portretele literar-psihologice de neuitat* realizate de Nicolae Manolescu: Antim Ivireanu apare ca *Bossuet al*

nostru, Dimitrie Bolintineanu este *privighetoarea poeziei noastre romantice*, Caragiale e *primul om și scriitor media din istoria noastră literară*, ca diarist, Goga este un *nou Procopius*, *figura lui Sadoveanu e a unui Budha autohton*, *Teodoreanu rămâne cel mai ilustru fabricant de fraze cosmetice din romanul nostru*, *Perpessicius a fost un critic și un curtean al Literelor*, Pompiliu Constantinescu e (sic!) *criticul fără însușiri*. Constantin Țoiu este un *fel de Pantazi*, Gabriel Dinisianu joacă *rolul înduioșător de mamă a răniților*. Florin Iaru are *clovneria tristă*, Ion Bogdan Lefter apare ca un *Marx autohton al postmodernismului*, Nicolae Breban ar fi putut fi un mare romancier, numai *cu mai mult discernământ*, Alex Ștefănescu privește orgolios-descumpănit în istoria sa o *fotografie în alb și negru a literaturii postbelice*, Eugen Simion ar *părea în extaz, scăpat de comparația cu femeia frigidă din Istoria critică* etc.

Regret acum că n-am început breviarul meu publicistic cu a semnala numărul 50 din 28 no-

iembrie 2014 al revistei *România literară*, în care, prompt și aniversar, în pagina 11, *actualitatea*, cronică literară de Cosmin Ciotloș semnase, fără crize apologetice, dar nici negativiste, titlul *În continuarea temelor*, după ce citise și el *Istoria literaturii române pe înțelesul celor care citesc*. Inedita și...insolita istorie manolesciană nu-i, evident, un manual de literatură română cu o *puternică dimensiune pedagogică*. Fără didacticisme anoste și sterile, noua istorie literară manolesciană ilustrează *manu propria, cum se polemizează (sau, mai exact, se dialoghează cu o sinteză, cu Istoria critică)*, scriind o *alta*, așa cum consideră Cosmin Ciotloș. Eu cred că nu este lecția care vizează contestatari ai Istoriei critice, ci este o carte, un discutabil, dar agreabil, compendiu de critică și istorie literară într-o viziune umoristică și un stil vădit ironic. E adevărat că scriitorii români, mai ales cei contemporani, *nu înțeleg fenomenul canonic și istoriile și cronicile stabilind ierarhii pe podium literar, diferența subtilă dintre istorie și dicționar fiindu-le necunoscută*. E normal să se revolte scriitorii aflați în antumitatea operelor, contemporani, cuprinși de insurgență. Istoricii literari veritabili nu-i omit nici pe clasici, nici pe scriitorii contemporani, mai egoiști, de vreme ce *nu s-a revoltat niciunul de absența pașoptistului C. D. Aricescu, prezent în ediția din 1990*. Grav și impardonabil este faptul că mulți dintre contestatari se manifestă ca ignoranți ai condiției de libertate absolută a criticii literare. Nicolae Manolescu exclude cu umor și ironie accesul la lectura istoriei sale recente a specialiștilor *fascinați de hermeneutici și jargoane insolite*. *Stilul critic recognoscibil al lui Nicolae Manolescu e mai lapidar și mai exact, decât al oricărui critic român*, consideră Cosmin Ciotloș, *Istoria critică fiind o invitație la lectură*, cea de acum amendându-i pe cei care n-au citit-o *cum trebuie*, sinteza epică predominând cronologia, viziunea generaționistă. Cosmin Ciotloș evidențiază și el portretele, observând pe cel al lui Eugen Simion, diferit de cel din *Istoria critică*. Apar și dispar scriitori: apare, de exemplu, Adrian Maniu și dispăre D. Stelaru. Nicolae Manolescu evidențiază *esențialul filtrat*

✒ *estetic*. Eminescu este scuturat de corespondența cu Veronica Micle, poetul național sau *nepereche*, deci genial, nefiind la fel, în epistole sentimentale. În același număr al revistei *România literară* este aniversat autorul acestei istorii literare, la 75 de ani. Semnează aprecieri omagiale pertinente Andrei Pleșu, Mihai Zamfir, Gabriel Dimisianu, Ion Bogdan Lefter, Livius Ciocârlie și, cam apologetic, Mircea Mihăieș. *Mai presus de orice, el e Nicolae Manolescu*. Adică o entitate indivizibilă și indestructibilă. Inconfundabilă și nereproductibilă. Cu mai multe epitețe critice inspirate, Gabriela Gheorghioșor atenuează idolatria, Nicolae Manolescu fiind *jovial și luminos, ba chiar colocvial și ștrengar(...)*, un ghid care ne plimbă printr-o *National Gallery a literaturii*

române cu inedita lui carte, *Istoria literaturii române pe înțelesul celor care citesc*.

Din alte reviste.

În numărul 1 al revistei *Apostrof*, 2015, un număr remarcabil în întregime, putem citi eseul vădit critic intitulat *Cum s-a distrus ceea ce s-a construit*, ca editoriale semnat de Marta Petreu. Editorialista afirmă expresiv: *Semne tulburi anul are*, inspirată de tragedia revistei pariziene *Charlie Hebdo* și de *Marșul tăcerii* parizian, multinațional. Atacă două realități ale incapacității în privința solidarității: procesul lui Eugen Ionescu din 1940 și respingerea legii de subvenționare a revistelor cultural-literare, o lege contestată chiar de unii scriitori.

Revista timișoreană *Orizont*, numărul 1, din anul 2015, poate fi citită cu folos și cu plăcere. Se remarcă un interviu al universitarului, criticului și istoricului literar Cornel Ungureanu cu Ligia Titel despre prozatorul optzecist, postmodernist.

Din revista bucureșteană *Luceafărul de dimineață*, numărul 1, din anul 2015, citim un substanțial eseu critic, *Câteva fragmente critice despre T.S.Eliot*, semnat de Dan Cristea, coordonatorul revistei, unul dintre criticii literari importanți de azi. În eseul amintit, Dan Cristea abordează

extinderea granițelor poeziei, citându-l pe T.S.Eliot: *Poetul critic critică poezia pentru a crea poezie*. Citatul poate deveni un imbold pentru cel care dorește să scrie o carte despre personalitatea și opera lui Gheorghe Grigurcu.

Din revista *Viața Românească* aflăm că scriitorul Matei Vișniec a câștigat un consistent premiu literar, de 10.000 de euro, *Adrian Frățilă*, pentru romanul *Negustorul de începuturi de roman*, apărut la Editura *Cartea Românească*. Este un roman eseistic, teoretizând, cu mijloacele romanului veritabil, virtuțile începuturilor de romane.

În revista *Apostrof* din acest an sunt publicate 12 scrisori ale regretatului scriitor I.D. Sîrbu, originar din orașelul Petrila, județul Hunedoara. Într-o scrisoare, I.D. Sîrbu se confesează tragic: *nu mai știe ce religie, etnie, cetățenie am. Sertarele mele sunt pline de texte necitite, fără speranță. Platoșa filosofică i-a fost iluzorie, inaptă să-l apere de gerul totalitar și de ploile mușonice ale prostiei*.

T

traduceri

Zofia Walas

Fără partituri

În versurile mele nu găsești
flori de magnolie,
Safire, turcoaze ale cerului.
Florile le vreau în grădină,
Giuvaerele în casete
Iar cerul?
Cerul poate fi trasat doar de
aripă
În zbor înalt.
Pasărea cântă fără partituri.

Sunete curgătoare

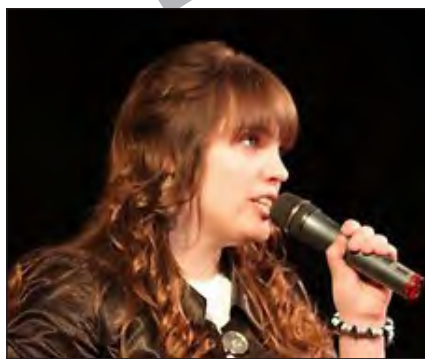
Cuvintele sunt plate ca
suprafața apei
Cu oglinda-i care uneori
reflectă tabloul;
Schimbând întotdeauna optica
adâncului
Ascunzând cel mai adesea
prundul.
Cum să mă rog, Ție, în cuvinte?
Ele sunt doar sunete ce curg
pe valuri,
Sub care se află abisul tuturor
oceanelor
Recife curate de corali și vase
putrede

Tu vezi, Doamne.
Că Tu vezi totul, Dumnezeu
Nesfârșit,
Fără cuvinte îmi înțelegi
gândurile.
Primește inabila-mi încercare
de rugăciune.
Aminul celor mai tăcute
cuvinte.

Galatea

Forma Ta o sculpez cu dalta
gândului,
Cu pasiune îți pătrund conturul
Dragostea netezește orice
asperitate
Reflexiile luminii acordează
culorile
Și cu palmele doar mărunțesc
Grăunțele de aur din piatra mea.
Devii măsura viselor mele
Eu nu te creez – tu mereu ai fost
Idee de frumos – creație a
binelui.

Veșnică Monadă. Tu ai trezit
Pygmalion-ul adormit din
mine.

Marzena Mackojć

Un mic tablou

O zi nouă. O plajă de oameni
se vede prin fereastra mea,
ca un tablou de puzzle-uri
bine potrivite.
Stau rezemată de parapet la
limita
zonei de confort propriu și mă
întreb
dacă trebuie să mă cufund în
acest tablou.

Mă tem să nu rămân în el,
Chiar dacă, cine știe.

Teleportare

S-au scris deja atâtea despre
sfârșitul lumii,
că mintea nu le mai poate
cuprinde.
Cum ai putea să-l întâlnești?
Închis în Catedrală, în
mijlocul falșilor credincioși?
Cu cei apropiați, în casă,
la masă?
Pe balcon, bând vin scump?
E original.
Nicăieri și oriunde.
Singur, într-o gaură neagră.
Aha, se pare că te-ai ascuns în
fața lui Dumnezeu.
Te salut.
Din păcate.
O teleportare bruscă într-un
loc mai bun.

Femeile și ciocolata

De ce femeile iubesc atât de
mult ciocolata?
Îi alintă gustul atât de prudent.
Nici când o văd în gura altei
femei
nu se simt trădate.
Totdeauna va exista suficientă
se topește...
fierbe...
De ce femeile nu iubesc
ciocolata?
Pentru că gustul ei alintă,
lasă urme,
promite
și mereu trădează...
se topește...
fierbe...
Bărbații azteci au conceput
această apă amară,
ca să ne seducă...
Sau poate
totul este cu mult mai simplu:
în gura femeii persistă încă
gustul acru
al mărului.

**Traducere din limba poloneză
de Valeriu Butulescu**